¶ Incipit prologus cum tabula continente materiam opuſculi laudum virginis Marię.

QUomodo de geſtis beatiſſimę virginis dei genitricis admodum pauca in euāgelica reperiuntur hiſtoria quędā vero antiqua ſcripta quę originē eius ⁊ vitā ⁊ aſſūptionē cū quibuſdam miraculis hiſtorico modo deſcribere videtur·olim a ſanctis patrib9 repudiata legunt᷑ tanq̄ȝ apocripha·paruitati meę ſatis vtile viſum eſt·ob eiuſdē virginis ſacrę venerationē ⁊ ad legentium ędificationem ex dictis ſanctoꝝ patrū autēticis qui de prędicta materia per diuerſos libros tractatus atq̄ȝ ſermones multa ſcripſerunt·pro ingenij mei modulo paucos flores excerpendo colligere ⁊ in vnū manualem libellum ſub quodam cōpendio redigere·videlicet ut habeāt plurimi erga illā deuoti q̄d de ipſa ſecura ſanaq̄ȝ fide tam in eccleſijs q̄ȝ in refectorijs ceteriſq̄ȝ locis audire vel legere valeant·noſtriq̄ȝ laboris memores mihi quidem indigno ſuę pię deuotionis affectu gratiam eius obtineant. Hoc autē opuſculum ita ꝯfeci ut ſingulas eius partes ſ̄m materię cōgruentiā ut potui decēter ordinarē ⁊ vt ſciat᷑ de vnoquoq̄ȝ v̄bo cui9 auctoris ſit·ipſoꝝ auctoꝝ nomina p ſingulas paginas in margine locis ꝓprijs annotarem. Ceteꝝ ut ad id quod voluerit legentis intētio dirigatur de facili·totum opus ꝑ capitula ſubiecta diſtinxi.

¶ Sequitur tabula.

i De laudibus beatę virginis matris.
ij. Qualiter oraculis prędicta eſt diuinis.
iij. Qualiter pręfigurata eſt a patriarchis.
iiij. Qualiter pręnunciata eſt a prophetis.
v. De natiuitate eiuſdē v̄ginis.
vj. De ſanctificatione ipſi9 in vtero matris.
vij. De impoſitiōe nominis ei9
viij. De bona indole ⁊ virtutib9 eius.
ix. De propoſito virginitatis ipſius.
x. De eximia hūilitate ipſius.
xj. Cur eam deus ſibi matrem elegit.
xij. Cur eā deſponſari voluit
xiij. Cur eā tali viro ·ſ· Joſeph tradi diſpoſuit
xiiij Qualiter in coniugium virgo conſenſit
xv. Qualiter ad eā gabriel miſſus fuit
xvj. Cur ad eam deus angelum miſit.
xvij. Qualiter idem angelus nazareth venit
xviij. Qualit᷑ ad v̄ginē intꝛoiuit
xix. De mutatione nomīs Eue in eius ſalutatione
xx. De gratię illi9 plenitudine
xxj. De ꝯtubernio dei cū v̄gine
xxij. De benedictione virginitatis eius fęcundę
xxiij. De trepidatiōe virginis ad angeli affatum
xxiiij. Qualiter angelus ab ea fugauit metum
xxv. Qualiter eadē virgo inuenit gratiā apud deum
xxvj. Qr eadem virgo repleta toti mundo refudit gratię beneficium.
xxvij. De pręnunciatione filij et

virgine naſcituri
xxviij. De ꝑdictiōe noīs pueri
xxix. Qualiter virgo inq̄ſiuit modum concipiendi
xxx. De reſponſione angeli ſupꝰ modo concipiendi
xxxj. De obumbratione virtutis altiſſimi
xxxij. De ſcitate pueri naſcituri
xxxiij. De annūciatione precurſoris iam concepti
xxxiiij. De expectatione reſpōſi virginei
xxxv. De excellenti eiuſdem virginis humilitate
xxxvj. De ipſius deo conſentanea petitione
xxxvij. De angeli reuerſione ⁊ virginis impregnatione.
xxxviij. De v̾bi pr̄is incarnatione
xxxix. De tanti bn̄ficij grata valde recordatione
xl. De tota incarnati verbi diſpenſatione
xlj. Qualit̄ v̾go de ſpū̄ſancto concepit
xlij. Qualiter filiꝰ ex ea ſibi carnem aſſumpſit
xliij. Qualiter ut pluuia in vellꝰ deſcendit
xliiij. Qr etiā in vtero virginis ocioſus non fuit
xlv. Qualiter illic inter lilia ſeipſum pauit
xlvj. Qualiter Maria virū ī vtero circūdedit
xlvij. Qualit̄ hoſpitiū dei ⁊ porta clauſa ⁊ ortꝰ ꝯcluſus fuit
xlviij. Qualit̄ ut terra inculta fructū pacis attulit
xlix. Qualit̄ ut virga ſine humore florem ꝓtulit
l. Qualit̄ in mōtana ꝯſcēdēs Eliçabeth ſalutauit
lj. Qualit̄ ad eiꝰ vocē Johannes in vtero exultauit
lij. De cōꝑatione partus vtriuſqꝫ ſcȝ Eliçabeth ⁊ Marie
liij. Qualit̄ Eliçabeth virginē matrem bn̄dixit
liiij. Qualiter etiā fructū ventris eius bn̄dixit
lv. Qualiter matrem dn̄i magnificauit
lvj. Qualit̄ fidē ipſiꝰ commendauit
lvij. De cātico ꝓphetico qđ mater virgo cecinit
lviij. Qualit̄ ī initio dn̄m magnificauit
lix. Qualiter ſe ī dn̄o exultaſſe dicit
lx De hūilitatis eiꝰ apud deū acceptione
lxj. De imitāda eiuſdē hūilitate virginis
lxij. De varijs eius ꝑrogatiuis ⁊ fama
lxiij. De h̾ qꝫ fecit ei dn̄s magna
lxiiij. Qualiter bonitatē dei cōmēdauit. ⁊ eius bn̄ficia cōmunia
lxv. De reddítu eius ab Eliçabeth in naçareth
lxvj. Qn̄o ⁊ qualit̄ de ſpū̄ſancto habens inuenta eſt
lxvij. De hūilitate ac reuerentia Joſeph erga illam
lxviij. De cauta eiuſdē ſuſpitione circa eam
lxix. De inſtructione Joſeph ꝑ angelū facta
lxx. De ꝓphia Eſaie ſuper ꝯceptu virginis cōpleta
lxxj. De nominis emanuel intelligentia
lxxij. De trina mirabili mixtura ⁊ primo de prima
lxxiij. De ſc̾da ⁊ ſecūda ⁊ tertia
lxxiiij. De ꝓphia cibi pueri emanuelis
lxxv. De partu ſctiſſime v̾ginis
lxxvj. De integritate parientis

Tabula

lxxvij. De inualida iudeoꝝ ⁊ manicheoꝝ obiectione

lxxviij. De illi⁹ ſecreti icõprehẽſibilitate

lxxix. Iteꝝ de ipſius reuerentia ⁊ honore

lxxx. De mũdicia partus illius ⁊ puritate

lxxxj. De ꝑpetua Marie virginitate

lxxxij. De h̃ q̄ peperit ſine dolore

lxxxiij. De nouitate miraculoꝝ circa virginis partum

lxxxiiij. De myſterijs eorũdẽ miraculorum

lxxxv. De filij virginis educatiõe.

lxxxvj. De ſerpentis antiqui ꝑ eam conculcatione

lxxxvij. De ſapientie ꝟginalis profunditate

lxxxviij. Qualit̃ argumẽta fidei ꝯferebat in corde

lxxxix. De illi⁹ taciturnitate

xc. De ipſius verecũda ſimplicitate

xcj. De mãſueta eiuſdẽ humilitate

xcij. De virginis matris purificatione

xciij. De maieſtatis filij occultatione

xciiij. De ipſius in tẽplo oblatiõe

xcv. De duplici ei⁹ oblatione

xcvj. De ipſi⁹ oblati redẽptione

xcvij. De illarũ oblationũ morali ſignificatione

xcviij. Qualiter virgo obtulit filium ꝑ manus Symeonis

xcix. De cãtico eiuſdẽ ſenis

C. De ipapãti ſolẽnitate

Cj. Iteꝝ de eius veneratione

Cij. De illius diei ꝓceſſione

Ciij. De virginis mr̃is allocutione facta a Symeone

Ciiij. De materna virginis ſollicitudine circa filium

Cv. Qualiter inuenit euꝫ in medio doctoꝝ

Cvj. Qualit̃ in nuptijs oſtendit ſue cõpaſſionis effectũ

Cvij. Cur fili⁹ rñdit mr̃i: q̇d mihi ⁊ tibi mulier ꝛc.

Cviij. Qualiter filius honorauit matrem

Cix. Qualiter eã in fine diſcipulo cõmendauit

Cx. Qr̃ Iohãnes in hac dignitate Petro ſimilis fuit

Cxj. Qualit̃ btã ꝟgo martyriũ cũ filio ſuſtinuit

Cxij. Qualiter ꝟgo mater p⁹ filij reſurrectionẽ ſe habuit

Cxiij. Qualit̃ p⁹ aduẽtũ ſpũſſancti vitã duxerit

Cxiiij. Qualiter eã filius blãdiens ad gloriã cõuocauit

Cxv. Qualiter eã ex hac vita migrare fecit

Cxvj. Qr̃ tota curia celeſtis exequias eius celebrauit

Cxvij. Qr̃ ambiguũ eſt vtꝝ cũ corpore aſſũpta ſit

Cxviij. Qualiter Auguſtin⁹ h̃ pie credẽdũ eẽ rõnib⁹ oñdit

Cxix. Iteruꝫ ad idem ꝑſuaſiones alias inducit

Cxx. Quid de illa materia pie ſentiẽdũ atq; loquẽdũ ſit

Cxxj. Cũ q̄nta gloria virgo mr̃ in celũ aſcẽderit

Cxxij. Qualiter aſcẽdẽs a celi ciuibus ⁊ a filio in gloria ſuſcepta ſit

Cxxiij. De aſſũptionis eius ſolẽnitate venerãda

Cxxiiij. Cur illa die legit̃ euãgeliuꝫ de Maria ⁊ Martha

Cxxv. Qr̃ in ei⁹ aſſũptione letificati ſunt celi ⁊ terra

Cxxvj. Qr̃ ipſa eſt mulier ſole amicta ⁊ lune ſuperpoſita

Cxxvij. Qualiter duodecim ſtellis eſt coronata

Cxxviij. Qualiter apud deum facta

eſt mediatrix noſtra
Cxxix. Qꝛ eius charitas ⁊ miſericoꝛdia erga oēs eſt copioſa
Cxxx. Exēplū in Theophilo quē a lapſu mirabilit̄ repauit.
Cxxxi. De ſctō Baſilio quē cū ſuis a Juliano apoſtata mirabiliter liberauit
Cxxxij. De peregrino cuius animā ad coꝛpus reuocauit
Cxxxiij. De puellula quā ꝑ viſū edocuit ⁊ trigeſima die vocauit.
Cxxxiiij. De monachis bieroſolimytanis quoꝝ inopię bis ſubuenit.
Cxxxv. De reliquijs eiꝰ q̄s ignis exhoꝛruit
Cxxxvj. De filio iudei quē ab incendio liberauit
Cxxxvij. De ſacra eiꝰ iconia ⁊ colūnis quas per pueros leuari fecit
Cxxxviij. Exhoꝛtatio virginū ⁊ viduarum ad eius laudes ⁊ imitationem
Cxxxix. Exhoꝛtatio omniū fideliū ad idem
Cxl. Oꝛatio coīs ꝓ fidelibus ad virginem matrem
Cxlj. Oꝛatio ſpecialis ꝓ ſe ad eandem.
Cxlij. Oꝛatio ad filiū pariter ⁊ ad matrem.

Explicit tabula.

¶ Incipit de beata virgine Maria libellus totus ex dictis autenticis contextus venerabilis patris. Vinceñ. Beluaceñ.

¶ De laudibus virginis matris Hiero' in ſermone de aſſūptione beate Marię. Cap I

SI deum in oꝛe prophetico iubemur in ſanctis ſuis laudare multomagis in memoꝛia btē virginis m̄ris eiꝰ opoꝛtet nos dignis deo pręconijs iubilare. Nulliqꝫ dubiū ē quin ad gloꝛiā laudis eiꝰ ꝑtineat totū. quicq̄d honoꝛi vel laudis dignę genitricis ſuę fuerit impēſum. Ex quo timeo ſatqꝫ ac vereoꝛ. ne foꝛte improbꝰ ⁊ indignꝰ inueniar eius laudatoꝛ. Nā ut verum fatear quicq̄d verbis hūanis poteſt dici. minus eſt a laude cęli. qua diuinis ⁊ angelicis excellētiꝰ eſt laudata pręconijs Verūtn̄ ⁊ ſi ad h̄ nemo idoneus. voꝫ oībus ceſſare nō debet quilibet etiā pctōꝛ a laudibus. Nā ⁊ diuinus ſermo in pſalmis agit de peccatoꝛe: Sacrificiū inquit laudis honoꝛificabit me. De his igit̄ ex quibus certi ſumus. tātiſqꝫ ad nr̄am ędificationē ⁊ noīs chriſti laudē qualicūqꝫ ſmone diſſeramus. ut religio cōſeruet̄ ꝓ famulatu. ⁊ deuotio augeat̄ ꝓ affectu.

¶ Bern̄. in ſermone de eodem

Fateoꝛ quidē nihil eſt qd̓ āpliꝰ me delectet. ſed nec qd̓ terreat magꝭ. q̄ꝫ ſermonē habere de gloꝛia virginis matris. Vt. n. interim ſileā illud ineffabile priuilegium meritoꝝ ⁊ ꝑrogatiuā penitꝰ ſingularē. tāto eā affectu deuotionis vniuerſi ut dignum eſt honoꝛāt amplectūt̄. ut licet de ipſa loqui geſtiāt oēs: quicq̄d tn̄ de indicibili dicit̄. eoipſo quo dici potuerit minus gratū ſit. minus ſapiat. ⁊ minus acceptetur. In ea ſi laudauero ꝟginitatem:

multę mihi videt̃ offerri virgines pꝰ eã.
Si hũilitatẽ prędicauero. inuenient̃ for-
te vel pauci qui mites facti ſunt ⁊ hũiles
corde. docẽte ipſiꝰ filio. Si multitudinẽ
eius miſericordię voluero magnificare.
ſunt etiã ⁊ mulieres ⁊ viri miſericordię.
Unũ eſt in quo nec primã ſimilẽ viſa eſt
nec ſequentẽ habere: Gaudiũ videlicet
matris cũ virginitatis pudore vel hono
re. Optimã ſibi plane partẽ elegit. qꝫ bo-
na q̃dẽ eſt fęcũditas cõiugalis. Melior
aũt caſtitas virginalis. Optima vo pre-
ſus virginitas fęcũda ſeu fęcũditas vir-
ginea. Marię priuilegiũ eſt qḋ nõ dabit̃
alteri. virgo mater nõ cuiuſcũqꝫ ſed dei.
Nec virginẽ alter filius. nec deũ decuit
alter partus. Verũtñ ſi diligenter atten
das nõ hęc tm̃ in Maria. ſed ceteras qꝫ
virtutes prorſus inuenies ſingulares ꝙ
videbãtur eſſe cõmunes.

Qualiter oraculis prędicta eſt diuinis. Hieroꝰ vbi ſupra. Cap. II

Hec ut iam dictũ eſt diui-
nis angeliciſqꝫ ꝑconijs eſt lau-
data ac ꝓdicata. A patriarchis
quidẽ figuris ⁊ ęnigmatibꝰ ꝓſignata. ab
apl̃is ꝓnũciata. ab euãgeliſtis exhibita ⁊
monſtrata. ab angelo venerabiliter atqꝫ
officioſiſſime ſalutata. Bern̄. ſup
miſſus ẽ omel. ij. Scrutare ſcriptu-
ras ⁊ proba quę dicta ſũt eſſe vera. Ut
enim pauca de pluribꝰ loquar. ipſa ẽ mu
lier quę caput ſerpentis cõtriuit venenatũ
dũ omnimodã maligni ſuggeſtionẽ tã
de carnis illecebra qꝫ de mentis ſupbia
deduxit ad nihilum. Fulbertus
vbi ſupra. Nempe dixit ęternꝰ ad ve-
terem deus ſerpentẽ: Inimicitias ponã
inter te ⁊ mulierẽ ⁊ inter ſemen tuum ⁊ ſe
men illius. ipſa cõteret caput tuũ. Quid
eſt ſerpentis caput cõterere niſi principa-
lem diaboli ſuggeſtionẽ reſiſtẽdo ſupe-
rare? Si ergo quęrat̃ quę nã mulier ope-
rata ſit huiuſcemodi victoriã. ꝑfecto nõ
reperit̃ in linea generationis hũanę. do-
nec perueniat̃ ad Mariã. Quę nimirũ
illud ſerpentis caput virtutis pede cõtri-
uit in eo ꝙ virginitatẽ ſimul ⁊ hũilitatẽ
deo cõſecrauit. virginitate nãqꝫ ſeruata
ꝓbat̃ extinxiſſe cõcupiſcẽtiã carnis. Hu-
militate vero quę fecit pauperẽ ſpũ ꝯcu-
piſcentiã mẽtis. Nec tñ h̃ ſolo. ſed eo qꝫ
maxime triũphauit ꝙ de ſua mũdiſſima
carne corꝑata ſapiẽtia vſqꝫ q̃qꝫ maliciã
vicit. attingẽs a fine vſqꝫ ad finẽ fortiter
⁊ diſponens oĩa ſuauit̃. Bern̄. vbi
ſupra. Ad hanc igitur diuinum illud
oraculum ſingulariter intendebat. Hãc
qñqꝫ naſciturã innuebat. Hinc ⁊ Salo
mon cũ noſſet ut vir ſapiẽs muliebris ſexꝰ
infirmitatẽ fragile corpus lubricã mentẽ
qꝫ tñ ⁊ deũ promiſſe legerat. ⁊ ita ꝯgrue-
re videbat. ut qui vicerat ꝑ fęminã vin-
ceret̃ per ipſam. Hãc ſolã requirebat et
vehemẽter admirãs aiebat: Mulierẽ for
tem quis inueniet? Et ne h̃ quęſiſſe pute
tur deſperãdo. ſubdit ꝓphando: Pro-
cul ⁊ de vltimis finibꝰ ꝑciũ eiꝰ. h̃ eſt. non
vile. nõ mediocre. nõ deniqꝫ de terra nec
ſaltẽ de cęlo terris ꝓximo ꝑciũ fortis mu
lieris huius h̃ a ſũmo cęlo egreſſio eius.

Qualiter pręfigurata eſt a patriarchis. Cap III

Quid etiã rubus ille mo-
ſaicus portẽdebat. flãmas q̃dẽ
emittẽs ſed nõ ardens niſi Ma
riam pariẽtẽ ⁊ dolorẽ nõ ſentiẽtẽ? Quid
virga Aaron florida nõ tñ humectata.
niſi Mariã ipſam concipientẽ licet virũ
non cognoſcentẽ. Nec mireris h̃ in flore
chriſtũ intelligi. licet alias in floris fructu
dicat̃ deſignari. Noueris. n. ĩ eadẽ aaro
nica virga non ſolum flore vel fructu ſed
ipſis etiã frondibꝰ eundẽ ꝓſignari noue-
ris. ⁊ apud Moyſen nec fructu virgę nec
flore h̃ ipſa virga demõſtrari. Illa vtiqꝫ
virga qua videlicet aqua vel diuidit̃ trã
ſituris. vel de petra excutitur bibituris.
Fulbertus Carnoten̄. epũs
in ſermone. de nati. btẽ Marię.
Sic ꝗ̃ virga illa ſine radice vel quolibet

alio adminiculo naturę fructificauit·ita
virgo Maria ſine opere cōiugali filium
ꝓcreauit·⁊ flore deſignatū ꝓpter ſpeciem
⁊ fructu ꝓpt̄ vtilitatē· Eſt eñ ſpecioſus
forma prę filijs hominū· ⁊ refectio vital̄
hominū ⁊ angeloꝝ. ¶ Bern̄.vbi ſ.

Nec ē incōueniēs diuiſis reb⁹ diuerſis ex
cāis chriſtū figurari·⁊ ī ꝟga q̇dē ei⁹ potē
tiam·in flore vero fragrantiā intelligi·in
fructu quoqꝫ ſapori dulcedinē·⁊ in fron-
dib⁹ paruuloꝝ ad ſe cōfugientiū ſedulā
ꝓtectionē·ſiue ab ęſtu carnaliū deſideri-
oꝝ·ſiue a facie ꝑſequētiū impioꝝ. Bo
na quidē ⁊ deſiderabilis eſt vmbra ſub-
ſtātialis Jeſu·vbi tutū eſt fugientib⁹ re-
fugiū·⁊ gratū feſſis refrigeriū. Quid etiā
illud Gedeonis vellus·qđ vtiqꝫ de car-
ne ſed ſine carnis vulnere tēſum in area
ponit̄·⁊ nūc q̇dē lana nūc area rore ꝑfū-
dit̄·niſi carnē aſſūptā de carne ꝟginis·⁊
ſine detrimēto virginitatꝭ: Cui vtiqꝫ di-
ſtillātib⁹ cęlis tota ſe infudit plenitudo
diuinitatis adeo·ut de hac plenitudine
oēs acciperem⁹ qui vere ſine ipſa nō ali-
ud ꝙ̄ arida terra ſumus.

¶ Qualiter ꝑnunciata eſt a pro-
phetis. Cap IIII

Conſidera quoqꝫ ꝙ in ꝑ
fato virgę Aaron ꝑpetrato mi-
raculo·ſciēs dn̄s h̄ opus ſuum
magni eſſe myſterij·iuſſit eandē virgā ad
monimētū ſeruari. Monebāt̄ eñ filij iſrl̄
virgę ꝑſentia ſollicite q̄rere· q̇d ſignifica-
ret factū tā mirabīle. Qđ lōge p⁹ Eſaias
diuinitus aperuit cū dixit: Egrediet̄ vir-
ga de radice Jeſſe·⁊ flos de radice eius
aſcēdet·⁊ requieſcet ſup eū ſpūs dn̄i. Et
apertius: Ecce inq̇t ꝟgo ꝯcipiet ⁊ pariet
filiū ⁊ vocabis nomē ei⁹ emanuel. Ipſū
quoqꝫ filiū virginis·i· emanuelē ꝑclare
ꝑſcribēs ait: Puer natus ē nobis ⁊ fili⁹
dat⁹ eſt nobis ⁊c̄. Qđ ḡ deſignauit de⁹
miraculo·h̄ a ſecretꝭ ei⁹ ꝓdidit vaticinio·
⁊ qđ vates cecinit·h̄ exitus rei cōſequent̄
approbauit. ¶ Bern̄·vbi ſ. Predi-
cto ḡ Gedeonis facto ꝓpheticū illud ap
tatur de aduētu dominico: Deſcēdit ſic̄
pluuia in vell⁹. Per h̄·n· qđ ſequit̄: Et
ſicut ſtillicidia ſtillātia ſup terrā· idē in-
telligi dat̄·qđ ꝑ areā rore madidā inuen
tam. Pluuia nēpe volūtaria quā ſegre-
gauit de⁹ hereditati ſuę placide prius et
abſqꝫ ſtrepitu operationis hūanę ſuo ſe
quietiſſimo elapſu virgineum demiſit in
vteꝝ. Poſtmodū aūt vbiqꝫ terraꝝ dif
fuſa ē ꝑ ora ꝑdicatoꝝ·nō iā ſic̄ pluuia in
vellus· ſ ſicut ſtillicidia ſtillātia ſup trā·
cū quodā vtiqꝫ ſtrepitu verboꝝ ac ſoni-
tu miraculoꝝ. Nā ⁊ nubibus ipſis ꝗ plu
uiam portabāt iuſſū eſt·ut qđ in aure au
dierāt·ſup tecta ꝑdicarēt·qđ ⁊ fecerunt:
Etenī in oēm terrā exiuit ſonus eoꝝ·⁊ in
fines orbis terrę verba eoꝝ· Audiam⁹ et
Hieremiā: Nouū inq̇t creauit dn̄s ſup
terrā·fęmina circūdabit viꝝ. Si dixiſſet
infantē vel paruulū·nec nouū videretur
nec mirū. Sꝫ vir erat Jeſus·necdū etiā
natus·ſapiētia q̇dē nō ętate·nec corporꝭ
ſ animi vigore. Hāc quoqꝫ Hieremię
nouitatē Eſaias lucidiſſime aperit cū di
cit: Dabit dn̄s ipſe vobis ſignū· qꝛ ecce
ꝟgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū. Vides ꝙ̄ pul-
cre ⁊ ꝯcorditer mira facta ſanctoꝝ ⁊ my-
ſtica dicta ſibi inuicē cōciuūt. Vides ꝙ̄
ſtupendū ſit h̄ vnū de virgine factū mira-
culū·ꝙ tot miracula ꝑuenerūt·tot oracu
la ꝓmiſerūt. Vnus quippe fuit ſpūs ꝓ-
phetarū ⁊ licet diuerſis modis ſignis ac
tēporib⁹ eādē rē diuerſi nō diuerſo ſpiri-
tu·⁊ ꝑuiderūt ⁊ ꝑdixerunt. Quod ergo
Moyſi mōſtratū eſt in rubo ⁊ igne· Aa-
ron in flore· Gedeoni in vellere ⁊ rore·h̄
aperte Salomon ꝑuidit in forti muliere
⁊ eius precio. Apertius Hieremias prę-
cinit de fęmina ⁊ viro. Apertiſſime vero
Eſaias declarauit de virgine ⁊ deo· Ga
briel tandem exhibuit ipſam virginem
ſalutando.

¶ De natiuitate eiuſdē virginis.
Fulbert⁹ epūs vbi ſ. Cap V

Inter omnes itaqꝫ ſan-
ctos huius beatiſſime virginis

memoria eo frequentiꝰ atqȝ feſtiuiꝰ agit̃ quo maiorē apud deū grãȝ inueniſſe credit̃. Vñ poſt alia quędã ipſius antiquiora ſolēnia nõ fuit ꝯtenta deuotio fidelium quin natiuitatꝗ eius ſuꝑadderet diē feſtiuū. Ea itaqȝ die peculialit̃ ille liber qui de ortu eius atqȝ vita inſcriptus ē in eccłia recitãdus eēt ſi nõ a prĩbꝫ int̃ apocripha numerãdus iudicatus fuiſſet. At qm̃ ſapiētibꝫ viris ita viſū eſt nos alia ꝗdam ꝫ nõ aliena de ortu ipſius legētes ī ꝫ ope ꝓſeqm̃ · ⁊ eccleſiaſticū morē debitis officijs exequam̃. Hęc q̃dē ỽgo mr̃ priuſqȝ naſceret̃ diuinis eſt oraculis enūciata ⁊ miraculis deſignata · tandeȝ ỽo nata · progenie diuinitus ordinata. Nata ſiquidem eſt ut legimus naçarẹno prẽ bethleemita mr̃e · q̃s vrbes ipſius natiuitati vel cõuerſationi ꝑdeſtinatas eſſe nõ tacuerūt ꝓphę. Deſcēdit aūt a radice illius fide ꝑclari Abrae cui ſuꝑne ꝓmiſſa fuerat oīuȝ bñdictio gentiū in ſuo ſemine. Deſcēditqȝ a ſtirpe Dauid quē deꝰ ꝓpt̃ notã ſibi ꝓbitatē ſublimauit dicēs: Inueni virū ꝫm cor meū. De regali nēpe tribu ſit̃ ⁊ ſacerdotali duxit originē · ꝗ ſumū erat pitura regē ⁊ põtificē. Nõ tñ ꝫ idcirco dixerimꝰ · ꝙ ipſe dñs q̇ peccatores vocare venit · matrē ſuaȝ peccatores habere ꝯgnatos dedignatꝰ ſit · int̃ q̃s eadem ſpecioſa velut inter ſpinas liliū apparuit. ¶ Bernꝰ. in ſermone de aſſūptione btē Marię. Quiddam itaqȝ ſidereū micat in Marię generatiõe videlicȝ ꝙ lõge añ prĩbꝫ diuſimode ęlitus eſt repromiſſa · ꝙ ex abrahę ſemine ⁊ ex regibꝫ orta · ꝙ etiã illi generationi ob ſingulare priuilegiū ſcitas diuinitꝰ agnoſcitur eſſe ꝯceſſa. Hęc n. int̃ figuras ut dictū eſt myſticas ſacerdotal' virga dū ſine radice floruit. Hęc Gedeonis vellꝰ dū in medio arę ſiccę maduit · Hęc ī Ezechiel' viſione orietal' porta ꝗ nulli vnqȝ patuit ꝑſignabat. Hęc etiã inter ꝓphas ꝑ ceterꝭ Eſaias tunc ex radice Ieſſe virgã orıturã. Nūc euidētius virginē pariturã ꝓmittebat.

¶ De ſcĩficatione ipſius in vtero matris. Ildefonſus toletanꝰ epūs. Cap VI

DEnicqȝ ſi non in matris vtero ſcĩficata fuiſſet · eiꝰ natiuitas colēda nõ eſſet. Nūc aūt qz venerationi habet̃ auctoritate totiꝰ eccłię ꝯſtat eã ab oī pctõ originali īmunē fuiſſe · ꝑ quã nõ ſolū Euę mr̃is ē ſoluta maledictio · verū etiã oībꝫ cõdonata bñdictio. Nullis ꝗ qñ nata ē delictis ſubiacuit · nec originale peccatuȝ in vtero ſcĩficata cõtraxit. ¶ Altuinꝰ in li. de trini. Ipſa nēpe lana fuit mūdiſſima · ⁊ virginitate clariſſima · ꝗ ſola digna eſſet in ſe dei recipere filij diuinitatē · ſicut lana cõchilij ſanguinē · ut ex eadē fieret purpura imꝑiali maieſtati tm̃modo digna · q̃qȝ nullus eſſet dignꝰ induere niſi auguſta ꝑditus dignitate. ¶ Bernꝰ. vbi ſupra. Hęc etenī ut dictū eſt omnimode ꝯſtat ab originali ꝯtagio ſola dei grã priuſqȝ naſceret̃ eſſe mūdatã · quã nimirū pietas chriſtiana credere ꝓhibet vł minꝰ a Hieremia ī vtero ſcĩficatã · vł nõ magꝭ a Iohãne ſpũſancto repletã. Neqȝ ỽo feſtis laudibꝫ naſcēs honoraret̃ ſi nõ ſcã naſceret. ¶ Idē ī epła ad cano. lugdunenſes. Eſt itaqȝ ỽgo regia veris honorū titulis cumulata · ꝗ ꝓculdubio ſcã fuit añ qȝ nata. Nec fallit̃ oīo ſctã eccłia diē natiuitatꝭ eiꝰ ſctm̃ reputãs ⁊ ãnua celebritate ſuſcipiēs. Ego puto ꝙ ⁊ copioſior ſctĩficationis bñdictio qȝ in alijs ſanctis ab vtero ſctĩficatꝭ in eã deſcēderit ꝗ nõ ſolū ipſius ortū ſanctificaret · ꝫ ⁊ vitã eius ab oī peccato deinceps īmunē cõſeruaret. Qđ alteri nemini q̇dē in natꝭ mulierū credit̃ eſſe donatū. Decuit nimiruȝ reginã virginū vt ſingulari priuilegio vitaȝ abſqȝ oī pctõ duceret ꝗ dū pcti mortiſqȝ ꝑēptorē pareret · vite iuſticięqȝ munus oībꝫ obtineret. ¶ Augꝰ in li. de natura ⁊ gratia. Excepta igit̃ eadē ſãcta virgine Maria ſi oēs ſãcti ⁊ ſãctę cū ꝫ viuerēt interrogati fuiſſent · vtrꝫ ſine

pctō eēnt·oēs vna voce clamaſſent: Si dixerim⁹ q: pctm̄ nō habem⁹ ipſi nos ſeducim⁹ ⁊ veritas ī noƀ nō eſt. Excepta inq̄ꝫ hac ſcā ꝟgine de q̄ ꝓpt̄ honore dn̄i cū de pctīs agit̄·nullā ꝓrſus volo queſtionē hr̄e. Scim⁹·n·ꝙ ei plus grē collatū fuerit ad pctm̄ ex oī parte vincēdū·q̄ illū ↄcipere ⁊ parere meruit quē cōſtat nullū habuiſſe peccatum.

De impoſitione nominis eius Fulbertus vbi s̄. Cap VII

Hec igit̄ electa ⁊ inſignis int̄ filias nō fortuitu quidē aut ſolū parētū placito ſic plerīqꝫ · ſʒ diuīa diſpēſatiōe nomē accepit· ita ꝙ ip̄a q̄ꝫ vocabuli ſui figura magnū aliq̄d innuit. Intꝑtat̄·n· Maria mar̄ ſtella. Nauti ſiq̄dē mare trāſeūtibꝰ opꝰ eſt notare ſtellā hāc lōge a ſupmo celi cardine coruſcātē ⁊ ex illiꝰ reſpectu eſtimare ac dirigere curſum ſuū ut poſſint apprehēdere portū deſtinatū. Silit̄ etiā oportet vniūſos chriſticolas int̄ fluctꝰ huiꝰ ſeculi remigantes ſtellā hāc q̄ ſupremo rex cardini ꝓxima ē·i· Mariā attēdere·⁊ exēpli eiꝰ reſpectu vite curſū dirigere. Q̄d q̄ fecerit h̄ nec inanis glorie vēto iactabitur· nec ſcopul̄ aduſoꝝ frāget̄·nec abſorbebitur ſcillea voluptatū voragine·ſʒ pſpere veniet ad portū quiet̄ eterne. Bern̄. ſup miſſus ē omel̄.ij. Ipſa q̄ꝫ ꝓprietas ſtelle virgini mrī ↄuenit valde·q: ſicut ſtella ſine ſui corruptione ſuū emittit radiū·ſic ⁊ abſqꝫ ſui leſione ꝟgo peperit filiū. Nec ſideri radiꝰ ſuā minuit claritatem·nec virgini filiꝰ ſuā virginitatē. Ipſa ē igit̄ illa ſtella nobilis ex Jacob orta cuiꝰ radiꝰ vniūſū mūdū illuminat·cuius ſplendor ⁊ ī ſupnis ꝑfulget ⁊ inferos penetrat·t̄ras etiā ꝑluſtrās ⁊ mētes calefaciens mag̃ q̄ꝫ corpa·fouet ꝟtutes ⁊ excoquit vitia. Ipſa inq̄ꝫ eſt ꝑclara ⁊ eximia ſtella ſup h̄ mare magnū ⁊ ſpacioſū neceſſario ſblevata·micās merit̄ ⁊ illuſtrās exēplis. O q̄ſq̄s te intelligis in huiꝰ ſeculi ꝓfluuio mag̃ int̄ ꝓcellas fluctuare q̄ꝫ p terraꝫ ambulare·ne auertas oculos a fulgore huiꝰ ſideris ſi nō vis obrui ꝓcellis. Si inſurgāt venti tēptationū·ſi ſcopulos incurras tribulationū·reſpice ſtellam·voca Mariā·⁊ ut impetres orōnis ſuffragiū·nec deſeras ↄuerſationis eius exēplū: Ipſā ſequēs nō deuias·Ipſā rogās nō deſperas. Ipſā cogitās nō erras Ipſa tenēte non corruis. Ipſa ꝓtegente nō metuis Ipſa duce nō fatigaris Ipſa ꝓpitia ꝑuenis·⁊ ſic in te metipſo expeririſ q̄ꝫ merito dicat̄ Maria nomen ꝟginis.

Hugo de ſctō victore. Maria nimi ꝫ ſtella chriſtꝰ ſol: Ideo peccatores velut in nocte a Maria ↄſolāt̄· iuſti ꝟo tāq̄ꝫ in die a chriſto illumināt̄. Itaqꝫ ſi ꝑtimeſcis ſupplicaturꝰ ad chriſtū accedere·ad Mariā reſpice·Senꝰ tuū ↄſpicis·nō illic q̄d timeas inuenis. Hec ē prima pietas q̄ tibi adhuc trepidāti tēperatur excelſior maieſtas. In Maria ſiq̄dē pietas·⁊ in p̄re maieſtas. In chriſto ꝟo ⁊ pietas ex cōpaſſione gener̄·⁊ maieſtas ꝓ excellētia deitatis. Maria porta·chriſtus hoſtiū· p̄r occultū. Per Mariam igit̄ ad chriſtū·⁊ p chriſtū venit̄ ad deū.

De bona indole ⁊ virtutibꝰ eiꝰ Fulbertus vbi ſupra Cap. VIII

Quid aūt putas qualis olim fuerit vl̄ nūc ſit iſta ꝑſona que ſanct̄ oībꝫ ſpectāda ꝓponitur ⁊ imitāda. Hoc ī p̄mis aſtruere phaſ eſt·ꝙ aīa eiꝰ ⁊ caro quā elegit ⁊ habitaculū ſibi fecit ſapiētia dei p̄ris ab oī malicia ⁊ īmūdicia fuit puriſſima·dicēte ſcriptura·ꝙ in maliuolā aīam non introibit ſapiētia·nec habitabit in corpe ſubdito peccatis. Deinde ꝟo ↄfidēter aſſerimus q: nullo ꝟtutū genere vacabat cui plenitudinē grē ineſſe dei nūcius aſſerebat. Quis·n·cū admiratione iocūda nō ſpeculet̄ ipſiꝰ adoleſcēt̄ mature fortitudinē ⁊ prudētiā ac fidē in angelico colloquio vbi tā ↄſtāter eloquit̄·tā prudēter int̄rogat·tā facile credit: Quis nō iuſticiā eiꝰ

miret̄ q̄ ſic vniuſa p̄cepta diuine legiſ implere ſatagebat· ut nec ad ſe nō ptinētia q̄dā velut purificationē legalē inexpleta relinq̄ret· Jpſiꝰ q̄ꝫ tpantia ſatiſ enituit q̄ deo ꝟginitatiſ liliū in hūilitatiſ valle ꝓduxit: Depromebāt itaqꝫ ꝟtutes in cogitatiōe· ⁊ affectu cordis eiꝰ ineffabilē armoniā quaꝫ ipſa creatrix ⁊ inhabitatrix eiꝰ dei ſapientia delectabat̄ audire· coruſcabāt q̄ꝫ· ꝫ foriſ ī ſupficie ſmonis ⁊ actꝰ vn̄ poſſēt hoīes glificare deū ⁊ exēpla ſalutiſ accipe. **Odilo cluniacen̄ abbas.** Vnū q̄ꝫ ſcimꝰ ꝓ certo ꝙ oīs eiꝰ vita ⁊ actio ſemp intēta fuit ī dn̄o· Jpſa ſiquidē optimā partē elegit: Jdeoqꝫ filij dei mr̄ eſſe ꝓmeruit. **Ambroꝰ in li. de virginitate ij.** Sit itaqꝫ in nobis tāq̄ꝫ ī imagine deſcripta ꝟginitas Marie· e qua velut ſpeculo refulgeat ſpēs caſtitatiſ ⁊ forma virtutū. Virgo erat ⁊ corpe ⁊ mēte· corde humilis· ꝟbis grauis· aīo prudēs· loquēdi peritior· legēdi ſtudioſior· intēta opi· verecūda ſmoni· nō ī incerto diuitiaꝝ ſꝫ in p̄ce pauperiſ ſpem reponens· arbitrū mentiſ deū nō hoīem q̄rēs· nullū ledere· cunctiſ bn̄ velle· maioribꝫ aſſurgere· equalibꝫ nō inuidere· iactātiā fugere. Qn̄ illa vel vultu leſit parētes· qn̄ faſtidiuit hūilē· qn̄ riſit debilē· qn̄ vitauit inopē? Nihil toruū in oculis· nihil ꝓcax in ꝟbis· nihil ī actu irreuerecūdum. Nō geſtꝰ fractior· nō inceſſus ſolutior· Non vox peculātior ut ipſa ſpēs corpis fieret ſimulacrum mētis ⁊ figura ꝓbitatiſ

De propoſito virginitatis ipſiꝰ Bern̄. in ſermone de aſſūptiōe

Cap IX

Denicꝫ ſi diligent̄ ut dixi attēdas in Maria ſingulas virtutes· in ea ꝓrſus īuenies ſingulares q̄ videbāt̄ eſſe cōes. Que etenī vel angelica puritas illi audeat virginitati cōpari q̄ digna fuit ſacrariū fieri ſpūſſācti ⁊ habitaculū filij dei? Si p̄cia rex pēſamꝰ de raritate· ſup oēs ē illa q̄ p̄ma ꝓpoſuit angelicā ī t̄ris vitā ducere· ⁊ vere ꝓpoſitū ꝟginitatiſ imobile qḋ nec aliq̄tenus titubauit angelo filium ꝓmittēte. **Hugo de perpetua virginitate btē Marie.** Quid ē· n· qḋ ait āgelo: q̄m virū nō ꝯgnoſco? Hoc ē q̄ꝛ virū nō cognoſcere ꝓpoſitū habeo. Nec culpāda eſt ꝟgo de ꝯtēptu legiſ ī q̄ maledicit̄ ſterilis· imo ſingulariter laudāda q̄ p̄ma oīuꝫ ꝟba legiſ ꝯſiderās nō carnalit̄ ſapiēda elegit in t̄ra fieri abiectio plebis ⁊ opꝓbriū hoīuꝫ· vt ꝑ mūdiciā integritatiſ ī celo fieret ſocia angeloꝝ. Et pulcre ꝓ caſtitatis amore p̄ma maledictū legiſ in carne ſua ſuſtinuit illū ex ſua carne pitura· qui ipſe ī carne ſua ꝓ nobꝫ maledictū legiſ ſuſcipiens· nos a legiſ maledicto liberauit. Vn̄ merito ei ſoli dictū ē ut ⁊ filiū pareret ⁊ ꝟgo ꝑmaneret. **Bern̄. ſup miſſus ē omel. ij.** Nouū igit̄ cāticū illud ꝙ ſolis ī regno dei cātare ꝟginibꝫ dabit̄ ipſā ꝟginū reginā cū ceteriſ· imo p̄mā int̄ ceteras etiā dulciori quodā ⁊ elegātiori carmine caniturā· ac ciuitatē dei letificaturā eſſe nō dubitat̄. Cuiꝰ itaqꝫ dulciſonos depromere vel exp̄mere modulos ne ipſaꝝ q̄dē ꝟginū vlla digna inuenit̄· q̄ꝛ ſoli merito decātandū ſuabit̄· q̄ ſola de partu diuino nō ī ſemetipſa ſꝫ ī ipſo quē peperit gloriatur.

De eximia hūilitate ipſiꝰ. Jdē in ſermo. de aſſūptione.

Cap X

Quāta porro ⁊ q̄ꝫ precioſa ꝟtus hūilitatiſ cū tāta puritate innocētie· imo cū tāta gratie plenitudie. Digna plane quā dn̄s reſpiceret cuiꝰ decorē rex ꝯſpiceret· eiuſqꝫ ſuauiſſimꝰ odor ab eterno illo p̄ri ſinꝰ accubitu ipſū attraheret. Vide q̄ꝫ māifeſte ſibi ꝯcināt virginis nr̄e cāticū ⁊ epithalamium· cuꝰ nimirū vterꝰ ſpōſi fuit thalamꝰ. Audi Mariā ī euāgelio: Reſpexit inq̄t hūilitatē ācille ſue. Audi eādē ī epithalamio: Cū eēt inq̄t rex ī accubitu ſuo nardus mea dedit odorē ſuū. Nardꝰ ſiq̄dē herba humilis eſt ⁊ pectus purgat. vnde

manifeſte hũilitatẽ deſignat· cui⁹ odor ꝛ
decor inuenit grãm apud deũ. ¶ Idẽ
ſuper miſſus eſt omel' ij. Si eniꝫ
hũilis ꝟgo Maria nõ fuiſſet · ſup eã ſpi
ritusſanct⁹ neq̃q̃ꝫ requieuiſſet· qꝛ ſcptũ ẽ:
Sup quẽ requieſcet ſpũs me⁹ niſi ſup hu-
milẽ ꝛ quietũ. Porro ſi nõ ſup eã requi
euiſſet· vtiqꝫ nec eã impregnaſſet. Quõ
enĩ de ipſo ꝯcipet ſine ipſo? Pulcra ꝟo
ꝟginitatꝭ ꝛ hũilitatꝭ ꝑmixtio· nec illa me-
diocrit' aĩa placet deo· in qua ꝛ hũilitas
virginitatẽ cõmẽdat· ꝛ virginitas hũili
tatẽ exornat. Sꝫ q̃nta putas veneratio-
ne digna eſt in q̃ fęcũditas exaltat hũili-
tatẽ· ꝛ part⁹ ꝯſecrat virginitatẽ. Lauda
bilis quidẽ virt⁹ virginitas· ꝫ neceſſaria
magꝭ hũilitas. Illa ſuadet'· iſta ꝓcipitur.
De illa dĩ: Qui põt capere capiat· de
iſta dicit': Niſi q̇s efficiat' ſicut paruulus
iſte nõ introibit in regnũ cęloꝝ. Illa ꝑre-
munerat'· iſta exigit' ſine q̃ nemo ſaluatur
Deniqꝫ placere põt hũilitas q̃ virginita
tem amiſſam defłet· ſine hũilitate aũt au
deo dicere· nec Marię virginitas placu-
iſſet. Ergo ſi nõ potes virginitatẽ hũilis
imitare hũilitatem virginis.

¶ Cur eã de⁹ ſibi in matrẽ elegit. Fulgentius vbi ſupra

Cap XI

Tali ergo tanteqꝫ ꝑſonę
nihil tandẽ ad honorꝭ cumulũ
accedere maius poſſet q̃ꝫ ut dei
filiũ ꝟgo ꝯcipet ꝛ virgo mr̃ ederet. Hac
nẽpe dignitate facta ẽ venerabilis ipſis
etiã angeloꝝ ordinib⁹ ſacris. Qð opere
mãifeſte ille magn⁹ fortiſqꝫ Gabriel de-
clarauit· q̇ eã ꝛ añq̃ꝫ mr̃ dei fieret· qꝛ futu
ram nouerat tãta veneratione ſalutãdo
ꝓuenit. Ea deniqꝫ dignitate facta eſt· et
erga ſuperos imperioſa ẜm charitatẽ· et
ſup inferos ꝑ diſcrictionẽ. ¶ Bern̄. in
ſermone de aſſũptione. Prudẽ-
tiſſim⁹ igit' artifex de⁹ hũanũ gen⁹ quaſ-
ſatum nõ ꝯfregit· ꝫ vtili⁹ omnino refecit
vt nobis videlicet nouum Adã ex veteri
formaret ꝛ Euã in Mariã trãſfunderet.
Et quidẽ cũ oĩs ſufficiẽtia nr̃a ex deo ſit
poterat chriſt⁹ ꝑ ſe ſufficere· ꝫ nobis non
erat bonũ hominẽ ſolũ eſſe· cõgruũ magꝭ
vt vterqꝫ repationi nr̃ę ſex⁹ adeſſet· quo-
rum corruptioni neuterqꝫ defuiſſet. Ce-
terũ in ipſo verent' hoĩes maieſtatẽ diui
nam· q̇d aũt humana fragilitas trepidet
ad Mariã? Nihil auſterꝫ in ea eſt · nihil
terribile· tota ſuauis eſt. ¶ Idem ſup
miſſus eſt omel' ij. Et ipſe q̇dẽ filꝭ
matrẽ ſuam in cęleſtib⁹ ſingulari dona-
turus gloria· ſingulari q̇ꝫ in t'ris ꝓuenire
curauit ꝛ grã q̃ videlicet intacta ꝯcipet ꝛ
incorrupta pareret. Nã ꝛ deũ nõ niſi de
virgine naſci decebat· ꝛ virgini non niſi
deũ parere cõgruebat. Proinde factor
hoĩum ut hõ fieret naſcitur⁹ de hoĩe· talẽ
ſibi debuit matrẽ eligere· q̇n potius ꝯde
re qualẽ ꝛ ſe decere ſciebat ꝛ ſibi ꝑlacitu-
ram. Voluit igit' eſſe virginẽ de q̃ imacu
lata imaculatus ꝓcederet oĩuꝫ maculas
purgatur⁹· voluit ꝛ humilẽ de q̃ mitis ꝛ
humilis corde ꝓdiret. Daꝝ in ſe virtu-
tum hoĩb⁹ exẽplũ ſaluberrimũ oſtenſur⁹
Dedit ꝫ virgini partũ cui iã ante ꝛ vir-
ginitatis inſpirauerat votũ· ꝛ hũilitatis
ꝓrogauerat meritũ. Alioquin quõ grã
plenã angelus eam ꝓnũciat ſi vel parum
q̇d q̇d ex gratia nõ eſſet habebat· vt .n.
quę ſctm̃ ſctõꝝ erat cõceptura ſancta eẽt
corꝑe donũ accepit virginitatis ut eſſet
ꝛ mẽte accepit hũilitatis. His nimirum
ꝟtutũ gemmis ꝟgo regia ornata gemi-
noqꝫ mẽtꝭ parit' ꝛ corporꝭ decore ꝓfulgi-
da ſpecie ſua ꝛ pulcritudine ſua in cęleſti
bus cognita cęli ciuium in ſe prouocauit
aſpectus · ita ut ꝛ regis animũ in ſui ꝯcu-
piſcẽtiã inclinaret· ꝛ cęleſtẽ nunciũ ad ſe
de ſupernis educeret.

¶ Cur eam deſpõſari voluit. Idẽ vbi ſupra omel' j.

Cap XII

Uerum quę eſt hec virgo
tam venerabilis ut ſalutetur ab

Virginis Marie

angelo tam humilis ut deſponſata ſit fabro. ¶ Idem in ij. Deniqꝫ cum eſſet virgo electa. virgo cōceptura ⁊ paritura. mirũ cur deſponſata fuerit nō nuptura. Sed illa fuit ratio deſpōſationis Marie q̄ ⁊ dubitatiōis Thome. Mos ſiquidē erat iudeoꝝ vt a die deſpōſationis vſqꝫ ad tēpus nuptiaꝝ ſpōſi ſpōſas in cuſtodiam reciperēt. vt eaꝝ eo ſibi pudicitiam curioſius ſeruarēt. quo ſibi ipſi fideliores exiſterēt. Sicut igit̄ Thomas dubitādo ⁊ ideo palpādo conſtātiſſimꝰ factus eſt confeſſor dn̄ice reſurrectionis. Ita Joſeph Mariā ſibi deſpōſando ⁊ ob h̄ eiꝰ cōuerſationē in tpe cuſtodie ſtudioſius cōprobādo. factus eſt eiꝰ pudicicie fideliſſimus teſtis. Et ſic de filij reſurrectione citius quidē ego q̇ ſũ infirmꝰ crediderim Thome dubitanti atqꝫ palpāti. qꝫ cephe audiēti ⁊ credēti. Sic de matris cōtinētia faciliꝰ eius ſpōſo cuſtodiēti qꝫ ipſi virgini de ſola ſui ꝯſciētia ſe defendenti. Quis aũt eā vidēs nō deſponſatā ⁊ tñ grauidā. nō potiꝰ diceret meretricē qꝫ virginē? Nec decebat h̄ dici de matre dñi: tollerabilius ⁊ honeſtius fuit putari chriſtũ ad tēpus de cōiugio natũ fuiſſe qꝫ de fornicatione. ¶ Ambroꝰ ſup Lucam. ij. li. Maluit etiā dñs aliq̄s de ortu ſuo qꝫ de mr̄is pudore dubitare. qr ſciebat tenerā eē virginis verecundiam. ⁊ lubricā pudoris famā. nec putauit ortus ſui fidē matris aſtruendā iniurijs. Nec voluit virginibꝰ de opinione ſiniſtra excuſationis velamē relinqui ꝙ infamata q̄z videret̄ dñi mr̄. ¶ Bern. vbi s̄. Sed nũq̇d nō poterat deꝰ apertum aliq̇d ſignũ oſtendere quo fieret vt eius nec ortꝰ infamaret̄. nec mater criminaret̄? Poterat vtiqꝫ. ſed nō poterat latere demones q̇d ſciret hoīes. Hieroꝰ ſup Mat. li. j. Cur ḡ nō d̄ ſimplici virgine h̄ de deſpōſata chriſtꝰ cōcipit̄. Primum quidē ut per generationē Joſeph origo Marie demōſtraret̄. Scd̄o vero ne a iudeis ut adultera lapidaret̄. Tertio quoqꝫ vt fugiēs in egyptum haberet viri ſolaciũ. Martyr etiā Ignatiꝰ quartam addidit cauſam. videlicet vt partus eius diabolo celaretur. ¶ Bern. vbi ſupra. Oportebat enim a principe mũdi aliquādiu celari ſacramentum diuini conſilij. non ꝙ deus nō palam opus ſuum facere vellet. ab illo impediri ſe poſſe metueret. ſed ut in opere reparatiōis noſtre ſicut in ceteris non tantũ potentiam ſed prudentiam ſuam oſtenderet. Itaqꝫ deo placuit eo modo ⁊ ordine ſibi hominem reconciliare quo nouerat eum cecidiſſe. ut ſicut diabolus prius feminam ſeduxit. ⁊ poſtmodum virum per feminam vicit. ita prius a femina virgine ſeduceretur. ⁊ poſtea viro chriſto manifeſte debellaretur. quatinꝰ dum ⁊ malicie fraudi ars pietatis illuderet. ⁊ maligni fortitudinem chriſti virtus cōtereret diabolo deus ⁊ prudentior ⁊ fortior appareret. Ita quippe decuit incarnatam ſapientiam ſpiritualem vincere maliciam. vt non ſolum attingeret a fine vſqꝫ ad finem fortiter videlicet ⁊ de ſupernis expellens ſuperbum. ⁊ apud inferos ſpolians auarum. ſed omnia quoqꝫ celeſtia ſcilicet ⁊ terrena diſponeret ſuauiter. ut ⁊ illic deijciens inquietum reliquos in pace firmaret. ⁊ huc debellaturus inuidũ ſue nobis humilitatis ⁊ manſuetudinis exemplum perutile relinqueret. ſicqꝫ ⁊ ſuis ſuauis ⁊ hoſtibus fortis appareret. Igitur neceſſario Maria viro deſponſatur quia per hoc ⁊ a canibus ſanctum abſcōditur. ⁊ a ſponſo virginitas ſponſe comprobatur. ⁊ virginis tam verecũdie parcitur qꝫ fame prouidetur ⁊ a ſecretis celeſtibus hoſtis excluditur. ¶ Gloſa ſuper Mattheum. Ideo quoqꝫ fuit deſponſata ut eccleſiam ſignificaret que ⁊ virgo eſt ⁊ ſponſa.

¶ Cur eam tali viro ſcilicet Joſeph tradi diſpoſuit. Bern. vbi ſupra. Cap XIII

Joſeph igit̄ viꝝ euāgeliſta nominat. non qr maritꝰ. ſed quia

hō fortitudinis erat· vel poti⁹ quia ſm
euangeliſtam vir eius·id eſt· Marię di/
citur·merito appellatur quod neceſſario
putat᷑·ſicut ⁊ pater ſaluatoris putabat᷑.
Neqꝫ·n·vir matrı neqꝫ filij pr̄ extitit·qꝫ/
uis ex neceſſaria diſpenſatione ad temp⁹
vtrūqꝫ putat⁹ ⁊ appellat⁹ ſit. Conijce tn̄
ex hac appellatione q̄ licet diſpēſatoria
intātū honorari meruit ut ſaluatorı pr̄ ⁊
dict⁹ ⁊ credit⁹ ſit. Conijce ⁊ ex ipſo noīe
Joſeph qđ inťpretat᷑ augmētū·q̇s ⁊ q̄liſ
hō fuerit Sil᷑ etiā memīto illi⁹ magni quō
dam pr̄iarchę vēditi in ęgypto. Iſtūqꝫ
ſcito nō ſolū illi⁹ vocabulū fuiſſe ſortitū
ſ ⁊ caſtimoniā adeptū ·innocētiā ⁊ gr̄az
ꝯſecutū. Ille ſiq̇dem Joſeph ex inuidia
fr̄na vēdit⁹ ⁊ in ęgyptū duct⁹·chriſti ven
ditionē p̄figurauit. Iſte ꝟo herodianā
fugiēs inuidiā chriſtū in ęgypto cōporta
uit. Ille dn̄o ſuo fidē ſeruās dn̄ę ſuę cō
miſceri noluit. Iſte qꝫ dn̄am ſuā dn̄i ſui
matrē virginē agnoſcēs· ⁊ ipſe ꝯtinēs fi/
delit᷑ cuſtodiuit. Illi data ē intelligētia
in myſterijs ſonnioꝝ. Iſti qꝫ datū ē fieri
cōſciū atqꝫ participē cęleſtiū ſacroꝝ. Il
le frumēta ſeruauit nō ſibi ſ oī ꝓplo. Et
iſte panē ⁊ vinū e cęlo ſeruādū accepit tā
ſibi qꝫ toti mūdo. Deniqꝫ dubiū nō eſt
quin Joſeph iſte fuerit bon⁹ hō atqꝫ fide
lis·cui mr̄ deſpōſata ē ſaluatorı. Fidelis
inqꝫ ſuus ⁊ prudēs quē ꝯſtituit dn̄s ſuę
matris ſolatiū·ſuęqꝫ carnis nutriciū·ſo/
lū deniqꝫ in terris magni ꝯſilij coadiuto
rem ſibi fidiſſimuz. Huc accedit qđ di/
citur fuiſſe de domo Dauid·vere de ſtir
pe regia deſcēdit·nobilis genere· nobili/
or mēte·nō degenerās a pr̄e ſuo Dauid
Prorſus inqꝫ fili⁹ Dauid·non tm̄ car/
ne ſ fide ſctitate deuotiōe·quē ⁊ tāqꝫ al/
terū Dauid īuenit dn̄s virū ſm cor ſuū
cui tuto cōmitteret ſecretiſſimū ac ſacra/
tiſſimū ſui cordis arcanū. Cui etiā tāqꝫ
alteri Dauid incerta ⁊ occulta ſapiētię
ſuę manifeſtauit·⁊ dedit illi nō ignaꝝ eē
myſterij qđ nemo p̄ncipū hui⁹ ſęculi co/
gnouit. Cui deniqꝫ datū eſt qđ multi re/
ges ⁊ ꝓphę cū vellēt videre nō viderūt· ⁊
audire ⁊ non audierunt ·non ſolum vi/
dere ⁊ audire· ſed etiam portare dedu/
cere amplecti deoſculari nutrire ⁊ cuſto/
dire. Ambo quidem erāt de domo Da/
uid Joſeph ⁊ Maria·ſed in Maria ve/
ritas quā iurauit dn̄s Dauid ē cōpleta
Joſeph tn̄ ꝯſcio ac teſte ꝓmiſſionis ad/
implete.

Qualiter in coniugiū virgo cō ſenſit. Hugo đ ſctō victore. Cap XIIII

V Irū quidem habere vir
go cōſenſit ut ꝓpoſitū ſuū cela/
ret·vel q̄r parētib⁹ nuptias im
perātib⁹ inobediēs eſſe timuit·ſpe quam
apud deū habebat nō dubia ꝙ eā cuſto/
diret·Suſcepit ḡ ꝯiugiū ſ non mutauit
virginitatı ꝓpoſitū. De ꝟginitate ſiq̇dē
ei⁹ ſ pie fides ⁊ pietas fidelit᷑ confitetur·
qđ eius ꝑfectionē nullaten⁹ īminuit ꝯiu
galis cōſenſus·ſicut ipſi⁹ caſtitatē nō vi/
olauit cōcept⁹·nec integritatem abſtulit
part⁹. Spōtane⁹·n·ꝯſenſus int᷑ viꝝ ⁊ fę
minā legitime ꝯiūctos q̊ vterqꝫ alteri de
bitorē ſui ſe ſpōdet iſte ē q̊ ꝯiugiū ē·ipſa
videlicet ſocietas tali cōſenſu fęderata q̄
altero viuēte alteꝝ ab altero non diſſol/
uit. Eſt ⁊ ali⁹ ꝯſenſus cōmertij videlicet
carnalis adinuicē exigēdi atqꝫ reddendi
ſimilē inter virū ⁊ mulierē conſtituēs pa/
ctionē·comes nō effector cōiugij officiū
nō ⁊ vinculum. Qui tamen ⁊ ipſe cū ab
vtroqꝫ pari voto ſuſcipitur·pari neceſſe
eſt ⁊ voto teneatur. Sed hui⁹ debiti ne/
ceſſitas illos coniugatos adinuicem ſibi
non ſubijcit in quibus dum ſanctificare/
tur coniugium huius operis conſenſus
non pręceſſit. Nec tamen hoc officio ceſ/
ſante veritatem ſeu virtutem cōiugij ceſ/
ſare credendū eſt·imo potius tāto veri⁹
ac ſanctius eſſe coniugiū quo non libidi/
nis ardore ſed ſolo charitatis nexu fūda
tum eſt. Quid enim in cōcupiſcētia car/
nis cōiugiū ſanctū eſſet ⁊ in charitate nō
eēt᷑. Abſit. Sꝫ multo veri⁹ ac iuſti⁹ ſctm̄
ac verū dicit᷑·vbi nihil habꝫ caſtitas vi/

erubeſcat·ſ; charitas vñ gloriet᷑. Hie-
ronymus cõtra Heluidiũ. Tu
aũt Heluidi dicꝗ Mariã virginẽ nõ ꝑ-
manſiſſe·ego plꝰ ĩh vẽdico Joſeph etiã
virginẽ ꝑ Mariã fuiſſe ut ex virginali cõ
iugio naſceret᷑ filiꝰ virgo. Si·n·in virum
ſanctũ fornicatio nõ cadit·⁊ aliã vxorez
ille nõ ſcribit᷑ habuiſſe· Marię ꝟo quã
habuiſſe putatꝰ eſt cuſtos potiꝰ ꝗ̃ ma-
ritꝰ fuit·relinquit᷑ eũ virginẽ cũ illa ꝑmã
ſiſſe·qꝛ dñi pr̃ appellari meruit. Augꝰ
de cõſenſu euãgeliſtaꝝ li. j. Igi
tur exẽplo Joſeph ⁊ marię fidelibꝫ cõiu-
gatis inſinuat᷑ magnifice etiã ſeruata pa
ri cõſenſu ꝯtinẽtia ꝯiuges pꝰ ſe ꝑmane-
re·vocariqꝫ ꝯiugiũ nõ ꝑmixto corporis
ſexu ſ; cuſtodito mẽtis affectu. Itez
cõtra Julianũ li. v. In illo ſiqdem
cõiugio Joſeph ⁊ Marię oĩa tria nupti
arũ bona dixi ꝯpleta fuiſſe·videlicet fi-
dem·qꝛ nullũ adulteriũ·prolẽ vero dñz
Jeſũ chriſtũ· ſacramẽtum q̊z·qꝛ nullum
diuortium.

Qualiter ad eã Gabriel miſſuſ fuit. Idẽ in ſermo. de annũciatione. Cap XV

Secreta porro cõiugia ce
lebrata ſũt Marię thalamo q̇-
bus Gabriel paranymphꝰ inter-
fuit. Adulãte ꝓmiſſo ne abnueret deuo-
ta virgo·dũ ſpũs ꝑmittebat᷑ eẽ maritus
vt ⁊ naſceret᷑ filiꝰ·⁊ pudor ꝑmaneret ille-
ſus. Dũ·n·ſpecioſa deo tacitã fidẽ caſti
tatꝗ ꝓpoſitę·ꝟgineo cultu celat·dũ pur-
pureos vultꝰ cãdore mentꝗ exuperat·pla
cuit deo forma mẽtis ⁊ corꝑis decore ve-
ſtita. Petit᷑ ꝰ maria celeſtibꝫ regniſ·mit
tunt᷑ angeli·rex ipſe ſtellato micãs ſolio
mãdata dirigit. Concionãte deo mirãt᷑
ſedes·ſtupẽt throni·ptãtes oẽs·ac diui-
nus ſilet exercitꝰ·pr̃ nihilominꝰ inſtat vo
tis nuptialibꝫ·curꝗ occupatꝰ: Vade inq̇t
Gabriel ęthereas ſedes rũpe·⁊ antiquũ
ꝓ ſęculi ꝯſiliũ virgini nr̃ę defer Marię·
hęc ĩcolit parua naçareth męnia· cui an
guſta q̇dẽ ẽ domꝰ ſ; patent cęli palacia.

huic vnicuz meũ q̊ carior alt᷑ fuit nemo:
⁊ ut pleniꝰ dicã alteꝝ me donare volo vt
ſit illa mr̃ cui ego ſũ pr̃·ꝟginẽ video·ma
trẽ facio·nomen preſto genitricꝗ·nec ſpo-
lium patit᷑ gloria ꝟginal᷑. Ac ne dubitet
eſſe patrãda q̃ mãdo viſcera fouebit au-
ra cęleſtis·⁊ occultũ ſe nomẽ infundet ꝑ
repagacula mentꝗ· Exiet de ſcõ ſanctũ ꝑ
integrũ illibatũ. Eritqꝫ ſine marito mr̃·
cui ego ſum ſine ꝯiuge pr̃· Sic·n·mũdo
ſuccurrere volo. Jã nõ dicet᷑ mr̃ viuẽtiũ
Eua ſ; Maria. Ipſiꝰ erit totũ cuiꝰ filius
poſſidet cęlũ. Petrꝰ epũs viuer-
neñ. ſuꝑ miſſus eſt omel᷑. j. Sic
ad ꝟginẽ deꝰ angelũ mittit petitorẽ qui
dat arras ſuſcipit dotẽ. Grãm fert·fidẽ
refert·Itaqꝫ feſtinus intꝑres ꝑuolat ut a
dei ſpõſa hũanę diſpoſitionis affectũ ar
ceat ⁊ ſuſpẽdat·nec a Joſeph virginem
auferat·ſ; reddat eã chriſto cui pignera-
ta eſt cũ fieret in vtero·Chriſtꝰ ꝰ ſuã re-
cipit ſpõſam nõ ꝑripit alienã.

Cur ad eã deꝰ angelũ miſit. Beda ſuꝑ miſſus eſt. Cap XVI

Aptũ profecto reſtaura-
tionis hũanę principiũ·ut ange
lus a deo mitteret᷑ ad virginem
partu diuino ꝯſecrãdã·qꝛ ꝓ̇ma ꝑditiõis
hũanę fuit cã·cum ſerpẽs a diabolo mit
teret᷑ ad mulierẽ ſuꝑbię ſpũ decipiẽdam·
Quia ꝰ mors intrauit ꝑ fęminã·apte re
dijt ⁊ vita ꝑ fęminã. Illa ſiq̇dẽ a diabo
lo ſeducta·ꝑ ſerpentẽ guſtũ viro neqꝫ ob
tulit·hęc a deo ꝑ angelũ edocta mundo
ſalutꝗ auctorẽ edidit. Hieroꝰ. in ſer
mone de aſſũptiõe. Recte etiã ad
virginẽ angelꝰ mittit᷑ qꝛ ſemꝑ eſt angelis
cognata virginitas. Profecto·n·in car
ne pret᷑ carnẽ viuere·nõ t̃rena vita ſ; cęle-
ſtis eſt. Unde in carne angelicã gloriam
acquirere maius eſt meritũ ꝗ̃ hr̃e. Eſſe
quippe angelũ fęlicitatis eſt·eſſe vero vir
ginẽ virtutis·dũ ħ obtinere nitit᷑ viribꝰ
virgo cũ gratia qꝺ habet angelus ex na-
tura. Ambroꝰ in li. de ſymbolo
Ad ꝯceptũ ergo partũqꝫ diuini pignerꝭ

nunciandū angel⁹ diuinit⁹ ad Mariam miſſus eſt·ne puella tanti ignara myſte/rij ad inſperatū inuiolati corporis tumorem expaueſceret·ꝛ cauſā inſolite conce/ptionis eſſe prodigiū ignorās crederet ſi neſciret opus eſſe diuinū. ¶Bern̄.in omel.j.ſuper miſſus eſt Nec arbitror hūc angelū ad virginē miſſū de mi/noribus eſſe qui q̄libet ex cauſa ſolēt ad terras crebra fungi legatione. Qđ etiā ex eius noīe palā intelligi dat᷑· Gabriel videlicet qđ dei fortitudo interp̄tat᷑. Et q: nō ab aliquo alio forte excellētiori ſe vt aſſolet ſpū·ſed ab ipſo deo mitti phibetur. ¶Petr⁹ epūs ſup miſſus eſt. Miſſus ē angelus Gabriel a deo· vbi mediator eſt angel⁹·ceſſet opinio ter/rena pella᷑ interpretatio. Quis attenti⁹ audit·quis a quo miſſus ſit tm̄ dei ſecretum ſcrutari refugit. Qđ enim per ange/lum mādauit deus·ille meretur ſcire qui timet inquirere. Sup quē·n·ait req̄ſcet ſpūs me⁹ niſi ſup hūilē ꝛ mānſuetū. Mā/ſuetus eſt qui iuſſis obedit·īmanſuetus qui iuſſa diſcutit.

¶Qualiter idē angelus nazareth venit. Aug⁹ vbi ſ. Cap XVII

PRefato igitur cuncto celitus audiēte ſenatu mandato Gabriel accepto fulmineos obtutꝰ oraqꝫ tonātia pauēs arcano paruit tremefactus imperio. Mox igit᷑ aſtriferum volatu rapido ſecauit axem· pcuſſit lumine noctē ac flāmeos artus vibrans veluti pauo verſiculor radijs ſolis obie/ctus p medios celi ſinus fereba᷑· irimqꝫ ſimilans pulcritudo ſeipſā trahebat·donec extrema Marie tecta tāqꝫ nimbo coruſcus ingrederetur. ¶Bern̄. vbi ſ. Miſſus ē inquit angel⁹ Gabriel a deo· quo? In ciuitatē galilee cui nomē naça/reth. Videamus ſi naçareth poteſt ali/quid boni eſſe? Naçareth enim interpretatur flos. Videt᷑ autē mihi quoddam ſemē diuine cognatiōis tāqꝫ e celo iactatum in terras fuiſſe·videlicet allocutiōeſ ꝛ pmiſſiones antiq̄s patrib⁹ Abraā Iſaac ꝛ Iacob celit⁹ facte· qđ ſemē floruit ī mirabilib⁹ oſtēſis in exitu iſrl' de egypto in figuri ꝛ enigmatib⁹ p totū iterī deſer/to·deinceps in viſionib⁹ ꝛ vaticinijs p/phetar·in ordinatione quoqꝫ regni ꝛ ſacerdotij vſqꝫ ad chriſtū. Qui videlicet chriſtus huius ſeminis ac flor intelligit᷑ eſſe fruct⁹·ꝛ ob h̄ nūciat᷑ in naçareth na/ſcitur⁹ q̄m in flore ſperat᷑ fruct⁹ pceſſur⁹. Prodeunte vero fructu flos decidit·q: veritate apparēte in carne·figura pertrā/ſijt. Unde ꝛ naçareth ciuitas galilee di/citur·i·tranſmigrationis·q: naſcēte chri/ſto trāſierūt illa oīa que in figura cōtin/gebant illis. Nos itaqꝫ flores ꝛ nos qui iam fructū tenem⁹ ptrāſiſſe videmus·et dū adhuc florere videbant᷑ trāſituri p̄ui/debant᷑. Vn̄ Dauid: Mane inq̄t flore/at ꝛ trāſeat veſpe decidat. Veſpe nāqꝫ id eſt·tpis plenitudine in quo miſit de⁹ filiū ſuū factū ſub lege ipſo dicente: Ecce noua facio oīa·tranſierūt ꝛ diſſipauerunt vetera. Fenū igitur exaruit dū car/nalis iudeor pplus ab omni pinguedine ſpūs vacuus littere ſicce adheſit· ꝛ flos eius decidit·dū gloriatio quā habebant in lege remāſit·regnūqꝫ ſacerdotiū pphetia templū·ꝛ oīuꝫ illor magnaliū de qb⁹ gloriari ſolebant decor euanuit. Verbū aūt dn̄i·i·chriſtus qui eſt hui⁹ floris fru/ctus manet in eternum.

¶Qualiter ad virginē introiuit. Idem ibidem omel.ij. Cap XVIII

MIſſus eſt igitur angelus a deo ad virginē a celſo ad hu/milem·a domino ad ancillam· a creatore ad creaturam·ad virginem carne ꝛ mente·virginem profeſſione·vir/ginem qualem deſcribit aplus corpe et ſpū ſanctā·nec nouiter nec fortuitu inuentam·ſed a ſeculo electā·ab altiſſimo p̄cognitā ac ſibi preparatā·ab angelis con/ſeruatā·a prib⁹ p̄ſignatā·a prophetis p/miſſam. ¶Idem ibideꝫ omel.ij.

Ingreſſus eſt ergo ad eã ſcꝫ angelus ad Mariã: Quo ingreſſus? Puto ꝙ in ſecretariũ pudici cubiculi vbi fortaſſis illa clauſo ſuꝑ ſe oſtio patrem ſuũ orabat in abſcõdito. Solẽt nimiruꝫ angeli aſtare orantibꝰ· ⁊ in eis delectari quos vident ĩ oratione leuare puras manus. Gaudẽt ſe offerre holocauſtũ ſanctę deuotionis diuino cõſpectui in odorem ſuauitatis. Marię igitur orationes q̃ꝫtum in ↄſpectu altiſſimi placuerit angelꝰ indicauit· qui ad eã ingreſſus ipſam cũ tanta reuerentia ſalutauit. Nec fuit illi difficile per oſtiũ clauſũ ad abdita virginis penetrare· cui vtiqꝫ ex naturę ſuę ſbtilitate q̃olibet corpus ęque q̃ꝫtũlibet ſolidũ vel ſpiſſum peruiuꝫ eſt ac penetrabile. Non eſt ergo ſuſpicandũ ꝙ apertũ inuenerit virginis oſtiolũ· cui nimirũ erat in ꝓpoſito frequẽtias hominũ fugere· colloquia vitare· ne vel orantis ſilentiũ turbaret᷑· vel caſtitas continentis tẽptaretur. Clauſerat ſibi etiã illa hora ſuũ ſuꝑ ſe habitaculũ· ſed hoĩbꝰ nõ angelis. ¶ Odilo cluniacẽſis. Virginalẽ quippe verecundiã ſolitudo decet ⁊ gignalis pudoris ſecretũ eſt. Tali fruebat᷑ Maria chriſtum paritura. Qui ſicut natus eſt ſolus inter mortuos liber· ſic iſtius ex qua natꝰ eſt matris pudor ſolus ꝑmãſit integer.

¶ De mutatione nominiſ Eue in eius ſalutatione. Bern. vbi ſupra omel. ij. Cap XIX

CUrrite nunc matres ⁊ filię· currite oẽs quę poſt Euam ⁊ ex Eua parturimini· ⁊ parturitis cũ triſticia: Adite virginalẽ thalamum· ingredimini ſi poteſtis ſororis nr̃ę pudicũ cubiculũ. Ecce etenĩ deus mittit ad virginẽ· angelus affatur Mariã: Apponite aurẽ parieti· auſcultate quid nũciet ei ſi forte audiatis vnde conſolemini. Lętare pater Adam· ſed tu magis o Eua mater exulta· q2 ſicut omniũ parẽtes· ſic omniũ fuiſtis perẽptores· ⁊ q̃d infęlicꝰ eſt· prius perẽptores q̃ꝫ parentes. Ambo inq̃ꝫ ↄſolamini ſuper filia ⁊ tali filia· ſed amplius illa de qua malũ illud ortũ habuit· cuius opprobriũ in oẽs mulieres ꝑtranſijt. Inſtat nãqꝫ tẽpus quo iam tollatur opprobriũ. Nec habeat vir quid cauſet᷑ iã aduerſus fęminã· q̃ dũ imprudenter excuſare ſe conaret᷑· illã crudeliter accuſare nõ cũctabat᷑ dicẽſ: Mulier quã dediſti m̃ dñe dedit mihi de ligno et cõmedi. Propterea curre Eua ad Mariã curre mater ad filiã· filia ꝓ mr̃e rñdeat· ipſa matris opprobriũ auferat. Ipſa patri pro mr̃e ſatiſfaciat· q̃m ecce ſi vir cecidit per fęminã· iam nõ erigitur niſi ꝑ fęminã. ¶ Idẽ in ſermone de aſſũptione. Ecce Maria tã officioſiſſime ſalutat᷑ ut iã in regali ſolio ſuper oẽs cęleſtium ordines legionũ exaltatã eã cernere videat᷑· ⁊ paulominus fęminã adorare qui ſolebat hactenꝰ ęquanimit᷑ ab hominibꝰ adorari. ¶ Augꝰ vbi s̃. Itaqꝫ matrẽ dñi mox futuram prior ſalutat· ⁊ oraculũ prĩs alta de ſede fuſum nũciat. ¶ Idẽ in alio ſermo. de eodem. Arram tribuit· matrimonia ſcribit· ſalutat puellã viri ſalutationis ignarã: Aue inq̃t grã plena· ⁊ vacuata eſt culpa. Maledictio Eue mutat᷑ in bñdictionẽ Marię. Ipſa quippe mater generis nr̃i mũdo pęnã intulit· genitrix xp̃o dñi nr̃i mundo attulit ſalutẽ· Auctrix peccati Eua· meriti Maria· Eua occidẽdo obfuit· Maria viuificãdo ꝓfuit. Obediẽtia ꝓ inobedientia mutat᷑· fides ꝓ perfidia cõpẽſat᷑.

¶ De gratię illius plenitudine. Hieroꝰ vbi s̃. Cap XX

AVe inquit gratia plena· Talibuſ decebat virginem oppignerari muneribꝰ ut eſſet grã plena· quę dedit cęlis gloriã· terris deũ· pacẽqꝫ refudit· gentibꝰ fidẽ· vitijs finem vitę ordinem· moribus diſciplinam. Et bene plena· quia cęteris quidem per partes pręſtatur: Marię vero ſe ſimul infudit plenitudo gratię tota. Deſcendit

quippe ſicut pluuia in vellus ⁊ ſic ſtillici-
dia ſtillātia ſuper terrā. Plane cęleſtis
imber elapſu placido virgineū vellus in-
fudit ⁊ tota diuinitatis vnda in carne
ſe cōtulit · ac deinde per crucis patibulū
expreſſum · omnibuſ terris pluuiā ſalutis
effudit ⁊ humanis mētibꝫ ſtillicidia grē
prēſtitit. Vere ergo plena ꝑ quā largo
ſācti ſpūs imbre ſupfuſa ē oīs creatura.

Bern̄. vbi ſupra omel. iij. Le-
gimus Stephanū plenū gratia ⁊ apo-
ſtolos ſpū ſancto repletos · ſed lōge diſſi-
militer a Maria. Alioquin nec ī illo cor-
poraliter habitauit diuinitatis plenitu-
do · nec illi cōceperūt de ſpū ſctō. **Idē
in quodā ſermone.** Bene quoqꝫ
Maria dicit̄ gratia plena · qꝛ deo ⁊ an-
gelis ⁊ hominibꝫ grata. Deo per humili
tatem · angelis per virginitatē · hominibꝫ
per fęcunditatē. **Idem.** O plena gra-
tiarū · non ſolum puero Abrae · ſed ⁊ ca-
melis potum tribuas de ſuperfluēti hy-
dria tua · qꝛ tu es vere puella preelecta ⁊
altiſſimi filio preparata. **Idē.** Offe-
rentur inquit virgines regi ſed poſt eam:
nam primatum ipſa ſola vendicat. Feli-
ces itaqꝫ qui cum regina noſtra de priui-
legio virginitatis gloriantur. Sed pe-
rijt iſta virtus a me · computruit vt iumē
tum in meo ſtercore. Nūquid ideo non
eſt ꝙ de hydria tua poſſim bibere? Nū-
quid in ſola virginitate plenitudo conſi
ſtit gratię? Puellam angelꝰ quęrit quā
dominꝰ filio domini ſui preparauit. Bi
bit ille de hydria tua · delectatus virtu-
te ſibi cognata. Sed nunquid etiam iu-
mentis potum tribues? vtiqꝫ. Bibit an-
gelus ꝙ virū nō cognoſcis. Bibāt ⁊ iu-
menta ꝙ de humilitate ſingulariter ſin-
gularis. Bibat etiam architriclinus · qꝛ
tres metretas hydria tua continet. Pa-
ter enim qui eſt principiū trinitatis iure
vocatur architriclinus. Tertia vero me-
treta fęcunditas ea de qua bibit ipſe pa-
ter. Vn̄ volēs angelus fęcunditatē tuā
cōmendare dixit: Quod enī ex te naſcet̄
ſanctū · vocabitur filiꝰ dei. Ac ſi diceret:
Cum eo ſolo tibi coīs eſt iſta generatio

De contubernio dei cum virgine. Petrus epūs vbi ſupra.

Cap XXI

Dominus tecum qui nō
ad te venit viſitandi ſtudio · ſed
in te nouo illabit̄ naſcēdi ſacra
mento. **Augꝰ vbi ſ.** Tecū ergo do
minus in corde · tecū in ventre · tecū in au-
xilio. Gratulare ḡ beata virgo · chriſtus
e cęlo ſuo ī vtero tuo ex ſinu pr̄is digna-
tur in vterū deſcēdere mr̄is. Dn̄s inqͭt te-
cum **Bern̄. vbi ſ. omel. iij.** Quid
ḡ mirū ſi gr̄a plena erat cum q̄ dn̄s erat?
Hoc potiꝰ mirandū eſt quō ab angelo
inuēt̄ꝰ eſt eē cū virgine q̇ angelū ipſū ad
virginē miſerat. Ita ne velocior angelo
deꝰ fuit quē feſtinantē ad terras celerior
ipſe ꝑuenit? vtiqꝫ. Nā cū eſſet rex in accu
bito ſuo · nardus virginis odorē ſuū de-
dit · et aſcēdit in ↄſpectu eiꝰ fumꝰ aroma-
tum illius · ⁊ inuenit gratiā corā oculis
dn̄i · clamātibꝫ circūſtantibꝫ: Quę ē iſta
quę aſcēdit ꝑ deſertū ſicut virgula fumi
ex aromatibꝫ. Statimqꝫ rex egrediēs de
loco ſctō ſuo · exultauit ut gigas ad cur-
rendū viā · ⁊ licet a ſūmo cęlo egreſſio eiꝰ
nimio ꝑuolās deſiderio nunciū ſuū ꝑue-
nit ad virginem quā amauerat quā ſibi
elegerat cuiꝰ decorem ↄcupierat. Quem
a longe venietē ꝓſpiciēs ait eccl̄ia gra-
tulans ⁊ exultās: Ecce iſte venit ſaliēs in
mōtibꝫ tranſiliens colles. Meritoqꝫ rex
decorē virginis ↄcupierat q̄ nimiū obſer
uauerat q̇cq̇d a pr̄e ſuo Dauid lōge an̄
ꝑmonita fuerat · dicente ſibi: Audi filia
ⁱc. Audiuit · n · ⁊ credidit · vidit ⁊ ītellexit
aurēqꝫ ſuā inclinauit ad obediētiā · ⁊ cor
ſuū ad diſciplinā. Nec ꝓpl̄m ſuū augere
ꝓlis ſucceſſione · nec domui pr̄is ſui cura
uit heredem relinquere · ſed quicquid ho
noris in ꝓpl̄o · quicq̇d de paterna domo
terrenarū rex habere potuiſſet q̄ſi ſterco-
ra reputauit ut xp̄m lucrifacēt. Nec eā ī-
tētio fefellit · cū ⁊ ipſū ſibi filiū vēdicauit

Petrus epūs vbi ſupra. Dominus inquit tecū. Cū ꝟgine inquit erat q ad virgineȝ miſerat· preceſſit nunciū ſuū deus· ſed a deo nō receſſit nūcius. Teneri ſiquidē anguſtia loci nō poteſt qui totus vbiqȝ eſt ſine q nihil eſt. Bern. vbi ſupra. Cūqȝ ſit equalit vbiqȝ totus per ſuā ſimplicē ſubſtantiaȝ; alit tū eſt in rationalibus creaturis qȝ in ceteris ꝛ ipſaꝝ aliter in bonis qȝ in malis per efficaciā. Ab vtriſqȝ quidē capi pōt ꝑ cognitionē· ſed a bonis tm̄ capit etiam per amorem. Sic igitur eſt in ſolis bonis· ut etiā ſit cū ipſis ꝓpter concordiā volūtatꝭ. Sed licet cū omnibꝫ ſanctꝭ ita ſit ſpecialiter· tū cū Maria cū qua vtiqȝ tāta ei cōſenſio fuit ut illius nō ſolū volūtatē ſed etiā carnē ſibi coniungeret· ac de ſua virginiſqȝ ſubſtātia· vnū chriſtū efficeret· vl potius vnus chriſtꝰ fieret qui totus dei totus virginis · vnꝰ vtriuſqȝ filius eſſet. Dn̄s inquit tecū nō ſolū filiꝰ quē carne induis· ſed etiā ſpūſſanctus de quo cōcipis· ꝛ ipſe pater qui genuit quē concipis. Pater inqȝ tecū q filiū ſuū facit ꝛ tuum. Filius tecū qui ad condendū in te mirabile ſacramentū miro modo ꝛ ſibi reſerat genitale ſecretū· ꝛ tibi ſeruat integrū virginale ſignaculū. Spūſſanctus tecū qui cū patre ꝛ filio tuū ſanctificat vterum.

De benedictione virginitatis eius fecunde. Aug' vbi ſupra. Cap. XXII.

Benedicta tu in mulieribus que vitā paries viris ꝛ mulieribꝫ. Petrꝰ epūs vbi ſ. Reuera in mulierbꝫ bn̄dicta · qꝛ in qbꝫ Eua maledicta puniebat viſcera· in illis nūc gaudet honorat ſuſcipit Maria benedicta. Et facta eſt vere nūc mater viuentium per gratiā que prius erat morietiū mater per naturā. Ex glo. ſup Lucam. Benedicta ergo inquit in mulieribus· i· pre mulieribꝫ· ꝛ qꝛ virginitateȝ nouiſti ſine exemplo muliebris cōditionis· ꝛ quia virgo mater eris· ꝛ qꝛ deum generabis. Bern. vbi ſupra. Benedicta inqȝ tu in mulieribus que generalem mulierum euaſiſti maledictionē· ꝛ ſingularem conſecuta es benedictionē · ut nec ſterilis maneas· nec cum dolore parturias. Dura quidē neceſſitas ꝛ iugum graue ſuper omnes filias Eue. Naȝ ꝛ ſi pariunt cruciant· ꝛ ſi nō pariunt maledicūtur. Quid inter hec facies virgo que iſta legis? Mihi inquit pro minimo eſt ꝙ hominibꝫ diſpliceo dū me poſſim virginē caſtā exhibere chriſto. Quis o prudens ꝛ deuota ꝟgo· quis te docuit virginitatē placere deo? Que lex· que pagina veterꝭ teſtamenti vel precipit vel cōſuluit in carne nō carnaliter viuere ꝛ angelicā in terris vitā ducere? De virginibus ait apoſtolus: preceptum domini nō habeo· cōſilium aūt do. Tu vero· non dicam ꝑceptum· ſed nec cōſiliū habuiſti· nec exēplū niſi ꝙ vnctio te docebat de omnibus· et ſermo diuinus ꝛ efficax ante tibi factus magiſter qȝ filius· tuā prius inſtruxit mētem qȝ indueret carnē. Aperi virgo ſinū· prepara vterum· qm̄ ecce facturus eſt ibi magna qui potens eſt· intantū ut ꝓ maledictione iſrael beatā te dicant oēs generationes. Nec ſuſpectā habebas fecūditatē· qꝛ nō aufert integritatē. Cōcipies quidē ſed ſine culpa· grauida eris· ſed nō grauata· paries ſꝫ nō cū triſticia. Neſcies viꝝ ꝛ gignes filiū. Illiꝰ eris mr̄ cuiꝰ deꝰ eſt pater· filiꝰ pr̄ne charitatis erit corona tue caſtitatꝭ· ſapiētia paterni cordiſ erit fructus vteri ꝟginalis. Deū deniqȝ paries ꝛ de deo concipies.

De trepidatiōe virginis ad angeli affatum. Aug' vbi ſupra. Cap. XXIII.

Deniqȝ poſt illius benedictionis preſagiū terretur virgo nouitate verborum. Petrus epūs vbi ſupra. Venerat ſiqdem angelus in ſpecie blādꝰ· in bello fortis· i habitu mitꝭ· ſmone terribil· hūana ꝓferēs· diuina ꝓmittēs. Vn̄ ꝛ ꝟginē quā

leniter ſollicitauit viſu·turbauit auditu
⁊ quā miſſi pꝛeſentia parum mouerat to-
to pondere cōcuſſit mittentꝭ auctoꝛitas.
Quis enim motu blādo· affectu pio vir-
ginem ſibi deus in matrē·famulā ſibi do
minus verteret in parētem: viſcera tamē
eius turbata ſunt·ipſaqꝫ tremefacta con
ditio cū eius cōditoꝛ deus quē tota crea
tura non capit·totū intra pectus huma-
num ſe recepit ⁊ condidit. **Idem.** Nā
etiam ut angelū vidit·mens eius ſcꝫ vir-
ginis·tremuit ⁊ obſtupuit·in eius ingreſ
ſu diuinitatis ingreſſum ſenſit. Templū
humani coꝛpoꝛis turbabatur ⁊ domici-
lij carnalis anguſtię mouebantur·cū in
pectoꝛe ꝟgineo tota dei magnitudo cō-
deretur. Ipſe nimirum hominem ex vte-
ro mulieris reſumpſit·qui virginē ex viri
coꝛpoꝛe foꝛmauit. ¶ **Ambꝛo. ſuper
Lucam li. ij.** Trepidare quippe vir-
ginum eſt ad omnes viroꝝ ingreſſus pa
uere·omnes eoꝝ affatus vereri. Diſcant
ergo mulieres ꝓpoſitū pudoꝛis imitari.
diſce virgo verboꝛum vitare laſciuiam.
Maria etiam angeli verebatur ſalutatio
nem ¶ **Hiero⁹ ad Occeanum.**
Mariam in penetralibus angelus ſolā
non cum agapeta loquentem inuenit·et
illa virilem introitum foꝛmidauit. Tu ꝙ
es malicię foꝛnax·quid a viro frequenti⁹
ſalutari deſideras? ¶ **Bern. vbi s.**
Solent virgines quę vere virgines ſunt
ſemꝑ eſſe pauidę·⁊ ut timenda caueant
etiam tuta pertimeſcere·ſciētes ſe theſau-
rum ꝑcioſū in vaſis victilibus poꝛtare·⁊
nimis arduū eſſe celibem ducere in carne
vitam. Deinde quicquid nouum quic-
quid ſubitum fuerit oꝛtum ſuſpectas ha-
bent inſidias totumqꝫ contra ſe eſtimāt
machinatum. Idcirco Maria turbata
eſt in ſermone angeli·ſed nō perturbata.
Turbatus ſum inquit Dauid ⁊ nō ſum
locutus·ſed cogitaui dies āntiquos· ⁊ an
nos ęternos in mente habui. Similiter
ergo Maria turbata eſt ⁊ non eſt locuta
ſed cogitabat qualis eſſet ſalutatio illa.
¶ **Petrus epūs vbi s.** Cito nāqꝫ
reſpondere facilitatis eſt hūanę·cogitare
vero ponderis eſt maximi ⁊ iudicij ꝑma-
turi. ¶ **Bern. vbi ſupꝛa.** Q2 ergo tur-
bata eſt verecūdię fuit virginal'·⁊ ꝙ nō
perturbata foꝛtitudinis·ꝙ tacuit ⁊ cogi-
tauit pꝛudentię. Sciebat nempe virgo
pꝛudens ꝙ frequenter angelus ſathanę
ſe in angelū lucis tranſfigurat· ſed quia
ſimplex ⁊ humilis erat ·nihil tale de ſctō
angelo penitus eſtimabat·⁊ ideo qualis
eſſet iſta ſalutatio cogitabat. ¶ **Idem
in ſermo. de aſſūptiōe.** Nimirum
indignam ſeſe angelica ſalutatione repu
tabat·⁊ foꝛſitan in mente talia meditan-
do voluebat: Unde hoc mihi vt veniat
angelus domini mei ad me? **Glo. ſu-
per Lucā.** Eliçabeth erubeſcit de cul-
pa·Maria vero de verecundia. In mu-
liere nāqꝫ mod⁹ pudoꝛis adhibetur·⁊ in
virgine gratia pudoꝛis augetur.

¶ Qualiť āgel⁹ ab ea fugauit me-
tū. Bern. ſuꝑ miſſus ē omel. ij.
Cap. XXIIII.

Angelus itaqꝫ Mariam
virginem intuens ⁊ varias eā
ſecū voluere cogitationes faci-
lime depꝛehendens·pauidam conſolat'·
dubiam cōfirmat· eamqꝫ familiariter ex
nomine vocans·benigne perſuadet ne ti
meat. ¶ **Petrus epūs vbi ſupꝛa.**
Dum enim eam ad totā deitatis gloriā
in ſe poꝛtandam exhoꝛtatur·ne tāto pō-
dere fabꝛicę cęleſtis in ea ſubtilis nr̄i coꝛ-
poꝛis harena ſuccumbat·⁊ totius huma
ni generis fructum poꝛtatura tenuis vir
ga frangatur·metū fugans eam conſola
tur dicens: Ne timeas Maria. Ecce an̄
cauſam dignitas virginis ex nomine nū-
ciatur. Maria ſiquidem hebꝛaicę domi-
na nuncupatur. Uocat igitur angelus
eam dominam·ut dominatoꝛis genitri-
cem. Ac ſi dicat: Trepidatio deſinat ſer
uitutis·quā vocari dn̄am facit ⁊ impat
auctoꝛitas ipſa ſui germinis. ¶ **Aug⁹
vbi s.** Ne ergo īquit terrearis a ꝓſpectu
meo mr̄ dn̄i mei. Nā ego cōceptiōis tuę

miniſter adueni. non ut virginitatẽ amit
teres interueni. Petrꝰ epũs vbi ſ.
Ergo ne timeas inquit Maria. quare?
quia inueniſti gratiã apud deũ. Timet
ſiquidem nõ qui inuenit. ſed qui perdit.
Inuenit aũt Maria cõcipiendo in ſe ſu-
perni gratiã germinis que ⁊ pariendo nõ
perdidit inſignia virginitatis. Quid ḡ
timet que ſecuritatem concepit rerũ gau-
dia parit ſeculoꝝ? Timor nõ eſt vbi di-
uinum eſt negociũ. nõ hũanũ vbi eſt cõ-
ſcientia virtutis. non pudoris. Quid ti-
met Maria que ſuſcepit eũ quẽ timent
que timẽtur oĩa? Quid timet cui iudex
eſt cauſa. aſſertor integritas. teſtis inno-
centia? Bern. in ſermone vbi ſ.
Ne ḡ timeas Maria. nec mireris ꝙ an-
gelus ad te venit: nam ⁊ maior angelo
venit. Ne mireris angelum dominicum.
nã ⁊ dñs angeli tecũ. Poſtremo q̇d ni
angelũ videas cũ iã ãgelũ iuuas. Quid
ni ſalutet ſanctoꝝ ciuẽ ⁊ domeſticũ dei?
Idem ſuper miſſus eſt omel.
iii. Dic ergo Maria ne timueris. nihil
hic doli vel fallacie. nullas hic inſidias
ſuſpiceris. non ſum hõ ſed ſpiritus. nec ſa
thane ſed dei angelus. O ſi ſcires q̃ꝫtum
tua humilitas altiſſimo placeat. q̃ꝫta te
apud ipſum ſublimitas maneat. angeli-
co te indignã nec alloquio nec obſequio
iudicares.

Qualiter eadẽ virgo ĩuenit gratiã apud deum. Cap XXV.

Vt quid enim o virgo in-
debitã tibi dixeri grãm angelo-
rum que inueniſti gratiã apud
deũ? Inueniſti enĩ qđ querebas Maria
virgo. inueniſti qđ inuenire potuit añ te
nemo. gratiã videlicet apud deũ. Quã
gratiã? Dei ⁊ hoĩum pacẽ. mortis deſtru
ctionẽ. vite repationẽ. Idẽ in ſer-
mone vbi ſ. Sane fons vite chriſtus
eſt. Fons inq̃ꝫ indeficiẽs q̇ vniuerſã irri-
gat ſupficiẽ paradiſi. eiuſq̃ꝫ fluminis im-
petus letificat ciuitatẽ dei. Et ipſa q̇dẽ
exinaniuit ſe plenitudo ut fieret nobꝭ ſan
ctificatio ⁊ redẽptio. Deriuatus eſt fons
vſq̃ꝫ ad nos q̃ deſcẽdit illa celeſtis vena
p aqueductũ. nõ tñ fõtis copiã exhibẽs
ꝫ ſtillicidia grẽ cordibꝰ nr̃is arẽtibꝰ infũ-
dẽs. Alij q̇dẽ plꝰ ⁊ alij q̇dẽ minꝰ. Plus
equidẽ aqueductꝰ ut ceteri de plenitudi
ne ꝫ nõ plenitudinẽ ipſã accipiãt. Aque
ductus eſt Maria cui dictum eſt: Aue
Maria grã plena. Hec nimiꝝ fontẽ ple-
nitudinẽ de corde pr̃is accepit. ⁊ nobis il-
lũ nõ ꝓut eſt. ſed prout capere poteramꝰ
edidit. An vero ĩueniri potuiſſe miraris vñ
talis ac tãtus aqueductꝰ fieret. Maria
videlicet cuiꝰ nimiꝝ ſũmitas inſtar ſcale
quã vidit Jacob tãgere celos. imo trãſ-
cẽdere illũq̃ꝫ mũdiſſimũ aquaꝝ q̃ ſuper
celos ſũt fontẽ attigere poſſet. Propte-
rea ſiq̇dẽ hũano generi tãto tpe fluenta
grẽ defuerũt. ꝙ necdũ aqueductꝰ iſte tã
deſiderabilis intercederet. nec mirabilis
expectatũ diutiꝰ. ſi recorderis quot annis
in arce fabrica laborauerit Noe vir iuſtꝰ
in qua pauce. i. octo aĩe ſalue facte ſũt. ⁊
ꝫ ad modicũ tẽpus. Sꝫ quõ noſter hic
aqueductꝰ fontẽ illũ attigit tã ſublimẽ.
quõ putas niſi vehemẽtia deſiderij ferno
re deuotiõis. puritate orõis? Oratio q̇ p
pe iuſti ꝑnetrat celos. ⁊ quis iuſtus ſi nõ
Maria iuſta de qua ſol iſte iuſticie no-
bis eſt ortus? Quomodo igit̃ illa maie
ſtatem attigit inacceſſam niſi pulſando
petẽdo querendo? Deniq̃ꝫ ⁊ quod que-
rebat inuenit. quia gratiam apud deum
obtinuit. Nec ſola celos Maria pene-
trauit oratione ſed etiam incorruptione.
ſicut ſapiens ait: Erat enim virgo ſan-
cta. cui ſpecialiter dicere cõuenit: In ce-
lo eſt conuerſatio noſtra. Sancta inq̃ꝫ
corpore ⁊ ſpiritu ne quid forſitan dubi-
tes ſuper hoc aqueductu. quin ⁊ valde
ſublimis eſſet ⁊ integerrimus ꝑmaneret
Non enim erat fatua virgo. cui nõ ſolũ
erat oleũ. ſed olei ĩ vaſe recõdita plenitu-
do. aſcenſiones in corde ſuo Maria diſ-
poſuit ꝯuerſatione parit̃ ⁊ orõe. ſicut iã
diximus aſcendit. Deniq̃ꝫ in montana

cum feſtinatione abijt· ⁊ Eliçabeth ſalu/
tata· in eius miniſterio quaſi menſib; tri/
bus humiliter ſtetit. Tertius hic fuit vir/
ginis aſcenſus ut difficile rũperetur tri/
plex funiculus. Feruebat ſiquidẽ in quę/
renda gratia charitas· ſplendebat in car
ne virginitaſ· ⁊ obſequio eminebat hũili
tas. Merito proinde cantor ille diuin⁹
in eius admiratiõe precinebat: Quę eſt
iſta quę aſcendit? Plane ſuper homĩes
aſcendit et ipſos etiam angelos trãſcen/
dit. Nimirũ ſupra angelos aquam viuã
neceſſe eſt hauriat quã hoĩb; refũdat.

¶ Ut eadẽ virgo repleta toti mũ/ do refudit gratię beneficium Petrus epũs vbi ſupra. Cap. XXVI.

Inueniſti ergo iquit gra
tiam apud deũ. Quãtam pu/
tas inuenit gratiam? Quãtam
vtiq; ſuperius dixerat· videlicet plenam
⁊ vere plenã· per quã imbre largo totam
infũderet creaturã· ¶ Hiero⁹. Hęc eſt
enĩ gratia q̃ dedit gloriã cęlis· deũ terris
gentib⁹ fidẽ· vitijs finẽ· vitę ordinẽ· mo/
ribus diſciplinã. Hanc detulit angelus
gratiã· accepit virgo· ſalutẽ ſeculis red/
ditura. ¶ Bernñ. vbi ſupra. Inue/
niſti ait angelus gratiã. Sed q̇d? Ple
na eſt gratia · ⁊ gratiã adhuc ĩuenit. Di
gna prorſus ĩuenire qd̓ quęrit· cui ꝓpria
non ſufficit plenitudo· nec ſuo poteſt eſſe
cõtenta bono· ſed ad ſalutem vniuerſita
tis ſupeffluentiã petit· vnde ⁊ poſtmo/
dum audire meruit: Spũſſanctus ſup/
ueniet in te· ⁊ precioſum illud balſamũ
tanta tibi copia tantaq; influet plenitu/
dine ut copioſiſſime effluat vſq;quaq;·
Altius igitur intuemini fratres· quanto
deuotionis affectu Mariã a nobis ho/
norari voluerit· qui totius boni plenitu
dinez in ea poſuit: vt proinde ſi quid in
nobis eſt ſpei· ſi quid gratię vel ſalutis
ab ea nouerimus redundare· quę aſcen/
dit afflues delitijs. Hortus planę deli/
tiarũ quã nõ ſolum afflauerat veniens·
ſed etiam perflauerat ſupueniens auſter
ille diuinus· vt vndiq; fluant ⁊ effluant
aromata illius. Totis ergo medullis cor
dium ⁊ votis omnibus veneremur Ma
riam· quia ſic eſt voluntas eius qui totũ
nos habere voluit ꝑ illã. Ipſa eſt apud
deum aduocata noſtra qui non poteſt
ſuſtinere repulſam· qm̃ apud deum inue
nit gratiam. Prudens quippe virgo nõ
ſapientiam ut Salomon · non diuiti/
as· non honores quęrebat· ſed gratiam
requirebat. Sola nimirum eſt gratia
qua ſaluamur · ſola gratia indigemus.
Quid alia concupiſcimus? Quęramus
igitur gratiam· ſed per inuentricem gra/
tię Mariam· qd̓ quęrit inuenit ac ſem/
per inueniet ⁊ fruſtrari non valet. Quę/
ramus inquit gratiam ſed apud deũ· nã
apud homines fallax grã. Ceteꝝ q̇cq̇d
illud eſt quod offerre paraſ deo· Marię
cõmendare memento· ut eodem ad gra/
tię largitorem gratia redeat quo influxit
alueo. Neq; enim impotens erat deus ⁊
ſine hoc aquęductu gratiã prout vellet
infundere· ſed tibi vehiculũ voluit ꝓui/
dere· quia forte manus tuę plenę ſũt ſan/
guine vel muneribus infectę. Itaq; mo/
dicum qd̓ offerre deſideras gratiſſimis
illis ⁊ oĩ acceptatiõe digniſſimis· Ma/
rię manibus offerenda trade· ſi nõ vis re/
pulſam ſuſtinere.

¶ De prenunciatione filij ex vir/ gine naſcituri. Petr⁹ epũs vbi ſupra. Cap. XXVII.

Hęc nimirum dicẽs et an
gelus ipſe miratur aut tãtũ fę/
minam aut omnes homines mi
ſericordiam meruiſſe per fęminam. Stu
pet totum deum intra virginales angu/
ſtias venire· cui tota ſimul creatura ꝓba
tur anguſta exiſtere. Hinc eſt qd̓ remo/
ratur· ꝙ virginẽ de merito vocat· de gra
tia cõpellat· bona trepidatione deponit
nec ſine metu metum audientis diſcutit.

Bern̄. omel. iij. vbi s̄. Hec ē inq̄t o virgo gratia quā inueniſti apud deuȝ ⁊ h̄ tibi ſignū: Ecce ɔcipies in vtero ⁊ paries filiū. Petrꝰ epūs vbi s̄. Ecce cōcipies in vtero · qđ caro neſcit · non habet cōditio · natura nō admittit. Quis enī ad fructū añ ꝑuenit · q̄ȝ t̄re laborē ac ſudorē ſentiat? Quis añ poma carpit q̄ȝ ſue plante induſtriā impēdat? Quis p̄ter viā ad manſionē ꝑuenit? Quis p̄ter naturā incremētū nature ſuſcipit? Beata ḡ ⁊ vere beata Maria q̄ p̄ter generandi curas · preter materna faſtidia ad tātā gloriaȝ germinis ꝑuenit. Beata q̄ diuinum pignus totis corporꝭ externis neſcientib9 in ſuo pectore ſuſcepit atq̄ȝ ſeruauit Beata q̄ qđ de ſupnis angelo deferente ſuſcepat · ſoli ſue mēti cōmiſit ⁊ credidit. Itaq̄ȝ negociū celeſte ſic gerit' intra domū v̄ginis vt ipſa domꝰ ſepta nō ſētiāt manētib9 clauſtris. Idē. Ecce inq̄t cōcipies in vtero ⁊ paries · vt cōceptꝰ ſit veritas nō figura · partꝰ ꝓprietas nō imago · ſicut verꝰ deus natus eſt de deo vero In ortu ſiq̄dē chriſti fratres hūani corporis iniuria ſublata eſt nō natura · nec ē creatura deleta ſed culpa damnata. Eſt igit' hereſis q̄ chriſtū aereū corpus aſſumpſiſſe dicit · nec habuiſſe carnē h̄ hominē ſimulaſſe confingit. Idem. Cōcipies inq̄t ⁊ paries filiū: Nō dixit tuū nec tibi q2 ſctm̄ illud vocabit' filiꝰ dei. O igitur v̄go Maria te matrē ꝯſtitit gr̄a: nō nā genitricē te dici voluit pietas quā nō ſinebat integritas. In tuo ɔceptu creuit pudor · aucta ē caſtitas · ſolidata virginitas · tibiq̄ȝ nō modo ſalua ſūt oīa · verū etiam aucta nilq̄ȝ minuta. Ex te incipit auctor tuꝰ · ex te origo tua oritur. In tuo germine ē genitor tuꝰ. In tua carne deꝰ tuꝰ. Ipſe lucē mūdi p te capit qui lucem mūdo dedit. Monita ḡ p āgelū ne p̄ſumas hūc vocare filiū · h̄ mox ut genueris innoca ſaluatorē · i · Jeſuȝ · q2 virginitas nō ſibi parit filiū · ſed parit pignꝰ auctorꝭ ⁊ integritas ſuū geſtat dominū · nō aliūnum.

De predictione nominis pueri. Cap XXVIII

Hoc eſt ergo quod ſubiūgit' ab angelo: Et vocabis nomen eiꝰ ieſū. Jeſus hebraice · ſother grece · ſaluator dicit' latine. Merito ergo virgini ſalua ſūt oīa q̄ genuit oīuȝ ſaluatorē. In h̄ nomine tota deitatꝭ maieſtas adorat' · ⁊ ut ait apl'us: In nomie Jeſu omne genu flectat' · celeſtiū · terreſtrium ⁊ infernoꝝ. Hoc deniq̄ȝ nomē eſt qđ cecis viſum · ſurdis auditū · claudis greſſum · ſermonē mutis · vitā mortuis dedit. Totāq̄ȝ diaboli poteſtatem de obſeſſis corꝑib9 virtus huius nomīs effugauit. Bern̄. vbi s̄. Deniq̄ȝ vocabiſ inq̄t nomē eiꝰ Jeſū. Ipſe · n · ſaluū faciet populū ſuū a peccatꝭ eoꝝ. Duos legimꝰ Jeſus in huiꝰ typo p̄ceſſiſſe · ⁊ ābos ꝓplis p̄fuiſſe · quoꝝ vnꝰ de babylone populum ſuū eduxit · alter ſuū in terrā ꝓmiſſionis introduxit · neuter aūt a peccatis ſaluauit. Iſte vero nr̄ Jeſus ⁊ a peccatꝭ ſaluat ꝓplm̄ ſuū ⁊ introducit in terrā viuētium. Hic erit magnus ⁊ filiꝰ altiſſimi vocabitur. Plane magnꝰ cuius magnitudinis nō eſt finis. Quis · n · magnꝰ ſicut deꝰ nr̄? Altiſſimꝰ pater nāq̄ȝ q̄uis omnipotens ſit · nō tn̄ vel equalē ſibi cōdere creaturā vel inequalē ſibi gignere filiū potuit. Fecit igitur angelū magnū h̄ nō altiſſimū. Solū aūt vnigenitū q2 nō fecit ſed genuit · ipſū ſibi p oīa cōꝑari · nec rapinam eſtimat nec iniuriā. Sed quare dr̄: Hic erit magnꝰ · ⁊ nō potius eſt · niſi forte q2 qui magnus deus ſemꝑ erat · ex tempore magnus hō · magnus doctor · magnꝰ ꝓpheta erat futurus. Et tu quidē o virgo paries ac nutries paruulū · ſed vidēs paruum · cogita magnum · q2 magnificabit eū dn̄s in ɔſpectu regū · ita ut omnes gētes ⁊ reges adorēt eū. Magnificet ḡ dominū ⁊ aīa tua · q2 hic erit magnus ⁊ tibi faciet magna. Magnificet' ⁊ a nobis magnus dn̄s quos ut faceret magnos factꝰ eſt paruulus. Studeamus ⁊ effici ſicut

A

parunlus iſte · diſcam⁹ ab ipſo qꝛ mitis eſt ⁊ hũilis corde. ¶ Petrus epũs vbi ſ̄. Et filius inq̇t altiſſimi vocabit᷑. Vñ qḋ virgo concepit nõ terrenũ ſed ceͤleſte germẽ eſſe cõuincit᷑. Virgo quidem peperit · ſ; de⁹ filiũ ſuſcepit. Sequit᷑. Et dabit ei dñs deus ſedẽ Dauid pr̃is ei⁹. Hinc heretic⁹ ꝑfidie ſue nebulas inuenit. Hinc ſibi materiã erroris fingit: Ecce inq̇t nõ ego dico ſed angel⁹ · qꝛ dabit illi dñs deus: Nũq̇d maior eſt qui dat ꝙ̃ qui accipit? Sed qui accipit · añꝙ̃ acciperet non habuit. Nos aũt frẽs hꝰ audiam⁹ ut fideles ñ ut ꝑfidi · qḋq; illis erroris eſt occaſio · nobis ſit augmentũ fidei. Dabit inq̇t dñs illi · quis · cui? vtiq; dñs hoĩ · diuinitaſ carni. Apoſtolũ audi dicentẽ: qꝛ de⁹ erat in ipſo mũdũ reconcilians ſibi. Hic ḡ de⁹ qui erat ĩ chriſto regnu; ſibi dabit in chriſto · ſuſceptoq; corpori conferebat qḋ ſemꝑ diuinitate ſua poſſiderat. Itaq; qñ accipit filius Dauid dicit᷑ · cũ aũt dat dei fili⁹ nũcupatur.

¶ Qualit᷑ virgo inquiſiuit modũ concipiendi. Idem. Cap XXIX.

Dixit aũt Maria ad angelũ: Quõ fiet iſtud? Ecce et Maria ĩterrogauit. Cur ergo Zacharias velut querulus ꝑcunctator ꝑenã incurrit · qꝛ pector; cognitor nõ verba ſed corda ꝑuidit · nec q̇d dixerit q̇ſq; ſed quid ſenſerit indicauit? Erat · n · interrogantiũ diſſimilis cauſa · ſpes ꝑdiuiſa. Hec ꝯtra naturã credidit · ille ꝑ natura dubitauit. Hec itegre rei ordinẽ querit · ille qḋ deus iubet fieri nõ poſſe ꝑ̄ſcribit Ille ĩplẽtib⁹ exẽplis ad fidẽ nõ accedit · hec ad fidẽ ſine exẽplo ꝑ̄currit. Hec miratur de partu virginali · ille de cõceptu diſputat coniugali. Merito igit᷑ loquit᷑ hec deũq; ſuũ cognoſcit · ⁊ cõfitet᷑ in corde · ille vero tacet donec Iohãnẽ quem negabat cõuict⁹ ꝓprio reddat ex corpe. ¶ Aug⁹ in ſermo. de annũciatiõe dñica. Quõ inquit fiet iſtud · ut ⁊ vtero graueſcã pudico · ⁊ imunis ſim a marito q̃m penit⁹ virũ nõ cognoſco? Deſpõſata nãq; ſũ homini iuſto. Si illũ nõ cognouero vnde erit qḋ generabo? Si fieri põt ut concipiam intacta generẽ clauſa indica modũ ⁊ paratũ ĩuenies animũ meũ. Omnib; · n · modis exopto ego deo meo ut ⁊ habeã prolẽ ⁊ nõ perdã pudorem. ¶ Bern. vbi ſ̄. omel᷑. iiij. Hic quidẽ ad vocẽ angeli prudent᷑ tacuit virgo dũ adhuc dubia cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio · malens humilit᷑ nõ reſpõdere · ꝙ̃ qḋ neſciret loqui temere. Iã vero ꝯfortata ⁊ bñ premeditata angelo quidẽ foris loquẽte ſed deo intus ꝑſuadente · fide · ſ · depellente timore; ⁊ leticia verecundiam ait ad angelum: Quõ fiet iſtud q̃m vir; nõ ꝯgnoſco? Nõ dubitat de facto · ſ; modũ requirit ⁊ ordinẽ. Non enĩ querit an fiat · ſed quõ · ac ſi diceret: Cũ dñs cõſcientie mee teſtis ancille ſue votũ eſſe virũ non cognoſcere ſciat · qua lege · quo ordine ſibi placebit ut illud fiat? Si me inq̇t oportuerit frãgere votu; ut talem pariã filiũ · ⁊ gaudeo de filio · et doleo de ꝓpoſito · fiat tñ voluntas eius. Sin aũt virgo concipia; ⁊ v̓go pariã qḋ vtiq; ſi ei placuerit impoſſibile non erit · tũc ſcio vere quia reſpexit hũilitatẽ ancille ſue. ¶ Ambro⁹ ſuper Lucam li. ij. Non itaq; de effectu dubitauit ſed qualitatẽ effectus inquiſiuit · legerat enĩ ꝙ virgo generaret ſed nõ quõ generaret. Nõ ergo fidẽ renuit · non officiũ recuſauit ſed accõmodauit affectũ ⁊ ſpopõdit obſequiũ. ¶ Bern. in ſermone de aſſũptiõe. Hoc aũt inuiolabile ꝓpoſiti fundamentũ eſſe ꝓbauit · ꝙ angelo ꝓmittenti tam cõſtanter rñdit: Quõ fiet iſtud? Fortaſſis · n · idcirco primit⁹ turbata eſt in ſermone illi⁹ · qꝛ benedictã ſe in mulierib; audierat · que nimi; in virginibus benedici ſemꝑ optabat. Et ex tunc quidem cogitabat qualis eſſet ſalutatio illa q̃ tã videret᷑ eſſe ſuſpecta. Ubi vero in filij ꝓmiſſione manifeſtum videbatur

virginitatis periculū imminere·nō potuit vltra diſſimulare quin diceret: Quō inq̄t fiet iſtud qm̄ vir nō ꝯgnoſco? Merito proide ⁊ illā bn̄dictionē habere meruit·⁊ iſtā nō amiſit ut longe glioſior fieret ⁊ ex fecūditate virginitas·⁊ ex virginitate fecunditas. Magnū ſiquidē eſt eſſe virginē·ſed longe amplius ꝑ omnē modum eſſe virginē matrē.

De reſpōſione angeli ſup modo concipiendi. Idem ſuper miſſus ē vbi ſupra. Cap XXX

Vt ergo Maria moduz ⁊ ordinem ꝯceptionis queſiuit Angelus ei reſpōdit: Spūſſanctus ſuperueniet in te. Sed quō dicit̄ h̄ ei iam gratia plene? Nūqd gratia impleri potuerat·⁊ necdū habere ſpiritū ſanctum cū ipſe ſit dator graꝝ? Cur igit̄ angelus repromittit eū tanq̄ adhuc nouit̄ ſupuenturū? An fortaſſis ideo non dixit ſimpliciter veniet ſed ſupueniet·q̄ꝛ prius quidē in ea fuit ꝑ multā gratiā·⁊ nūc ſuperuenturus nūciat̄ ꝓpter abundatioris gratie plenitudinē quā effuſur⁹ erat ſup illā? At vero que iā plena erat·illud amplius quō capere poterat? An prior quidem eius gratia tantū repleuerat mentē Sequēs xp̄o debebat etiā perfūdere vētrem·ut plenitudo diuinitatis que añ in illa ſicut ⁊ in mult̄ ſanctoꝝ ſpūaliter inhabitat·in ipſa etiā ſicut in nullo ſanctorum corporaliter inhabitare incipiat.

Beda ſup Lucam. Spiritus itaq̄ ſanctus in virginē ſupuenit qui ⁊ mentē eius ab omni ſorde vitioꝝ emūdauit· et in eius vtero redēptoris corp⁹ operatiōe ſua ſine virili ſemīe de ipſi⁹ virginis carne creauit. Bern̄. in ſerm. de natiuitate btē Marie. Item ſpūs inq̄t ſanctus in te ſupueniet·i· deſuper angelos·⁊ omnem creaturaz in te veniet· ac ſi diceret: Ne me interroges·q̄ꝛ ſupra me ē ⁊ nō potero ad illud aſcēdere; Igitur ⁊ ne ſteteris·vel inter angelos virgo ſanctā paululū cū ꝑtranſieris eos inuenies quē diligit aīa tua. Petr⁹ epūs vbi ſupra. Ecce dic̄: qm̄ virū nō cognoſcis quē vir mulier querit·quē tu in paradiſo ꝑdidiſti. Redde mulier vir·redde dei depoſitū·ordinē nature pretermitte·creatoris ordinē recognoſce. Ille ex te aſſumet ⁊ virū faciet qui te in ꝑncipio fecit ⁊ ex viro aſſumpſit. Ne ḡ virū queras·ceſſet opus hoīs·qm̄ ad hoīs repationē ars diuina ſufficit. Hinc ē q̄ de⁹ ipſe venit ad te·nec iam caro ad carnē· h̄ ſpūſſāct⁹ ſupueniet in te. Qd̄·n·ex carne natū eſt caro eſt·⁊ qd̄ ex ſpū·ſpūs eſt·deus autez ſpūs ē. Ideo qui de ſpū naſcit̄ ſine ꝯtrouerſia de⁹ eſt. Hiero⁹ in ſermo. de aſſūptione. Et h̄ eſt priuilegiū nō nature h̄ grē virginis beate de qua nat⁹ eſt ipſe de⁹ ⁊ hō·idcirco ⁊ ipſa plus ē meritis nō natura q̄ virgo ⁊ hō. Nā ⁊ ſi cetere virgines illā imitāt̄ vſq̄ ad Gabrielis obſequiū noue ſalutatiōis·⁊ ꝯceptū part⁹ deinceps totū ē diuinū qd̄ opatus eſt in ea ſpūſſanct⁹. Añ hoc ipſū ſane virginis vter⁹ q̄uis mūd⁹ q̄uis impollut⁹ ⁊ ſanct⁹ adhuc tn̄ vilitate hūanitatꝭ erat īdut⁹·ut ita dicā· ac ſi lana cādidiſſima ſuiq̄ coloris dealbata. Ad quā cū acceſſit ſpūſſanct⁹ velut eadē lana cū inficitur ſanguine conchilij vel muricis vertit̄ in purpurā·verſa ē ⁊ ipſa ſine coitu in matrē ut nō ſit iā admodū qd̄ fuerat·h̄ purpura veriſſima ad indumētū ſūmi regis diuinit⁹ aptiſſime dedicata. Itaq̄ licet dudū vniūſis q̄ ſub celo ſūt xginib⁹ icōparabilis eſſet·ut ī ſe diuinitatꝭ admixtionē ſalua vtraq̄ natura decēter ſuſcipe poſſet·tamen cum gratia repletur·cū ſpirituſancto perfunditur·cum virtute altiſſimi obumbratur·fit celſis ſublimior·faſtigijs pulcrior·ſanctitate glorioſior meritorum prerogatiuis·ita ut nullis iam vſibus eſſet mācipanda niſi diuinis.

¶ De obũbratione virtutis altiſſimi. Aug⁹ i ſer. de anũciatione dñica. Cap XXXI

Sic ergo refert angelus modũ cõceptionis qđ in verbo fieret ſaluatoꝝ. Q inqt Maria virgo dei・deſpõſata dei・dilecta dei・mater dei・filia dei・ſi hũc a me modũ requirꝭ quõ virgo parias ꝛ poſt partũ virgo ꝑmaneas・vel quõ fiet in te・qui fecit te・audi me ꝛ nõ ꝑturberis in te. Spũſſanctus ſupueniet in te・ꝛ virtus altiſſimi obumbrabit tibi・ita ut nec eſtũ patiarꝭ libidĩs ꝛ mater ſis creatoris. ¶ Petr⁹ epũs vbi ſ͞. Idcirco quidẽ eã dei virtus obumbrat ne portãs deũ fragilitas hũana ſuccũbat. Eſtus itaqȝ corporꝭ nr̃i neſciat quã diuinę virtutꝭ vmbra ꝓtegit nec habitatiõis mũdanę ſecretũ inquirat q̃ ſe ſupni ſplẽdoris velamẽto ſeptã circũſpicit. ¶ Bern̄. ſup miſſus ē vbi ſ͞. Virtus inqt altiſſimi obumbrabit tibi. Qui põt capere capiat. Quiſ・n・excepta fortaſſis illa q̃ h̃ in ſe ſola experiri meruit intellectu capere poſſit・qualiter ille ſplẽdor inacceſſibilis virgineis ſe viſceribus infuderit・ꝛ ut illa qđ eſt ĩacceſſibile ferre poſſet ad ſe accedere・dũ partiũcula eiuſdem corpis cui ſe aĩate ꝯtẽpauit reliquę maſſę vmbraculũ fecerit・ꝛ forte ꝓpter velamen ſacramẽti dictũ obumbrabit tibi q2 ꝙ ſola ꝑ ſe trinitas in ſolã ꝛ cum ſola virgine dicat̃ operari・ſoli datũ eſt noſſe cui ſolũ datũ ē experiri. Dicat̃ g̊ ſpũſſanctus ſupueniet in te・qui vtiqȝ ſua potentia fęcũdabit te・ꝛ virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Hoc eſt illũ modũ q̊ de ſpũ ſancto cõcipies dei virt⁹ ꝛ dei ſapientia chriſt⁹ in ſuo ſecretiſſimo conſilio ſic obumbrãdo ꝯteget ꝛ occultabit ut ſibi tm̃ not⁹ habeat̃ ꝛ tibi. Ac ſi diceret angelus virgini: Quid a me requirꝭ qđ in te mox experieris? Scies vtiqȝ ſcies・ſed illo doctore q̊ ꝛ actore. Nõ・n・doceri põt niſi a donãte・nõ põt addiſci niſi a ſuſcipiente. Glo. ſup Lucã. Poteſt aũt his verbis vtraqȝ natura ſaluatoꝝ intelligi・qm̃ vmbra ſolet ex lumine ꝛ obiecto corpore formari. Cũ g̊ btã virgo tantę maieſtatꝭ lumẽ capere ñ poſſet eo ꝙ hõ pur⁹ eẽt・hãc altiſſimi virt⁹ obũbrauit・dũ ipſa lux incorporea diuinitatꝭ in ea corpus hũanitatis ſuſcepit ut eã pati poſſet. ¶ Hiero⁹ vbi ſ͞. Igit̃ angeloꝝ q̃uis natura ſit celſior・nõ tñ gr̃a maior. Nã ꝛ ipſi ne corruerẽt ſaluati ſunt gr̃a gratuita・ſicut ait ꝓpha: Verbo dñi cęli firmati ſũt ꝛc. Nã ſi ſpũ dei oĩs virtus eoꝝ ꝯſtat virginem glorioſã in quã ſupuenit ſpũſſãct⁹ ꝛ de⁹ tot⁹ illapſus portat̃ in vtero nouẽ menſibus ampliora virtutũ priuilegia ꝓmeruiſſe ꝛ gr̃am ab angelis collaudatã ꝑcepiſſe. Vñ ꝛ ſi mirabilis eoꝝ virt⁹ ꝛ firmitas ꝑpetuitatꝭ・mirabilior tñ ē ĩ Maria quã obũbrauit altiſſimi virtus・vt vltra omnem virtutem angelicã ſit qđ in ea factũ eſt. Ac etiã ꝑ h̃ angelis exinde gr̃a maior pręſtat̃ ab eo quẽ venerãt̃ ꝛ adorãt ſuꝑ ſe chriſtũ dñm ſuũ regẽ ex eadẽ virgine natum.

¶ De ſanctitate pueri naſcituri. Petrus epũs vbi ſupra. Cap XXXII

Ideoqȝ inquit ꝛ qđ naſcet̃ ex te ſctm̃ vocabit̃ fili⁹ dei. Nemo ſanctũ h̃ coĩter accipiat ſed illa ſingularitate q̃ cęleſtis exercitus clamat: ¶ Bern̄. vbi ſ͞. Sanct⁹ ſanctus ſanct⁹ dñs de⁹ ſabaoth. Ceteꝝ credo ꝙ nõ habuit q̃ ꝓprie noĩaret illud eximiũ・illud magnificũ・illud reuerẽdũ qđ de puriſſima virginis carne cum aĩa ſua vnigenito patris erat vniẽdũ. Nã ſi dixiſſet ſãcta caro vel ſctũs hõ vel ſctũs infans・parũ dixiſſe videret̃・poſuit igit̃ indefinite ſanctũ・qm̃ illud qđ virgo genuit ſingularit̃ ſanctũ fuit ꝛ ꝑ ſpũs ſanctificationẽ ꝛ ꝑ verbi aſſũptionẽ. ¶ Petr⁹ epũs vbi ſupra. Vex q̃ deo naſcendi neceſſitas fuit cui ſuppetit faciendi poteſtas・q2 naturã ipſam naſcendo refecit

quã operãdo fecerat · nimirũ quę facta
fuerat ut generaret ad vitã · ad mortẽ ge
nerabat. Per peccatuꝫ quippe naturale
vulnus acceperat ⁊ accepit eſſe mortꝭ ori-
go quę vitę initiũ erat. Hoc eſt negociũ
qđ naſci cõpulit chriſtũ · ut auctoris nati-
uitas daret naturę remediũ · ⁊ naturę cu
ratio eſſet viuificatio filioꝝ. Venit ergo
deꝰ ad virginẽ · opifex ad opus ſuũ · crea-
tor ad creaturã ut ſuã reparet facturam.
Et qđ in partu virginis agitᷣ · nõ creatoris
iniuria ſed creaturę ſalus eſſe ꝓbatᷣ. Nã
ſi deꝰ hoĩem fecit · qs arguet cur refecit · ⁊
qđ ex limo formaſſe creditᷣ dignũ · cur ex
carne reformaſſe indicatᷣ ĩdignũ? Quid
p̃cioſius caro aut limꝰ? Ergo reꝑatiõis
noſtrę q̃to p̃cioſior materia ⁊ maior eſt
gloria. Hieroꝰ vbi ſ̃. Igitᷣ qđ na
tura nõ habuit · vſus neſciuit · ratio igno
rauit · mens hũana nõ capit · cęlũ pauet ·
terra ſtupet · creatura oĩs etiã cęleſtis mi
ratur. Hoc totũ ẽ qđ ꝑ Gabrielẽ Ma-
rię diuinitꝰ nũciatᷣ ac ꝑ chriſtũ adimpletᷣ

De anũciatione p̃curſoris iam cõcepti. Bern̄. vbi ſ̃.

Cap XXXIII

Et ecce inq̄t Elizabeth
cognata tua ⁊ ipſa cõcepit filiũ
in ſenectute ſua. Quid neceſſe
fuit etiã huius ſterilis ꝯceptũ virgini nũ-
ciare? Nũq̇d forte adhuc dubiã ⁊ incre-
dulã oraculo recentiori voluit miraculo
cõfirmare? Abſit. Sꝫ hᷣ ideo dicitᷣ ut dũ
miraculo miraculũ additᷣ · gaudiũ gau-
dio cumuletᷣ. Neceſſe erat q̇ppe illã non
modico lęticię ⁊ amoris ꝑueniente inflã-
mari incẽdio quę filium p̃rnę dilectionis
mox erat ꝯceptura cũ ſpũſancti gaudio
Necqꝫ · n · niſi in deuotiſſimo ⁊ hylariſſi-
mo corde tãta ſe poterat dulcedĩs ⁊ ala-
critatis affluẽtia capere. Vel ideo cõce-
ptus Eliçabeth nũciatᷣ Marię · qꝛ ꝑfe-
cto decebat · ut ṽbũ mox diuulgandum
vbiqꝫ priꝰ ſciret virgo ꝑ angelũ q̃ꝫ audi-
ret ab hoĩe · ne videlicet dei mr̃a cõſilijs
filij videretᷣ amota · ſi eoꝝ q̃ in terris tã
ꝓpe gererentur remanſiſſet ignara. Vel
ideo potiꝰ ut dũ nũc ſaluatoris · nũc p̃cur-
ſoris aduẽtũ edocetᷣ. Maria reꝝ tẽpus ⁊
ordinẽ tenens ipſa meliꝰ poſtmodũ ſcri-
ptoribꝰ ⁊ p̃dicatoribꝰ euangelij reſeraret
veritatẽ q̃ plene de oĩbꝰ a p̃ncipio myſte-
rijs cęlitus eſſet inſtructa. Vel ideo ut
audiẽs cognatã ſuã vetulã ⁊ grauidam
cogitet iuuẽcula de illiꝰ obſequio · ſicqꝫ
paruulo ꝓphę adhuc paruulo dño offi-
cij ſui primitias offerẽdi detur occaſio:
fiatqꝫ mirabilius miraculuꝫ de miraculᷣ
dũ ad ſeinuicẽ cõcurrit matrẽ ⁊ infantiũ
ab alterutro excitata deuotio. Petrꝰ
epũs vbi ſ̃. Deniqꝫ mittitᷣ ad Eliça-
beth Maria virgo ad ſterilẽ · ad anũ iu-
uencula · ut ambę pio certamine ſumant
parit̃qꝫ ꝑcipiãt · altera de nouitate fidẽ
altera de neceſſitate virtutẽ.

De expectatione virginei rñſi. Bern̄. ſuꝑ miſſus eſt.

Cap XXXIIII

Audiſti virgo factuꝫ · au-
diſti ⁊ modum · vtrũqꝫ mirum ·
vtrũqꝫ iocundũ · ⁊ q̃m auditui
tuo datũ eſt gaudiũ ⁊ lęticia · audiamus
⁊ nos a te reſpõſum lęticię qđ deſidera-
mus ut iã exultẽt oſſa humiliata. Expe-
ctat angelus reſpõſũ tuũ · expectamus ⁊
nos verbũ miſerationis · q̊s miſerabilitᷣ
p̃mit ſnĩa dãnatiõis · ⁊ ecce offertᷣ tibi p̃-
cium nrę ſalutis ſtatimqꝫ liberamᷣ ſi con-
ſentis. Hoc flebilis Adã cũ miſera ſobo-
le a te ſupplicat · hᷣ Abraam · hᷣ Dauid ·
⁊ ſãcti prẽs q̇ habitãt in regione vmbrę
mortis · hᷣ totus mũdus tuis genibꝰ ꝓuo-
lutus expectat · q̃m ex ore tuo pẽdet cõſo-
latio miſeroꝝ · redẽptio captiuoꝝ · libera-
tio dãnatoꝝ. Augꝰ vbi ſ̃. O bea-
ta Maria tuũ omne ſęculũ deprecatᷣ aſ-
ſenſum ⁊ expetit · te fidei ſuę mũdus obſi-
dem fecit. Noli virgo morari nũcio feſti-
nanti rñde verbum ⁊ ſuſcipe verbũ: Re-
cole virginẽ in Eſaię libro quã pariturã
legiſti · gaude ⁊ exulta qꝛ tu illa eſſe meru-
iſti. Paries quidẽ filiũ ⁊ virginitatis nõ

patieris detrimentū· efficieris grauida ⁊
eris mr̄ ſemꝑ intacta. Paries aūt non
meriti cuiuſlibet hoīem· ſ3 totius ſeculi
ſaluatorē. ¶ Bern̄. vbi s̄. Da itaqꝫ
virgo reſpōſū· reſpōde verbū· qđ t̄ra· qđ
inferi· qđ expectāt ⁊ ſuperi. Ipſe q̄3 rex
oīuʒ ⁊ dn̄s q̄ꝫtū ꝯcupiuit decorē tuū· tm̄
deſiderat ⁊ reſpōſionis aſſenſū in q̄ ꝓpo
ſuit ſaluare mūdū· ⁊ cui placuiſti in ſilen
tio· iam magiſ ei placebis ex v̄bo cū ipſe
tibi clamat e celo. O pulcra int̄ mulieres
fac me audire vocē tuā: R̄n̄de verbū et
ſuſcipe verbū. Profer tuū ⁊ cōcipe diui
num. Si grata in ſilentio verecūda· nūc
tn̄ magis in v̄bo pietas neceſſaria. Ape
ri cor fidei labia cōfeſſioni· viſcera creato
ri. Ecce deſideratus cūctis gentibꝫ foris
pulſat ad oſtiū: ſurge curre aperi.

¶ De excellenti eiuſdeʒ virginis hūilitate. Petrus epūs vbi s̄. Cap XXXV

Ecce iquit ancilla domi
ni: Ecce quā vocauit angelꝰ do
minā· ipſa ſe cognoſcit ⁊ ꝯfitet̄
ancillā· q̄r deuotus aīmꝰ infulis bn̄ficio
rum ad obſequiū creſcit· auget̄ ad grām
nō ad ſupbiā ꝓtumeſcit· nō ad arrogan
tiā proſilit. ¶ Bern̄· vbi s̄. Ecce inq̄t
ancilla dn̄i: humilitas rn̄detur· ut ſedes
gr̄e ꝑparet̄. Et eſt hec hūilitas tā ſubli
mis que honori cedere nō nouit· inſole
ſcere gloria neſcit· dei mater eligit̄ ⁊ an
cillā ſe nominat. Nō magnū eſt hūilem
eſſe in abiectione· magna v̄o prorſus et
mira virtus hūilitas honorata. Si me
miſeꝝ homuntionē meis decepta ſimula
tionibꝫ ad aliquē vel mediocrē honorē
ꝓuexerit eccleſia deo nimirū ſ3 ꝑmittēte
vel ꝓpter mea vel ꝓpter ſubditoꝝ pecca
ta· nōne ſtatim oblitꝰ qui fuerim talē me
puto qualis ab hoībꝫ q̄ cor nō vidēt pu
tatꝰ ſū· fame credo q̄r cōſcientiā nō atten
do· reputāſqꝫ nō honorē virtutibꝫ· ſ3 vir
tutes honori eo ſanctiorē· q̄ ſuperiorē me
eſtimo. At illa q̄ dei mater eligebat̄ hūi
litatē nō obliuiſcebat̄: Ecce inq̄t ancilla
dn̄i. Idē i ſermone. de aſſūptio
ne. Tāte v̄o hūilitati· tāta quoqꝫ fidei
magnanimitas in ſecretario virginei cor
dis acceſſit ut iſte due virtutes ī ea fierēt
ex mutuo reſpectu clariores· q̄r videlicet
nec hūilitas tāta minuit magnanimita
tem· nec tāta magnanimitas hūilitatem
ut in eſtimatiōe ſua tā eſſet hūilis ⁊ nihi
lominꝰ ī ꝓmiſſionis credulitate magna
nimis· ⁊ que nihil aliud q̄ꝫ exiguā ſe repu
tabat ancillā· ad hoc tn̄ incōprehēſibile
myſteriū nullatenꝰ dubitaret electā· ſi ve
ram dei ſe ⁊ hoīs genitricē crederet mox
futurā. Agit ſ3 nimiꝝ in cordibꝫ electorū
diuine gr̄e prerogatiua· ut eos nec hūili
tas puſillanimes nec magnanimitas fa
ciat arrogantes.

¶ De ipſius deo cōſentanea peti tione. Idē ſuꝑ miſſus ē omel. iiij. Cap XXXVI

Ait ergo: fiat mihi ſecun
dum verbū tuū. Vult a ſe req̄
ri deus etiā que ꝓmittit· ⁊ ideo
forte multa prius pollicet̄ q̄ dare diſpo
ſuit· ut ex ꝓmiſſiōe deuotio excitet̄· ſicqꝫ
qđ gratis daturꝰ erat· oratio deuota ꝓ
mereat̄. Sic pius dn̄s merita nobis ex
torquet a nobis· ⁊ dū nos ꝑuenit tribuē
do qđ retribuat gratis agit ne grat̄ tri
buat. Hec virgo prudēs intellexit qn̄ ꝑ
uenienti ſe muneri gratuite promiſſionis
iunxit meritū ſue orationis: Fiat iquiēs
mihi de verbo ſ̄m verbū tuū. Verbum
qđ erat in ꝑncipio apud deū fiat caro de
carne mea ſ̄m verbū tuū. Fiat obſecro
mihi verbū nō prolatū ut trāſeat· ſ3 ꝯce
ptuʒ ut maneat carne· ſ· indutū nō aere.
Fiat mihi nō tm̄ audibile auribꝫ· ſ3 ⁊ vi
ſibile oculis· palpabile manibꝫ· geſtabile
humeris. Fiat mihi non mutis figuris in
pellibꝫ mortuis exaratū· ſed in humana
forma meis caſtis viſceribꝫ viuaciter im
preſſum· ⁊ hoc nō mortui calami depun
ctione· ſed ſpūſſancti operatione. Fiat

inqt mihi verbū eo modo quo nulli añ me factū ē·nec poſt me faciēdū eſt. Multipharie quidē multiſq3 modis olim de⁹ locutus eſt p̄rib⁹ in ꝓphetis· 7 alijs qdē in aure·alijs in ore·alijs etiā in manu factum eſt·mihi aūt oro ut fiat 7 in vtero. Nolo ut mihi fiat aut declamatorie p̄dicatū·aut figuralit̄ ſignatū·aut imaginarie ſomniatū·ſed ſilenter inſpiratū·pſonaliter incarnatū·corpaliter inuiſceratum. Verbū igit̄ qd nec poterat nec indigebat fieri·dignet̄ ī me 7 mihi fieri. Fiat quidē omni mūdo generaliter ſ; mihi fiat ſm verbū tuum ſpecialiter.

De angeli reuerſiōe 7 virginis impregnatione. Petrus epūs vbi ſupra. Cap XXXVII

Ecce audiſtis fratres angelū cū muliere tractantē hoīs reparationē ut eiſdē curſib⁹ hō rediret ad vitam·quib⁹ dilapſus fuerat ad mortē. Agit angel⁹ de ſalute cū Maria·qz cū Eua angelus egerat de ruina. Audiſtis angelū de limo nr̄e carnis arte cōſtruentē ineffabili templū diuine maieſtatꝭ. Audiſtis ī terris deū·in celis hoīez incōprehēſibili ſacramēto collocari. Audiſtis inaudita ratione in vno corpe deum hominēq3 miſceri. Audiſtis fragilē noſtre carnis naturā ad portandā totā gloriam deitatis angelica exhortatione roborari. Aug⁹ vbi ſ. Vt igit̄ illa pmiſſū immane ſaluo pudore cōplendū placita mēte concepit. 7 virgineo ſic ore ſermonē hūilitatis·ſ·7 obedientie reddidit·mox angel⁹ ardua celi letiore curſu petijt 7 añ patris eterni ſoliū pfectis myſterijs exultauit. Nec mora dū ſereni ſemine celi clauſus vter⁹ tumuit·dū occultum ſermonē p venas fidei ſecretis viſceribus infudit. Intra virginē ſpūs verſatur mēbra format·intra penetralia ſacra corpus aīat. In illa breuitate menſuras tēpoꝝ deus patit̄ magnos inter paruos eſſe dignat̄·ſed cōſtitutus in paruo non decreuit in magno. Petr⁹ epūs vbi ſ. Hoc eſt qd virgini nūciatū erat per angelū: Inueniſti gratiā apud deū. Nā vtiq3 qd erat in principio apud deū intra ſe virgo verbū reperit. Factaq3 eſt magnū deitatꝭ templum· 7 puſillū erat humanitatis hoſpitiū· 7 quē non capiebat puſillitas humani corpis· magnitudo cepit meriti virginalis. Idem. Quātus aūt ſit deus ignorat ille ſatis qui nō mirat̄ animū huius virginis·celū pauet·tremūt angeli·creatura non ſuſtinet·natura nō ſufficit 7 vna puella ſic deum in ſui pectoris hoſpitio capit·recipit 7 oblectat·ut terris pacē·celis gloriā·ſalutē perditis·vitā mortuis·terrenis cū celeſtib⁹ parentelā·ipſius dei cū carne cōmertiū p penſione dom⁹ exigat·p vteri mercede cōquirat· illudq3 ꝓpheticū impleat: Ecce hereditas dñi filij merces fructus ventris. Que eteni verbo credit·merito verbū cōcipit 7 ad totā rem puenit· que ſecreto auditu fidei cōſentit. Utrum ergo peccat hereticus qui poſt cauſā nō credit cū hāc añ cauſā credidiſſe ꝯſpicit.

De verbi patris incarnatione Bern. ī ſermo. d natiuitate bte Marie. Cap XXXVIII

Dies itaq3 diei verbum eructauit dū Maria verbū de patrꝭ corde ſuſcepit. Nā vtiq3 pater nomē habet diei·ſiquidē ex die dies ſalutare dei·ſ; 7 virgo plane dies rutilans que pcedit ſicut aurora cōſurgens. Fons aūt ſapiētie verbū patris in excelſis qd virgine mediante ſuſcepit naturā hominis. Erat quippe verbū apud deū in principio iam quidē ſcaturiens fons· ſed interim tm̄ in ſemetipſo. Et dicebat dñs ab initio: Ego cogito cogitationes pacis 7 non afflictionis. Sed quis ſenſum dñi cognouerat? aut quis cōſiliari⁹ ei⁹ erat: Ergo penes ipſū cogitatio ſua latebat. Deſcendit itaq3 cogitatio pacꝭ in opus pacis·dū verbū caro factum eſt

⁊ habitat iam in nobis. Habitat plane
vrbū iſtud in cordibꝫ nr̄is ꝑ fidē. Habi
tat in memoria·in cogitatione noſtra ·et
vſqꝫ ad ipſam deſcēdit imaginationem·
Quid·n·prius hō de deo cogitaret niſi
forſitan idolū corde ſacrificaret? Nunc
aūt compꝛehēdi voluit · videri cogitari
Quonam modo? In ꝑſepio iacēs·ī vir
ginali gremio cubās·in mōte ꝑdicās ·in
oratione ꝑnoctās· aut in cruce pendēs·
in morte pallens·inter mortuos liber ·et
in inferno imperās·ſeu etiā tr̄tia die reſur
gens·⁊ aplis loca clauoꝝ·victorie ſigna
demōſtrās ·nouiſſime xp̄o corā eis celi ſe
creta cōſcendēs. Quid hoꝝ·nō vere·nō
pie· nō ſancte cogitat? quicq̄d hoꝝ cogi
to deū cogito·⁊ ꝑ oīa ipſe eſt deus meꝰ.

Aug^9 de doctrina chriſtiana li.j. Sicut aūt cū loquim̄ ut id qd̄ aio
gerimus in animū audiētis ꝑ aures car
neas illabat̄ fit ſonus vrbū qd̄ ī corde
geſtamꝰ·⁊ locutio vocat̄· nō tn̄ in eū ſo
num cogitatio noſtra cōuertit̄·ſed apud
ſe manēs integra formā vocis qua ſe in
ſinuet auribꝫ aſſumit ſine aliqua labe ſue
mutationis·ita vrbū dei nō cōmutatū
caro tū factū eſt· ut habitaret in nobis.
Itaqꝫ corrupto aīo femine ingreſſus eſt
morbꝫ·⁊ ītegro aīo femine ꝓceſſit ſalus.

De tanti bn̄ficij grata valde recordatione. Bern. in ſermo. de pentecoſ. Cap XXXIX

Ampliſſima ꝓrſus nunc
mihi ſuppetit materia ⁊ maloꝝ
meoꝝ ⁊ bonoꝝ dn̄i mei que ſūt
ineffabilia. Ut aūt breui verbo cūcludā
oīa·vrbo incarnato dei ſapiētia in om
ni ſua copia·nihil vn̄ redimeret nos īue
nire potuit melius. Sed ⁊ mala circūde
derant nos quoꝝ nō erat numerꝰ. Miſ
ſus erat a diabolo coluber tortuoſus·ut
venenū ꝑ aurē mulieris in eiꝰ mentē trāſ
funderet·⁊ ſic in totius poſteritat[is] origi
nem refunderet. Miſſus eſt iterum a deo
Gabriel angelus ut vrbū patris ꝑ aurē
virginis ī ventrē ipſius eructaret ·ut ea
dem via qua venenū intrauerat·antido
tum intraret. **Bern̄. in ſermone quodā.** Eramꝰ ꝗ iā nō quaſi in incer
tum·ꝓfecto ·n· tale eſt erga nos cor dei
pr̄is·quale nobis expreſſit q̄ de eiꝰ corde
ꝓceſſit. **Idem in ſer. de pente.** Vidimus q̄ppe gloriā eiꝰ quaſi vnigeni
ti a patre·qꝛ totū paternū ·totum dulce
q̄cq̄d nob̄ de pr̄is attulit corde. **Idē in ſermo. de natiui. btē Marie** Curandū eſt aūt nobis ſūmope ne ver
bum ipſū qd̄ de ore patris ad nos egreſ
ſum eſt virgine mediāte vacuū reuertat̄·
ſed ꝑ eandē virginē nihilominus gratiā
ꝓ gratia referamꝰ. Eructemꝰ memoriam
donec ſuſpiramꝰ ꝑſentiā ⁊ origini ſue flu
enta gratie reddāt̄·ut iteꝝ fluāt. Alioq̄n
ſi nō ad fontē redeāt exiccāt̄·⁊ infideles ī
modico qd̄ maximū eſt accipere nō me
remur. Modicū ad ꝑn̄tiā plane mēoria
modicū ad id quod cupimꝰ· magnū ad
id qd̄ merem̄·longe quidē infra deſideri
um·ſed nihilominꝰ ſupra meritū. **Idē in ſermo. de natiui. dn̄i.** O duri
cia cordis mei·vtinā dn̄e ſicut vrbū ca
ro factū eſt·ſic ⁊ cor meū carneum fieret·
Siquidē ⁊ h̄ ꝑ ꝓphām pollicitꝰ es: Au
ferā inq̄t a vobis cor lapideū ⁊ dabo vo
bis cor carneum.

De tota incarnati verbi diſpēſatione. Idem in ſermo. de pētecoſ. Cap XL.

Placebit ne tibi domine
Ieſu ut dones mihi vitā tuam
ſicut donaſti cōceptionē? Nō
ſolū enī ꝯceptio nr̄a īmūda ſed ⁊ vita ꝑ
uerſa·mors periculoſa. Nō ſolū ait con
ceptionē ſed ⁊ vitā meā ꝑ ſingulos eta
tum gradus tibi donabo· mortē quoqꝫ
reſurrectionē aſcēſionē adijciēs ⁊ ſpiri
tuſſancti miſſionē ut cōceptio mea emū
det tuā·⁊ vita mea inſtruat tuam· mors
mea deſtruat tuā·reſurrectio mea p̄ece
dat tuā·aſcēſio mea ꝑparet tuā. Porro

ſpūs adiuuet infirmitatē tuā. Sic enim plane videb ⁊ viā ꝑ quā ambules ⁊ cautelam qua ambules ⁊ ad quam manſionem ambules. In vita mea cognoſces vitam tuā. In morte mea tibi dabo iuſticiam meā· ⁊ his cōpletis reuertar ī domū. Ne aūt de abſentia mea murmures aut cōtriſteris· mittā tibi paraclytū qui tibi donet pignus ſalutis robur vite· lumen ſciētie. Hoc itaqꝫ prīs verbū in ſublimi ꝯſtitutū· ut ad nos deſcēderet ꝓpria benignitas inuitauit· miſericordia traxit· veritas qua ſe venturꝫ ꝑmiſit compulit· puritas vteri virginal' ſuſcepit· ſalua virginis integritate potētia eduxit· in oībus obediētia deduxit· patiētia vero armauit· charitas verbis ⁊ miraculis manifeſtauit. ¶ Chryſoſto. in ſermo. de natiuitate ſancti Johannis. Itaqꝫ viij· kalēdas aprilis conceptꝰ eſt dn̄s· qui dies futurus erat ⁊ paſſionis eiꝰ In eadē etenī die paſſus eſt in qua ⁊ cōceptus eſt.

¶ Qualiter virgo cōcepit de ſpū ſancto. Hugo de ꝑpetua virginitate btē Marię. Cap XLI

Ceterū in parētibꝰ carnaliter generātibꝫ vtrobiqꝫ quidē natura ſbam miſtrat partui creando· ut ex vtriuſqꝫ carne ꝓcedat ꝗ ſolū in vniꝰ carne formāda eſt caro. Hoc tn̄ naturę debitū ita ꝑſus abſqꝫ vlla neceſſitate vl' coactiōe reqrit' ut niſi ſpōte ⁊ ſola dilectiōe ad tribuēdū id nō inclinetur Sane qcq̇d nolēti violēt' abripit' ad effectū huiꝰ ꝑſus incōgruū ⁊ inefficax inuenit'. Sola ḡ dilectio ē ꝗ naturę ad partū ſeminādū ꝑſuadere pōt. Semē q̇dē a ſola muliere formādū ꝯcipit' qđ ſil' a viro ⁊ muliere ſeminat'· ⁊ hꝫ ī muliere ꝑ amorē viri· ⁊ ī viro ꝑ amorē mulierꝫ opari natura ſolet· quā ī altero tm̄ ſibi ſufficere nō valet· ꝓpt' hꝫ etiā mulier a ſolo viro ꝯcipere dicit'· licet tā de ſe ꝗꝫ de viro accipiat vn̄ fecūdat'· qm̄ id qđ ꝯcipit in altero quidē de carne viri ſumit'· ī altero vo ꝑ amorē viri miniſtrat'. Cōcepit ḡ Maria de ſpirituſancto· nō ꝙ de ſpūſſācti ſubſtantia ſemē partꝰ acceperit· ſꝫ qꝛ ꝑ amorē ⁊ opatione ſpūſſancti ex carne ꝟginis· diuino partui natura ſubſtantiam miniſtrabat Quia· n· in corde ipſiꝰ amor ſpūſſancti ſingulariter ardebat: ideo in eiꝰ carne virtus ſpūſſācti miracula faciebat. Et cuiꝰ dilectio in eiꝰ corde nō ſuſcepit ſociū· eiꝰ opatio in illiꝰ carne nō habebat exēplū. Hoc igit' ſolū virgo cōcepit· qđ de ſua carne ꝑ amorē ⁊ opationē ſpūſſācti accepit· de q̊ ⁊ ſolo ſine viril' admixtione ſeminis filiū genuit. Nō ergo libido carnis in ꝟgine ꝯceptionē opata eſt· ꝗ nec de carne viri ſemē accepit· nec de ſua carne ꝑ amorē viri ſꝫ ꝑ amorē ⁊ opationem ſpūſſācti ꝯcepit. Nec ipſe ſpūſſāctꝰ ideo pr' chriſti dicēdus ē· qꝛ ſic dictū ē· nec de ſua eſſētia ſemē partꝰ ꝟgini tribuit· ſed ipſi de carne ꝓpria ꝟgini ꝑ amorē ſuum atqꝫ ꝟtutē ſubſtātiā miniſtrauit.

¶ Qual'r filiꝰ ex ea ſibi carnē aſſūpſit. Petrꝰ epūs vbi ſ̄. Cap XLII

Hoc ineffabile ſacramentum cōceptionis dn̄icę credere magis conuenit ꝗꝫ referre. Nā qđ natura nō habet vſus neſcit· ignorat ratio· mēs nō ſapit· cęlū pauet· terra ſtupet· creatura mirat'· qualit' humanus ſermo narrabit? Deniqꝫ cōceptum ꝟginis euāgeliſta ſicut hūano ſermone pandit· ſic arcano diuīo claudit ut hōi qđ iuſſus eſt credere diſcutere nō ꝓſumat. Quis enī attingeret arcanū deitatꝭ· partū virginis· cauſā rex· ſeculoꝝ negociū· diuinitatis ⁊ carnis commerciū· hoīem deum. Augꝰ ad voluſianum. Ipſa ſiqdē diuinitas animā ſibi rationalē ac ꝑ eandem corpꝰ hūanū totūqꝫ hoīeꝫ ī meliꝰ cōmutādū nullatenꝰ ī deteriꝰ mutata coaptauit hūanitatis nomē ab eo dignāt' aſſumēs ⁊ diuinitatꝭ ei largiter tribuens.

Homo itaqꝫ deo acceſſit·non deus a
ſe receſſit ¶ Idem contra Felicia
num. Nõ igit̃ ad Mariã locali motu
diuinitas venit· ſꝫ ineffabili potẽtię ſuę
manifeſtatione ⁊ vteꝝ mr̃is gignẽdꝰ im-
pleuit· ⁊ qd̃ totũ eſt ſubſtantię ſe plenitu
dine nõ priuauit. Ingreſſus eſt vteꝝ vir
ginis dei filiꝰ·ut iteꝝ naſceret̃ ante iã ge-
nitus·nõ diſſimilis genitori cũ naſceret̃
ex ęterno ꝑpetuꝰ·nõ diſſimilis hoĩ cũ na
ſceret̃ ex mr̃e morituꝛꝰ. Idẽ tñ ⁊ ęternus
in ſuo ⁊ morituꝛꝰ in nr̃o·dũ vtrũqꝫ cõti-
net ex ſeipſo· neutrumqꝫ ꝑdit ex altero·
vno mortẽ guſtauit·altero mortuos ſu-
ſcitauit·ſicqꝫ deũ ⁊ hoĩem verꝰ vtriuſqꝫ
mediatoꝛ nec geminata ꝑſona·nec ſub-
ſtãtia cõfuſa monſtrauit.

¶ Qualiter ut pluuia in vellꝰ dẽ-
ſcẽdit. Bern̄. ſuꝑ miſſus ẽ omel
ij. Cap XLIII

Deſcendit aũt in vterum
virginis dei filiꝰ ſicut pluuia in
vellus·qꝛ diſtillãtibꝫ cęlis illa-
pſu placido tota ſe infudit vnda diuini-
tatis. ¶ Petrꝰ epũs vbi ſ̃. Ille inqꝫ
cęleſtis imber illapſu placido ſe virgine-
um in vellꝰ effudit·totaqꝫ diuinitatꝭ vn-
da bibulo ſe nr̃ę carnis in vellere celauit
donec patibulo crucis preſſa tris oĩbꝫ ſa-
lutis pluuiã effũderet·ac vitalibꝫ partita
ſtillicidijs tꝑe fidei germina irrigaret.
¶ Ambroꝰ in ſermo. de natiui.
dñi. Recte nãqꝫ ſicut iã ſuperꝰ dictũ
eſt Maria velleri cõꝑat̃ quę dñm ita cõ-
cepit ut eũ toto hauriret corꝑe· nec eiuſ-
dem corꝑis ſciſſurã pateret̃·ſed eſſet mol
lis ad obſequiũ·ſolida ad ſanctimoniũ.
Plane Maria vellꝰ de cuiꝰ molli ſinu
egreſſus ẽ agnꝰ. ¶ Augꝰ in enchiri-
dion. Sic ꝗ filiꝰ dei naturã aſſũpſit hu
manã ab oĩ peccati nexu oĩo liberã qua-
lem de ꝟgine naſci oportebat quã fides
mr̃is nõ libido ꝯceperat·ꝗ ſi ꝑ naſcẽtẽ
corrũperet̃·nõ iã illũ de ꝟgine natuꝫ ec-
cleſia cõfiteret̃·ꝗ matrẽ eiꝰ imitãs quoti
die mẽbra ipſiꝰ parit ⁊ virgo exiſtit. Cũ
igit̃ dei filius eſſet vnicꝰ nõ gratia ſꝫ na-
tura·factus eſt filiꝰ hoĩs ut eſſet etiã ple-
nus gr̃a. Et vñ naturę hũanę tãta gl̃ia
null̃ ꝓcedẽtibꝫ meritꝭ ſine dubio gratuita
niſi ut intelligerẽt hoĩes a peccatꝭ ſe iuſti
ficari ꝑ eandẽ ipſiꝰ gr̃am·ꝑ quã factum
eſt ut hõ chriſtꝰ nullã poſſet hr̃e culpam.
Hinc ⁊ angelus vocat illiꝰ matrẽ gratia
plenã·⁊ paulo poſt nũciat apud deum
inueniſſe gratiam· proinde modus iſte ꝗ
natꝰ eſt de ſpũſancto nõ ut filiꝰ·de ꝟgi-
ne vero ut filius gratiã dei nobis inſinu
at·qua hõ nullis ꝓcedentibꝰ meritꝭ in ip-
ſo exordio naturę ſuę quo cepit eſſe ꝟbo
dei copularet̃ in tantã vnitatẽ ꝑſonę·vt
idẽ filius dei qui ⁊ filius hoĩs eſſet·ac ſi
in ipſa naturę ſuſceptione ipſa gr̃a quo-
dãmodo naturalis illi hoĩ fieret ꝗ nullũ
peccatũ admittere poſſet. Quę videlicet
gratia idcirco ſignificãda fuerat ꝑ ſpiri-
tũſanctũ·qꝛ ſpũſſanctus ipſe ꝓprie ſic eſt
deus ut etiã dei dicat̃ donum

¶ Q etiã in vtero virginis ocio-
ſus non fuit. Idem in ſermo. de
pente. Cap XLIIII

A Planta quidem pedis
vſqꝫ ad verticem non erat ĩ no-
bis ſanitas. Erraueramus ab
vtero damnati anteqꝫ̃ nati·quia de pec-
cato ⁊ in peccato concepti. Ibi ergo pri-
mam medicinam chriſtus appoſuit·vbi
primus locus vulneri patuit ⁊ vtero vir
ginis ſubſtantialiter illapſus de ſpũſan-
cto conceptus eſt vt noſtram conceptio-
nem ipſe mundaret·quã ſpiritus malus
⁊ ſi non fecerat tamen infecerat· ut etiam
in vtero vita eius ocioſa non eſſet dum
nouem menſibus antiquum vulnus pur
garet·ſcrutans putredinem virulentam
vſqꝫ ad viuũ·ut ſanitas ſempiterna ſuc
cederet. Tunc iam operabatur ſalutem
in medio terrę videlicet in vtero virginiſ
Marię·ad quam ſicut ad mediũ·ſicut
ad cauſaꝫ rerũ·ſicut ad negociũ ſeculoꝝ

reſpiciũt· ⁊ qui habitãt in celo ⁊ qui in in-
ferno· ⁊ qui nos ꝓceſſerũt· ⁊ nos q̄ ſum⁹·
⁊ qui ſequẽt· ⁊ nati natoꝝ· ⁊ qui ab illis
naſcẽt· qui in celo ſũt vt reſtaurẽt· qui in
inferno ut eripiãtur· qui ꝓceſſerũt ut pro
phete fideles inueniant: ⁊ qui ſequẽt ut
glorificẽtur: Idcirco btãm te dicẽt oẽs
generatiões ·genitrix dei ·dña mũdi ·re-
gina celi· que generationibꝫ cũctis vitaꝫ
⁊ gloriã genuiſti. In te repperiãt angeli
leticiã· iuſti gloriã· peccatores veniã. In
te oculi totius creature merito reſpiciũt·
qm̃ in te ⁊ de te ⁊ ꝑ te benigna man⁹ om-
nipotentiſ q̇cquid creauerat recreauit.

Qualiter illic ſeipſũ inter lilia pauit. Hildefonſus Toletan⁹ epũs. Cap XLV

Vere aluus ille tornatiliſ fuit· q2 in eo ſapiẽtia ſe influxit· que in crathere vinũ ſuũ miſcu-
it. In quo· i· vtero virginis ⁊ aceruũ tri-
tici · ⁊ flores liliꝫ chriſti gr̃a germinauit ·
q2 chriſtus ⁊ aceruus tritici ⁊ liliũ fuit.

Bern. i ſermo· de natiuitate btẽ Marie. Deniqꝫ qui nũc etiã int̃ lilia
paſcit apud Mariã vtiqꝫ copioſi⁹ ꝓ li-
lioꝝ multitudine paſcebat. An non lilia
ſũt dec⁹ virginitatiſ inſigne hũilitatis ſu-
pereminẽtia charitatiſ: Merito ꝓinde ca
nit dilect⁹: Sicut liliũ inq̇t int̃ ſpinaſ· ſic
amica mea int̃ filias. An nõ inter ſpinas
erat q̇ dicebat: Cũ his q̇ oderũt pacẽ· erã
pacific⁹. Ceteꝝ ⁊ ſi iuſt⁹ ut liliũ germinet
ꝫ nõ ad liliũ ut ſpõſus paſcit· nec ſingula
ritate ſibi cõplacet. Audi deniqꝫ int̃ lilia
cõmorãtẽ: Ubi inq̇t duo vel tres ꝯgre-
gati fuerĩt in noĩe meo in medio illoꝝ ſũ.
Amat ſemꝑ media Ieſus diũticula· ſeꝑ
⁊ reclinatoria reprobat mediator dei et
hoĩs fili⁹. Curem⁹ itaqꝫ frẽſ extirpare ſpi
nas ac lilia inſerere· ſi forte dilect⁹ ad noſ
dignet paſcẽd⁹ deſcẽdere. Erũt tñ ⁊ i no
bis lilia ſic in Maria q̄ꝫq̄ꝫ inferiora val-
de. Si quidẽ gr̃aꝝ actionẽ deuotionis
hilaritas illuſtrauerit· orationẽ intẽtioĩſ
puritas cãdidauerit· cõfeſſionẽ indulgẽ-
tia dealbauerit. Ceteꝝ q̇cq̇d illud eſt qđ
deo paras offerre gratiſſimis illis Ma-
rie manibꝫ trade. Nimiꝝ cãdidiſſima q̄-
daꝫ lilia ſũt ·nec cauſabit ille lilioꝝ ama
tor inter lilia nõ inuẽtũ q̇cq̇d illud ſit qđ
inter Marie manus inuenerit.

Qualiter Maria virũ circũdedit in vtero. Hiero⁹ ſuꝑ Hieremiam li. vj. Cap XLVI

Videam⁹ nũc iterũ illud Hieremie vaticiniũ· qm̃ inq̇t fe
mina circũdabit virũ· i· Maria
chriſtũ gremio vteri ſui· videlicet abſqꝫ
coitu vel ſemine viri. Qui iux̄ incremẽta
quidẽ etatiſ· ꝑ vagit⁹ ⁊ infãtiã ꝓficere ſa-
piẽtia ⁊ etate videbit· ꝫ vir ꝑfect⁹ in ven
tre femineo ſolitiſ mẽſibꝫ ꝯtinebit. Bern.
ſuꝑ miſſus eſt omel. ij. Hãc noui
tatẽ ut iã ſuperi⁹ dixim⁹ in Maria fecit
dñs· ut· ſ· femina viꝝ circũdaret· ⁊ vir intra
vni⁹ corpuſculi mẽbra ſe cohiberet. Ibi
agnoſcit lõgitudo breuis· latitudo angu
ſta· altitudo ſubdita· profũditas plana
Ibi q̊ꝫ agnoſcit lux nõ lucẽs· ꝟbũ infãs
aqua ſitiẽs· panis eſuriẽs. Videas etiã
in eo ſi attẽdas potẽtiã regi· ſapiẽtiã in-
ſtrui· ꝟtutẽ ſuſtẽtari· deũ deniqꝫ lactẽtẽ
ꝫ angelos reficiẽtẽ· vagiẽtẽ ꝫ miſeros cõ
ſolãtẽ· videas triſtari leticiã· pauere fidu
ciã· fortitudinẽ infirmari· ſalutẽ pati· vi-
tam mori. Quodqꝫ nõ min⁹ mirãdũ eſt ibi
cernit ipſa triſticia letificãs· pauor ꝯfor-
tans· infirmitas roborãs· paſſio ſaluans
morſqꝫ viuificãs. Nũq̇d nõ facile tibi ẽ
inter hec feminã agnoſcere virũ circũdã-
tem· cum Mariam videas virum appro
batum a deo Ieſum vtero ſuo circũple-
ctentem: Vir enim erat Ieſus necdum
etiam nat⁹ ſed ſapiẽtia nõ etate· nec cor-
poris ꝫ animi vigore. In illa nãqꝫ pleni-
tudine ſpũs quã in ſui ꝯceptiõe accepit·
ſemꝑ abſqꝫ diminutione vel abiectione
ꝑmãſit. Et tamen ut ſcriptũ eſt· ſapiẽtia
⁊ gratia proficiebat dum eam qua ſem-
per plenus erat· nunc plus nunc minus

oſtētabat: ꝓut cernentiū meritꝭ ↄgruere vel expedire ſciebat. Virū ergo dixerim Jeſum· nō ſolū cū iam diceret̃ vir ꝓpha potēs in ope ⁊ ſermone· ſ etiā cū adhuc tenera infantię mēbra virgo mater blando· vel foueret in gremio· vel geſtaret in vtero. Virū inqꝫ maturitate ſenſuū nō corpulētia mēbroꝝ· nec vigore corporis ſed mentis.

Qualiter hoſpitiū dei ⁊ porta clauſa ⁊ hortus concluſus fuit. Cap XLVII

Cur deniqꝫ dubitarē virum fuiſſe ī vtero quē inibi deū fuiſſe nō ambigo? Hiero⁹ ſup pſ. xvij. Hinc iteꝝ ſcriptū ē: In circuitu ei⁹ tabernaculū ei⁹· chriſtus enī in Maria velut in thalamo ſpōſus· ⁊ qſi tabernaculū eius fuit Marię corpus.

Odilo cluniaceñ. Vñ cōgrue videtur eſſe a patrib⁹ ſancitū ut ī memoria dei genitricis illa recitet̃ euāgelica lectio q̄ narrat illas duas mēte ⁊ carne ſorores dñm Jeſū excepiſſe hoſpitio. Cui nāqꝫ illa in mūdū venīēti ꝑparauit tēplū cęleſti virtute ſacratū· ac ꝑpetuę virginitati dedicatū. Huic iſte tēporalis habitationis ꝑparauerūt domū ⁊ ſinceriſſime charitatis ꝑbuerūt obſequiū. Hiero⁹ in ſermone de aſſūptiōe. Vere nouū ⁊ omniū ſupeminēs nouitatū· qñ de⁹ virtutū quē mūd⁹ nō pōt ferre nec videre aliqs itaqꝫ ut viuere poſſit, ſic ingreſſus eſt hoſpitiū ventris ut neſcirent clauſtra corporis· ſicqꝫ geſtat⁹ eſt ut tot⁹ in eo deus eſſet· ⁊ ſic inde exiuit ut oīo porta ſicut fatetur Ezechiel clauſa eſſet.

Aug⁹ in ſermo de annūciatiōe. Quid eſt· n· hō nō trāſiet p eā niſi qꝛ Joſeph nō cognoſcet eā? Et q̄d eſt dñs ſolus intrabit ⁊ egrediet̃ p eā· niſi ſpūſſanctus impregnabit eā· ⁊ angeloꝝ dñs naſcetur p eā? Et q̄d ē clauſa erit in ęternū niſi qꝛ Maria virgo eſt ante partū· virgo in partu· ⁊ virgo poſt partū. Dicat ergo Maria: Illa facta ſū ianua clauſa p q̄ oſtia paruus ad ſuos crucifixores ingreſſus eſt· qui ad diſcipulos clauſo oſtio cęnaculi ut deus ingreſſus eſt· qui nat⁹ ex ventre meo· me matrē dimiſit intactam. Adīpleuit ventrē meū diuinitate ⁊ vteꝝ meū nō euacuauit caſtitate. Exiuit e ventre meo curſu gigāteo magnific⁹· ⁊ venter meus nō eſt pudore euacuatus. Nec cōceptiōe inuēta ſū ſine pudore· nec parturitione inuēta ſum cū dolore. O Maria laudabilis inter fęminas cuius ab angelo ſalutat̃ virginitas· ſola īpregnata nec vtiata· exonerata nec euacuata. Hinc etiam in Cantꝭ. canitur. Hiero⁹. vbi ſupra. Hortus concluſus ſoror mea fons ſignatus: Emiſſiones tuę paradiſus. Vere hort⁹ delitiarum in quo conſita ſunt vniuerſa genera floꝝ ⁊ odoramenta virtutum· ſicqꝫ cōcluſus ut neſciat violari nec corrumpi vllis inſidiarū fraudibus. Fons itaqꝫ ſigillo tot⁹ trinitatis ſignatus ex quo fons vitę manat· in cuius lumine lumē oēs videm⁹. Ipſe eſt enim iuxta Johannem· qui illuminat omnem hominē. Cuius profecto vteri emiſſio ſupnoꝝ ciuium omniū eſt paradiſus. De iſto nāqꝫ ventris agro patriarcha Iſaac lōge odorās aiebat: Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni quem benedixit dñs.

Qualiter ut terra inculta fructum pacis attulit. Bern̄ vbi ſ. Cap. XLVIII

Non ſolū itaqꝫ iuxta q̄d ſuperius expoſuimus: ſicut pluuia in vellus deſcendit dei fili⁹ in Mariam· ſed etiā ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Idem ibidē omel. j. In illa nempe die ſtillauerunt montes dulcedinem ⁊ colles fluxerūt lac ⁊ mel· quando rorantibus cęlis deſuper nubibuſqꝫ pluētib⁹ iuſtū apta ē terra lęta germinās ſaluatorē. Qñ dño dāte benignitatē ⁊ tra nr̄a reddēte fructū ſuum

ſuper illum montem montiũ ·montẽ co-
agulatũ ⁊ pinguẽ·miſericordia ⁊ veritas
obuiauerũt ſibi·iuſticia ⁊ pax oſculate ſũt
¶ Hugo de ſãcto Victore. Ve-
ritas·n·erat in celo cũ iudice deo· miſeri-
cordia vero in terra cum hoĩe iudicãdo
vbi nãq; miſericordia eẽt ſi cũ miſero nõ
eſſet. Accepto deniq; tp̃e deſcẽdit deus
aſſũpta veritate ut poneret rationẽ cum
hoĩe. Nõ cũ vidiſſet miſericordia diuini
cõſilij nõ ignara perrexit ĩ obuiã illi deũ
cupiẽs mitigare ⁊ placatũ adducere. Ibi
ergo miſericordia ⁊ veritas obuiauerũt
ſibi. Veritas affirmabat hoĩes neq; me-
rito debere cõdẽnari · miſericordia vero
reſpõdit·eoſ ut boni fierẽt etiã ſpõtanea
pietate debere reuocari. Veritas dixit ꝙ
malis de⁹ oĩno parcere nõ deberet. Mi-
ſericordia ꝟo rñdit·ꝙ ſi nemini de⁹ par-
ceret nũq; bonos haberet. Veritas dixit
ſe nolle nec poſſe tot hoĩuʒ ſcelera tolera
re. Miſericordia ꝟo rñdit : dei gratiam
ad indulgendum ſuperabundare. Vi-
dens itaq; de⁹ tam diũſas ſñias ad effe-
ctum ſimul ꝑducere nõ poſſe·ait: Scri-
ptum eſt·miſericordiã ⁊ veritatẽ diligit
de⁹. Veritas aũt vult ut totũ imputet̃.
Miſericordia ꝟo ut totũ ꝯdonet̃. Que
q; ſimul fieri nõ pñt·peccatum hoĩs ⁊ ex
parte ꝓpter veritatẽ puniat̃·⁊ ꝓpter miſe
ricordiã ex p̃te dimittat̃. Veritas autẽ
intrãs cor hoĩs clamare cepit hoĩem ac-
cuſans · mĩa vero non deſiſtebat in celo
pro hoĩe poſtulãs. Itaq; veritas de ter-
ra p̃ ꝯfeſſionẽ hoĩs oriebat̃ ⁊ iuſticia de
celo ꝓſpiciẽs p̃ dei miſericordiã ad t̃ras
mittebat̃. Nũ g̃ miſericordia cũ deo ꝓ
hoĩe erat. Iuſticia vero ⁊ veritas a deo
cũ hoĩe erat. Iã inter deũ ⁊ hominẽ pro
iuſticia pax erat. Tũc ait iuſticia ad pa-
cem : Nũqd ſat̃ eſt optimo mala dimit-
tere·niſi etiã ſtudeat bona cõferre : La-
xauit peccata p̃ indulgentiã·nũc cõferat
etiã ꝟtutũ dona per gratiã. Rñdit pax
⁊ ait: Dñs dabit benignitatẽ ⁊ terra no-
ſtra dabit fructũ ſuũ. ¶ Iſidor⁹ cõtra
iudeos li.j. Myſtice ꝟo terra ſignifi-
cat Mariã virginẽ·que fide aperta non
corruptione genuit ſaluatorẽ. Illũ q̃ppe
ſine virilis ſeminis cõmixtione ſolus cre-
auit de⁹. Vñ ⁊ alibi dicit̃: lapis de mõ-
te ſine manib⁹ abſciſus. ¶ Glo. ſup
Eſaiam. Hic eſt fruct⁹ terre ſublimis
fili⁹ videlicet Marie ꝟginis de q̃ quon-
dam dictũ ẽ ad ꝓphã: De fructu ven-
tris tui ponã ſup ſedẽ tuã. ¶ Bern. in
ſermo. d natiuitate btẽ Marie
Ne dixeris vltra o Adã: mulier dedit m̃
de ligno vetito·dic poti⁹: Mulier quam
dediſti mihi cibauit me fructu bñdicto.

¶ Qualr̃ ut virga ſine hũore florẽ ꝓtulit. Iſidor⁹ ſup Numeri. Cap XLIX

V Irgam etiam Aaron q̃
ſine humore florẽ ꝓtulit Mari
am eſſe ꝟginẽ putãt q̃ ſine coi-
tu chriſtũ dei ꝟbũ edidit. ¶ Bern. in
ſermone·ij. de aduẽtu dñi. Iam
itaq; manifeſtũ arbitror que nã ſit ꝟga
de radice Ieſſe ꝓcedẽs·q̃s ꝟo flos ſup
quem requieſcit ſp̃uſſanctus·qm̃·virgo
dei genitrix ꝟga eſt·flos fili⁹ eius. Flos
vtiq; virginis fili⁹. Flos cãdidus ⁊ rubi
cudus elect⁹ ex milib⁹. Flos in quẽ ꝓſpi-
cere deſiderãt angeli. Flos ad cui⁹ odorẽ
reuiuiſcũt mortui. Flos inq; non horti
ſed ut ipſe teſtat̃ flos cãpi. Ad modũ ſeni
campi ſine oĩ hũano adminiculo ꝟginis
aluus floruit·ſic inuiolatis ⁊ caſtis viſce-
ribus florem protulit·cuius pulcritudo
corruptionem non videat ⁊ in perpetuũ
gloria non marceſcat. Hec eſt enim vir-
ga ſublimis·planta celeſtis·ſanctior vni
uerſis·que verticem ſanctum erexit vſq;
ad dominum maieſtatis·quia nimirum
in altum miſerat radices humilitatis.
Idẽ in ſermo. iij. de annuncia-
tione. Illud ſane diligenter attẽde ꝙ
hunc florẽ propheta non de virga dixit
aſcẽſuꝝ ſ; d radice ne putet̃ ut eſtimaue-
re nonnulli noua chriſti caro in virgine
de nihilo creata fuiſſe· ſed abſq; dubio

probatur a coīs radicis origine cōmunē materiā habuiſſe. Aug⁹ ad voluſianū. Itaq; magnitudo virtutis dei q̄ nullas anguſtias ī anguſto ſentit vterū virginalē nō aduēticio ſed indigena puerperio fecūdauit. ¶ Bern̄. in ſermone de natiuitate bt̄e Marie. Hec q̄ meditari dixi ſapiētiā ⁊ prudētiā indicauī ſuauitatis eructare memoriā quā in huiuſcemodi nucleis ſacerdotalis virga copioſe ꝓduxit· quā in ſupnis hauriēſ vberius nob̄ Maria refudit. In ſupnis plane ⁊ vltra angelos· nā vſq; ad angelos plenitudīe grē· ſupra angeloſ aūt gr̄a ſuꝑueniēte ꝑuenit· ē nimirū ⁊ ī angelis charitas· ē puritas· ē hūilitas. Quid horū n̄ eminuit ī Maria? At vero cui aliqn̄ dictum ē angelorū: Sp̄ūſſāct⁹ ſuꝑueniet in te ⁊c. Deniq; veritas de t̃ra orta ē ⁊ non de ā̄gelica creatura· nec āgelos ſ; Abrahe ſemen apprehēdit. Angelo q̄ppe magnū eſt ut ſit dei miniſter· Maria vero ſublimius q̄ddā meruit ut ſit mater. Fecūditas itaq; virginis ſupeminēſ gloria ē· tātoq; ſingulari munere facta ē excellētior angelis· q̄nto differētius ꝑ miniſtris nomē accepit matris. Hāc inuenit gratiā plena iā gratia· ut charitate feruida· virginitate integra· hūilitate deuota fieret nihilominus ſine virili cognitione grauida· ſine muliebri dolore puerpera· par̄ ſ; eſt· qd̓·n· in ea natū eſt ſanctū fili⁹ dei vocat̃ ⁊ eſt ¶ Aug⁹ in li. de fide ad Petrum. Ipſa itaq; virgo ſingulari gr̄a ꝑuenta eſt atq; repleta ut ipſū haberet vētris ſui fructū quē ex initio habet vniuſitas dn̄m· ut illud qd̓ naſcebat̃ ex ꝓgenie primi hoīs· tātūmodo generis originem duceret ⁊ nō criminis.

¶ Qualiter in montana conſcendēs Elizabeth ſalutauit. Glo. ſup Lucam. Cap L.

Accepto igitur ut dictū eſt cōſenſu virginis ut ſine virili ſemine cōciperet dei filiū· diſceſſit angelus ab ea· viſum eſt vtiq; ſbtrahendo nō famulatū. ¶ Beda ibidē. Itaq; celeſtia petit que ⁊ virgo ſequitur dū in montana progredit̃. Ambro⁹ ſup Lucā l̓ ij. Non enī quaſi incredula de oraculo nec quaſi incerta de nūcio· nec quaſi dubitans de exemplo· ſed q̄ſi leta ꝓ voto· religioſa ꝓ officio· feſtina pro gaudio abijt in montana. Quo enim iā deo plena niſi ad ſuperiora ɔſcēderet? ⁊ hoc cū feſtinatione· q̄r neſcit tarda molimina ſpūſſācti gratia· ſ; nec gaudebat virgo diu videri in publico. Diſcite igit̃ ⁊ voſ mulieres· nō per domos alienas circūcurſare· non in plateis morari· non aliquos in publico ſermones miſcere· Maria in domo ſera· in publico feſtina. ¶ Bern̄. ſuper Lucam. Itaq; feſtināter abijt ⁊ Zacharie domū intrauit ut Elizabeth viſitaret ac pregnanti grandeue iuuēcula miniſtraret. ¶ Ambroſius vbi ſ. Diſcite ⁊ vos mulieres ſancte ſedulitatem quā debetis cognatis pregnantibus exhibere. Maria nempe que ſola prius in penetralibus verſabatur· non a publico virginitatis pudore· non a ſtudio montium arduitate· nō ab officio itineris aſperitate retardatur. ¶ Gloſa ſuper Lucam. Et ſalutauit Elizabeth quaſi congratulās ei de dono qd̓ eam accepiſſe didiciſſet. ¶ Ambroſius vbi ſupra. Didiciſtis o virgines Marie pudorē· diſcite ⁊ eius humilitatem. Junior ad ſeniorem venit· eamq; prior ſalutauit. Decet enī ut virgo q̄nto caſtior· tāto ſit ⁊ humilior. ¶ Beda vbi ſupra. Tandem igitur humilitatē quā angelo Maria exhibuerat· hominibus etiam exhibere curabat· ⁊ hoc quoq; minori ſuperior ut adiuuaretur minor. Origenes ſuper Lucam omel. j. Idcirco etiam Maria poſt conceptum ad Elizabeth in montana properauerat· q̄r Jeſus q̄ ī vtero ſuo erat Johannē adhuc in ventre matris poſitum ſanctificare feſtinabat.

¶ Qualiter ad eiꝰ vocē Johānes
in vtero exultauit. Bern̄. vbi s̄.
Cap LI

Hinc ⁊ cito aduentꝰ Ma
rie dn̄iceq; preſentie bn̄ficia de
clarāt dū ſubdit: Et factū ē ut
audiuit ſalutationē eiꝰ Eliçabeth: exul
tauit infās ī vtero eiꝰ. Ordine quidē na
ture prior Eliçabeth Marie vocē audi
uit. ſ; ſm rōem myſterij prior Johes exul
tauit. q: prior grām ſenſit. Sicut. n. illa
Marie. ſic iſte aduētū dn̄i ſentiebat. Et
q: lingua nō poterat aīo exultāte ſalta
bat: Jā q; ſue ꝑcurſionis officiū ſpūſan
cto repletus incboabat. ¶ Origenes
vbi s̄. Jdcirco nēpe ut dictū ē Maria
pꝰ ꝯceptū ad Eliçabeth ī mōtana ꝓpera
uerat. q: Jeſus q̄ in vtero ſuo erat Jo
bannē adbuc in vētre mr̄is poſitū ſācti
ficare feſtinabat. Deniq; nō anq; Ma
ria ſalutaret Eliçabeth. ſ; ſtatim ut locu
ta eſt verbū q: dei filiꝰ in vētre mr̄is ſug
geſſerat infās Johes exultauit ⁊ tūc pri
mū ꝑcurſorē ſuū Jeſus ꝓpham fecit.
¶ Odilo cluniacen̄. Sic igit ad ītroi
tum Marie Johes exultauit ⁊ luſit. q:
v̄ba dn̄i ꝑtonāt ꝑ os v̄ginis audiebat
ac de vtero mr̄is in occurſū illiꝰ erūpere
geſtiebat. ¶ Bern̄ ī ſermo. d̄ Johā
ne baptiſta. Vere ḡ lucerna ardēs fu
it quē ſic flāma celeſtis ꝓoccupauit ut iā
chriſti ſentiret aduētū. cū nōdum ſentire
poſſet vel ſeipſū. Jlle nimi ignis nouꝰ
q̄ recēs e celo elapſus ꝑ os Gabriel ī au
rem intrauerat v̄ginis. rurſus ꝑ os v̄gi
nis ⁊ aurē mr̄is ad paruulū introiuit vt
vas electionis impleret. ⁊ lucernā chriſto
dn̄o ꝓpararet. Que tūc q̄dē adbuc ſub
modio erat ⁊ ipſu; modiū ſuū tm̄ matrē
ſc; illuminabat. magnū ei reuelās ſacrm̄
pietatꝫ ipſo motu noue exultatiōis. pau
lopoſt ponēda ſup cādelab totū q; no
uis illuſtratura fulgorib mūdū. Augꝰ
in quadā omel. Nā q: ſaluator nr̄
dei filiꝰ in corpe mortali quaſi ī nocte ap
parere voluit lucernā ſibimet vn̄ videret
vel videret accēdit. ¶ Gregꝰ ī omel.
euāgelij xx. Hinc etiā idē Johes vo
cem ſe eſſe aſſerit. q: vox v̄bū ꝓcedit. Ad
uentū itaq; dn̄i ꝓcurrēs vox dicit. q: per
eiꝰ myſteriū pr̄is v̄bū ab hoib audit.
¶ Maximꝰ epūs ī ſermo. de Jo
hāne baptiſta. Veniētē q̄ppe dei fi
lium ī carne pleno letꝰ ore clamauit. ⁊ ſic
pr̄i muto linguam aperuit. ſic ⁊ aures ho
minū auditu grē ſaluatoꝫ īnouauit. Jn
tm̄ autē in eo ſpecial ꝓfulſit electio ut an̄
mereret annūciare dn̄m. q; naſcēdi ſume
re initiū vel linguā qua enunciare poſſet
accipe. Quid ē h̄ miraculi frēs: q̄ tātoꝝ
nouitaſ gaudioꝝ. ut Eliçabeth illa vetꝰ
mulier ⁊ noua mr̄ veniēti ad ſe btē Ma
rie teſtaret infātē in vtero ſe hr̄e q̄ necdū
ſentiēs ſemetipſū dn̄icū iā ſentiret aduē
tum: Nullꝰ ignorat chariſſimi paruulū
omnē ab vtero mr̄no ꝓdeūtē int ipā lud
exordia meſtis ꝯcrepare vagitib. ſolus
baptiſta dn̄i vltra legē naſcētiū natiui
tatē ſuā leticia ⁊ exultatiōe ꝓueīt. ipſūq;
mūdi ſaluatorē. q: necdū ſermone pote
rat. ꝓpbetico gaudio reuelauit.

¶ De cōpatiōe partꝰ vtriuſq; Eli
zabeth ⁊ Marie. Chryſo. i ome
lia de eodē. Cap LII

Qualis aūtꝫ rex tal ⁊ nūci
us eiꝰ. videlic; natꝰ ex grā nō ex
natura. Jtaq; ſic chriſti ꝯcepti
onē an̄ ꝓnūciauit āgelꝰ. ſic ⁊ iſtiꝰ. Pre
terea ſic iſtiꝰ ptās anq; naſceret oſtēſa ē.
ſic ⁊ illius virtus an̄ ortum manifeſtata
eſt. ¶ Augꝰ in ſermo. de eodē. De
niq; nulliꝰ ex pr̄ib natiuitatē ecclīa cele
brat. Johis ⁊ chriſti ſolēnicāt. Naſcitur
Johes d̄ ſterili anicula. chriſtꝰ de v̄gine
iuuencula. Johem itaq; parit ſterilitas.
chriſtū integritas. Jn natiuitate Johis
etas nō erat cōgrua parētalis. in natiui
tate chriſti cōplexus non erat maritalis.
Porro āgelo nūciāte Johes naſciturꝰ
nō credit. ⁊ pr̄ mutꝰ efficit. chriſtꝰ v̄o cre
dit. ⁊ a v̄gine fide cōcipit. ⁊ tn̄ eadē fere
verba ſunt vtriuſq; Zacharie videlicet

ꝛ Marię. Nam ꝓpe modũ eadẽ verba ſunt. vnde hoc ſciã. Et quõ fiet iſtud: ſ tñ ille corripit̃ iſta iſtruit̃. Illi dicit̃ q̃re nõ credidiſti. iſti vero accipe qđ quęſiſti. In vtriuſqꝫ ſiquidẽ verbis cogitatio la tebat. ſed hoĩes nõ eũ q̃ corda videbat. Poſtremo Johannes naſcit̃ vbi iã lux minuit̃ ꝛ nox incipit creſcere. Chriſtꝰ aũt vbi nox accipit decremẽtũ ꝛ dies augmẽ tum. vnde tãq̃ h̃ ſignũ natiuitatũ ambo rum reſpiciẽs ipſe Johãnes ait: Illum oportet creſcere me aũt minui. Videtur aũt Johes duorꝫ teſtamentorꝫ. i. veteris ac noui quidã interiectus limes. dicente dño: Lex ꝛ ꝓphę vſqꝫ ad Johãnẽ. Su ſtinet ergo pſonã vetuſtatis ꝓpter quã de ſenibꝫ naſcit̃. ꝛ p̃conium nouitatꝫ ꝓpter qđ in viſceribꝫ matris mũdi natꝰ ꝓpha declarat̃. Fuerat quidẽ diuina diſpoſi tio ut hõ tantę gratię teſtimoniũ chriſto pbiberet qui etiã chriſtus putari poſſet. Nã inter natos mulierũ ut ait ipſe: ne mo ſurrexit maior Johãne. Itaqꝫ ſi eo nullus erat maior homo. vtiqꝫ qui ma ior eſt illo. plus eſt q̃ homo. ❡ Maxi mus vnde ſupra. Et q̃ decuit vt de matre ſterili naſceretur. qui fęcundita tem virginis reuelaret. q̃uis mirabilem partũ mirabiliter natꝰ oſtẽderet: Quid hac religione glorioſius? quid hac fide inſignius. in qua ſterilis ↄcepit. parturit. mutꝰ loquit̃. ꝛ in ſecreto maternorꝫ viſce rum paruuli totius mundi gaudia pręludunt.

❡ Qualiter Elizabeth virginem matrem benedixit. Ambroſiuſ vbi ſupra. ❡ Cap LIII

Repleta eſt ergo ſpũſan cto etiã Eliçabeth. Non prius quidẽ mater q̃ filiꝰ repleta fuit ſed filius replet̃. matrẽ etiã repleuit. ꝓ phetantqꝫ mr̃es ſpũ paruulorꝫ. Maria tñ repleta eſt añ ↄceptũ. Eliçabeth aũt pꝰ cõceptũ. ❡ Berñ. vbi ſ. Et excla mauit magna voce. nõ tã clamoſa q̃ de uota. Vel ideo voce magna. q̃ magna cognouit dei dona: Benedicta inq̃t tu inter mulieres. Ecce eadẽ voce Maria ꝟgo ab Eliçabeth qua ꝛ a Gabriele an gelo bñdicit̃. ut ꝛ angelis ꝛ hoĩbꝫ vene randa cũctiſqꝫ fęminis p̃ferẽda mõſtra retur. ❡ Petrus epũs vbi ſupra Et reuera virgo Maria int̃ mulieres be nedicta. quę ꝛ decus poſſidet virginita tis ꝛ dignitatẽ ptulit matris. Vere bñ dicta q̃ ꝛ ſupni cõceptus meruit gratiã diuiniqꝫ germinis ſuſcepit gloriã. ꝛ ſuſtu lit integritatis coronã. Vere bñdicta q̃ cęlo fuit maior. terra fortior. orbe latior. Deũ nãqꝫ quẽ mundus nõ capit ſola ce pit. portauit eũ q̃ portat orbẽ. ſuũqꝫ ge nuit genitorẽ. nutriuit omniũ viuentiũ nutritorem. ❡ Hieroꝰ in ſermone de aſſũptiõe. Benedicta inq̃t in mu lieribꝫ tu es. i. plus bñdicta q̃ oẽs mulie res. q̃ quicq̃d maledictionis p Euã in fuſum eſt. totũ Marię bñdictio abſtulit inſup ꝛ gratiã refudit. ❡ Idẽ ĩ alio Eua igit̃ obfuit. Maria pfuit. Eua lux it. Maria illuxit. Cadat ĩ pprerũ Eue q̃ loti ſumus vniuerſi per partũ virginiſ Marię. Glo. ſup Lucã. Nõ igitur ſolũ in ter mulieres bñdicta. ſ inter bñdi ctos maiori bñdictiõe inſignis es virgo Maria.

❡ Qualiter fructũ ventris eiꝰ etiã bñdixit. Glo. interlinealis. Cap LIIII

Et bñdictꝰ fructꝰ ventris v tui. non ſicut benedicti ſunt ho mines cęteri. ſ ſicut ait aplus: Qui eſt ſup oĩa deus bñdictus in ſęcu la. per quem ꝛ aliĳs benedictio venit. Berñ ſuper miſſus ẽ omel. iĳ. Nec quia tu benedicta. ideo benedictꝰ eſt fructus tui ventris. ſed ideo tu bene dicta. quoniam ille te pręuenit in benedi ctionibus dulcedinis. Vere etenim bñ dictus in quo benedictę ſunt omnes gẽ tes. de cuius plenitudine tu quoqꝫ acce piſti cũ cęteris. q̃q̃ differentius a cęteris.

Benedictus ergo fruct⁹ ventris tui· be-
nedictus ĩ odore· benedict⁹ in ſapore· be-
nedictus ĩ ſpecie vel ĩ decore. Huiꝰ odo-
riferi fructus fragrãtiã ſentiebat qui di-
cebat: Ecce odor filij mei· ſic odor agri
pleni. An non vere benedictus· cui bene-
dixit dñs? ¶ Hieronym⁹ in ſer-
mone vbi· ſ. Talibꝫ quippe priores
ſancti diuinit⁹ afficiebant̃ odoramentis
talibꝫ inſpirabant̃ de Chriſto p̃ſagijs ꝙ
videlicet naſcitur⁹ eſſet in mũdo in quo
eſſet omniũ ſalus ⁊ hereditaꝗ eterne be-
nedictio. Iſte ſiquidem erãt fidei veſtes
quibꝫ induebant̃ ſancti ꝑores. Iſte erãt
quas rebecca· imo ſpũſſanct⁹ domi ſecũ
habuit quibus Jacob filiũ ſuũ induit.
Niſi enĩ ſpũſſanctus eas domi ſeruaſſet
ac ꝓtuliſſet· quid tam miri odoris pater
Iſaac in eis habuiſſet? Totũ ergo my-
ſteriũ erat quod gerebat̃· vt· ſ· per veſti-
mentoꝝ fragrantiã Chriſtus annũcia-
retur quẽ nos quicũq͡ꝫ baptiçamꝰ indui-
mur in quo benedixit nos deus oĩ bene-
dictione ſpũali ĩ celeſtibꝫ· Unde ⁊ huiꝰ
odorem vt dictũ eſt in ſpũ longe trahẽs
pꝛefat⁹ Iſaac filiũ benedixit· in quo ni-
mirũ oĩs benedictio celeſtis mũdo efflo-
ruit. Et bene ab eo plenus ager dicit̃· qꝛ
plena gratia virgo Maria ꝓnũciatur·
de cuius vtero vite fructus effluxit cre-
dentibus· ⁊ nos oẽs de plenitudine eius
accepim⁹. ¶ Bernardus vbi· ſ.
De ſapore ꝟo eiuſdem fructus quidaꝫ
quod guſtauerat talit̃ eructabat: Gu-
ſtate inquit ⁊ videte· qm̃ ſuauis eſt dñs
Et alibi. Q̃ magna multitudo dulcedi-
nis tue dñe. Ipſe q͡ꝫ fructus quia ſemel
guſtatus dulcedine ſua magis appetitũ
excitabat dũ ſe nos ad ſe inuitat dicẽs:
Qui edunt me adhuc eſurient· Audi et
de ſpẽ in quã ⁊ deſiderãt angeli ꝓſpicere
Ex ſion q̊ppe ſpẽs decoris eiuſ. Tu inq̊t
ſpecioſus forma pre filijs hominuꝫ· dif-
fuſa eſt gratia in labijs tuis· ꝓpterea be-
nedixit te deus in eternũ. ¶ Idem in
omel· ij· Ergo maria bñdictus fruct⁹
vẽtris tui· tu q͡ꝫ bñdicta ex ei⁹ bñdictiõe
qꝛ non poteſt arbor mala fructũ bonũ fa-
cere. Quid dicebas Adã: Mulier quã
dediſti mihi dedit mihi de fructu ligni ⁊
comedi? Uerba malicie ſunt hec quibꝫ
augeas magis q͡ꝫ deleas culpã· ſed ſapi-
entia vicit maliciã. Ecce redditur tibi fe-
mina prudens pro fatua· humilis ꝓ ſu-
perba· que tibi pro ligno mortꝭ guſtum
vite porrigat· ⁊ pro venenoſo illo amari-
tudinis cibo fruct⁹ eterni dulcedinẽ por-
rigat. Ergo muta verbũ inique excuſa-
tionis in vocem gratiarũ actioniſ· ⁊ dic:
Mulier quã dediſti mihi dñe dedit mi-
hi de ligno vite ⁊ comedi· ⁊ dulce fuit ſu-
per mel ori meo· qꝛ in ipſo viuificaſti me

¶ Qualiter matrẽ dñi magnifi- cauit. Beda vbi· ſ. Cap· LV

Et vnde hoc inquit mi-
hi· vt veniat mat̃ domini mei
ad me? Nõ ignorat eliçabeth
operationẽ eſſe ſpũſſancti· ꝙ ꝓphete ma-
ter a matre dñi ad ꝑfectuꝫ pignoris ſui
ſalutetur· verum hoc non ſui meriti ſed
diuini munerꝭ eſſe fatetur· qm̃ idem ſpũſ
qui ꝓphetie illi donũ dedit· pariter ⁊ hu-
militatẽ ꝯſtitit. ¶ Ambroſius ſup
Lucam. Unde h inquit mihi: qua-
ſi diceret. O q̃ntum mihi bonuꝫ accidit
ꝙ ad me mater dñi mei venit. Sꝫ qua
iuſticia· quibuſq͡ꝫ meritis meiſ contigit?
Miraculũ ſentio· myſterium agnoſco.
Mater dñi ferax verbo· plena eſt deo.
¶ Beda vbi ſupra. Ecce enĩ vt fa-
cta eſt vox ſalutatiõis tue in auribꝫ meiſ
exultauit in gaudio infans ĩ vtero meo
Ipſo quippe momẽto quo vox in aureſ
corporis virtus q͡ꝫ ſpũalis cor audientiſ
intrauit· ⁊ non ſoluꝫ matrem ſed etiam
ſobolem amore aduenientis accendit.
¶ Idem in eodem. Itaq͡ꝫ reuelã-
te ſpũ quo impleta erat eliçabeth intelli-
git quid infantis exultatio ſignificaret·
veniſſe· ſ· matrẽ illius cuius p̃curſor fu-
tur⁹ eſſet. Que ergo prius erubeſcebat
on⁹ pariẽtꝭ dũ neſciret myſteriũ religiõiſ

iam nūc bn̄dicebat. Et q̄ ſe p̄us occulta bat q̄r filiū ꝯcepat· nūc ſe iactabat q̄r ꝓ pheta̅ genuerat. Deniq̄ʒ q̄ in occulto co gnouerat· bis q̄ ſimul aderant ⁊ audie bāt palā euāgeliçabat.

¶ Qualit' fidem ipſius cōmēdauit. Beda vbi·ſ· Capitulū LVI

Beata inq̄t que credidi ſti q̄m pficiet' ea que dicta ſūt tibi a dn̄o. Hic apparet Mariā nō dubitaſſe ſ; credidiſſe ·⁊ iō fructū cōſecutā fuiſſe. Apparet etiā Eliçabeth ipſa v̄ba angeli ad Mariā dicta p ſpiritū ītellexiſſe. Virgo itaq̄ʒ credidit vbi ſacerdos dubitauit. ¶ Aug⁹ in ſermone de annūciatiōe. Hinc vox illa v̄ginal' inſonuit: Ecce inq̄t ancilla dn̄i fiat m̄ ſm verbū tuū. O felix obediē tia·o inſignis grā q̄ dn̄ fidē hūilit' vedit celi opificē in ſe corpauit. Hec obedientia vera fuit oī ſacrificio acceptior. Hec volūtas cūct̄ hoſtijs gr̄ior. Hinc ⁊ gl̄iaʒ ꝓmeruit quā ipſa poſtmodū auxit: Ecce inq̄t ex h̄ btām me dicēt oēs gn̄atiōes Sic iux̄ Hieremiā fecit dn̄s in t̄ra nouum·q̄r femīa circū dedit virū. Circūdedit inq̄ʒ Maria virū angelo fidē p̄bendo ·q̄r pdidit Eua virū h̄pēti ꝯſentiēdo Subitoq̄ʒ btā dei genitrix p̄gnās efficitur ⁊ p cūcta ſecula p̄dicat' ¶ Idē ʒ de trinitate·li·xiij· Chriſt⁹ eni ex v̄gine naſci voluit cui⁹ ꝯceptionē ſpūs nō caro· fides nō libido p̄uenit. Credēdo q̄ppe nō ꝯcūbēdo ſctā virginitas ē fecūdata·q̄r naſcebat' nō trāſgreſſiōis ꝯtagiōe vitiata natura·ſ; oīuʒ taliū vitioꝝ ſola medicina. ¶ Idē in·li·de virginitate. Beatior certe Maria pcipiendo fidem Chriſti·q̄ʒ ꝯcipiēdo carnē Chriſti. Nam ⁊ ipſe dicēti ſibi: Btūs vent' q̄ te portauit ⁊ vbera q̄ ſuxiſti: R̄n̄dit: q̄n imo: Beati q̄ audiūt ⁊ cuſtodiūt v̄bū dei. Deniq̄ʒ frīb⁹ ei⁹·i·cognat̄ ſm carnē q̄ nō crediderūt in eū·q̄d ꝓfuit illa cog tio? Sic ⁊ m̄rna ꝓpinq̄tas nihil Marie ꝯtuliſſet· niſi felici⁹ chriſtū corde q̄ʒ carne geſtaſſet.

¶ De cantico prophetico quod mater virgo cecinit. Glo· ſuper Lucam. Cap LVII

Audītis deniq̄ʒ Maria p̄conijs Eliçabeth dona que ꝯceperat ampli⁹ tacere nō potuit·⁊ que v̄ginali pudore p̄us acceptū oraculū ſilentio texerat·iaʒ cōgruo tempore patefecit. Cōgrue quidē ⁊ añ Johannē Eliçabeth·⁊ añ dn̄i gn̄ationē ꝓphetauit Maria: vt ſic initio peccatū a muliere·ſic etiā in initio ſalut̄ a mulieribus inchoarent' bona. ¶ Hugo ſuper magnificat. Nō ḡ Maria ſe potuit vlterius ꝯtinere·que ſpm̄ quē intra cordis ſui ſecreta tāta plenitudine redundantem ſentiebat·p oris alieni clauſtra cernebat erupiſſe. Tūc igit' ad manifeſtationē ſpūs os aperuit·⁊ v̄bū q̄d cōceperat eructās·in laudē ſaluatoris erupit dicēs: Magnificat aīa mea dn̄m. ¶ Aug⁹ in ſermōe vn̄·ſ· Sic leta v̄go Maria filiū amplectit'·portat a q̄ portat'·plaudet nūc organis Maria et int' articulos puerpere ꝯcrepāt tympana. Audite queādmoduʒ tympaniſtria n̄ra cātauerit: Magnificat inq̄t anima mea dn̄ʒ. Cauſaʒ igit' inualeſcēt̄ errati miraculū noui pt⁹ euicit·⁊ Eue plāctū Marie cant⁹ excluſit. ¶ Hugo vbi ſupra. Nemo aūt hui⁹ cantici v̄ba putet leuit' eſtimāda·q̄ nimirū tam de profunda ꝯceptiōe ꝓlata ſūt·abſq̄ʒ ꝓfūda inueſtigatiōe digne penetrari nō poſſūt· ⁊ oē q̄d dictū eſt ab illa ſūme veritat̄ intima luce·cui mēs v̄ginis excellent' inherat emanauit·nec aliud q̄cq̄ʒ dicē potuit q̄ meditādo locuta nō ē ſ; guſtādo quāq̄ʒ non docuit p varia diſcurrēs cogitatio·ſ; viui ſapīe fonti p ꝯtēplationē mētis inherēs deuotio. ¶ Glo ſuper Lucam. Primo quidē dona ſibi ſpecialit' cōmiſſa ꝓfitēs īſinuat·deinde v̄o beneficia dei quib⁹ gn̄aliter humano generi perpetuo conſulere nō deſiſtit enumerat ꝛc.

¶ Qualit̃ in initio dñz magnifi-
cauit. Origenes ſuper Lucam
omel·viij· Cap LVIII

MAgnificat inq̃t aīa mea
dñm. Saluator nr̃ eſt imago
dei inuiſibil̃· ⁊ aīa nr̃a ē imago
imaginis. Cū igit̃ illā ope cogitatione
ſermōe magnificauero· tūc imago in me
grādis efficit̃· ⁊ ipſe dñſ cuiꝰ imago ē in
aīa mea magnificat̃. ¶ Glo. ſup Lu
cam. Magnificari ḡ dr̃ dñſ nō ꝙ ei hu
mana vox aliq̃d adiūgat· ſ; qꝛ magnifi-
cat̃ in nob̃ dū aīa nr̃a q̄ ad imaginē dei
creata ē. Chriſto q̇ imago dei pr̃is ē per
iuſticiā ſe ꝯformat. Sicq; dū ipſuz chri
ſtū imitādo magnificat· q̄dā participa-
tione magnitudinis eius ſblimioꝛ erat·
vt illā imaginē ſplendido bonoꝝ coloꝛe
factoꝝ ⁊ q̄dā ęmulatiōe ꝟtutꝗ exp̄mens
appareat. Bern̄· ſup magnificat
Magnificat inq̇t igit̃ dñm aīa mea ·qꝛ
magnifice a magnifico dño ē magnifi-
cata. In p̄mis quidē ad imaginē ⁊ ſimi-
litudinez dei mirabilit̃ creata ·poſt h̃ in
Adā mirabilit̃ ꝯformata· nūc aūt mira-
bilius gl̃ioſius ac magnificētiꝰ renoua-
ta. Magnificat ḡ dñz voce ope affectu
Magnificat q̇dē dñm oīs creatura· ſed
aīa mea ſup oīa. Int̃ oēz q̇ppe creaturā
nihil tā magnifice fecit dñs ſic̃ aīaz meā

¶ Qualiter ſe i dño exultaſſe di-
cit. Capitulum LIX

ET exultauit ſpūs meꝰ ·i·
ex̃ oēz creaturā ⁊ ex̃ ſemetipſū
etiā pręīmēſitate gaudij ſalta
uit i deo ſalutari meo videl; ī Jeſu filio
meo· ſinglarit̃ meo. Ac ſi diceret ¶ Glo.
ſup Lucā. Tāto me deꝰ munē ſblima
uit vt nl̃lo lingue explicare poſſiz officio
ſ; totū iterioꝛis aī affectū ī agēdis grãꝝ
laudibꝰ offero· totum qḋ viuo qḋ ſen-
tio qḋ diſcerno ī eiꝰ magnitudīe ꝯtēplā
da· ⁊ ī eiꝰ ꝑceptꝗ obſ̄uādis impēdo. In
ipſo tm̄ exulto· qꝛ trena nō curo· pſperi-
tas me nō extollit· aduſ̄ſitas nō frāgit· ſ;
illiꝰ ſola ſpūſ meꝰ mēoꝛia delectat̃ a q̇ ſa
lus ęt̃na ſpat̃. illiꝰ ꝑpetua dīnitate lętat̃
cuiꝰ tpali ꝯceptiōe caro mea fęcūdatur.
Hugo· De ſaluatione q̄z quā hūano
generi nūc ꝑparari video· totꝗ ꝑcongs
exulto· video nāq; ꝺ me aſſumi qḋ ⁊ cre
do ꝓ me offerri debere. Vere dilecta vir
go Maria ī cellā vinariā a rege ſponſo
tuo introducta· ⁊ ab vb̃tate domꝰ eiꝰ in
ebriata mēoꝛiā ſuauitatꝗ illiꝰ eructaſti ⁊
in iuſticia ipſiꝰ exultaſti. Vidiſti quippe
maieſtatē· guſtaſti ſuauitatez: iō q; qḋ
intus hauſiſti foras ꝓpinaſti. Duo nē-
pe ſūt q̄ boni angeloꝝ ⁊ hoīuz ſpūs ī illo
fonte boni ęt̃na ꝯtēplatiōe hauriūt· vi-
delicet incōpꝛehēſibil̃ dei maieſtas· ⁊ in
effabil̃ bonitas· q̄rū alterū caſtū timoꝛez
gignit· alterū ꝟo dilectionē parit. Pro
maieſtate nāq; venerāt̃ deū· ⁊ ꝓ bonita-
te diligūt eū· ne vel dilectio ſine reuerē
tia diſſoluta ſit· vel reuerētia ſine dile-
ctione pęnalis. Ad hanc ꝯtēplationem
mens Marię ſbuecta fuit q̄ cęleſtis pa-
trię dulcedinē in verb̃ ſuis tā mirabilit̃
expſſit q̄ ineffabilit̃ cōpꝛehēdit. Cū eni
magnificare dñm ſe ꝓhibuit· venerādā
maieſtatē int̃na viſiōe ꝯtueri ſe māifeſte
declarauit. Cū ꝟo ſe ī ſalutari ſuo exul-
tare aſſeruit· guſtū int̃nę dulcedīs ſe ꝑ-
cepiſſe oſtēdit. Sane qꝛ vniūſę vię dñī
mīa ⁊ ꝟitas· dñm ⁊ ſaluatoꝛē ꝯfiteri per
fecta laus eē ꝓbat̃· cū in dño ꝟitas ⁊ in
ſaluatoꝛe mīa commēdatur.

¶ De hūilitatis eius apud deuz
acceptione. Cap LX

MAria vero vt ſuū gaudi-
um eē ſolidū ꝺmōſtraret· illud
nec a vanitate exoꝛtū nec ad va
nitatē ꝯſūſum oñdit· ſ; ſe dei dona ī dñz
dirigē ⁊ ꝓ reſpectu gr̃ę q̄ ꝑuēta erat ī ſa-
lutari ſuo ſe exultare ꝓhibuit· ¶ Glo·
ſup Lucā· Vn̄ ⁊ ſbdit: Quia reſpex
it hūilitatē ancillę ſuę· Ecce q̄ vilia ꝺ ſe
ſentit ⁊ totū dei gr̃ę tribuit. In iudicio

ſuo demõſtrat ſe humilē ꝭ reſpectu ſuꝑ-
nę grę ſublimē·vt ſicut mors intrauit in
mūdū ꝑ ſupbiā Euę·ſic vitę pandatur
introitꝰ ꝑ hūilitatē Marię. ¶ Bernā.
vbi·ſ̄· Reſpexit inqt hūilitatē ancillę
ſuę· Hūilitas ſui cõtemptū·ancilla ꝟgo
ſua deuotiõe cõmēdat famulatū. Re-
ſpiciendo igit̄ inqt me ꝑ grāȝ ſuā ⁊ hu-
milem fecit me ⁊ ancillā ſuā·ſuā inꝗȝ me
fecit·qꝛ de me ⁊ in me opus ſuū ſpūale fe-
cit. Bene Maria ꝟgo ſolā in ſe deum
hūilitatē reſpexiſſe dicit·qꝛ dīnitatꝭ ꝓpi-
tiationē quā in ꝑmis parētibꝫ humana
natura ꝑdidit·in Maria ꝑ hūilitatē re-
cuꝑauit. Nā qꝛ verbū pr̄is in ea ꝓpt̄ hu-
militatꝭ ſuę meritū carnis ſubām quam
ſibi vniret aſſūpſit·q̄ſi ad eā quā prius
abiecerat naturā ſblimādā ꝑ mīaȝ reſpe-
xit. Cuiꝰ hūilitatꝭ ꝟtutē inſinuat cum
ancillā ſe vocat. Nam qꝛ ſe humilit̄ qđ
erat ancillam ꝯgnouit ideo ſublimit̄ qđ
nõ erat mater eē meruit. Eua ꝑ ſupbiaȝ
ſe dei creaturā eē nõ conſiderās·iõ puri-
ficari noluit· Maria ꝟo hūiliter factori
ſuo ſe ſubdēs ancillā noīauit. Iõqȝ illa
eſt abiecta·iſta ꝟo electa. Supbā deuſ
deſpexit hūilemqȝ reſpexit. Reſpexit q̄-
dem ⁊ eiꝰ hūilitatē ⁊ eiꝰ hūiliationē·hu-
militatē reſpexit hūilē remūerās·hūilia-
tionē q̄ȝ reſpexit hūiliatā exaltans. In
vtroqȝ ḡ a deo ſe reſpectā eē teſtat̄·qm̄ ⁊
eiꝰ hūilitas apud deū eſt accepta·⁊ eius
hūiliatio apud hoīes ī gl̄iaȝ cõmutata.

¶ **Bernā·ſuꝑ miſſus eſt omel̄·j·**

Nā de hūilitatꝭ apud deū acceptiõe di-
cit ipſa ꝟgo·qꝛ reſpexit deꝰ hūilitatē an-
cillę ſuę. Ceterū ſuꝑ quē inqt requieſcet
ſpūs meꝰ niſi ſuꝑ hūilē ⁊ quietū? Suꝑ
hūilē dixit·nõ ſuꝑ ꝟginē. Si ḡ hūil̄ vir-
go Maria nõ eēt·ſuꝑ eā ſpūſſctūs non
reqeuiſſet·ergo nec eā impḡnaſſet. Quõ
nāqȝ de ipſo ſine ipſo cõcipet? Patet
igit̄ qm̄ vt de ſpūſctõ conciperet·ſic ipſa-
met ꝑhibet·reſpexit dñs eiꝰ hūilitatē po-
tius q̄ȝ ꝟginitatē. Et ſiq̄dē ex ꝟginita-
te placuit·tñ ex hūilitate cõcepit·vñ cõ-
ſtat ꝙ etiā vt placeret ꝟginitas ꝓculdu-
bio fecit humilitas.

¶ De imitāda eiuſdem hūilitate virginis. Hieronymus vbi·ſ̄ Capitulum LXI

Et vos o filię ſi vere vir-
gines vult̄ eē·mrēȝ dñi q̄ ſe an-
cillā vocat amore cordis imi-
tari curate·q̄ ab ipſo ſpõſo cui vos deuo-
uiſtis hūilitatē didicit·quā ⁊ ipſe voſ do-
cuit dicēs: Diſcite a me qꝛ mitꝭ ſum ⁊ hu-
milis corde. Non ḡ inꝗȝ a filio ſuo dño
nr̄o celos didicit fabricare·nõ angelos
creare·nõ miracula deitatꝭ inſignia ꝑpe-
trare·ſed tm̄ hūiliari·ceteraqȝ documen-
ta ꝟtutū intra hūilitatꝭ cuſtodiā aggre-
gare·vñ ⁊ in ſe ſolā hūilitatē reſpexiſſe fa-
tetur dñȝ quę cuſtos ē ceterarū ꝟtutuȝ
Collocauerat enī in tuto ſtatiõis portu
ſblimia meritoꝝ ſuoꝝ exercitia·⁊ iõ ſicē
dīnitꝰ illuſtrata. ¶ **Bernā· vbi ſupra**
Quid ḡ dicꝭ o ꝟgo ſuperba? Maria ſe
ꝟginē oblita glīat̄ de hūilitate·⁊ tu ne-
gligēdo hūilitatē blandirꝭ tibi de ꝟgi-
nitate. Nūq̄d tu caſtior aut deuotior il-
la·videlȝ vt ſine hūilitate placē ſufficiaſ
ex caſtitate tua qđ illa nõ potuit ex ſua?
Deniqȝ q̄nto honorabilior es ex ſingu-
lari munere caſtimonię·tāto tibi tu ma-
iorē iniuriā facꝭ·ꝙ eiꝰ in te decorē fedas
ꝑmixtiõe ſupbię. Alioq̄n expedit t̄ ꝟgi-
nem nõ eē q̄ȝ de ꝟginitate inſoleſcere.
Nõ oīuȝ q̄dē eſt ꝟginitaſ·multo tamē
paucoꝝ ē cū virginitate hūilitas. Si ḡ
nõ potes ī Maria ꝟginitatē niſi mirari
ſtude hūilitatē imitari ⁊ ſufficit t̄. Q̄ ſi ⁊
ꝟgo es ⁊ hūilis·quiſq̄s es magnꝰ es·eſt
tñ aliq̄d qđ vltra mirerꝭ ī Maria ſcȝ vir-
ginitas fecūda. Auditū q̄ppe non ē a ſe-
culo ꝙ aliq̄ ſimul eēt mat̄ ⁊ ꝟgo. O ſi ⁊
cuiꝰ mat̄ attēdaſ·q̄ te tua ſuꝑ eiꝰ mirabi-
li celſitudīe ducet admiratio? Nõne ḡ
deū ⁊ āgeloꝝ dñȝ habuit filiū·tuo q̄dē
imo ꝟitatꝭ iudicio ſuꝑ oēs choros exal-
tabit̄ angeloꝝ. In laudibꝫ virginū ſin-
gl̄arit̄ canit̄·ꝙ ſequūt̄ agnū q̄cūqȝ ierit
Quibꝫ ḡ laudibꝫ digna iudicat̄ q̄ etiaȝ
p̄ceit. Ipſa q̄ppe mat̄ eiꝰ·⁊ ipſe erat ſbdi-
tus. Tu ꝟo ſi nõ poteſ eū ſeq̄ q̄cūqȝ ierit

digre vel ſeq̄ q̄ tibi cō deſcēderit. Hoc ē
ſi nō potes ſublimē incedere ſemitā ꝟgi-
nitat̄ ·ſequere vel deū ꝑ tutiſſimā viam
hūilitat̄. An nō ſalubriorē elegit ſequē-
di partē in hūilitate pctōꝝ· q̄ꝫ in ꝟgini-
tate ſupbꝰ· cū ⁊ illius imūdiciā humilis
ſua ſatiſfactio purget ⁊ huiꝰ pudicitiā ſu
perbia inqnet. Sꝫ felix Maria cui nec
defuit humilitas nec virginitas.

De varijs eiꝰ ꝑrogatiuis ⁊ fama Capitulum LXII

Et q̄dē ſinglaris virgini-
tas quā nō temerauit ſ; hono-
rauit fecūditas· ſ; nihilominus
ſpālis hūilitas quā nō abſtulit ſ; extulit
fecūda ꝟginitas· ⁊ incōpabilis ꝓrſus
fecūditas quā ⁊ ꝟginitas ſimul comita
tur ⁊ hūilitas. Quid hoꝝ nō mirabile·
q̄d nō incōpabile· q̄d nō ſinglare: Mi-
rū vero ſi nō heſitas i eoꝝ pōderatione
q̄d tua digniꝰ iudices admiratiōe: De
niq̄ꝫ q̄d mirū ſi deꝰ q̄ mirabil in ſctīs ſuis
legit ac cernit· in mr̄e ſua mirabilioꝝ ex-
hibet: Hugo vbi. s. Sic aūt virgi
nis mr̄is hūilitas vt ſupiꝰ oſtēſuum eſt
apud deū facta eēt acceptabil ⁊ g̃ta· ſic
⁊ hūilitas eiꝰ apud hoīes i gliāꝫ cōmu-
tata. Vn̄ poſtq̄ꝫ hūilitatē ſuā a dn̄o re-
ſpectā aſſeruit· ex h iāꝫ ſe btāꝫ in oēs ge-
neratiōes p̄dicādā ſtiuxit. Nam illud
vſq̄ꝫ ad illud tp̄s apud hoīes opprobri-
um ſterilitat̄ portauerat· q꞉ ꝟginitat̄ in-
tegritatē thoro maritali p̄ferebat. Sed
tūc reſpexit deꝰ hūilitatem eiꝰ ⁊ abſtulit
hūiliationē eiꝰ: Jō inq̄t: btāꝫ me dicēt
oēs gn̄atiōes· vt m̄ parū ſit iāꝫ i gn̄atiōe
p̄terita ſterilitat̄ opprobriū ſuſtinuiſſe q̄
ab oī futura gn̄atiōe btā vocaboꝝ ꝑ fru-
ctu fecūditat̄ mee. Bern̄· ſup ma-
gnificat. O dilatatū coꝝ Marie geni
tric̄ dei q̄ꝫ ꝑlucidis oculis oēꝫ creaturā
in vera btītudine collocādā ſimul aſpe-
xiſti: Ecce inq̄t· intuēt̄ ē verbū iſtud ⁊ de
monſtrāt̄. Ecce iam video q̄d futurum
ſit de me· q̄s fructus ꝓcedet ex me· q̄t ⁊
q̄nta bona nō m̄ ſoli ſ; oībꝫ gn̄ationibꝰ
ꝓueniēt ꝑ me. Nā ⁊ angelicarū gn̄atio-
nū numerus per meum generatum rein-
tegrabit· ⁊ hoīuꝫ gn̄atio i Adā maledi-
cta· ꝑ bn̄dictū ventris mei fructū ad et-
nam bn̄dictionē regnābit. Hugo
vbi. s. Ex h igit o Eliçabeth· i· ex q ꝑ
os tuū ſua maglia q̄ in me opatꝰ ē ape-
ruit· ex h eadē in oēs gn̄ationes manife-
ſtando magnificabit· q꞉ m̄ magna fecit

De hoc q̄d fecit ei dn̄s magna Bern̄· in ſermōe de natiuitate beate Marie. Cap LXIII

Fecit ait Maria dn̄s mi
hi magna. Ecce q̄nta deuotio
hūilitat̄ iterū reſonat i ſermōe
beate ꝟginis. Eliçabeth nāq̄ꝫ gliāꝫ eiꝰ
ſingularē ꝑ reuelationē ſpūs agnoſcēs
mirabat pſonā ad ſe veniēt̄ ꝯmēdabat
⁊ vocē ſalutāt̄ ⁊ btīficabat fidē credē-
tis. Magna q̄dē p̄conia ſ; hūilitas de-
uota nihil ſibi retinere patiebat· in eum
mag̃ vniūſa refudit· cuius in ſe bn̄ficia
laudabāt. Tu inq̄t magnificas matrem
dn̄i· ſ; magnificat aīa mea dn̄ꝫ. In vo-
ce mea ꝑhibes exultaſſe filiū in gaudio·
ſ; exultauit ſpūs meꝰ in deo ſalutari meo
Beatā me eē dic̄ q̄ credidi· ſ; ⁊ creduli-
tat̄ ⁊ btītudinis cā ſupne pietat̄ ē reſpe-
ctus· vt ex h mag̃ btāꝫ me dicāt oēs ge-
neratiōes· q꞉ ācillā hūilē ⁊ exiguā reſpe-
xit deꝰ. Idē ſup magnificat. Hoc
ipſū q̄ ꝙ me btīficāt oēs gn̄atiōes non
mihi attribuo· nō meis merit̄ aſcribo· ſ;
ei potiꝰ q̄ fecit m̄ mag̃. Magnū eſt per ſe
ꝙ ꝟgo ſum· magnū ꝙ mat ſum· magnū
ꝙ vtrūq̄ꝫ ſimul ⁊ mat ⁊ ꝟgo ſum. Sed
cuiꝰ mat: vnigeniti dei plaſmator̄ ⁊ ſal-
uator̄ oīuꝫ. Glo· ſup Lucā. Ob h
igit etiā magnificat aīa mea dn̄ꝫ· q꞉ m̄
digtꝰ ē facē magna. Nil q̄ inq̄ꝫ meis me
rit̄ tribuo ſ; magnitudinē meā ad illū re
fero q̄ eſſentialit potēs ē· ⁊ de ꝑuis ⁊ d in-
fimis magnos fac ac fortes. Hugo
vbi. s. Magnuꝫ itaq̄ꝫ fuit vt Maria

dñ ancillã ſe fateret̃ plaſmatoꝛis ſui mat̃ fieret· magnũ vt ꝟgo ſine virili ſemĩe filiũ conciperet. Magnũ vt ꝟgo dei pr̃is verbũ carne ſua indutũ in vtero geſtaret. Hęc oĩa mag̃ ſũt ſ ei q̇ potẽs ẽ impoſſibilia nõ ſũt. Jðcꝫ fecit mag̃ qꝛ potenſ ẽ· ꝛ ſinglarit̃ mag̃· qꝛ ſinglarit̃ poteſ eſt. Nec ait Maria ꝑ me aut in me mag̃ fec· ſ m̃ inq̇t fecit. Quod eni ad ſalutẽ oĩuꝫ eſt ĩ ea factũ· hoc ꝑuilegio electionis ad eius gl̃iam ſinglarit̃ eſt oꝛdinatũ. Fecit ĝ inq̇t Maria dñs m̃ mag̃. Jdeo dixit magna· nec addit q̃lia· qꝛ cum oĩa dei opa ſenſus hũani capacitatẽ exuperent· ꝑcipue ſacramẽtũ redẽptiõis ꝛ incarnatiõis verbi myſteriũ ineffabile ſuꝑ oĩa eminet. Nihil enĩ vnq̃ꝫ magis mirꝝ factum eſt q̃ꝫ vt de⁹ homo fieret· ꝛ nat̃a incõprehẽſibil̃ ita ſibi coꝛpis ſubaꝫ vniret vt nec ĩ ea minuſ eſſet qꝛ erat ĩmenſa· nec ĩ ſe minoꝛ exiſteret qꝛ in illa fuerit tota. Hęc ſũt igit̃ mag̃· ꝛ ineffabilit̃ mag̃· q̃ facta ſũt in Maria ad oĩum ſalutẽ· et Marię facta ſũt ad gl̃iaꝫ ſingularem.

Qualit̃ bonitateꝫ dei cõmendauit et ei⁹ bñficia coĩa. Berñ vbi· ſ· Cap LXIIII

Et ſanctũ inq̇t nomẽ ei⁹. Hęc ſola ẽ cã q̃re tã mag̃ fecit m̃ dñſ· ſctm̃ nomẽ ei⁹· ꝛ qð illð eſt: bon⁹. Nemo q̇ppe bon⁹ niſi ſolus deus. Glo· vbi· ſ· Magnificat igit̃ etiam aĩa mea potẽtiã ꝛ nomen ſctm̃ eius· qꝛ culmine potẽtię ſinglaris oĩa q̃ fec̃ trãſcendit· ꝛ hui⁹ noĩs ĩnocatio ſctitatis participes facit. Berñ. vbi· ſ· Et mĩa eius a ꝓgenie in ꝓgenies. Ecce nomen eius· qð̃ mĩa· vbi: A ꝓgenie ĩ ꝓgenies· a iudęa ĩ gẽtes· vel ab initio ſęculi vſq̃ꝫ ad ei⁹ t̃minũ mĩa ei⁹ impẽdit̃· nõ paſſim ſ timẽtib⁹ eũ. A timoꝛe q̇ppe incipit̃ vt ad amoꝛẽ ipſius ꝑueniat̃. Glo· vbi ſupꝛa. A ſpecialib⁹ itaq̃ꝫ donis ad generalia dei iudicia ꝟgo ſe conũtit ꝛ totius hũani gñs ſtatũ deſcribẽs· q̇d ſupbi q̇d hũiles mereant̃ exponit. Tandẽ etiã ad ſingularẽ incarnatiõis nouę diſpẽſationẽ ꝟba reducit ac dicit: Suſcepit deus iſrael puerũ ſuũ· videlꝫ q̃ſi medicus ęgrũ dñ int̃ hoĩes hõ viſibilis factus ẽ· vt faceret iſrael· i· videntes deũ puerũ ſuũ· i· hũilem ꝛ obediẽtẽ ſibi ꝑpl̃m. Recoꝛdat⁹ vtiq̃ꝫ mĩę ſuę· qꝛ ꝙ hoĩem redemit nõ eſt meritũ hoĩs ſ donũ diuę pietatis. Berñ vbi ſupꝛa. Suſcepit ĝ naturã· ſuſcepit ꝛ cãm. Videbat̃ quidẽ pꝛ oblit⁹ eſſe mĩę q̃ñ vſq̃ꝫ in finẽ ſęculoꝝ diſtulit filiũ mittere. Sꝫ recoꝛdat⁹ eſt ei⁹ quã nunq̃ꝫ fuerat oblit⁹· vt nos ſemꝑ memoꝛes ſimus· ꝛ mĩaſ dñi in ęternũ cantem⁹.

De reditu ei⁹ ab Elizabeth in nazareth. Ambꝛoſius ſuꝑ Lucam· ij· li· Cap LXV

Manſit autẽ Maria cum Eliçabeth quaſi menſibus tribus. Quę eteni ꝓpt̃ officiũ venerat· officio inhęrebat. Mãſit aũt nõ qꝛ dom⁹ eã aliẽa dlectaret· ſ qꝛ freq̃nti⁹ ĩ publico videri diſpliceret. Nec ſola familiaritatis cauſa remãſit ibi diuti⁹· ſ vt tanto tꝑe creſceret Eliçabeth ꝓfectus. Si enĩ ꝑmo ingreſſu Marię tant⁹ illi ꝓfect⁹ extitit vt ad ei⁹ ſalutationẽ infãs in vtero illi⁹ exultauerit· ipſaq̃ꝫ mr̃ ſpũ ſancto repleta ſit· q̃ntũ putamus ꝙ ipſi⁹ Marię p̃ſentia tanti tꝑis· id eſt· trium menſiũ vſu addiderit. Beda ſuper Lucã. Jtaq̃ꝫ tamdiu ꝑmãſit Maria cum Eliçabeth· donec p̃curſoꝛis natiuitatẽ ꝓpter quã maxime venerat videret ꝛ ſic in domũ ſuã reuerſa eſt videlicet ad virũ ſuũ in naçareth. Jdem ſuper miſſus eſt. Opoꝛtebat nimirũ vt ſupdictuꝫ eſt· eã hr̃e virũ· ne velut ſtupri rea ꝓpt̃ filiũ ex ſe ꝓcreatũ dãnaret̃. Et vt ĩ hiſ q̃ domeſtica cura naturalit̃ exigebat puerꝑera virili ſolãtio ſuſtentaret̃· virũ inq̃ꝫ q̇ ꝛ integritatis illi⁹ teſtis certiſſimus ꝛ ſaluatoꝛis ex ea nati nutricius eſſet fideliſſim⁹· quiq̃ꝫ ꝓ eo paruulo ſm legẽ hoſtias ad templũ deferret· ꝛ eũ inſtante ꝑſecutiõis articulo cũ mr̃e ferret ĩ egyptũ

atq; referret· aliaq; illi pplura q̄ fragili-
tas hūanitatꝫ aſſūpte poſcebat miſtraret
neceſſaria. Nec multū obfuit ſiqs illum
ad temp⁹ ei⁹ filiū credidit cuꝫ pdicanti-
bus aplis poſt ipſius aſcēſionē cūctꝫ pa-
lam credentibꝫ ꝙ de virgine natus eſſet
patuerit.

Quō et qualit̄ de ſpūſctō hn̄s inuēta eſt. Ex glo· ſup Mattheum· Capitulū LXVI

Hic ergo viro deſpōſa-
ta cū eſſet btā ꝟgo anteq̄ ꝯue-
nirēt inuēta eſt hn̄s cōceptum
in vtero· nō d̄ virili ſemīe· ſ; vt ſup oſtē-
ſum ē de ſpūſancto. Anteq̄ ꝯuenirent
dicit Mattheus· i· anteq̄ nuptiarū ſo-
lennia celebraret· vel anteq̄ ad op⁹ nu-
ptiarū ꝯuenirēt· nō ꝙ poſtea cōuenerit
ſ; ſicut vſualit̄ de aliq̄ dr̄ anteq̄ pnite-
ret morte eſt pūent⁹· i· ſine pnitētia mor-
tuus. Sic enī ⁊ Maria ſine virili coitu
ſanctiſpūs opatiōe pgnans eſt inuenta.
Origenes i omel·. Cū eſſet de-
ſpōſata. Sꝫ cui vel a q̄ inuēta· primo
quidē ab angel' eā cuſtodientibꝫ acpte-
gentibꝫ ad honorē illi⁹ q̄ erat ab ipſa ge-
nerādus. De hinc etiā inuēta nō incon-
grue putat' ab ipſo Joſeph q̄ pene licē-
tia maritali licet eā nō ꝯtingeret· future
tū vxorꝫ vt putabat oīa nouerat. Ex
glo· ſup Mattheū. Inuenit q̄deꝫ
Joſeph Mariā hr̄e tm̄ in vtero ſ; nō in-
uenit ꝙ hr̄et d̄ ſpūſcto. Hoc aūt addi-
dit euāgeliſta de ſuo· ne videlꝫ aliq̄ ſub-
reperet lectori ſuſpicio. Quodq; dr̄ ha-
bens in vtero de ſpūſctō· h̄ ē illud nouū
qd̄ Hieremias pdixit futuruꝫ· ſ· mulier
circūdabit virū· nō aliunde videlꝫ q̄ ex
ſe gignēdo. Origenes vbi· ſ· Jo-
ſeph aūt cū eſſet iuſt⁹ vtiq; iuſtus in ver-
bo· iuſt⁹ in facto· iuſtus ī leg' cōſumatio-
ne· iuſtus ī initio grē· noluit eā traduce-
re· noluit eā accipe· noluit eaꝫ infamare
ſ; voluit occulte dimittere· ſic māſuet⁹
⁊ miſericors ⁊ pius.

De hūilitate ac reuerentia Joſeph erga illā. Cap LXVII

Querendū eſt nūc q̄d de
illa cogitauerit vt eā dimittere
voluerit. Si enī in eā ſuſpitio-
nem habebat quō iuſt⁹ erat? Si nihil
tale de illa cogitauit· cur illā ſctām ⁊ im-
maculatā ex iuſticiaꝫ dimittere voluit?
Sꝫ myſterij ꝟtutē ⁊ ſacr̄m quoddā ma-
gnificū in eadē cognoſcebat cui ſe appro-
ximare indignū eſtimabat. Hūilians ḡ
ſe añ tantā ⁊ ineffabilē rē ſe longe facere
querebat· ſicut ⁊ btūs Petr⁹ dn̄o ſe hu-
milians aiebat: Recede a me· q2 hō pec-
cator ſum dn̄e· vel ſicut ille centurio mit-
tens dicebat ad eū: Dn̄e nō ſum dign⁹
vt intres ſub tectū meū. Sic igit' ⁊ Jo-
ſeph iuſte ſe hūilians in oībus cauebat
⁊ timebat iſti⁹ tante ſctitatꝫ coniūctionē
ſibimet adhibere· ideo voluit eā occulte
dimittere dicēs: Maior ē ei⁹ dignitas·
ſupexcellit eius ſctitas· nec mee cōgruit
indignitati. Johānes os aureū
ſup Mattheū· li· j· O ineſtimabiliſ
laus Marie· magis credebat Joſeph
caſtitati eius q̄ vtero ei⁹· ⁊ plus grē q̄
nature. Conceptionē māifeſte videbat ⁊
fornicationē ſuſpicari nō poterat. Poſ-
ſibili⁹ credebat eſſe mulierē ſine viro cō-
cipere q̄ Mariā poſſe peccare. Bern
ſup miſſus eſt omel' ij. Bene ḡ cū
eſſet iuſtus noluit eā traducere· q2 ſicut
nequaq̄ iuſtus eſſet ſi incognitā reā cō-
ſenſiſſet· ſic etiā iuſt⁹ nō eſſet ſi pbatam
innoxiā cōdēnaſſet. Videbat aūt ⁊ hor-
rebat dīne pn̄tie certiſſimū geſtantē in-
ſigne· ⁊ q2 myſteriū penetrare nō poterat
indignū ſe eius cōtubernio reputabat·
⁊ volebat eā occulte dimittē. Expauit
Petrus in Chriſto potētie magnitudi-
nem· expauit centurio pn̄tie maieſtateꝫ·
⁊ horruit Joſeph in Maria ſicut hō ni-
mirū tanti miraculi nouitatē myſterij p-
fūditatē· ⁊ iō voluit eā dimittē. Mira-
ris ꝙ Joſeph pgnantꝫ cōſortio virginis
indignū iudicabat ſe· cuꝫ audiaſ etiam

Eliſabeth eiuſdē pñtiā ferre nō potuiſſe·niſi cū reuerētia qdem ⁊ tremore? Ait nāq₃: Vñ h̄ m̄ vt veniat mr̄ dñi mei ad me? Ob h̄ ḡ Joſeph voluit eā dimittē Sꝫ q̄re occulte ⁊ nō palā voluit dimittere eā? Ne videlꝫ diuortij cā inq̄reret·⁊ ratio exigeret. Quid enī rñderet vir iuſtus pplo dure ceruicꝭ·pplo nō credēti ⁊ ꝯdicēti? Si diceret ꝙ ſentiebat ꝙ de illiꝰ puritate cōprobauerat·nōne mox icreduli iudei atq₃ crudeles illū ſbſannarēt ⁊ illā lapidarēt? Qñ nāq₃ ꝟitati crederent tacēti ī vtero·quā poſtea ꝯtēpſerūt clamātē in tēplo? Quid facerēt nec dū apparēti cui poſtmodū impias manꝰ iniecerūt etiā miracult coruſcāti? Merito ergo vir iuſtꝰ·ne aut mētiri aut diffamare cogeret innoxiā voluit occulte dimittere eam.

De cauta eiuſdē ſuſpitiōe circa eam. Cap LXVIII

Si vero q̄s alit̄ ſētiat et Joſeph vt hoīeꝫ dubitaſſe cōtendat·h̄ q₂ iuſtꝰ erat noluiſſe q̄dē habitare cū ea ppt̄ ſuſpitionem·nec tn̄ q₂ pius erat traducē voluiſſe ſuſpectā et iō voluiſſe occulte dimittē eaꝫ. Breuit̄ etiā ſic illā dubitationē Joſeph neceſſariā fuiſſe rñdeo que dīno certificari meruit oraculo· Meritoq₃ Joſeph tāq₃ hoī Maria venit in ſuſpicionē·aliunde q̄ppe eē credebat qꝺ de ſe nō eē ſciebat. Sꝫ iō corrigi dignꝰ fuit ab angelo·q₂ ñ erat in eo maliuola ſuſpicio. Maliuole nāq₃ ſuſpitiōes ſūt calūniantiū·beniuole gubnātiū·licꝫ cuiq₃ de filio male ſuſpicari h̄ nō licꝫ calūniari. Qui beniuole ſuſpicat̄ vinci cupit·tunc·n·letat̄ qñ qꝺ male ſuſpicat̄ falſū inuētū fuerit. Talis igit̄ erat ſuſpicio Joſeph erga ꝯiugē ſuam. Augꝰ in ſermōe ꝺ annūciatione. Neſciebat q̄ppe Joſeph ſpōſus q̄d cū Maria egerit āgelꝰ. Subitoq₃ ioſeph ītuitu familiari ⁊ licentia maritali aſpicit Mariā ꝯiugē ſuā velut ſponſus ſpōſaꝫ ſuā·videt ī ea tumeſcētes venas ī gutture attenuari·faciē q̄tidie palloribus oblitterari. Poſtrēo videt eā greſſibus ḡuari·ītelligit eiꝰ vterū grauidari. Turbat̄ Joſeph hō iuſtus ꝙ Mariam quā de tēplo accepat ⁊ nō dū cog̃uerat ḡuidā ſētiebat·⁊ quā nō meruerat ī ꝯiugij honorē hr̄et ī ꝯfuſionē. Secūq₃ diu heſitās ac diſputās dic̄: Vñ h̄ ꝯtigit q̄d ne euēit? Nō cog̃ui·ñ tetigi·ſi ñ tetigi·ñ violaui·ſi nō violaui ñ ḡuidaui. Quid ergo faciā? Anxio gemo doleo curro ꝯſiliū quero donec plenū inuenio·ꝓdo adulteriū aut taceo ppt̄ opprobriū? Si ꝓdidero·adulteriū q̄dē ñ ꝯſentio· h̄ neuū crudelitatꝭ īcurro·qm̄ ḃm librū Moyſi lapidandam eē cognoſco. Si tacuero malum coſentio ⁊ cum adulteris portionē meā pono. Qm̄ ḡ adulteriū tacē malū eſt·ꝓdere peius ē·ne ꝑ me fiat homicidiū dimittā ꝯiugiū. Cogitauit inq₃ Joſeph occulte dimittē Mariā ꝯiugē ſuā·cogitat vt eēt alteriꝰ cū iā eēt alteriꝰ nō mētꝭ refragatiōe·h̄ dei ꝯceptiōe. Sꝫ nō timeat Maria Dauid regꝭ filia· qm̄ ſic in Dauid veniā ꝯtulit ḃmo ꝓbalis·ſic Mariā libat āgelꝰ ſaluatorꝭ. Veni iaꝫ mr̄ dñi caſta in q̄ nō viril̄ cōmixtiōis ē appetitio·h̄ ſpūſſcti adimpletio·quā nō violauit iudeꝰ·h̄ ſolus imp̄gnauit ops deꝰ·q̄ nō es cōmixta Joſeph ſpōſo tuo nec cognita alicui viro·h̄ ſoli deo. Inuoca deū tuū Dauid p̄reꝫ tuū·nō illum Dauid adulterio fucatū·homicidio diuulgatū·h̄ illū forti mānu p̄cliatum diu cū diabolo altercatū. Surgat dñs ī adiutoriū tuū·mittat ꝺ celo āgelū ſuū·viſitet ꝺ celo ſponſum tuū.

De īſtructiōe Joſeph ꝑ āgelū facta. Capitulū LXIX

Ecce ergo iterū virgīs ille panymphꝰ Gabriel·ille cōſpicuus celi curſor eq̄ſſimꝰ·medio noctꝭ libamīe dic̄ ad Joſeph ī viſione: Joſeph inq̄t fili Dauid cur tm̄ tribularꝭ? Cur ꝺ Maria malā īgerꝭ t̄ ſuſpitionē·cū ipſa genuerit t̄ ſaluatorē? Aufer celotypie animū ab ea q₂ ipſe imp̄gnauit eā q̄ naſcet̄ ex ea. Jō triſtis ē aīa

tua·qꝛ ꝑ legiſti ī ꝓphia·nō intellexiſti in
Maria. Joſeph fili Dauid natꝰ ex ge-
nere ſacerdotali ꝛ regali·filiꝰ ꝓphaꝝ ſo-
cius ſcribarū·ille q̄ ſcripſit mirabilia in
lege ſua·ipſe fecit mirabilia ī cōiuge tua
Quid aūt ſūt dei mirabilia·niſi ꝑ ſunt
hoībꝫ impoſſibilia? Qui ꝑ lapideas in-
ſcripſit tabulas ſine ſtilo ferreo·ipſe ꝑgui-
dauit Mariā ſpūſctū. Qui ꝓduxit pa-
nes ī heremo ſine aratiōe·ipſe imꝑgna-
uit ꝟginē ſine corruptiōe. Et q̄ fec ꝟgā
ſine pluuia germīare·ipſe fecit filiā Da
uid ſine ſemīe gnāre. Qđ ꝑ legiſti ī libriſ
tuis aſpice in Maria oculis tuis·vt di-
gne dicas canticū Dauid pr̄is tui: Sic
audiuimꝰ ſic vidimꝰ in ciuitate dn̄i ī ci-
uitate dei nr̄i. Accipe ꝑ Mariā cōiugē
tuā ſemꝑ de ea ſecurꝰ·in nullo ſis ſollici-
tus·qꝛ qđ natū eſt ī eiꝰ vtero nō eſt d̄ pec
cato ſ; de ſpūſctō. Et qđ naſcit̄ ex eius
vtero nō vocabit̄ filiꝰ iudei ſ; filius dei.
Habe ꝑ Joſeph cū Maria cōiuge tua
cōem ꝟginitatē mēbroꝝ·qꝛ de ꝟginali-
bus mēbris naſcit̄ virtus angeloꝝ. Sit
Maria Chriſti ſpōſa carne ſua ꝟginita
te ſeruata·ſis ꝛ tu pr̄ Chriſti cura caſtita
tis ꝛ honorificētia ſctitatꝭ·vt de ꝟgineiſ
mēbris vr̄is generetꝭ ſecul̄ chriſtianis ſpō
ſum ꝟginitatꝭ ꝛ maritū caſtitatꝭ·cōez ſin
gulis ꝟginibꝫ ꝛ maritatis. Virginitas
Marię angeli ſalutatiōe ē imꝑgnata·ꝛ
a Johāne de vtero ē ſalutata. Gaude
itaqꝫ Joſeph·nimiūqꝫ cōgaude ꝟgini-
tati Marię·qꝛ ſolus meruiſti virginale
coniugiū poſſidere·qꝛ ꝑ meritū ꝟginita-
tis·ita ſeꝑatꝰ es a cōcubitu vxorꝭ vt pat̄
dicarꝭ. Bern̄ vbi·ſ·. Itaqꝫ ſicut pro
Suſanna ī Daniele affuit Chriſtꝰ·ita
ꝓ Maria affuit dn̄i angelꝰ. Glo·ſu-
per Mattheū. Apparuit aūt ei per
imaginationē cordis oculis oſtenſaꝫ et
ſ; in ſomnis·qꝛ ꝑmebat̄ ipſe ſomno du-
bietatꝭ. Joſeph inq̄t fili Dauid In no-
mine vocat familiaritatē ꝛ vitę cogni-
tionē. Beda ſup miſſus ē. Dau-
tem dr̄ fili Dauid·nō tm̄ ad Joſeph ſ;
etiā ad Mariaꝫ ꝑtinet·qꝛ legꝭ ꝑceptum
erat vt vxorē quiſqꝫ de tribu ꝛ familia ſua
duceret. Glo· ſup Mattheum.
Noli inq̄t timere illā accipe· qꝛ licꝫ non
ſis neceſſariꝰ cōceptui·eris tn̄ ꝓcuratiōi:
Recognoſce q̄d olim domui Dauid ē
ꝓmiſſum ꝛ vide ī illa impletū. Ori-
genes vbi·ſ·. Cur ꝑ dubitas·q̄d im-
prudent̄ cogitas? Deꝰ eſt q̄ gnāt̄·ꝟgo q̄
gnāt. Huiꝰ gnātiōis miſter es nō largi-
tor·ſeruꝰ nō dn̄s neqꝫ plaſmator. Ergo
miſtra ꝛ ſerui·intēde·fer curā·ꝛ ei q̄ naſci-
tur ꝛ eius genitrici. Accipe igit̄ eā ſecurꝰ
ſ̄m legꝭ ꝑceptū vxorē tibi noīataꝫ ꝛ ſ̄m
ꝯſuetudinē nuptiarū atqꝫ coniūctionē
longe alienā. Accipe illā vt cōmēdatuꝫ
cęleſtē theſaurū vt honorabile dei tēplū
vt regis ac ſponſi cęleſtis īmaculatā do-
mū. Ne timuerꝭ eā accipe t̄ cōmēdatā re
ligioſitati tuę creditā. Serua·fer curaꝫ
ne timuerꝭ accipe ꝯiugē tuā. Ipſam di-
co cōiugē vt diabolo ꝟginitatē eiꝰ oc-
cultē·vt iudęoꝝ ꝑuitatē excludā·vt legꝭ
inſtituta nō deſtruā. In ſequētibꝫ autē
demōſtrabo q̄ nec iſta ꝯiūx tua ſ̄m cō-
iugiꝭ ꝯſuetudinē habeat̄· nec iſte q̄ gnāt̄
tuus eē filiꝰ credat̄. Qđ enī in ea natuꝫ
eſt de ſpūſctō eſt·qꝛ videlꝫ opator huius
natiuitatꝭ ſpūſſctūs eſt.

De ꝓphetia Eſaię ſup conceptu virginis cōpleta. Glo·ſup Mattheū. Capitulū LXX

Hoc aūt totū qđ dictum
ē videlꝫ vt ꝟgo ꝓpinq̄ ſuo de
ſpōſaret̄·ꝛ caſta ſeruaretur·vt
Joſeph ꝑ angelū in ſomnis eā ſpōſam
accipe iuberet̄·vt ꝟgo pareret ꝛ nomen
pueri Jeſum vocaret· totū inqꝫ ſ; factū
eſt vt adipleret̄ qđ ꝑ ꝓphaꝫ a dn̄o di-
ctū eſt: Ecce virgo in vtero habebit ꝛc.
Chryſoſtomꝰ ſup Mattheū.
omel̄·v· Hic iudei nō dicūt ꝟgo ſed
puella. At ſi puella ideꝫ ē qđ ꝟgo habe
mus ꝓpoſitū. Si ꝟo puella cōi lege cō-
iugiꝭ eēt ī vtero habitura· iaꝫ nō eſſet ſi-
gnū·qꝛ ſignū excedere debet oēꝫ ordinē

rerū. Quō ꝙ cōuenit qꝺ Eſaias dicit: Dabit inqͭ ipſe dn̄ſ vobis ſignū: Ecce ꝟgo cōcipiet. ⁊c. **Bern̄. in ſermone. ij. de aduētu dn̄i.** Audiuim⁹ q̇dem Eſaiā regi Achaz a dn̄o ſignū in ꝓfundū inferni vel in excelſū ſup̄ petere ſuadētē. Audiuim⁹ ⁊ ei⁹ rn̄ſionē. formā quidē pietatꝭ habētē. ſꝫ nō ꝟtutē. Non petā inqͭ ⁊ n̄ tēptabo dn̄z. Diſſimulat ille ptātꝭ excelſe vel īſcrutabilis ſapie ſignū querere. faſtigio ſolij regal' elat⁹ et hūane ſapie ꝟbis aſtut⁹. ꝓpterea dn̄s ipſe ꝓmittit domui Dauid ſignū bonitatꝭ vt q̊s nec ptās nec ſapīa terret alliciat ſaltē exhibitio charitatꝭ. Pōt tn̄ in eo qꝺ ait in ꝓfundum inferni ⁊ charitas ipſa qua nemo maiorē habuit vt ī inferno q̊ꝫ moriēdo p amicꝭ deſcenderet non īmerito deſignari. videlꝫ vt precipiatur Achaz. vel in excelſo regnātꝭ expaueſcere maieſtatē. vel ad inferos deſcēdentis amplecti charitatē. Voleſt⁹ eſt ꝙ nō ſolum hoībꝫ ſꝫ etiā deo q̇ nec maieſtatē cogitat ī timore. nec charitatē meditat' cū amore. ꝓpt' h̄ inqͭ dabit vob̄ ſignū dn̄s ip̄e in q̊ ⁊ maieſtas ⁊ charitas īnoteſcat mā̄ifeſte: Ecce ꝟgo concipiet ⁊c.

De noīs emanuel intelligētia Capitulū LXXI

Ecce inqͭ virgo cōcipiet ⁊ ꝑiet filiū ⁊ vocabit' nomē ei⁹ emanuel qꝺ interꝑtat' nobiſcū de⁹. Noli fugē Adā q: nobiſcuꝫ deus. Ne timeas hō nec dei noīe t'rearꝭ audito. q: nobiſcū de⁹. nobiſcū carnis ſilitudine. nobiſcū vtilitate. ꝓpter nos venit tāq̄ꝫ vn⁹ ex nob̄. ſilis nob̄ paſſibilꝭ. **Hugo de ſctō victore.** Deniqꝫ nobiſcū eſt de⁹ q̄ttuor modis. videlꝫ ꝑ ꝑn̄tiam maieſtatꝭ. ꝑ participationē hūanitatꝭ. ꝑ vinculū charitatꝭ. ꝑ p̄ocinū ꝟitatꝭ. In ꝑmo mala nr̄a cogſcit. in ſecūdo expt⁹ ē in t'tio cōpatit'. in q̄rto aufert. et ē emanuel nobiſcū de⁹. **Bern̄. in ſermōe vij. de aduētu dn̄i.** Nō ſolū autez nobiſcū eſt de⁹. verū etiā in nob̄ habitat ⁊ ꝓ nobis ſtat. Triplex enī erat ⁊ ē vniū̄ſalis miſeria gn̄is hūani. quā triplex comitat' indulgētia. cōſilij. ſ. ⁊ auxilij ⁊ ꝓſidij. Quotq̄t enī degim⁹ in regione vmbre mortꝭ. ī infirmitate corꝑis. in loco tēptatiōis. faciles ſum⁹ ad ſeducēdū. debiles ad oꝑandū. fragiles a reſiſtēduꝫ. ſi diſcernere volum⁹ int' bonū ⁊ malū decipim̄. ſi tēptam⁹ facere bonū deficim⁹. ſi conam̄ reſiſtere malo deijcim̄. Neceſſaria ꝓ inde ſaluatorꝭ ꝑn̄tia q̇ ⁊ in nob̄ per fidē habitās cecitatē nr̄aꝫ illumīet ⁊ nobiſcū manēs infirmitatē adiuuet. ⁊ pro nob̄ ſtās fragilitateꝫ ꝓtegat ⁊ ꝓpugnet. Si enī ille ī nob̄ eſt. q̇s iā decipiet nos: Si ille nobiſcū. q̇d ꝺ cetero nō poſſum⁹ in eo q̇ cōfortat nos: Si ille ꝓ nob̄. q̇s cōtra nos: Fidelis cōſiliarius eſt q̇ nec falli nec fallere queat. Fortꝭ auxiliari⁹ q̇ nō laceſcat. Pion⁹ efficax q̇ ſathanā ſꝫ pedibꝫ nr̄is velocit' cōterat ⁊ ei⁹ oīa machinamēta cōfringat. Ipſe nimirū ē dei ſapīa cui ſemꝑ in ꝓmptu ſit ignorantes inſtruere. Ipſe dei ꝟt⁹ cui facile ſit ⁊ deficientes reficere. ⁊ ꝑiclitantes eripe. Ad hūc ꝙ tm̄ eruditorē in oī delibatiōe curram⁹. Hūc tam ſtrenuū adiutorē in oī oꝑatiōe inuocem⁹. Huic tā fido ꝓpug̃tori in oī colluctatiōe aīas nr̄as cōmittam⁹. q̇ nimirū ad h̄ venit ī mūdū. vt habitās cū hoībꝫ ī hoībꝫ ꝓ hoībꝫ. ⁊ tenebras nr̄as illuminaret ⁊ labores leuaret ⁊ pericula ꝓpulſaret.

De trina mirabili mixtura et ꝑmo ꝺ ꝑma. Idē in ſermōe. iij. de vigilia natiuitatis domini Capitulum LXXII

In illa q̇dez aſſūptione carnis nr̄e fec' oꝑs illa maieſtaſ mixturas tres mirabilit' ſinglares ⁊ ſinglarit' mirabiles. coniūcta q̇ppe ſūt adinuicē de⁹ ⁊ hō. mat' ⁊ ꝟgo. fides ⁊ cor hūanū. In ꝑma cōmixtiōe trinitas

eſt ī ſubſtātijs· ꝛ vnitas ī pſonis· ſicut in
ſūma deitate trinitas ī pſonis ꝛ vnitas
in ſubſtātia· Et ſic ibi pſonę nō ſcindūt
vnitatē nec vnitaſ minuit trinitatē. Ita
etiā h pſona nō cōfundit ſubas nec ipſe
pſonę diſſipāt vnitatē. Sūma q̇dē illa
trinitas hāc nob exhibuit trinitatē op⁹
mirabile· opus ſingulare ī oīa ꝛ ſup oīa
opa ſua. ¶ Idē ī sermōe· iij· d natiuitate dñi. Verbū enī qd erat in
pncipio ꝛ oīa nouit creata de nihilo ꝛ ca
ro de maſſa corruptiōis abſq; vlla cor-
ruptione diuino ſegregata artificio ī vni-
tatem pſonę ꝯuenerūt indiſſolubili vin-
culo. Hec itaq; coniūctio fit ex trib ſb-
ſtātijs· vt ex h ipſo diſcas ad ſacrm acce
dere trinitatis. Et habes ī his triplex ge-
nuſ potētię· qd nō erat creatū qd pierat
repatū· qd erat ſup oīa paulomin⁹ ab
angelis minoratū. Hec ſūt euāgelica il-
la farinę ſata parit fermentata vt ſit pa-
nis angeloꝝ quē hō māducet · ꝛ ipſe pa-
nis cor hoīs cōfirmet. Felix mulier bene
dicta ī mulierib· in cui⁹ caſtis viſcerib
ſupueniēte ſpūſſcti igne coct⁹ eſt panis
iſte. Felix inq; mulier q̄ in h tria ſata fi-
dei ſuę fermētū immiſit. Fide ſiq̇dē con
cepit· ꝛ fide pepit. Beata q̇ppe q̄ credi-
dit· qm̄ pfecta ſūt oīa q̄ dicta ſūt ei a do
mino. Nec indignū videt ſi regnū cęlo-
rū fidei Marię cōpat· q̄ ꝛ repat. Hui⁹
itaq; vinculū vniōis nulla ſoluere crea-
tura pōt. Si q̇dē nec pnceps mūdi hui⁹
habet ī eo quicq;· nec ipſe Iohes dign⁹
eſt ſoluere calciamēti ei⁹ corrigiā. Quid
tū: Certe neceſſe ē aliq̇ten⁹ ſoluat· alio-
q̇n qd diſſolutū eſt nō reſolidat. Panis
integer· ſapīa occulta· theſaur⁹ abſcōdi-
tus· quę vtilitas ī his oib: Aperi tu li-
brū clauſum agne dei vera māſuetudo
fodiēdas manus tuaſ ꝛ pedeſ expone in-
dęo vt pcedat q̇ latet ī eo theſaur⁹ ſalutis
ꝛ copioſa redemptio. Frange panē tuū
eſurientib. Solus enī frangere potes q̇
ſolus vt confracta ſolides ſtare potes·
habens poteſtatē ponendi animaȝ tuaȝ
cum volueris reſumendā. Ergo tua mi-
ſeratiōe templū hoc aliquatenus ſolua-
tur non penit⁹ diſſoluatur. Ab anima q̇-
dem caro ſeparetur· ſed verbū carni ſer-
uet incorruptioneȝ ꝛ animę plenam con
ferat libertatē· vt ſola libere inter mortu
os agat ꝛ vinctos de domo carceris edu-
cat· morienſq; caro mortem perimat et
hominū vita cum reſurgente reſurgat.

¶ De prima ſecūda ꝛ tertia. Idē in ſermone· iij· de vigilia natiuitatis dñi. Cap LXXIII

Hec eſt ergo prima com-
mixtio mirabilis facta in ꝟbi
patris incarnatiōe· videlicȝ de
us ꝛ homo conſtans ex anima ꝛ carne.
Aduerte homo quia limus es ꝛ non ſis
ſuperbus· quia deo iunctus es· ꝛ non ſis
ingratus. Secunda eſt mater virgo ꝛ h
vtiq; mirabilis ꝛ ſingularis. A ſeculo q̇p-
pe non eſt auditū ꝙ virgo peperit· ꝙ ma
ter virgo permanſit· ſola hęc eſt in qua
fęcunditas ꝛ virginitaſ obuiauerūt ſibi
Tertia eſt fides ꝛ cor humanū. Mirum
eſt enī quō cor humanū his duobus ac
cōmodauit fidem· ꝙ deus homo eſſet· ꝛ
ꝙ virgo peperiſſet. Sicut enī ferrū ꝛ te-
ſta non poſſunt coniūgi· ſic ꝛ hęc duo ne
queunt miſceri ſi non miſceat ea glutinū
ſpūſſancti. Tam facile ꝟo potenterq; p-
ſuaſum eſt orbi vniūſo. ꝛ ꝙ deus homo
ſit· ꝛ ꝙ mater virgo vt hoc mihi credibi-
le faciat credentiū multitudo. Iuuenes
enī ꝛ virgines ſenes cum iuniorib elege-
runt mori mortib mille q; vel ad momē
tum ab hac fide deficere. Et hęc quideȝ
eſt excellens mixtura· ſed excellentior eſt
ſecunda· tertia ꝟo excellētiſſima. Primā
auris audiuit. Auditum eſt enim ꝛ cre-
ditum vbiq; terraruȝ illud magnū pie-
tatis ſacramentū· ſed oculus non vidit
quomodo dei filius intra ꝟginalis vte-
ri anguſtias hūano corpi ſe piūxit. Se-
cundam ocul⁹ vidit· qꝛ fecūdā ꝛ ꝟginē

illa ſingulariſ regina ſe ꝯſpexit. Joſeph
q̄ꝫ coḡuit nō min⁹ teſtis q̄ꝫ cuſtos tantę
ꝟgitatꝭ. Tertia ꝟo ī coꝛ aſcēdit cū magꝭ
oꝛaculo q̄ꝫ oculo credim⁹. cū ea q̄ dicta
vel facta ſūt firmiſſime ꝛ abſq̄ꝫ vlla du-
bitatiōe tenem⁹. In ꝑma vide q̇d. ī ſe-
cūda ꝑ q̇d. in tertia ꝓpt̄ q̇d dederit t̄ de⁹
Dedit enī t̄ Chriſtū ꝑ Mariā ꝓpt̄ ſani-
tatē. In ꝑma remediū ē. qm̄ ex deo ꝛ ho
mine cataplaſma ꝯfectū ē. qd̄ oēs infir-
mitates tuas ſanaret. Cōtuſę ſūt aūt et
cōmixtę duę ſpēs iſtę ī ꝟgis vtero tāq̄ꝫ
in moꝛtariolo ſpūſctō tanq̄ꝫ piſtillo illa
ſuauit̄ cōmiſcēte. Sꝫ q꞉ tu dignus non
eras cui donaret̄. Marię datū eſt vt per
illā accipes quicq̇d habes. Cū igit̄ in ꝑ-
ma ſit remediū. in ſecūda adiutoꝛiū eſt.
q꞉ nil hr̄e nos voluit deus qd̄ ꝑ Marię
man⁹ nō trāſiret. In tertia ꝟo fidei me-
ritū habem⁹. ꝛ in fide ſanitas ē. q꞉ q̇ cre-
diderit ſaluus erit.

De prophetia cibi pueri emanuelis. Capitulū LXXIIII

Addidit quoq̄ꝫ ꝓpheta
de puero emanuele quē ꝑdixit
naſciturū de ꝟgine: Butyrūꝫ
inq̇t ꝛ mel cōedet. ac ſi diceret: Erit par-
uulus ꝛ alimētꝭ veſcet̄ infantilibꝫ. vt ſci-
at inq̇t repꝛobare malū ꝛ eligere bonuꝫ.
Hic etiā bonū ꝛ malū audis. ſic in arbo-
re vetita. ſic in ligno trāſgreſſiōis. ſ; mul
to meli⁹ q̄ꝫ Adā ꝑm⁹ patit̄ iſte ſecūdus
bonū eligēs ꝛ malū repꝛobās. Nā ꝛ ī eo
qd̄ ꝑmittit̄: butyrū ꝛ mel comedet hui⁹
electio adūti p̄ōt Duo q̇ppe ſūt ī ouis la
cte. butyrū videlꝫ hūidū ꝛ pingue. caſe⁹
ecōtra dur⁹ ꝛ arid⁹. Bn̄ ḡ paruulus nr̄
eligē nouit q̇ butyrū comedēſ. caſeū reli-
quit. Que ē enī ouis cēteſima q̄ errauit
ꝛ perijt? Vtiq̄ꝫ gen⁹ hūanū qd̄ paſtoꝛ
benigniſſim⁹ alijs nonagītanouē in mō-
tibꝫ derelictꝭ req̇ſiuit. In hac igitur oue
duo reperies: Naturā dulcē ꝛ bonā val-
de tanq̄ꝫ butyrū. ꝛ pctī coꝛruptionē vt
caſeū. Vide ḡ q̄ꝫ opoꝛtune puer nr̄ ele-
git q̇ naturā nr̄aꝫ ſine vlla pctī coꝛrupti
one ſuſcepit. Nā de pctōꝛibꝫ legi: Coa-
gulatū eſt ſic̄ lac coꝛ eoꝝ. ī q̇bꝫ vtiq̄ꝫ pu-
ritatē lactꝭ fermentū malicię coꝛrūpat et
coagulamētū iniq̇tatꝭ. Sic etiā apis hꝫ
ꝛ mellis dulcedinē ꝛ aculei pūctionem.
Apis aūt ē quę paſcit̄ int̄ lilia q̄ floꝛige-
ram inhabitat p̄ꝛiaꝫ angeloꝝ. Vn̄ ꝛ in
naçareth qd̄ interp̄tat̄ flos aduolauit.
ꝛ ad redolētē ꝑpetuę ꝟginitatꝭ floꝛē ve-
nit. illicq̄ꝫ īſedit ꝛ illi adhęſit. Hui⁹ apis
mel ꝛ aculeū nō ignoꝛat q̇ cū ꝓpha miaꝫ
ꝛ iudiciū ei decātat. Attn̄ ad nos veniēſ
ſolū mel attulit. nō aculeū q꞉ nō venit vt
iudicaret ſ; vt ſaluaret mūdū. Verū no
lite ſpare ī iniq̇tate. nolite peccare in ſpe
Habet enī apis nr̄a q̄nq̄ꝫ reſumē acule-
um. ꝛ acrit̄ nimis infigere medulliſ pecca
toꝝ q꞉ p̄r filio dedit oē iudiciū. Nūc aūt
paruuluſ nr̄ butyrū ꝛ mel comedit. q꞉ bo
nū hūanę natę ꝛ dīnę mīę ſic ī ſeipſo vni
uit vt eēt hō ver⁹ ꝛ pctm̄ nō hn̄s de⁹ mi-
ſericoꝛs ꝛ iudiciū nō exhibens.

De partu ſanctiſſimę virginis Glo. ſup Mattheū Ca. LXXV

Joſeph igit̄ vt ꝑdictum
eſt ab angelo monitus accepit
cōiugē ſuā. videlꝫ ad vitandū
ipſi⁹ ꝟginis infamiā. ꝛ ad reſerādū ſal-
uatorꝭ aduētum. ad neceſſariū q̄ꝫ pueri
naſcētꝭ obſequiū. ſ; ꝓpt̄ ſecreta q̄ didice-
rat ad op⁹ eā cōiugale nō coḡuit. donec
filiū ſuū ꝑgenitū pepit. nō q꞉ poſtea co-
gnouerit. ſ; ponit̄ donec ꝑ ꝛ. vel ꝑ ętno.
ſic cū dr̄ in p̄s: Donec ponā īimicos tu-
os ſcabellū pedū tuoꝝ. Et dr̄ ꝑgenitus
Marię Chriſt⁹ nō poſt quē ali⁹ ſ; ante
quē nullus ex ea ſit nat⁹. Dē q̇ppe quod
apit vuluā ſiue ſequat̄ aliud ſiue nō ꝑ-
gēitū appellat̄. vel ꝑgēit⁹ int̄ oēſ electoſ
ꝑ grāꝫ Chriſt⁹ intelligit̄. ꝓpꝛie ꝟo vni-
genit⁹ dei p̄ris vel Marię dr̄. Glo.
ſup Mattheum. Dicitur autem q̄
Joſeph Mariam facie ad faciem vide-
re non poterat. quam ſpūſſctūs a conce-
ptiōe p̄eit⁹ impleuerat. Ideoq̄ꝫ quā de-
ſponſauerat in facie nō coḡſcebat donec

vterus eius euacuaret. De q̄ h̄ nō agi-
tur. ¶ Aug⁹ in ſermōe de ānūcia-
tione. Sȝ ecce iaȝ infanſ pulſat clau-
ſtra ꝟginis vrgēt ſecreta pudoris. Quid
ergo inq̄t ſagā? Quo me ꝯutaȝ? Iaȝ pu
gnat ꝯ naturā de⁹. ſpūs parit incubit ⁊
corp⁹. Succurre ḡ fides. ſuccurre ineffa-
bilis part⁹. Exit itaq̧ cū deo ꝑ ſigculū
ꝟginis corpuſ ⁊ pudor ꝑſeuerat illeſus.
Aſſint ḡ ſodales angeli. canticū nouuȝ
decantēt lyris tubis ⁊ tympanis armo-
niam cęleſtē ac melos cōcrepēt. Nupſit
ꝟgo. ꝑpit ꝟgo. mater eſt ꝟgo. O ꝟginē
ꝟginū mīma ſūt terrena gaudia. deſcē-
dant dīna myſteria. Egerūt ī cęlo feſta
dū Gabriel rediȷt ⁊ ꝟgo cōcepit. Agāt
in tris gaudia noua q̄ ꝟgo ꝑpit ⁊ con-
cepit. ¶ Glo. ſuꝑ Luca. ij. cap. Pe
perit aūt ī bethleē nō in naçareth. q̄niaȝ
alibi cōcipi ⁊ alibi naſci voluit dn̄s. vt
inſidiantis Herodis furorē facili⁹ euade-
ret. ¶ Greg⁹ ibidē. Nec in domo pa-
rentū ſ; in via naſcit̄. q̄ ꝑ hūanitatē q̄ſi
in alieno naſcebat̄. Nō ſ̄m ꝑtātē ſ; ſ̄m
naturā. ¶ Glo. ſuꝑ Eſaiā. xix. cap.
Aſcēderat q̄ppe ſuꝑ nubē leuē. i. ſancte
ꝟginis corp⁹. vel carnē a pondere pecca
ti imunē. ⁊ ſic ingreſſus ē ęgyptū. i. mū-
dum infidelitate tenebroſū. ¶ Bern̄. ī
ſermōe. ij. de natiuitate beatę
Marię. Proinde ſignant̄ de ipſo ꝓ-
pheta loquit̄ dicēs: Spūs an̄ faciē no-
ſtram Chriſt⁹ dn̄s ī ei⁹ vmbra viuem⁹
in gētib⁹. Nā int̄ cęleſtes q̄dē btitudi-
nes nō in vmbra viuit̄ ſ; poti⁹ in ſplēdo
re. Vn̄ in ſplēdorib⁹ inq̄t ſctōꝝ ex vte-
ro an̄ luciferuȝ genui te. verū id q̄dē pr̄:
At eūdē ipſū ſane mat̄ ſplēdorē genuit
ſ; ī vmbra. nō tamē niſi ea q̄ altiſſim⁹ ob
umbrauit. Merito ꝓinde ꝓn̄s eccl'ia ca-
nit: Sub vmbra eius quē deſiderauerā
ſedi. lucem q̄ppe meridianā indicari ſibi
ꝑtierat vbi ſpōſus paſcit. ſ; repſſa ē. ⁊ ꝓ
plenitudine lumīs vmbram ꝓ ſatietate
guſtum interim recipit.

¶ De integritate parientis. Aug⁹
cōtra. v. hereſes Ca LXXVI

Sicut aūt Chriſt⁹ natus
eſt ſol⁹ int̄ mortuos liber. ſic ⁊
mr̄is ex q̄ nat⁹ eſt pudor ſolus
ꝑmāſit integer. Vnde ⁊ Chriſt⁹ ꝟmis
dict⁹ eſt. nō ſolū ꝓpt̄ hūilitatē carniſ. ſed
fortaſſis ⁊ ꝓpt̄ ꝟginis partū. q̄ ſine coi-
tu nat⁹ eſt. ¶ Idē ſuꝑ Iohānem.
Nō enī queſiuit in t̄ra niſi mr̄eȝ q̄ iam
habebat deſuꝑ pr̄eȝ. ¶ Beda ſuper
Marcū. li. ij. Nec tn̄ ſine certi ꝓui-
ſione ſacramēti faber ⁊ fabri fili⁹ eſtima-
ri voluit ⁊ dici. Quin poti⁹ ꝑ h̄ ſe docu-
it ei⁹ filiū eē q̄ fabricator ē oīuȝ. q̄ etiam
opat̄ ſpū ⁊ igne. vnde ⁊ de illo tanq̄ fi-
lio fabri dicebat Iohēs q̄ baptiçaret ī
ſpūſctō ⁊ igni. In magna ſiq̄dē huius
mūdi domo vaſa diūſi generis fabricat.
imo vaſa irę ſui ſpūs igne moliēdo ī va-
ſa mīę cōmutat. ¶ Aug⁹ in ſermone
de natiuitate dn̄i. Cęterū ꝓceſſerat
ꝑma gnātio ſine viro ⁊ fęmīa. ſecūda q̄ȝ
de viro ſine fęmīa. iam erat ⁊ tertia d̄ vi-
ro ⁊ fęmīa. Reſtabat ḡ q̄rta ſine viro de
fęmīa. q̄ tres ꝓdictas libauit cūctis viuē-
tib⁹ deſiderata. ¶ Idē in ſermōe d̄
ānūciatiōe. Itaq̧ bis nat⁹ ē dei fili⁹
q̄ ſecūdo naſcitur⁹ fuerat mūd⁹ q̄ peri-
erat nat⁹. ¶ Bern̄. in exhortatorio
de paſſiōe dn̄i. Tu es ḡ dn̄e Ieſu
chriſte q̄ſi tenerrim⁹ ligni ꝟmiculus qui
ꝟginalit̄ ędit⁹ oēȝ ꝑforas duritiā hūili
tate tua ⁊ charitate. vno īpetu ſpūs tui
octingētos interficiēs ꝓncipes malitię
¶ Aug⁹ vbi. ſ. Sȝ quō inq̄t incredu-
lus: Maria fuit ſine viro feta poſt partū
inteḡ. Ipſa dicat ſpōſa dei arcani ꝯſcia
facti. Ipſa qđ ſenſerit nūcio īterloquēte
dicat. Ipſa incredulos diſputādo con-
uincat. Ipſa īimicos ſuos īfideles ac re-
belleſ tāq̄ potēſ regīa ꝓſternat: Potuit
ꝟga nucis in lege vitalib⁹ abſciſa ramis
ſine t̄ra atq̧ radicib⁹ fructuare. non po-
tuit de⁹ ⁊ mr̄eȝ facere ⁊ ꝟginē ꝯſecrare?
Erubeſce iam ꝑfide ⁊ reginę orbꝭ ſimſ̄ et
cęli captiua colla ſūmitte. Per hāc ꝗ de-
us ſuccurrere voluit non nocere. Aſſint
nunc quoq̧ ꝟgines ſimul et mr̄es quę

vterũ mẽtẹ fide complẽt·geſtuq; decoro
modulantibꝫ ſonis feſta diei celebrent
atq; ante thoros huiꝰ ꝟginis frequent
dulcia cãtica dragmatis. Orbꝭ audiat·
mũdꝰ gaudeat· tr̃a cęlo ꝯiũgat ſe·qꝛ na
tus ẽ deꝰ in carne·ſignũ ꝟginale pman
ſit·ꝛ oẽ ſeculũ in Chriſti natĩtate reuixit

De inualida iudęoꝝ ꝛ manicheoꝝ obiectione. Augꝰ in ſermõe ď nati· dñi. Ca·LXXVII

Sed ecõtra iudęus cõtra
naturã inq̃t ꝟgo Maria pa
rere nõ potuit. Deteſtãdus q̃z
manichęꝰ ait: Si Maria erat caro non
potuit eẽ ꝟgo ·ꝛ ſi ꝟgo pepit·fantaſma
fuit. Vtriq; igiť eſt r̃ndendũ·et exẽplũ
neceſſariũ de veteri teſtõ ꝯ iudęũ eſt ꝓfe
rendũ. Ecce ꝟga vt dictũ eſt Aaron ꝑ
tulit qꝺ añ nõ habuit· nõ radicata plã
tatiõe·nec defoſſa ſarculo·nõ aĩata ſuc
co nec fęcũdata ſemĩario. Et cũ illi deeſ
ſent vniũſa iura naturę·ꝑtulit qꝺ nec ſe
mine ſuggeri potuit nec radice. Virga ğ
potuit ꝯ naturã nuces adducẽ·ꝛ ꝟgo ñ
potuit ꝯ natę iura dei filiũ gñare? Dicat
ergo m̃ iudęꝰ incredulus quẽadmoduꝫ
arida ꝟga floruit ꝛ frõduit ac nuces ꝑ
tulit: Et ego dicã illi·quẽadmodũ ꝟgo
ꝯcepit ꝛ pepit. Sꝫ ille ꝓfecto nec virgę
poterit explicare ꝯceptũ nec ꝟginis ꝑtũ.
Veniat ğ ad eccłiaꝫ ꝛ exponať illi·vt co
gnoſcat veꝝ ordinẽ natał officij· Vir
go pepit tpe pariẽdi·ꝟga nõ habuit tẽ
pora germinãdi. Illa naq; decurſis no
uem mẽſibꝫ pepit· ꝟga vo alia die qꝺ
natura nõ habuit germĩauit. Deus ğ q̇
mirabile ꝯ naturã ſignũ oñdit vt aſina
loquereť·ipſe mirabiliꝰ facere voluit vt
Chriſťꝰ de ꝟgine naſcereť. Audiat ꝟſu
tus ille manichęꝰ. Solis radiꝰ ſpecular
penetrat ꝛ ſoliditatẽ eiꝰ inſenſibili ſb̃tili
tate ꝑtraijcit· et talis videť intrinſecus
q̃lis extrinſecus. Itaq; nec cuꝫ ingrediť
violat nec cũ egrediť diſſipat·qꝛ ĩ ingreſ
ſu ꝛ egreſſu eius ſpecular integrum perſe
uerat. Specular ergo non rũpit radius
ſolis ꝛ integritatẽ ꝟginis ingreſſus aut
egreſſus viciare poterat deitatꝭ? Sꝫ q̇d
vlterius ĩmoramꝰ? Audiat chriſtianꝰ qꝺ
nõ vult audire iudęꝰ aut manichęꝰ·vt
iſte ꝓficiat ĩ fide redẽptꝰ·ꝛ ille deficiat ĩ
duratꝰ. Virga illa vñ agebamꝰ Aarõ
ꝟgo Maria fuit q̃ nobꝭ Chriſtũ verum
ſacerdotẽ cõcepit ꝛ pepit· de q̇ Dauid
cecinit dicẽs: Tu es ſacerdos ĩ ęternum
ſm̃ ordinẽ melchiſedech Superiore naq;
ꝟſu iã dixerat· virgam ꝟtutꝭ tuę emittet
dñs ex ſion. Et Eſaias ꝓpheta apertiꝰ:
Exiet inquit virga de radice ieſſe· ꝛ flos
de radice eius aſcendet. Qꝺ ğ virga hꝫ
nuces ꝓduxit imago dñici corꝑis fuit.
Nux enĩ trinã hꝫ ĩ ſuo corꝑe ſubę vnio
ne coriũ teſtã ꝛ nucleũ. In corio caro·in
teſta oſſa·in nucleo interior cõꝑať aĩa.

De illiꝰ ſecreti ĩcõprehẽſibilitate. Petrus epũs vbi ſupra. Capitulũ LXXVIII

Verũ ad illud ſecretũ re
galis cubiculi nulli ꝑmittiť ac
ceſſus exñeo·nulli ĩmũdo· nul
liq; infideli. Ad thalamũ ſpõſi nullꝰ ad
mittiť niſi ſatꝭ ꝓximꝰ·niſi ſatꝭ intimꝰ·niſi
bonę conſcię·niſi laudabił famę·niſi ꝓ
babił vitę. Vñ eſtima hõ q̇s q̃ntꝰ ꝛ q̃liſ
ſis·ꝛ tũc cogita vtrũ natiuitatꝭ dñicę ſe
cretũ penetrare poſſis: vtrũ ad illud cubi
culũ totiꝰ maieſtatis ꝑuenire merearis.
Vtrũ debeas cõceptũ ꝟginis temerariꝰ
diſcurſor attẽdere·ipſaſq; dei manꝰ ope
rantes ſctiſſimi corꝑis templũ intra ge
nitricꝭ aluũ audax ꝛ curioſus arbiť inſpi
cere·myſteriũ ſecuł abſcõditũ oculis tuiſ
nudare·ꝛ ipſis angeł inuiſibile ſacrm̃ ti
bi reuelare·ſicq; templũ cęleſtis fabricę
ꝑſidere·vt liquido deꝓhendas quõ deꝰ
penetrale clauſę carnis ĩtrauerit·quẽad
modum ſacri corporis in illo venerabili
vtero pręter virginis conſcientiã linia
menta pinxerit·quomodo pręter conci
pientis ſenſum manſura ſęculis oſſa ſo
lidauerit·qualiť pręter hominis ordinẽ
hominis veram formam ꝓduxerit·quẽ
admodũ pręť carnis ſollicitudinẽ totã
carnis aſſumpſerit veritatẽ· qua ratiõe

ꝓter naturam nature nr̄e integrā ſuſceperit qualitatē. Et ſi adhuc tibi liber acceſſus nō patuerit conceptū ꝟginis diſcutere noli ſed crede ac pie ſenti qꝛ ſi ſacramētū reqris iniuriā facis. Fide ꝑcipe qꝛ deo totū eſt poſſibile nec mīma qdem operū eius aſſequi poteris ſine fide ſcriptura q̄ꝫ dicente ꝙ oīa opa ei⁹ in fide: veruntū niſi totū ex fide conſiſtit non ſine ratione ſubſiſtit ſed ratiōe dīna nō tua. Quid enī tam rōnabile q̄ꝫ vt quicquid voluerit deus poſſit? Nam vtiqꝫ q qd vult non pōt deus non eſt. Que ḡ mandat deus exequit angelus implet ſpūs efficit ꝟtus virgo credit natura ſuſcipit celi enarrāt ſtelle annūciant magi ꝑdicant paſtores adorāt cognoſcūt pecora teſtante ꝓpheta: Cognouit inqt bos poſſeſſorē ſuū ꝛ aſin⁹ ꝑſepe dn̄i ſui. Tu igit homo ꝛ ſi nō mox cū angelis agnoſce vl tardiſſime cū iumētis ne dū morāris ꝛ oblatas ipſis q̄ꝫ iumētis poſtponaris qb ante vel cōpat⁹ fueras: Ecce iumēta caudis adulant auribꝫ blandiūt linguis lambunt ꝛ nutu q̄ poſſūt auctorē ſuū fatent cōtra naturā in tuā veniſſe naturā ꝛ tu cū iudeis diſcutis carpis qui dn̄ꝫ ſuūꝫ a ſuis diuſorijs excluſerūt quem iumenta ſuis in ꝑſepibꝫ ſuſceperūt.

Iterū de ipſius reuerētia ꝛ honore. Aug⁹ in ſermōe de annūciatione. Cap LXXIX

Caſtiſſimū ergo Marie ꝟginis vterū clauſū ventris cubiculū ſignatū pudoris cenaculū merito pleniſſime collaudarē ſi meterē meſſem quā nō ſemiarē. Deus ſol⁹ pōt metere qd non ſemiauit ſicut ipſe in euāgelio dicit: Dicat igitur ſolus dicat natus ex ꝟgine filius Marie. dicat ſpōſe matri ſue: Meto vbi non ſeminaui et colligo vbi nō ſparſi. Dicat ꝛ Maria: Et ego te filiū generaui ſed ꝟginitatē meam non violaui. Regnū tenui virginitatis ꝛ regē genui caſtitatis. Ingrediētem ꝛ egredientē habui in palatio ventris filiū impatoris ꝛ e manibꝫ meis nō amiſi clauem regi pudoris. Porta facta ſum celi ianua facta ſum filio dei. Illa porta facta ſum clauſa quāꝫ in viſione dīna vidit Ezechiel ꝓpha. Itaqꝫ conſidero conceptū tuū btā ꝟgo ꝛ expaueſco intueor partum tuum ꝛ contremiſco. Adoro filium tuum ꝛ reminiſco. Enarra obſecro m̄ quō meruiſti dici nurus dei ſpōſa q̄ꝫ filij dei? Ignoſce inq̄ꝫ m̄ ꝙ audeā ſeruus atqꝫ vtinā vel bon⁹ vel nō etiā inutilis ꝛ mal⁹ ſeru⁹ cū ſpōſa dn̄i mei cōfabulari ꝛ tū indica m̄ quō potuerit dei filius per te gn̄ari. Audite audite Mariam nobꝫ colloquentē carne abſentem ſpū p̄ntē verecūdia ꝟginitatis vultum auertentē a collocutore ꝛ indicantem quō imp̄gnata ſit a creatore: Eram inqt Maria in domo mea puella iudea ex ſemīe Dauid regis gnāta. Adulta ſuꝫ facta ꝛ deſpōſata piugi placui alteri nō intueniēte adulterio ſꝫ intcedēte ſpūſancto. Deſpōſata ſum hoī iudeo ꝛ placui hoī deo. Ignorauit qdem Joſeph ſpōſus meus ꝙ amaſſet me de⁹ meus ꝛ putauit ꝙ adulterio imp̄gnat⁹ ſit vent me⁹ Nāqꝫ ignorāte ſpōſo meo Ioſeph venit ad me qdā magn⁹ Chriſti paranymphus nō ꝑiarcha ꝓm⁹ aut ꝓpha egregi⁹ ſꝫ Gabriel ille archāgel⁹ facie rutilans veſte coruſcās īceſſu mirabili aſpectu terribili viſitauit me ꝛ pturbauit et ſalutauit ꝛ ḡuidauit. Dixitqꝫ m̄: Aue grā plena dn̄s tecū. Dn̄s inqt tecū ſed plus q̄ꝫ mecū vt ſit in corde tuo ſit ꝛ in vtero tuo. Adimpleuit mentē tuā ꝛ carnē tuam ꝓcedat ex vtero tuo formoſus tanq̄ꝫ ſpōſus de thalamo ſuo ꝑnceps ex aula regali ita vt ꝟginitatē tuā nō faciatis violari. Gaude itaqꝫ Ioſeph nimiumqꝫ cōgaude ꝟginitati Marie qꝛ ſolus meruiſti ꝟginale piugiū ꝑſidere qꝛ ꝑ meritū ꝟginitatis ita ſepat⁹ es a ꝯcubitu vxoris vt pater dicaris.

De mūdicia partus ipſi⁹ ꝛ puritate. Idem ī ſermōe ꝺ natiuitate dn̄i. Cap LXXX

Non aūt deſūt heretici·
q̇ cū ipſi ſint īmūdi dicūt non
potuiſſe fieri vt Chriſtꝰ d̓ Ma-
ria naſceret̄· eo ꝙ illa corpis parſ turpis
fuiſſe putet̄. Qd̓ ſi etiā ibi aliq̇d īmūdi-
tię fuiſſet· ſua pn̄tia dn̄ſ purificaſſet. At
tēdite ſolē vbiqꝫ radioſ mittētē ī ſordibꝫ
ī cloacis ī locis etiā ſqualidiſſimis Ecce
cloacę ſiccant̄ ⁊ radiꝰ ſolis nō coīnq̇nat̄
Audi etiā aliud īmūde heretice· vbi eſt
aīa tua impia ⁊ īfidel̄ q̄ iſta ſibi ꝯfingit
credēs ſpiritibꝫ erroꝝ: Nūq̇d tm̄ ē in ca
pite ī manibꝫ ī ocul̄ ⁊ nō etiā ī inteſtinis
tuis· vbi ſūt ſtercora tua ? Ergo ſtulte
aīa tua nō coinq̇nat̄ a ſtercore tuo ⁊ de-
us inq̇nari potuit ab ope ſuo? ❡ Idez
de eodē. Quid ḡ nob̄ p̄ſtiterit tātę ſb
limitatꝭ hūilitas? Fides h̄ chriſtianoꝝ
remota ē a cordibꝫ impioꝝ· qm̄ abſcon-
dit h̄ deꝰ a ſapiētibꝫ ⁊ prudētibꝫ ⁊ reue-
lauit ea paruul̄. Sapiēteſ·n·illi dū alta
quęrūt ⁊ hūilia nō credūt· iſta p̄termit-
tentes· ⁊ iō nec ad illa puenietes· ianes
ac leues inflati ⁊ elati· tāqꝫ int̄ cęlū ⁊ ter-
ram ī vento ſe medio pepēderūt. Sūt·n
ſapiētes huiꝰ ſęculi nō dei. Nā ſi eēt in
eis vera ſapīa q̄ dei ⁊ deꝰ ē· ītellgerēt ab
eo carnē potuiſſe ſuſcipi· nec eū ī carnem
potuiſſe mutari· ⁊ īſātili corpi potētiā eē
inditā· ⁊ mūdanę moli nō eē ſbtractam
Cuiꝰ opꝰ eſt apud p̄rez manētꝭ vniūſus
mūdus· cuiꝰ opꝰ ē apud nos veniētꝭ vir-
ginis partus. Dedit q̇ppe ꝟgo mr̄ ma-
ieſtatꝭ eiꝰ indiciū· qꝫ ꝟgo an̄ cōceptū· tā
ꝟgo poſt partū. A viro nō grauida fa-
cta h̄ inuēta p̄gnāſ· maſculū ſine maſcu-
lo geſtās· felicior atqꝫ mirabilior fęcūdi-
tate ędita ⁊ integritate nō pdita. ❡ Idē
de eodē. Natꝰ ē ḡ deꝰ nr̄ ex carne ſed
nō ex carnali corruptione. Natꝰ vt hō
ſed nō genitus vt hō· ita ſuſcepit carnis
hūanitatē vt ſeruaret maieſtatꝭ honorē
Ac ſic ſegregādo puritatē natiuitatꝭ ſuę
a cōcretiōe colluuiōis hūanę. Peregit
q̇dē in ortu ſuo plenā hōīs diſpēſationē
ſed dei tamen non deſeruit dignitatez.
Ideoqꝫ īmūdo iſto talis actu q̄lis na-
tiuitate· puritatē ortꝰ ſui ſeruauit ⁊ ī vitę
ſinceritate. Solus enī eſt ille in cuiꝰ ore
vt ſcriptū eſt dolus nō fuit· vtiqꝫ vt qui
colluuionē humanā in creatiōe neſcie-
rat· etiā in conūſatiōe neſciret· ac p ſince
ritatez īmaculatā in mūdo viueret· quē
ſinceritas īmaculata genuiſſet.

❡ De perpetua beatę Marię virginitate. Hugo in·li·de perpetua virginitate beatę Marię. Capitulum LXXXI

De virginitate ſiq̇dē eiuſ
h̄ pie fides ⁊ pietas fidelit̄ con-
fitet̄· ꝙ eiꝰ pfectionē nullatenꝰ
īminuit cōiugal̄ cōſenſus· ſic ipſiꝰ caſti-
tatē nō violauit cōceptꝰ· nec integrita-
tem abſtulit partꝰ. ❡ Augꝰ in ſermo-
ne de natiuitate dn̄i. Sūt aūt qui
dicūt eā poſt partū dn̄i filios ex Joſeph
habuiſſe· qd̓ vtiqꝫ nephas ē credē. Ge-
nitalia ſiq̇dē q̇bꝫ ī mūdū pgredim̄ portę
dicūt̄· ſicut ī libro Job ſcribit̄: Qui con
cluſit portas ventris ⁊c. Ergo porta per
quā ingreſſus ē dn̄s ſp clauſa fuit· ſic ad
Ezechielē dn̄s ait: Porta h̄ quā videſ
clauſa erit ⁊ nō apiet̄· ⁊ vir nō trāſiet p
eā qm̄ dn̄ſ deꝰ iſrl̄ ingreſſus ē p eā. Ecce
vbi euidēt̄ oñdit nob̄ q̄ ſctā Maria ſp
ꝟgo fuerit· ꝟgo pmāſerit ꝟgo an̄ partū
ꝟgo in partu ꝟgo poſt partū. Cōcepit
⁊ ꝟgo ē· gnāt ⁊ ꝟgo ē· lactat ⁊ ꝟgo eſt.
Maria ſancta heretice mat̄ eſſe potuit·
mulier eſſe nō potuit. Intumeſcūt vbera
virginis ⁊ intacta manēt genitalia mr̄is
vtiqꝫ corrūpi nō potuit q̄ integritatē ge-
nuit. ❡ Idē in eodem. Legit̄ tamē
Chriſtꝰ dn̄s factꝰ ex muliere factꝰ ſb lege
Sꝫ nemo cū mulierē audit mr̄ez dn̄i eē
nōīs moueat̄ offenſione. Virgo ꝯcepit
ex ſpū· h̄ mulier ex ſexu nōīat̄. Et iō euā
geliſta ꝟginē· apl̄s aūt mulierē nūcupa
uit· vt oēs in partu ꝟginis oīpotentiam
diuinitatis agnoſcerent· in appellatiōe
autem mulieris nomē ꝯditiōis audirēt
❡ Hieronymꝰ cōtra Heluidium. Tu āt Heluidi dicꝭ Mariā ꝟginē

nõ ꝑmanſiſſe. Ego m̄ plus vendico Joſeph etiã virginẽ ꝑ Mariam fuiſſe vt ex ṽginali cõiugio naſceret̃ filiꝰ ṽgo. Si eni in virũ ſanctũ fornicatio nõ cadit· et aliã vxorẽ ille nõ ſcribit̃ habuiſſe. Marię ṽo quã habuiſſe putat̃ eſt cuſtos potius q̃ꝫ maritꝰ. Relinq̃t̃ eũ virginẽ ⁊ caſtũ ꝑmanſiſſe· q: dñi pr̄ appellari meruit Sꝫ vñ inq̃s frẽs dñi dicti ſũt q̃dã ſi frẽſ eiꝰ nõ erãt? Jã nũc doceberiſ q̃ttuor modis frẽs in ſcripturiſ dici: Natura· gente cog̃tiõe· affectu. Natura vt Eſau ⁊ Jacob. Gente vt oẽs iudei. Cognatiõe vt Abraã ⁊ Loth. Affectu q̇ in duo ſcinditur· in ſpãle· ⁊ ſic oẽſ chriſtiani frẽſ vocãtur· ⁊ cõe ſic oẽs hoĩes q: ex vno pr̃e. Imperitiſſime hoĩuꝫ iſta ñ legiſti ⁊ toto ſcripturarũ pelago derelicto ad ĩiuriã virginis tuã rabiẽ cõtuliſti. Factꝰ es ĩ exẽplũ eiꝰ quẽ fabulę ferũt· q̇ cũ vulgo eẽt ignotus ⁊ nihil boni poſſet facinoriſ excogitare q̊ notꝰ fieret· dianę templũ incendit. Nulloq̧ ꝓdẽte ſacrilegiũ· fert̃ ipſe ĩ medio ꝓceſſiſſe clamitãs ſeſe incẽdiũ ſubieciſſe. Sciſcitãtibuſq̧ epheſi ꝑncipibꝫ q̃ ob cauſaꝫ h̃ facẽ voluiſſet: Rñdit: vt q: bñ nõ poterã male oĩbꝫ ĩnoteſcerẽ. Et h̃ q̇dẽ ď illo gręca narrat hiſtoria. Tu ṽo templũ dñici corpis ſuccẽdiſti· tu cõtaminaſti ſacrariũ ſpũſſancti· ex q̊ vis fratrũ ⁊ ſororꝫ q̄drigã ꝓceſſiſſe cõgeriem.

De hoc ꝙ peperit ſine dolore. Hugo vbi· ſ· Cap LXXXII

Reſtat nũc vt eã etiã ſine dolore demonſtremꝰ peperiſſe. Prima nãq̧ illa nr̃i gnĩs ⁊ dolorꝫ mater poſtq̃ꝫ mala delectatiõe cõceperat· tũc deinde ꝙ filios ĩ dolore paritura eẽt audiebat vt apte demõſtraret̃ ꝙ nõ idcirco pariat cũ dolore ꝙ a viro concipit ſ ꝙ cũ libidine. Beata ṽo virgo Maria vt ſupra ꝑmã conditionẽ eſſet ſecũda reſtauratio· ⁊ naturã gr̃a vinceret: ſaluatorẽ ṽo nõ ſolum ſine libidine cõcepit ſ neq̧ de ſemĩe viri partũ accepit· ⁊ ob h̃ ſine dolore filiũ ędidit· ⁊ cũ integritatiſ decore poſt partũ virgo ꝑmãſit.

Hildeffonſus epũs toletanꝰ in ſermõe de aſſũptione.

Abſit igit̃ vt dei filiꝰ mr̃is pudorẽ vllis vexauerit iniuriarũ moleſtijs. Abſit vt illa q̃ oĩſ Euę maledictio ſoluta ẽ· ipſa ĩ partu maledictiõis ſbiacuerit ꝑmę dãnatiõis. Abſit vt vbi virtꝰ naſcit̃ tanta vitiorꝫ colluuio fuiſſe credat̃· ibiq̧ tãta triſticia ⁊ gemitꝰ intuenerit vbi gaudiũ oĩuꝫ p̃dicat̃: ad cuiꝰ etiã partũ multitudo cecinit angelorum. Abſit igitur vt inter angelorum diſcurſus immũda ſederit in ſanguine ſepteꝫ diebꝫ ad quam ſi ita eſſet· nec paſtores mane iux̃ legẽ· vt ita dicam ingredi liceret. Nũc aũt angelus eſſe euãgeliçã di gr̃a deuotꝰ inuitat· veniũt ⁊ inueniũt de ṽbo qꝺ eis p̃dicatum fuerat· ſ ⁊ magi deinceps venerabiliter domũ intrãt ⁊ ĩueniũt Mariã cum Joſeph nõ doloribꝫ vexatã ſ puero obſequentem.

Hieronymꝰ vbi· ſ·

Ergo in partu virginis obſtetrix nulla fuit· nulla mulierculaꝝ ſedulitas interceſſit. Ipſa pãnis infantẽ inuoluit· ipſa mater ⁊ obſtetrix fuit· ⁊ eũ in p̃ſepio reclinauit.

Augꝰ in ſermõe ď aſſũptione.

Dicat ꝰ Maria ṽgo· q̇ natꝰ eſt ex vẽtre meo· exiuit curſu gigãteo magnificuſ· ⁊ vent̃ meus pudore nõ eſt euacuatꝰ. Itaq̧ nec ꝯceptiõe inuẽta ſuꝫ ſine pudore· nec parturitiõe ĩuẽta ſuꝫ cũ dolore.

Idẽ de eodem.

Ipſa inq̧ dicat ſpõſa dei· arcani ꝯſcia facti: Spiritũ angelo loquẽte ſenſi· viruꝫ Chriſto deuota neſciui· nihil doloriſ in partu ſuſtinui. Deꝰ voluit me glĩficare nõ fedare Nõ potuit lacerari pudor meꝰ ꝑ quem naſci voluit deꝰ. Sic nimirũ Chriſtꝰ naſci debuit vt voluit· nec maieſtas illa potuit pollui q̃ trãſiuit ⁊ mat̃ h̃ credidit qꝺ inuenit.

De nouitate miraculoꝝ circa virginis partũ. Idẽ ď ſymbolo· li· iiij· Cap LXXXIII

Quis autem nõ expaueſcat cum audit deum natum?

Miratis adhuc · adhuc mirare · parit mat⁊ ꝟgo fęta ⁊ intacta. Factoꝛ oīuꝫ fit intˀ oīa · poꝛtatˀ manibꝫ mr̄is rectoꝛ totiꝰ orbꝭ · lambit vbera regēs ſidera · tacet ⁊ verbum eſt. Necdū ſe q̇s eēt demōſtrabat ⁊ vniūſa creatˀa creatoꝛē ſuū indicabat

Bern̄ · in ſermōe de natiuitate dn̄i. In hac itaq̃ꝫ natiuitate dn̄i cōſidera quędā rerū gnā · nō ſolum diūſa ſed ⁊ valde diſſimilia. Siq̇dē ⁊ puer q̇ naſcitˀ deꝰ eſt · ⁊ matˀ de q̄ naſcitˀ ꝟgo eſt ⁊ partꝰ ipſe ſine doloꝛe ē. Fulget ī tenebꝛis lux noua de cęlo · gaudiū magnum euāgeliçat angelꝰ ď excelſo · laudat multitudo militię cęleſtis · datˀ glia deo · pax hoīb; bonę volūtatꝭ. Hęc ⁊ his ſilia ſunt ꝟtutꝭ dīnę nō fragilitatꝭ hūanę. Idē in ſermōe de vigilia. Innoua dn̄e ſigna ⁊ īmuta mirabilia · qm̄ ꝯſuetudine ipſa viluerūt ꝓꝛa. Plane ſolis oꝛtꝰ ⁊ occaſus terrę fęcūditas tpoꝝ viciſſitudo miracula mag̃ ſūt · ſꝫ totiēs viſa ꝙ ħ iam hoīes nō attēdūt. Innoua g̃ ſigna ⁊ īmuta mirabilia. Ecce inq̇t noua facio oīa. Quis ħ ait: Agnꝰ vtiq̃ꝫ q̇ ſedebat in thꝛono. Agnꝰ plane totꝰ ſuauis · totꝰ delectabilˀ · deniq̃ꝫ totꝰ vnctꝰ · hoc enī interp̄tatˀ Chꝛiſtꝰ. Nā q̇ poterit aſper aut durus videri · q̇ nec ipſi ī natiuitate q̇cq̃ꝫ leſiōis intulit mr̄i: O vere noua miracula · conceptꝰ fuit ſine pudoꝛe · partꝰ ſine doloꝛe. Mutata ē in ꝟgine nr̄a maledictio Euę: peperit enī filium ſine doloꝛe. Mutata ē inq̃ꝫ maledictio in bn̄dictionem · ſicut ꝑ̄dicatū eſt ꝑ angelū Gabꝛielem: Bn̄dicta tu inq̇t in mulieribus. O beata ſūma intˀ mulieres · bn̄dicta ⁊ non maledicta · ſola a gnāli maledictiōe libera · ⁊ a doloꝛe parturientiū aliena. Nec mirū frēs ſi doloꝛē nō intulit mr̄i q̇ tulit doloꝛes totius mūdi. Adhuc etiā accumulātˀ ⁊ īnouātˀ ſig̃ · imutātˀ miracˀla. Nō enī ſolū ſine pudoꝛe ꝯceptꝰ ⁊ partꝰ ſine doloꝛe · ſꝫ ⁊ matˀ ſine coꝛruptiōe. O ꝟe nouitas inaudita: Virgo peꝑit ⁊ pꝰ partū inuiolata ꝑmāſit. Fęcūditatē ꝓlis cum carnis integritate · ⁊ gaudium mr̄is hn̄s cū ꝟginitatis honoꝛe.

De myſterijs eoꝛum Cap. LXXXIIII

Ecce diuitię ſalutis cuꝫ glia nouitatꝭ. Duo q̇ppe ſūt q̄ timet hūana fragilitas · pudoꝛ ⁊ doloꝛ. Vtrūq̃ꝫ filius dei tollere venit vnde et vtrūq̃ꝫ ſuſcepit · cū vt cętera ſileam · nō ſolū moꝛtꝭ ſꝫ ⁊ moꝛtꝭ turpiſſime cōdemnationē ab iniq̇s ſuſtinuit. Vt g̃ fiduciā nob̄ daret ꝙ ħ a nob̄ tolleret ꝓus mr̄em ſuā īmunē ab vtroq̃ꝫ ſeruauit · vt nec ī ꝯceptu q̇cq̃ꝫ pudoꝛꝭ · nec ī ꝑtu q̇cq̃ꝫ doloꝛꝭ exiſteret · ⁊ ꝓ̄ter ħ matˀ q̇ꝫ ꝑmāſit integra. Iam ſecurꝰ expecto ꝓmiſſaꝫ m̄ gliaꝫ incoꝛruptiōis ī carne mea · q̄n̄quidem ꝯſeruata ꝑ eū eſt incoꝛruptio etiaꝫ in mr̄e ſua. Facile ſiquidē erit illi ꝑ quē matˀ incoꝛruptionē nō ꝑdidit pariendo ⁊ vt coꝛruptibile ħ incoꝛruptionē induat reſurgēdo. Habes tn̄ adhuc maioꝛes diuitias ⁊ gliaꝫ ampliorē. Matˀ eſt ſine ꝟginitatꝭ coꝛruptiōe · filius aūt ſine omni peccati labe. In mr̄em nō cadit Eue maledictio · nō cadit in ꝓlem gnālis illa cōditio · de qua dictū eſt ꝑ ꝓphetā: Nemo mundus a ſoꝛde nec infans cuiꝰ vnius diei ē vita ſuꝑ traꝫ. Ecce infans ſine ſoꝛde ſolus intˀ hoīeſ verax · imo ⁊ ipſa veritas. Ecce agnꝰ ſine macula · agnꝰ dei q̇ tollit pctā mūdi. Quis enī pctā melius tolleret q̃ꝫ is ī quē pctm̄ nō cadit: Iſte ſine dubio me pōt lauare quē ꝯſtat inq̇natū nō eſſe. Hęc manꝰ optū luto meū oculū detˀgat · quā ſine puluere eſſe conſtat. Iſte m̄ feſtucā educat ď oculo qui nō habet trabem in ſuo · imo iſte trabes educat de oculo meo q̇ nec exiguū puluerē hꝫ in ſuo. Vidimꝰ certe diuitias ſalutꝭ ⁊ vitę. Vidimꝰ gliaꝫ eiꝰ q̄ſi vnigēiti a p̄re. Querꝭ a q̇ p̄re: Et filiꝰ inq̇t altiſſimi vocabitˀ. Manifeſtū ē q̇s ſit altiſſimꝰ Sꝫ ne q̇s remaneat locꝰ diſſiꝉatiōis · q̇ꝺ ex te naſcetˀ ſanctū ait āgelꝰ ad Mariā vocabitˀ filius dei. O vere ſanctū. Non dabis dn̄e ſanctū tuū videre coꝛruptionem · quod nec matri quidem abſtulit

icorruptionē. Creſcūt miracula· diuitię
multiplicant᷑· theſaurꝰ aperit᷑. Quę gnāt
mater ⁊ virgo eſt· qui gnātur deus ⁊ hō
eſt. Sꝫ nūqd dabit᷑ ſanctū canibꝫ· aut
margaritę porcis? Abſcondat᷑ certe the-
ſaurus nr̄ in agro ⁊ pecunia nr̄a repona-
tur in ſacco. Operiat᷑ conceptꝰ ſine ſemi-
ne mr̄is deſponſatione· partus ſine dolo-
re· paruuli ſine vagitibꝫ ⁊ merore. Abſ-
condat᷑ ⁊ ꝑturiētꝭ incorruptio legali pu-
rificatiōe· infantis innocentia ſolita cir-
cumciſione.

De filij virgis educatiōe Marię. Capitulū LXXXV

Abſconde igitꝫ abſcōde Maria noui ſolis fulgorē· po-
ne in ꝑſepio· inuolue pānis in-
fantē. Nam ⁊ ipſi pāni diuitię nr̄ę ſunt
precioſiores ſiquidez panni ſaluatoris
oī purpura· ⁊ gl'ioſius hoc ꝑſepe auratis
regū ſolijs. Ditior deniqꝫ Chriſti pau-
pertas cūctꝭ opibꝫ cunctiſqꝫ theſauris.
Idez in ſermōe de annūcia-
tione. Lacta Maria creatorē tuū· la-
cta panē cęli· lacta ꝓciū mūdi· ꝑbe lam-
benti māmillam vt ille pro te ꝑbeat per-
cutienti maxillā. Tu illi mater tꝑalē mi-
niſtra ſubam vt ipſe nob ⁊ tibi vitā tri-
buat ſempiternā. Lacta ꝙ fecit te ꝙ talē
fecit te vt ipſe fieret ī te. Ex alio ſer
mone de eodē. O fęlicia oſcula la-
ctantꝭ labris impꝛ̄ſſa cuꝫ int᷑ crebra indi-
cia reptātꝭ infantię· vtpote verꝰ ex te hoīs
filius tibi mr̄i alluderet· cū verꝰ ex patre
dn̄s dei vnigenitꝰ imparet· ꝙ etiaꝫ poſt
multas aſſūptę carnis iīurias ad vltimū
affixus patibulo ſe verū hoīem patiēdo
monſtrauit· vt verā te mr̄em oſtenderet
Odilo cluniacen̄· Vnū quippe
ſcimꝰ ꝓ certo ꝙ oīs Marię vita ⁊ actio
ſemꝑ intēta fuit in dn̄o. Itaqꝫ oē tꝑus
dn̄icę infantię pueritię adoleſcētię cum
illo ꝑegit ⁊ obſequiū matn̄ę dulcedinis
vt vera mat᷑ vero hūanitatꝭ ſuę filio mi-
niſtrauit. Quot aūt fuert̄ int᷑ ſe colloq̄a
ꝗ̄ dulcia ꝗ̄ amabilia· qn̄ in mr̄e fulge-
bat ꝟginitas ⁊ lętabat᷑ fęcūditas· ī filio
vero apparebat hūanitas ⁊ latebat di-
uinitas. Auguſtinꝰ in ſermōe
de natiuitate dn̄i. Quale erat dei-
ficiū ac ꝟginale ꝯſortiū· nō dico nr̄m ſꝫ
oīuꝫ hoīuꝫ excedit ītellectū· laudē ergo
dn̄i loquet᷑ os meū eius dn̄i ꝑ quē facta
ſūt oīa· ꝙ factus eſt int᷑ oīa· p̄ris reuela-
tor mr̄iſqꝫ creator· vtero ꝟginali receptꝰ
ſꝫ non incluſus· in ſinu p̄ris manēs ꝺ ma-
tris vtero ꝓcedēs. Idē in ſymbo
lo· li· iiij· Portat᷑ manibꝫ mr̄is rector
totius orb· lambit vbera regēs ſidera ta-
cet ⁊ verbū eſt. Idē in ſermone
Fatur in ſinu p̄ris· tacet in ſinu mr̄is· la-
cta ꝗ̄ mater ꝟgo cibū nr̄m· lacta paneꝫ
de cęlo venientē ⁊ in ꝑſepio poſituꝫ· ve-
lut pioꝝ cibaria iumētoꝝ. Lacta euꝫ ꝙ
talem te fecit· vt ipſe fieret in te· ꝙ tibi et
munꝰ fęcūditatꝭ attulit cōceptꝰ· ⁊ decus
ꝟginitatꝭ nō abſtulit natꝰ. Qui ſibi pri-
uſqꝫ naſceret᷑ ⁊ vterū ꝺ ꝙ naſceret᷑· ⁊ diē
ꝙ naſceret᷑ elegit· ⁊ ipſe ꝯdidit qꝺ elegit
vt illinc velut ſponſus de thalamo ſuo
ꝓcederet· ꝙ mortalibꝫ oculis videri poſ-
ſet ⁊ augmēto lucꝭ annuę luceꝫ ſeven ſſe-
mētium oſtenderet.

De ſerpētis antiq̄ cōculcatiōe Bern̄· in ſermōe de duodecim ſtellis. Cap LXXXVI

Nunc videndū eſt qualit᷑
antiquus hoſtis ſꝫ Marię pe-
dibꝫ ꝯculcat᷑ ⁊ ꝯtritꝰ miſerā ſer
uitutē patit᷑. Ipſa nimirū eſt mulier q̄n
dam a deo ꝓmiſſa ſerpētꝭ caput ꝟtutꝭ pe
de ꝯtritura. Nā ⁊ ꝯtinuo draco ille per
Herodē inſidiatꝰ eſt parienti vt naſcētē
excipiēs deuoraret filiū ꝟginis· eo ꝙ īimi
citię eēnt int᷑ ſemē illiꝰ ⁊ dracōis Ma
ximꝰ in ſermōe de quadrageſi-
ma. Cū eni videret īimicꝰ dei filium ex
Maria Eue vtiqꝫ filia ꝑ tāta ꝓcreatuꝫ
miracula· ſecum vt arbitror voluebat:
Quis ē iſte ꝙ huc ingreſſus ē mūdū ne-
ſciēte me? Noui ꝗdē ꝙ ſit de fęmia natꝰ
ſꝫ neſcio vn̄ cōceptus. Aſtat ecce mater.

ſed inueſtigare non poſſum q̇s fuerit pa-
ter. Partū video·ſed naſcētē nō agno-
ſco·⁊ quod accreſcit ſtupori meo incon-
ſueta lege pariēdi·etiā ędito filio mater
exultat vt virgo. En iacet in cunabulis
paruulus vultum lachrymis ſuffundit
ſimilemq̃ ſe eſſe mortaliū vagitib⁹ ꝓdit
Cūq̃ nihil eidē infantia deſit·nulla ta-
men illi velut infantię corruptio exiſtit.
Pannis obſitus ſordet·ſed cęlū illi ra-
dio ſtellę lętioris arridet. Sed ⁊ in ho-
norem ipſius angeli ei miſtrantes int̄ ſi-
dera terraſq̃ concurrūt ⁊ exultātes an-
nunciant quā non intelligo nouitatem.
Quid eſt hoc miraculi? Video qđ ad-
uertere nequeo·audio qđ ſuſtinē nō va-
leo·ſ·vt homo natus honoret̄ vt deus.
A ſeculis quoq̃ nunq̄ hoc mihi cōtigit
vt quiſq̄ homo naſcens hanc vitam in-
traret.⁊ hūani vitij nihil haberet. Quę
tam noua hec poteſq̃ gnātio? Int̄ pec-
catores ⁊ impios natus mortaliq̃ đ ma-
tre ꝓgreſſus purgat·cunctis naſcentib⁹
⁊ ipſo cęlo purior apparet· nihilq̃ in eo
reperio quod me delectet· ſed ꝙ oēs co-
natus meos euacuet. Quid agā? Quo
me vertam? Fortiorē illuz ſentio·⁊ in re-
gno meo velle regnare puto. Ergo ne
forte deus ſit iſte quem nullū poteſt deli-
ctum maculare? Sed ſi deus eſſet quō
fęminei partus indignitates ſuſtineret?
Quō cunis panniſq̃ content⁹ eēt·quis
credere poſſit in deo vagitus infantię?
Cui audienti ridiculū non ſit deum fę-
mineo nutriri lacte? Poſt oīa ecce etiā
eſurit cum eſurire deum nulla ꝑſuadere
ratio poſſit. Ignorabat quippe diabo-
lus quia ꝙ Chriſt⁹ infantię nutrimenta
ꝓferebat·⁊ ꝙ vt homo eſuriebat nō erat
fragilitatꝫ corꝑe·ſed ſacramentū cęleſtis
gratię. Illū itaq̃ congreſſum ꝑ̄ſumere
partus fęmine⁹ animabat·ſed parientꝫ
v̄ginitas deterrebat. Humani deniq̃
corꝑis forma callidiſſimū hoſtez ad prę-
lium ꝓdire ſuaſit. Sed verus dei filius
⁊ verus hō manifeſte victoriam peregit.
¶ Bernardus vbi ſupra. Dulcꝫ
deniq̃ verſutijs idem ſerpens inſidiat⁹
eſt calcaneo ꝑ̄fatę mulierꝫ·i· Marię vir-
ginis·ſed ſine cauſa·qm̄ vniūſam praui-
tatem hęreticam ipſa cōtriuit ſola. Ali⁹
ſiquidem illam non de ſuba carnis ſuę
Chriſtū ędidiſſe dogmatiçabat. Alius
paruulū non peperiſſe ſed reperiſſe ſibila-
bat. Alius vel poſt partū viro cognitam
blaſphemabat. Alius dei matrē audire
non ſuſtinēſ magnū illud nomē theotho-
cos impijſſime ſuggillabat. Sed cōtriti
ſunt inſidiatores·conculcati ſupplanta-
tores·cōfutati derogatores·⁊ beatā eaz
dicunt oēs gnātiones.

¶ De ſapientię virginalis ꝓfunditate. Cap LXXXVII

Non autez vt arbitror ſatis iuſte mouent̄ quidam ſuper
quadam ſnīa mea qua dixi cū
exponerem euangeliū·dei conſiliuz nulli
etiam angeloꝝ beatoꝝ anteq̄ virgini re-
uelatū. Hanc autez ſnīam non cōſtant̄
affirmo·ſed cuz temperamēto. Quis ſi
ex ſnīa hoc dixerim·nō video cur incre-
dibile videatur·nō quidē de opere v̄bi
incarnādi qđ multis etiā mortaliū ⁊ pr̄ę-
ſcire donatū eſt ⁊ ꝑ̄dicere·ſed de tempo-
re ⁊ loco ⁊ modo ⁊ perſonę virginal̄ ele-
ctione. Nam illuz incomꝑ̄henſibilē quē
⁊ virgo ſollicita requiſiuit modū·m̄ vi-
detur ne ipſi quidem vt eius pace dixerī
qui annūciabat fuiſſe ꝑ̄cognitū. Reſpō-
dens quippe: ſpūſſanct⁹ ſupueniet in te:
nōne quidez apte mittit ad magiſteriū
ſpūſſancti vt v̄go expiendo diſcat qđ
audiendo nō poterat·ſed ⁊ ipſaz v̄ginē
vnī ꝓbabit̄ ex noīe vel ex facie an̄ angel̄
cognitā·ꝙ ipſa videlicet eſſet quā de⁹ ſi-
bi in mr̄ez elegiſſet·excepto dūtaxat ar-
changelo cui ⁊ ſeruāda ab initio tradi-
ta fuiſſe credēda eſt. Ergo ſalua fide et
ſcripturarū v̄itate dīnū myſteriū de pręe-
dictis q̄ttuor ignoraſſe poterāt angeli·
ꝑ̄ſertim vt hoꝝ reuelandoꝝ ꝑ̄rogatiua
ſeruaretur matri virgini. ¶ Beda in

Virginis Marie

omel᷑· Exurgens Maria. Hinc
⁊ apte poſt angeli viſionē in mōtana ſb-
ijt que guſtata ſuauitate ſupnoꝝ ciuiū
hūilitatiſ greſſibꝫ ſe ad alta virtutū trāſ-
tulit. Que mox vt ad ſalutandū os ape
ruit repleta ē ſpūſctō Eliſabeth· replet⁹
⁊ Johānes: Quibꝫ vno eodēqꝫ ſpiritu
edoctis· illa ſalutantē que eſſet agnouit
⁊ vt matrē dñi ſui debita cū bñdictiōe
honorauit. Ille qꝫ illū eſſe dñm q̇ virgi-
nis vtero portaret᷑ intellexit. Illa inqꝫ
dñi matrē agnouit· ſed nil in ſe reperit
talis meriti ꝙ digna fieret a tanta hoſpi
ta viſitari. Mirūqꝫ in modū idem ſpūs
eam cū repleuit p̄ntiū ſimul ⁊ p̄teritoꝝ
ac futuroꝝ factū inſtruxit. Vñ ⁊ Ma-
riam matrē dñi vocās fructū ventriſ eiuſ
ſingularit᷑ bñdixit· ⁊ vba angeli ad Ma
riam ꝯſenſūqꝫ Marie credentiſ ignotuiſ-
ſe ſibi ꝓdidit· ⁊ a dño pficiēda q̄ illi di-
cta erant aperuit. Quis ḡ dicere vel eſti
mare ſufficiat q̄ tūc grā ſpūs dei genitri-
cem repleuerit· cū tanta ī mr̄e p̄curſoris
lux doni celeſtis emicuit? Verū audia-
mus ⁊ verba que dixit· ſi forſitan ex his
valeam⁹ vtrūqꝫ dinoſcere q̇d intus ha-
buit. Audita nanqꝫ reſponſione Eliſa-
beth qua btām illam inter mulieres p̄di-
cauit matrē dñi ſui cognominauit· fide
fortē laudauit. Ad cui⁹ etiā ingreſſum ſe
ipſam cū filio ſpūſancto repletā eſſe ſig-
nit. Non amplius bona q̄ pceꝑat tace-
re potuit· ſed que ſemꝑ aīo gerebat vbi
temp⁹ aptū inuenit etiā oris deuota ꝓ-
feſſione patefecit. Nam vt ꝟginalē de-
cebat pudorē acceptū diuinituſ· aliqꝫdiu
tegebat· oraculū ⁊ arcanū myſterij cele-
ſtis viſui pectoris abdito venerabat᷑ oc-
cultum. Expectabat reuerent᷑ donec ipſe
donoꝝ diſtributor quid ſibi doni ſpūal᷑
tribuiſſet· quid ſecreti reuelaſſet qñcūqꝫ
vellet oſtēderet. At poſtqꝫ eadē que ſibi
p̄ſtita erāt chariſmata ꝑ alioſ reuelante
ſpū eſſe patefacta conſpexit· mox etiā ip-
ſa theſaurū celi quē in corde ſuo ſerua-
bat aperuit ⁊ ait: Magnificat aīa mea
dñm ⁊c. Quibꝫ verbis ꝑmo bñficia ſibi
ſpecialit᷑ conceſſa enarrat. Deinde ꝟ̇o
gnālia dei beneficia quibꝫ hūano generi
in eternū cōſulere nō deſiſtit enumerat.

¶ Qualiter argumēta fidei con-
ferebat in corde. Ambroſi⁹ ſuꝑ
Lucam· li· ij· Cap LXXXVIII

D Eniqꝫ paſtoribꝫ infan-
tem natū p̄dicātibꝫ Maria nō
min⁹ ore pudica qꝫ corꝑe argu
menta fidei conferebat in corde. Si au-
tem Maria diſcit a paſtoribꝫ: cur diſce-
re tu declinas a ſacerdotibꝫ? Maria in-
quit cōſeruabat oīa verba hec conferēs
ea in corde ſuo. ¶ Beda ſuꝑ Lucā
li· j· Nam quia ſanctas legerat ſcriptu-
ras ⁊ ſciebat ꝓphetas· cōferebat ea que
ſecū acta videbat de dño cū his q̄ noue
rat a ꝓphetis ſcripta de dño. Et cogno-
uit adinuicem collata inſtar celeſtiū che-
rubin ſocia ſui vultus luce concordia.
Idē in omel᷑· paſtores loque.
Itaqꝫ virginalis pudicitie iura cuſto-
diēs ſecreta Chriſti q̄ nouerat nemini
diuulgare volebat· ſed ipſū qñ vellet et
quō vellet hoc diuulgare reuerent᷑ expe-
ctabat. Et ipſa quidē ſecreta tacuit ore
ſedula tñ vigili ſcrutabat᷑ corde. Confe-
rebat enī q̄ acta videbat his q̄ agenda
legerat· non tamē hoc ore ꝓmens ſ; clau-
ſa in corde ſeruās. ¶ Idem in omel᷑·
Cum factus eſſet Jeſus anno-
rum duodecim. Deniqꝫ vbi Ma-
ria cū Joſeph hieroſolymā regreſſa· fili-
um in medio doctoꝝ reperit· legit᷑ ꝙ ve-
nit ipſe cum eis naçareth ⁊ erat ſubdit⁹
illis· ſtatīqꝫ ibidē euāgeliſta repetit: Et
mater eius ꝯſeruabat oīa ꝟba h̄ confe-
rens ea in corde ſuo. Oīa ſiq̇dē q̄ de do-
mino vel a dño dicta vel acta cognoue-
rat mat᷑ ꝟgo diligēti⁹ ī corde retinebat
ſolliciteqꝫ cūcta memorie cōmēdabat:
vt cum tempus p̄dicāde vel ſcribēde in-
carnatiōis ei⁹ aduēiret· ſufficiēt᷑ vniūſa
put eēnt geſta querētibꝫ explicare poſſet
Imitemꝫ ⁊ nos frēs mei piam mr̄em dñi·

ipſi q̃ȝ fixa in corde ſeruātes oīa ꝟba et
facta ſaluatoris nr̄i. Dorꝝ meditatiōe di
urna ⁊ noctn̄a importunos inaniū cogi-
tationū atq̃ȝ nocentiū repellamꝰ incur-
ſus. Dorū crebra conſolatiōe nos ⁊ ꝓ-
ximos nr̄os a fabulis ſupuacuis ⁊ male
dulcoratis detractionū colloquijs caſti-
gare. ⁊ ad dīne laudis frequētiā aſcen-
dere curemus.

De ipſius taciturnitate. Bern̄. in ſermōe. vn̄. ſ. Cap LXXXIX

Ceteruȝ. vbi Maria ali-
qn̄ loquit᷑. vbi ꝑſūptuoſa eē vi
detur: Foris ſtabat q̃rēs lo
qui filio. nec auctoritate matn̄a aut ſer-
monē intrupit. aut habitationē in q̄ fili
us loquebat᷑ irrupit. In oī deniq̃ȝ textu
q̄ttuor euāgelioꝝ nō niſi q̄ter Maria lo
1° quēs audit᷑. Primo quidē ad angeluȝ.
ſed cū allocutꝰ eā fuiſſet iam ſemel ⁊ ite-
2° rum. Secūdo ad Eliçabeth qn̄ vox ſa-
lutatiōis eius exultare Johānē in vte-
ro fecit eaq̃ȝ magnificāte Mariaȝ ipſa
3° magis dn̄ȝ magnificare curauit. Tertio
ꝟo ad filiū cū eſſet duodecim ānoꝝ. q͛
4° ipſa ⁊ pr̄ eius dolētes q̄ſiſſent eū. Quar-
to in nuptijs ad eundē filium ⁊ miſtros
nuptiarū. ⁊ his quidē ſermo certiſſimus
index fuit ingenite māſuetudīs ac vere-
cundie ꝟginalis. Alioꝝ q̇ppe verecūdi-
am reputās ſuā ſuſtinere nō valuit. defe
ctum vini diſſimulare nō potuit. vbi ſa-
ne a filio increpata tanq̃ȝ mitis ⁊ hūil᷑ cor-
de. nec illi rn̄dit. non tn̄ deſperauit ꝫ mi-
niſtros facere qđ eis diceret admonuit.
Ceterū nūq̇d non ab initio paſtores le-
gunt᷑ veniſſe. ⁊ p̄mā oīuȝ Mariā inue-
niſſe: Inuenerūt inq̇t Mariā ⁊ Joſeph
⁊ infanteȝ poſitū in ꝑſepio. Sic ⁊ magi
nō ſine illa puerū inuenerūt. Inducens
q̃ȝ in tēplū dn̄i dn̄m tēpli. multa q̇dem
a Symeone audiuit. tā đ illo q̃ȝ đ ipſa
tarda ad loquēdū velox ad audiendū.
Et q̇dē Maria cōſeruabat oīa ꝟba h̄ꝫ
cōferēs ea in corde ſuo. Sȝ in his oībus
nec de ipſo qđcūq̃ȝ ꝟbū eā dixiſſe repies
incarnatiōis dn̄ice ſacro. Ve nob q̇ ſpi
ritū habemꝰ in naribꝫ. ve q̇ totū ſpm̄ ꝓ-
ferimꝰ q̇ iux̄ illud dn̄i pleni rimarū vn-
diq̃ȝ effluimꝰ. Totiēs deniq̃ȝ Maria fi-
liū audiuit. nō mō turbꝭ ī ꝑabolis loquē
tem. ſꝫ ⁊ diſcipulis ſeorſū regni dei my-
ſteria reuelantē. vidit miracula facientē
vidit demū in cruce ꝑēdētē. expirātē. re-
ſurgentē ⁊ aſcēdētē. Sȝ ī his oībꝫ q̄tiēs
verecūdiſſime ꝟginis pudiciſſime turtu-
ris vox memorat᷑ audita. Glo. ſup
Lucā. Itaq̃ȝ ſi Maria vt ſup̄ dictum
eſt etiā diſcit a paſtoribꝫ. đbemꝰ nos diſ
cere a ſacerdotibꝫ. Si Maria īuenit᷑ an̄
ꝑceptū apl̄i tacere. debemꝰ poſt apl̄i ꝑce-
ptū magis doceri q̃ȝ docere.

De verecūdie illiꝰ ſimplicitate Ambroſius ſuper Lucam. li. ij. Capitulum XC

Audit etiā Maria ab in-
itio verecūda vn̄ ⁊ ī ſmōe āgeli
legit᷑ fuiſſe turbata. Trepida-
re q̇ppe ꝟginū eſt ⁊ ad oēs ingreſſus vi-
ri pauere oēſq̃ȝ viri affat᷑ vereri. Diſcāt
ergo mulieres ꝓpoſitū pudoris imitari.
Diſce ꝟgo ꝟboꝝ vitare laſciuiā. Ma-
ria etiā angeli verebat᷑ ſalutationē. Diſ
cite q̃ȝ mulieres nō circūcurſare ꝑ domos
alienas. nō in plateis morari. nō in pu-
blico miſceri ſmōes. Maria ſola ī pene-
tralibꝫ ꝟſabat᷑ vbi ⁊ ſola ab angelo repi
tur. In domo ſera. In publico feſtina.
vnde ⁊ abijt ī montana cū feſtinatione.
Et māſit tribꝫ mēſibꝫ apud Eliçabeth.
nō q2 domꝰ aliena eā delectaret. ſꝫ q2 fre
q̄ntius in publico videri diſpliceret.
Bern̄. in. li. de gradibꝰ hūili-
tatis. Diſce aūt ⁊ ī mr̄e dn̄i magnā in
mirabilibꝫ fidē hr̄e. ī mag̃ fide verecūdiā
retinere. Diſce verecūdia decorare fideȝ
repimere ꝑſūptionē. Maria vt ī nuptijs
vinū deficere cog̃uit ꝫ tm̄ filio ſuo dixit.
Vinū nō hn̄t. Q breuit᷑ q̃ȝ reuerēt᷑ ſug-
geſſit. vn̄ pia ſollicita fuit ꝯceptāq̃ȝ ꝑcis

maria loquens audit(ur) non niſi quater in quattuor euangelioꝝ textu.

fiducia͂ verecu͂de ſumpſit. Deniqꝫ ꝙ in
nr̄is merit̄ deficit· apud dn̄m verecu͂dia
fortaſſe ſupplebit. Na͂ ꝛ Petri poſt gra
uem lapſum lachꝛyma͂ quide͂ video· ſed
ꝑcem no͂ audio· nec tn̄ de indulge͂tia du
bito· vinu͂ inq̇t no͂ habe͂t: Quid mode-
ſtius: q̇d fidelius? **Jde͂ in ſermo͂e
de muliere amicta ſole.** Gratiſſi-
ma q̇ppe ge͂ma i Marię ꝟginis diade-
mate ſtellaqꝫ mica͂s in capite verecu͂dię
rubor e͂ in ei⁹ facie. An ꝟo q̇s putat hac
eam caruiſſe gloria quę fuit gr̄a plena?
Na͂ ꝛ ex ipſa ei⁹ tacit̄nitate et ei⁹ eua͂ge-
lio ꝓoſtenſa ꝓbat̄ fuiſſe verecu͂da. Obſe
cro ergo vos filioli ha͂c Marię ꝟtutem
ęmulamini. Si ea͂ diligit̄ eiqꝫ place͂ co͂-
tendit̄· ęmulamini modeſtia͂ ei⁹ ꝛ ma͂ſue
tudine͂ pudoris. Nihil eni͂ ho͂i chꝛiſtia-
no tam idoneu͂ vel tam congruu͂ eſt· ma
ximeqꝫ monachu͂ nihil adeo decet.

De ipſius ma͂ſuetudine ꝛ hu-militate. Cap XCI

Manifeſta quoqꝫ in virgi
ne ꝟtus hu͂ilitat̄ elucet ex hac
ipſa ma͂ſuetudine. Nimiru͂ et
hu͂ilitas ꝛ ma͂ſuetudo ſunt collactaneę
germanius in eo ꝯfęderate qui dicebat:
Diſcite a me qꝛ mit̄ ſum ꝛ hu͂ilis corde.
Sicut eni͂ mr̄ ꝓſumptio͂is eſt elatio· ſic
no͂ niſi ex vera hu͂ilitate ꝓcedit vera ma͂
ſuetudo. Nec i͂ ſola tn̄ co͂me͂dat̄ humili
tas Marię taciturnitate· ꝟ euidenti⁹ reſo-
nat i͂ ſermo͂e. Audierat eni͂ ꝙ ex ſe filius
dei naſceret̄· ꝛ nihil aliud qꝫ ancilla͂ ei⁹ ſe
eſſe ꝓteſtabat̄: Hinc ad Eliçabeth ve-
nit ꝛ co͂tinuo virginis gloria ſingl̄ar̄ ei-
dem per ſpm̄ reuelat̄. Deniqꝫ ꝛ miraba-
tur ꝑſona͂ ad ſe venient̄ ꝛ co͂mendabat
voce͂ ſaluta͂t̄ ꝛ btı̄ficabat fide͂ credentiſ
Magna q̇de͂ ꝓconia ꝟ ꝛ hu͂ilitas deuo-
ta nihil ſibi retinere paſſa· in eu͂ mag̃ vni
uerſa refudit· cui⁹ in ſe laudabant̄ bn̄fi-
cia. Tu inq̇t magnificas mr̄eꝫ dn̄i· ſed
magnificat aı̄a mea dn̄z ꝛc. Deiqꝫ leg̃
in actibꝫ aploꝝ ꝙ a monte oliueti rede͂u
tes vnanimit̄ ꝑſeuerabant i͂ oꝛone. Qui
fueru͂t hi? Si foꝛte affuit Maria deno-
minet̄ ꝑma· que ſuꝑ oe͂s eſt tam ꝓroga-
tiua ꝑlis· qꝫ ꝑuilegio ſctitat̄. Petr⁹ in-
quit et Andreas et Jacobꝫ et Joha͂nes
ꝛ cęteri q̇ ſequu͂t̄· hi oe͂ſ ꝑſeuerabant vna
nimit̄ cuꝫ mulieribꝫ ꝛ Maria mr̄e Jeſu
Jta etia͂ mulieru͂ ſeſe vltima͂ exhibebat·
vt oi͂uꝫ nouiſſima poneret̄. Vere carna-
les adhuc o diſcipuli q̇bꝫ necdu͂ erat ſpi-
ritus datus· qꝛ Jeſus necdu͂ erat gl̄ifica
tus· qn̄ facta e͂ int̄ vos co͂tentio de ꝑma-
tu· cu͂ Maria q̄nto maioꝛ erat hu͂iliaret
ſe no͂ mo͂ in oi͂bꝫ ꝟ ꝓ oi͂bꝫ. Merito facta
eſt nouiſſima ꝑma q̄ cu͂ ꝑma eſſet oi͂um
ſeſe nouiſſima͂ faciebat. Merito facta e͂
oi͂uꝫ dn̄a q̄ ſe oi͂uꝫ exhibebat ancillam.
Merito ꝛ ſuꝑ angelos exaltata e͂ q̄ ꝛ in-
fra viduas ꝛ pęnite͂tes iux̄ ea͂ de q̄ eiecta
fuera͂t ſepte͂ dęmonia· ineffabili ſeſe ma͂-
ſuetudine inclinabat.

De virginiſ matris purificatio-ne. Fulbert⁹ carnoceı̄ı̄· epu͂s: Capitulum XCII

Sicaute͂ btı̄ſſima virgo
mat̄ vniu͂ſa dı̄nę leg̃ implere ſa
tagebat ꝓcepta· vt nec ad ſe n̄
ꝑtine͂tia quędam relinqueret inexpleta.
Poſt partu͂ na͂qꝫ verbi gr̄a purificatio-
nem impleuit legalem q̄ tn̄ no͂ egebat q̄
viru͂ in co͂cipie͂do no͂ nouerat. **Bern
in ſermo͂e de purificatio͂e.** Jn le
ge ſiquide͂ erat ſcꝑtu͂· vt mulier q̄ ſuſce-
pto ſemı̄e pepiſſet filiuꝫ· i͂mu͂da eſſet ſe-
ptem diebꝫ· octauo die circu͂cideret̄ pu-
er. Debi͂c ꝟo abſolutioni ꝛ purificatio-
ni intenta abſtineret ſe ab ingreſſu te͂pli
trigintatribꝫ diebꝫ· q̇bꝫ explet̄ offerret fi
liu͂ dn̄o cu͂ muneribꝫ. Si q̇s no͂ adu͂tat
in ipſo ſemı̄e hui⁹ initio libera͂ mr̄eꝫ dn̄i
ab hꝯ ꝓcepto Putaſ· n· qꝛ dictur⁹ Moy
ſes muliere͂ q̄ pepiſſet filiuꝫ i͂mu͂daꝫ eſſe
no͂ timuerit ſuꝑ mr̄e dn̄i blaſphemię cri-
me͂ i͂currere· ꝛ idcirco ꝓmiſerit ſuſcepto
ſemı̄e. Alioq̇n niſi ꝑitura͂ ꝓuidiſſet ſine

ſemine ꝟginē· que neceſſitas erat de ſuſ-
cepto ſemīe fieri mētionē: Patet itaqꝫ
ꝙ lex iſta mr̄em dn̄i nō includit q̄ non
ſuſcepto ſemīe ꝑpit filiū ſicut ꝑdictum
erat ꝑ Hieremiā· qꝛ nouū faciet dn̄s ſu-
per terram. Queris qđ nouum: Mulier
inq̄t circūdabit virū. Nō ab altero viro
virū ſuſcipiet· nō hūana lege hoīeꝫ cōci-
piet· ſꝫ intra viſcera intacta ⁊ integra vi-
rum claudet· ita ſane vt intrante ⁊ exeū-
te dn̄o iux̄ ꝓphã alium porta oriētalis
clauſa iugiť ꝑſeueret. ¶ Beda ſuper
Lucā. Or igitur adaperiēs vuluam in
euāgelio legiť conſueto natiuitat̄ı more
loquiť· nō ꝙ dn̄s nr̄ ſacri ventri hoſpitiū
qđ ingreſſus ſctificauerat· egreſſus deuir-
ginaſſe credať. Sic enim dicūt heretici
btām Mariā virginē vſqꝫ ad partū nō
ꝟginē eſſe poſt partū. Iux̄ fidem ꝟo ca-
tholicā filiꝰ dei clauſo vtero ꝟginis q̄ſi
ſpōſus ꝓcedēs de thalamo ſuo ¶ Glo·
ſup Lucā. Nō ḡ filiꝰ non mr̄ hoſtijs
indigebat purgari· ſꝫ nos a legis timore
voluit ſolui· Putas itaqꝫ nō poťat ani-
mus moueri ꝟginis atqꝫ dicere: Quid
mihi opus ē purificatiōe: Cur abſtineā
ab ingreſſu templi cuiꝰ vterꝰ neſciēs vi-
rum templū factꝰ eſt ſpūſſcti: Cur nō in
grediar tēplū que ꝑpi tēpli dn̄m: Ni-
hil in hꝫ ꝯceptu· nihil in partu impurum
fuit· nihil illicitū· nıl purgandū. Nimiꝝ
cū ꝓles iſta ſit fons puritat̄ı ⁊ purgatio-
nē facē venerit delictoꝝ· q̇d in me legal'
purificet obſuatio· que puriſſima facta
ſum ipſo partu īmaculato: Uere o btā
ꝟgo vere nō hēs cām nec ť opus ē purifi
catiōe Sꝫ nūq̇d filio tuo opꝰ erat circū
ciſiōe: Eſto igiť inť mulieres tanqꝫ vna
earū. Nā ⁊ filiꝰ tuꝰ ſic ē in numero pue-
roꝝ· circūcidi voluit· ⁊ nō multomagis
offerri velit:

¶ De maieſtatis filij occultatiōe
Ambroſiꝰ in ſermōe de purifi-
catione· Capitulū XCIII

Sanctis certe fidelibus
liq̄t· nequaqꝫ redēptoris mr̄em
ex eiꝰ natiuitate ꝯtaxiſſe macu-
lam· q̄ dierū illoꝝ ſpacio a ſacris edibꝰ
abſtinēs purgareť que ſine hūana ꝯcu-
piſcētia vel cōcubitu ꝟgo cōcepit ſine
carnis corruptiōe ꝟgo ꝑpit ⁊ ſine fine
ꝟgo ꝑmāſit. Ac ꝑ hꝫ nec maſculus ex ea
natꝰ vuluā eiꝰ aꝑuit· ſꝫ hꝫ iux̄ leg̃ narra-
tionē euāgeliſta ꝯterēs· incarnatiōis di
uine ſacramētū impijs claudit mr̄emqꝫ
dn̄i legē obſuantē introducit. Nec mi-
rum ſi mulier legē voluit obſuare quaꝫ
eius filiꝰ nō venerat ſoluere ſꝫ adimple-
re. Sciebat enī q̄ ordine cōceꝑat· q̄ vſu
ꝑperat· ⁊ q̇s eēt quē genuerat· ſꝫ legem
coēm obſuāſ expectauit purgatiōis diē
celauit filij maieſtatē. Hinc ē ꝙ eum in
templo duodecim ānoꝝ inť doctores le
gis inueniēs filiū Ioſeph vocat dicēs:
Fili q̇d feciſti nob ſic: Ecce pr̄ tuꝰ ⁊ ego
dolentes querebamꝰ te· quē ꝓculdubio
ſciebat ſe ſine ꝯcubitu Ioſeph cōcepiſſe
ſine corruptiōe ꝟginalit̃ edidiſſe. Sꝫ cur
abſcōdit ꝯceptiōis ac natiuitat̄ı illiꝰ ſacra
mentū quē nouit deuꝫ īmenſū: Nūq̇d
qꝛ alijs īuidit· quē ad tēplū deferēs ſcti
ſenis manibꝫ tradidit: Abſit. Sꝫ hꝫ iō
celat vt ſpū ꝓphię repleta mūdi redem-
ptionē impijs nō aꝑiat. Sciebat enim
iaꝫ tūc gr̄a plena ſpū diuinitat̄ı afflata· qꝛ
ſi hūc huiꝰ ſeculi ꝓ̇ncipes cognouiſſent
nūqꝫ ꝓ ſalute nr̄a crucifixiſſent. Hic eti-
am vt legiť in euangelio erat Ioſeph et
Maria mr̄ eiꝰ mirātes ſup his q̄ dicebā
tur de illo. Quibꝫ mirātibꝫ· etiā nos ip-
ſi miramr̄: Cur ipſi mirabanť ſup hiſ q̄ a
ſctō ꝓpħa Symeone dicebanť de illo:
Nūq̇d enī Ioſeph iam ī ſomnis ab an-
gelo nō audierat qđ in ea natum eſt de
ſpūſctō eſt. Et iterū vocabiť nomē eius
Ieſū· Ipſe enī ſaluū faciet ꝓp̄lm ſuuꝫ a
pctīs eoꝝ. Nūq̇d ⁊ ipſa ꝟgo ſacratiſſi-
ma q̄ ſalua ꝟginitate filium ſe genuiſſe
ſciebat ꝓ̇uſqꝫ pareret vel ꝯciꝑet ab an-
gelo nō audierat ꝙ ſpūſſctūs ſuꝑueni-
et ī te ⁊ ꝟtꝰ altiſſimi obūbrabit ť ⁊ qđ na
ſceť ex te ſctm̄ vocabiť filius dei: Quid
igiť admiranť ſup his q̄ de illo narranť
niſi qꝛ ceteris mirātibꝫ vt ſacrm̄ impijs oc
cultēt: Quid ſibi velint talia q̄ d tātillo

infantulo ab hoīe sene dicunt̄ ⁊ ipſi mirant̄. Bernꝰ in ſermõe de vigilia natiuitatis dñi. Vt ergo iã ſuperius dictũ eſt: optiat̄ cõceptꝰ ſine ſemīe mr̄is deſponſatiõe. partꝰ ſine dolore. paruuli vagitibꝰ ⁊ merore abſcondat̄. et infantis innocētia ſolita circũciſione. parturientꝫ incorruptio legali purificatione ne ſanctũ canibꝰ det̄ aut porcis margarite ſpargantur.

Deipſiꝰ in tēplo oblatiõe. Ambroſiꝰ vbi. s. Cap XCIIII

Offer itaqꝫ btiſſima tãqꝫ legē obſeruãs in tēplo quē edidiſti vt nõ oībꝰ ſ paucis reueletur. qs eſt quē genuiſti. Appareat interim lapis hũilis abſciſus de monte ſine manibꝰ vt reprobet̄ ab edificantibꝰ. vſqꝫ quo ſtatuã pedibꝰ percutiens creſcat in montē magnũ. ⁊ impleat vniũſum orbē terrarũ. O qꝫ paruus. o qꝫ magnꝰ ē quē peperiſti. Paruus in hũanitate. magnꝰ in diuinitate. Paruus in regno iudeorũ magnus in regno gentiũ. Sꝫ nõ ab omnibus in regno iudeoꝝ paruus eſtimat̄. Nam ⁊ ipſa que eũ genuiſti ex ipſo populo iſrael in vgam creuiſti. Virga enī de radice ieſſe ſurrexiſti ⁊ floruiſti. Virga Aaron fronduiſti ⁊ nucem peperiſti. ⁊ quia pre oībꝰ īmēſitatē eius agnouiſti quē tam paruiſſimũ ex te natum vidiſti. procul dubio quē infantē gēuiſti deũ omnipotentē tremēs adoraſti. adorans tremuiſti. Quē tñ qꝛ ſm hũanitatē filiũ recognouiſti lactaſti fouiſti aluiſti. Quis putas nob indicare poſſet inter huiuſcemodi obſequia animi tui ſenſum o beatiſſima vgo cũ hinc cerneres ex te natũ infantem tantillũ. illinc attēderes deum īmenſum: Hinc creatũ. illinc creatorē: Hinc infirmũ. illinc fortiſſimũ. Hic alēdum. illinc alentē. Hinc nõ loquentem illinc angelos docētē. Quis inqꝫ tui pectoris arcana nob reſerare valeat. quibꝰ modis cogitatũ ad vtraqꝫ flectebas. cũ vnũ eundemqꝫ dei. atqꝫ hoīs filiũ manibus teneres: Hinc adorares vt dñm. illinc ꝯſolareris vt paruulũ: Quis ad tã ineffabile miraculum non obſtupeſcat: Quis non pene elinguis fiat: Generat puella ſuũ ⁊ oīuꝫ creatorē. nutrit filiũ et oīuꝫ rectorē. O admirandũ ſpectaculũ ad qđ non ſolũ hũana verũ etiã angelica ſtupeſcit nara. Ad h̄ frēs chariſſimi fidei oculos erigite. ad h̄ pietatꝫ affectuꝫ conuertite. ibi Chriſtũ ſuſcipite pro nobis in carne hũiliatũ. ſ adorate ī ſua diuinitate dñm excelſũ. Amplectimī paruulũ ſ cogitate īmēſum. amate hũiliatum. timete excelſum.

De duplici eiꝰ oblatiõe. Bernꝰ in ſermone de purificatione. Capitulum XCV

Offer filiũ virgo ſacratã ⁊ bñdictũ fructum ventris tui dño regnãta. Offer ad nrãꝫ omniũ recõciliationē hoſtiã ſctãꝫ deo placentē. Dñs deꝰ pꝛ oblationē nouã ⁊ precioſiſſimã hoſtiã acceptabit. dq̄ ipſe ait Hic ē filiꝰ meꝰ dilectꝰ in q̊ m̄ bñ cõplacui. Sꝫ oblatio iſta frēs ſatꝫ delicata videtur vbi tm̄ dño ſiſtit. auibus redimit̄ ⁊ ilico reportat̄. Veniet qñ nõ in tēplo offeret̄. nec int̄ brachia Symeõis. ſ ex ciuitatē int̄ brachia crucꝫ. Veniet qñ nõ redimet̄ alieno. ſ redimet alios ſanguine ꝓprio. qꝛ redemptionē eum miſit deꝰ pater ꝑpo ſuo. Illud enim ſacrificium veſpertinũ. illud eſt matutinũ. Iſtud q̊dem iocũdius. ſed illud plenius. Iſtud enī in tempe natiuitatꝫ. illud iã ī plenitudine etatis. De vtroqꝫ tñ potes accipe qđ ꝓpha ꝓdixit: Oblatꝰ ē qꝛ ipſe voluit Nam ⁊ modo oblatꝰ ē. nõ qꝛ opus habuit. nõ qꝛ ſb legꝫ edicto fuit. ſ qꝛ voluit ⁊ in cruce nihilominꝰ oblatꝰ ē. nõ qꝛ iudeus ꝓualuit. nõ qꝛ ipſe meruit. ſ qꝛ voluit. Igit̄ ⁊ ego volũtarie ſacrificabo tibi dñe qꝛ volũtarie oblatꝰ es ꝓ mea ſalute nõ ꝓ tua neceſſitate. Duo quidem

minuta habeo corpꝰ ⁊ aīaꝫ dico. Utinā h̄ tibi poſſem ꝑfecte in ſacrificiuꝫ laudis offerre. Bonū eſt enī m̄ lōgeqꝫ glõſius atqꝫ vtilius vt tibi magꝭ offerar q̄ꝫ mihi ipſi deferar. Nā ad meipſū aīa mea cōturbat̄ in deo vero exultabit ſpūs meus ſi tibi veracit̄ offerat̄.

De ipſius oblati redēptione. Glo· ſup Lucā. Cap XCVI

SCiendū vero ꝙ ꝓuuli q̄ in toto regno iudeoꝝ ad tēpluꝫ portabant̄ ſi de tribu leui erāt in miſteriū domꝰ perpetuo tenebantur. Si vō de alia tribu erāt ꝓgeniti· ꝑcio a parētibꝫ dato redimebāt̄ ad ꝓpria referēdi. Ambroſiꝰ vbi· s̄· Hec ḡ cā cur Chriſtꝰ a parētibꝫ ad ſctāꝫ ciuitatē ⁊ templū ducat̄ in euāgelio māifeſtat̄ cū dr̄: Ut darēt hoſtiā vt dictū eſt in lege dn̄i par turturū aut duos pullos colūbarū. Hoſtia hec pauperum erat. Beda in omel̄· de purificatione. In lege nāqꝫ ꝑcepit dn̄s vt q̄ poſſēt agnū ꝓ filio vel filia ſimul ⁊ turturē ſiue colūbaꝫ offerrēt. Qui vō ad offerēduꝫ agnū nō ſufficeret duos iam turtures vl̄ duos colūbe pullos offerret. Ergo dn̄s noſter ꝑ oīa memor ſalutꝭ nō ſolū homo fieri cū deꝰ eſſet· ſ; etiā cū diues eſſet pauper fieri dignatꝰ eſt ꝓ nobꝭ vt nos ſua paupertate ſimul ⁊ hūanitate diuitiarū ⁊ diuinitatꝭ ſue ꝑticipes eſſe donaret. Ambroſius vbi· s̄· Preceptū inqꝫ fuerat vt cui forte agnꝰ defuiſſet ⁊ vnū hoꝝ id eſt· aut par turturū aut duos pullos colūbarū inueniſſet deo in oblationem filij offerret· ne ꝑiudicaret̄ ex altero qui vnūqdlibet hoꝝ obtuliſſet. Sꝫ quia chriſti eccleſieqꝫ ſacra ſignificāt vtꝙ credēdum ē vtrūqꝫ ad ſacrificiū mr̄eꝫ inueniſſe atqꝫ obtuliſſe. Deniqꝫ ī hac oblatiōe auiū illa ꝓfigurat̄ oblatio que ꝓ ſalute mūdi oblata ē veſꝑa diei dn̄i videlicet paſſio ꝑ quā ſumꝰ deo reconciliati.

De illarū oblationū morali ſignificatione. Cap XCVII

MOralit̄ autē in turture caſtitas inuenit̄· ⁊ in columba charitas cōmēdat̄. Turt̄ nāqꝫ intemeratā ſeruat viro vni fidē· colūba vero aliarū cohabitantiū nō deſerit vnitatem. Catholicus igit̄ chriſtianꝰ tūc vere ſpūalit̄ turtur efficit̄· ſi verā trinitatis fidē firma credulitate cōſeruet ⁊ hereticę prauitatꝭ ſenſum tanq̄ꝫ fornicationis inq̄namēta repudiet. Tunc vere columba erit ſi longanimit̄ vſqꝫ ad finē in catholica ſocietate ꝑmaneat· ⁊ cōtra temptationū ſcādala īmobili firmitate perſiſtat vt nō heretica fornicatio corrūpat in corde fidei caſtitatē· nec amara diſſenſio eccl̄iaſticę charitatꝭ diſſipet vnitateꝫ. Hec ē enī eccl̄ia catholica q̄ fidē vni domino tanq̄ꝫ legitimo viro cōſeruat ⁊ cōgregationē multoꝝ in fide multiplicat.

Glo· ſup Lucā. Deniqꝫ ſiqs opa fortia quę maſculi nomīe· ſiue infirma q̄ feminę vocabulo ſignificant̄ creauit vt hec dn̄o legitime cōſecrent̄· neceſſe eſt vt lachrymas compūctiōis offerat quę per gemitū illarū auiū ſignificant̄. Lachrymis etiā in bonis indigemꝰ quia q̄ fine conſūmandi ſumꝰ neſcimꝰ. Qui enī nō inuenit agnū· i· diuitias innocētię vitę ad lachrymas recurrat. Sūt aūt duo gnā cōpūctiōis· dū maloꝝ recolētes ſupplicia timemꝰ· ⁊ dū de deſiderio cęleſtiū ardētes declinatiōe gemimꝰ. Un̄ duo pulli offerri iubent̄· vnus in holocauſtum qn̄ amore cęleſtiū inflāmamꝰ· alter ꝓ peccato dū de malis perpetratis geminus.

Bern̄· vt· s̄· Cęterū in illa oblatione tres fuiſſe legunt̄· ⁊ in hac nihilominus tria req̄runt̄ a dn̄o. Fuit in illa oblatione Joſeph ſpōſus mr̄is dn̄i cuiꝰ filiꝰ putabat̄. Fuit ⁊ ipſa vgo mat̄· ⁊ puer Jeſus q̄ offerebat̄. Sit ḡ ⁊ ī oblatiōe nr̄a cōſtantia virilis· ſit cōtinētia carnis· ſit cōſciētia hūilis. Sit inq̄ꝫ in ꝓpoſito ꝑſeuerādi animꝰ virilis· ſit ī ꝯtinētia caſtitas vginal̄· ſit ī ꝯſciā ſimplicitas ⁊ humilitas puerilis.

Qualiť virgo filiũ obtulit per manꝰ Symeõis. Ambroſius vbi .ſ. Capitulũ XCVIII

Cum aũt inducerẽt pueꝝ Jeſum parẽtes eiꝰ vt facerent ſm̃ lege ꝓ eo. accepit eum Symeon ĩ vlnas ſuas ⁊ bñdixit deum. Hic etiã occurrit ꝑdicãda ꝟginis prudentia nõ hũana iduſtria fulta. ſed ſpũ diuinitaꝭ afflata ꝗ filiũ oblatura veniens ſuęꝗ natę hũilitatẽ ſm̃ vãs ꝓphę tradidit mãibꝰ offerẽdũ. nõ vtiꝗ ignara q̊s eſſet cuiꝰ mãibꝰ deũ hoĩemꝗ tradebat ſacrificio dedicandũ. Offert aũt dñz ꝓphetarũ ꝓphę. offert vnicũ vni. imo oĩbꝰ in vno ꝗ oĩbꝰ eundẽ ꝑpit ſaluatorem. Nõ eñi deſinit nũc vſꝗ offerre quẽ genuit. cũ ſuis ſcĩs intuentiõibꝰ eũdez redemptorẽ vniri facit electꝭ. Quę vt vere fatear mr̃ no affectu ⁊ ipſũ pꝗ̃ſſima facit. Oẽs eñi filios deputat q̊s diuina gr̃a conſociat. qñ nõ ipſa eſt matť electoꝝ ꝗ fr̃ez genuit eoꝝ: Si inꝗ Chriſtꝰ credẽtiũ ẽ frater. cur nõ ipſa ꝗ Chriſtũ genuit credentiũ ſit mr̃: Vobrẽ obſecro mi bẽtiſſima ꝟgo offer nob Chriſtuz pꝗ̃s ſuffragꝗ̃s ꝗ neſcis ĩuidere filꝗ̃s. Sz nec attendas filioꝝ ĩiurias a q̊bꝰ nõ vt dignũ eſt honorarꝭ. Tolerat eñi pia mr̃ irreuerẽtiam filioꝝ qm̃ amore vinciť gnatoꝝ. Ergo q̊s ĩ vno genuiſti licet tanꝭ meritꝭ ĩdignos foue pꝗ̃s oꝛonibꝰ. ⁊ vnicũ filiũ deꝑcare ꝓ multoꝝ filioꝝ exceſſibꝰ. Augꝰ in ſermõe de eodẽ. Ecce Symeõ ille ſenex audierat rñſũ, ꝙ nõ eſſet viſurꝰ mortẽ niſi videret Chriſtũ. vidit ⁊ agnouit infantẽ tacentẽ. quẽ poſtmodũ occiderũt iudei iuuenẽ miracula facientem.

De cantico eiuſdem ſenis. Capitulum XCIX

Intelligite frẽs ꝗ̃tũ habebãt deſideriũ antiꝗ ſcĩ videre chriſtũ quẽ ſciebãt eẽ ventuꝝ Nã ⁊ ipſe dñs ad diſciplos ait: Multi iuſti ⁊ ꝓphę voluerũt videre ꝗ vos videtꝭ ⁊ nõ viderũt. ⁊ audire ꝗ auditꝭ ⁊ nõ audierũt. Itaꝗ Symeõ iaz ad audiẽdũ ſerus. ſꝫ ad vidẽdũ maturꝰ. nõ expectauit vt Chriſtũ audiret loquẽtẽ. qꝛ vidit infantẽ. ⁊ ſꝫ illi ꝯceſſũ erat iaz decrepito q̊ſi deſiderãti ſuſpirãti ⁊ ꝗ̃tidie in oꝛone ſua dicẽti. qñ veniet: qñ naſceť: qñ videbo: putas durabo: putas ſꝫ me inueniet: putas iſti oculi intuebunť ꝑ quẽ oculi cordis reuelabunť: ꝓ deſiderio ꝗ ſuo rñſũ accepit ⁊ foris natũ intus reuelatũ vidit ⁊ agnouit. amplexatuſꝗ eum a q̊ portabať portauit ⁊ nũc qꝛ pacem ⁊ ſalutare dei videbat. in pace ſe dimitti poſtulauit. Ambroſiꝰ vbi .ſ. Nunc dimittꝭ inꝗt ſuũ tuũ dñe ſm̃ ꝟbũ tuuz in pace. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuũ. Ac ſi diceret: Lõga me expectatione fatigaſti. diu retinuiſti. ſꝫ tãdem viſo quẽ expectaui. iam d̃ hũanę vitę ſcãdaľ ĩ pace dimittꝭ. Dimittꝭ ĩ pace eo ꝙ ſm̃ ꝓmiſſionẽ tuã ꝑ incarnati ꝟbi myſteriuz ſolutꝭ ĩimicitꝗ̃s ť merear recõciliari. Dimittꝭ ĩ pace qꝛ video pacẽ. Ipſe ẽ eñi pax nr̃a ꝗ fecť vtraꝗ vnũ. Hoc deniꝗ ⁊ oẽſ electi dicũt ꝗ Chriſtũ in vlnas ſuſcipiũt ⁊ oculis fidei ſalutare dei ꝯcipiũt. Quid eñi eſt Chriſtũ in vlnas ſuſcipe niſi hũc pꝗ̃s opibꝰ ĩ mẽbris ſuis amplecti ⁊ fouere: Per vlnas eñi .i. brachia ꝟtꝰ opationis exꝑmiť. ⁊ iõ cũ in alio Chriſtum eſuriẽtẽ ſatiãt. ĩ alio ſitiẽtẽ potãt. ĩ alio hoſpitẽ ſuſcipiũt. ĩ alio nudũ operiũt. in alio infirmũ vel ĩ carcẽ poſitũ viſitant: His ꝓculdubio deuotꝭ actionibꝰ eũdez ſpũ ꝗ̃tidie puerũ amplectũť. ⁊ qm̃ eiſdẽ opibꝰ vt ad pacẽ dei redeãt a pctĩ ſcãdalo abſolui ſe credũt. recte cũ Symeone dicũt: Nũc dimittꝭ ſuũ tuũ dñe ⁊c. Ac ſi dicant: Ideo nos a peccati ſcandalo ſm̃ ꝓmiſſionẽ tuam abſoluẽs iam in pace reconciliatos paſſibꝰ amoris ꝓpinꝗ̃re facis cęleſtibꝰ. qꝛ fidei oculis ſalutare tuum. id eſt. dñm Jeſum chriſtũ in mẽbris eius intueri eumꝗ pꝗ̃s operibꝰ amplecti meruimus.

¶ De hypapanti ſolēnitate Idē in eodem. Capitulū C

ILlı⁹ diei ſolēnitas quo
hęc facta ſūt a q̇bus prę ceterꝭ
honoratioꝛ habita ē· maxīeꝗ
eo loco q̇ pmatū eccłia catholica in p̊ pa
ſtoꝛe ſoꝛtita ē. In tāta q̇ppe reuerētia il/
lic habet᷑· vt ea die cūcta ciuitatꝭ turba ī
vnū collecta cereoꝝ imenſis lumibꝫ co/
ruſcans miſſarū ſolennia deuotiſſime ce
lebret· nulluſqꝫ q̇ māu lumē nō tenuerit
aditū publicę ſtatiōis intret· tanq̄ꝫ· ſ· in
templo dn̄ni oblaturi· imo etiam ſuſce/
pturi lumīe fidei q̇ interius fulgeāt exte
rius oblatiōis ſuę religionē oſtendant.
Hac etenī die iux̄ legē ⁊ euāgeliū pacꝭ
a natiuitate Chriſti q̄draginta diebus
idem dn̄o in templo a parētibꝫ ē p̄ſnta/
tus· a ſctō Symeone ſuſcept⁹ p̄riꝗ cū
ſacris muneribꝫ ē oblat⁹. Hac die redē/
ptionē iſrael expectātibꝫ ab eodem Sy/
meone et Anna publice ē p̄dicat⁹. O q̄ꝫ
pium ſpectaculū· ſtat hinc ꝟgo ⁊ mater
nō cuiuſcūqꝫ ſ; dei· ſuſcipit᷑ hinc puulꝰ
ꝟginis fili⁹ cui⁹ dīnitatē nō capit mun/
dus. Occurrūt hincinde ꝓphete· ꝓphe/
tatꝗ de puero ſexus vterqꝫ. Offert᷑ ob/
latio ꝑ puero non tn̄ q̄ delicta emūdet·
ſ; quę ſacr̄a declaret. ¶ Idem ī alio
de eodē. Nō ſolū igit᷑ ab angelis ⁊ ꝑ/
phetis· a paſtoꝛibꝫ ⁊ parētibꝫ· ſ; etiā a ſe/
nioꝛibꝫ ⁊ iuſtis· accepit teſtimoniū gn̄a/
tio ſaluatorꝭ. Oīs ętas ⁊ vterqꝫ ſex⁹ euē
toꝝūqꝫ miracula fidem aſtruūt. Virgo
gnāt· ſterilis parit· mut⁹ loquit᷑· Eliça/
beth ꝓphetat· vtero clauſus exultat· ma/
gus adoꝛat· vidua cōfitet᷑· iuſt⁹ expectat
Et bn̄ iuſt⁹ q̇ nō ſuā ſ; ꝓpli grāz require
bat· cupiens ipſe vinculis coꝛpoꝛeę fragi/
litatis abſolui ſ; expectās ꝓmiſſū intue/
ri. Quo viſo oſtendit ſe velle diſſolui ⁊
eſſe cū Chriſto: Nūc dimittꝭ inq̇t ſeruū
tuū in pace **Aug⁹ in ſermōe d̄ eo/
dem.** Exultent q̄ ꝟgines ꝟgo Maria
ꝑpit Chriſtū. Nihil ī ea qd̄ nouerit pu
tent exīmiatū· q꞉ māſit ꝟgo poſt partū
Exultent viduę infantem Anna vidua
Chriſtū cognouit q̄ magni meriti vtiqꝫ
fuit a ꝟginitate ſua ſeptē annis cū viro
ſuo vixerat· q̇ defuncto vſqꝫ ad ſanctaz
ſenectutē pueniēs ſaluatorꝭ infantiā ex/
pectabat· vt paruū videret annoſa· par/
uū agnoſceret anicula intrantē in mun/
dū ſaluatoꝛē videret itura. Exultēt ⁊ cō
iugatę naſcituꝝ Chriſtū ꝓphetauit Eli
çabeth maritata. Nullus p̄termiſſus ē
gradus de q̇ teſtimoniū nō h̄ret oīuz ſa
lus. Nec ſolū in fęmineo ſexu ſ; etiaz in
maſculino· tria h̄ ipſa gn̄a ſūt cōmēda/
ta. Ipſe nanqꝫ Chriſt⁹ puer natus vere
integritatē pueritię cōſecrauit q̇ ſuę mr̄i
fęcūditatē attulit ⁊ ꝟginitatē nō abſtu
lit Exultēt itaqꝫ pueri ꝯtinētiā vouētes
puero ſaluatoꝛi. Ceteꝝ ſenex ille ſymeō
quē deſiderauerat vidit ⁊ agnit· ⁊ tūc in
pace dimitti ſe poſtulauit Habetꝭ igit᷑ in
teſtimoniū pueri puerū Chriſtū· ſcti ſe/
nes Symeonē· coniugati q̄ꝫ Zachariā

¶ Iterū de eiuſ veneratiōe. Ambroſi⁹ vbi· ſ· Capitulū CI·

ERgo chariſſimi frēs vt
attēdatꝭ q̄ deuotiōe ſolēnitatē
huius diei celebrare debeatis
nō vile ſit vob illud ſpectaculū in q̇ fili⁹
ꝟginis deus ⁊ hō cōplectit᷑· in q̇ ꝟgo et
mat᷑ oſtendit᷑· in q̇ ꝓphę· imo oīuz ꝓphe
tarū expectatio adimplet᷑· in q̇ multa ec/
cleſię ſacr̄a declarant ¶ Bern̄· in ſer/
mone de eodē. David rex ⁊ ꝓpha
exultauit vt diē iſtū videret· vidit ⁊ ga/
uiſus eſt. Alioq̇n ſi nō viderat vn̄ pſal/
lebat: Suſcepim⁹ inq̇t deus miāz tuaz
in medio tēpli tui. In medio tēpli miā
ē nō ī āgulo aut diuſoꝛio· q꞉ nō ē apud
deū pſonaruz acceptio. In cōmuni po/
ſita ē· offert᷑ oībꝫ· ⁊ nemo niſi quis renuit
expers ē illius. Medi⁹ vr̄m ſtat o miſeri
quē vos neſcitꝭ· vt moꝛiētes anteq̄ꝫ chri/
ſtum dn̄i videritꝭ· nō in pace dimittamī
ſ; potius a rugiētibꝫ pręparꝭ ad eſcam ra
piamini. Templū inq̇t dei ſctm̄ ē quod
eſtis vos. Igitur in miā ſuſcipit᷑· in coꝛ/
de habitat Chriſt⁹· in coꝛde loquit᷑ pacē

in plebem ſuã· ⁊ ſup ſctõs ſuos ⁊ in eos
qui conuertunť ad cor. Itez in alio
de eodem. Gratias itaq₃ redempto-
ri nr̃o qui tam copioſe ꝑuenit nos in be-
nedictiõibꝫ dulcedinis gaudia nr̃a mul
tiplicans infantię ſuę ſacramenti. Cele-
bratis ſiquidẽ paulo ante natiuitate cir
cũciſione apparitione eius· feſtꝰ hac die
vobis illuxit dies oblatiõis ipſiꝰ. Hac
nanq₃ die ſiſtiť creatori fructꝰ terrę ſub-
limis. Hodie placabilis ⁊ deo placens
hoſtia manibꝫ offerť in templo ꝟgineis
portať a parentibꝫ· expectať a ſenibꝫ. Jo
ſeph ⁊ Maria ſacrificiũ matutinũ offe-
runt· Symeon ⁊ Anna ſuſcipiũt.

De illius diei proceſſione. Capitulum CII

Ab his quattuor proceſ-
ſio celebrata ꝓbať quę p q̃ttu
or orbꝭ climata ſolennibus hac
die gaudijs ad memoriã reuocať. Me-
rito ſane bini ⁊ bini ꝓcedimus· ſic enĩ ob
cõmendationẽ ſupnę charitatis ⁊ vitę ſo-
cialis miſſos a ſaluatore diſcipulos legi
mus. Turbat itaq₃ ꝓceſſionẽ ſi q̇s ince-
dat ſolitariꝰ· nec ſibi ſoli nocet· ſ₃ etiã cę-
teris eſt moleſtus. Hi ſũt q̇ ſegregãt ſe-
metipſos aiales ſpm̃ nõ habẽtes nec ſo-
liciti ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pa-
cis. Jam ꝟo ſicut nõ eſt bonũ hoĩez eẽ ſo
lum· ſic in cõſpectu dñi vacuũ apparere
ꝓhibitũ. Cũ enĩ ocioſitatis ipſi q̇z q̊s ne-
mo cõduxit arguanť qui iam conducti
ſunt ſi ocioſi inuẽti fuerint q̇d merenť:
Fides quippe ſine opibꝫ mortua ẽ. Ip-
ſa deniq₃ opera noſtra in feruore agẽda
ſunt· ⁊ ĩ deſiderio cordis vt ſint lucernę
ardẽtes in manibꝫ noſtris. Alioq̇n timẽ
dum eſt ne forte tepidos euomere nos
incipiat qui in euãgelio clamat: Ignez
veni mittere in terrã· ⁊ quid volo niſi vt
ardeat: Hic plane ſacer ⁊ benedictꝰ eſt
ignis quez pater ſanctificauit ⁊ miſit in
mũdũ· ⁊ cui benedicit in eccleſijs· ſic ſcri-
ptuz eſt: In eccleſijs bñdicite dño. Ha-
bet enĩ etiã adũſariꝰ nr̃ vtpote peruerſus
diuoꝝ emulator operũ· habet inq₃ ⁊ ipſe
ignẽ ſuũ· ſ· cõcupiſcẽtiã· inuidiã· ambi-
tionẽ quem in nobis ſaluator nõ venit
accẽdere ſ₃ extinguere. Siq̇s hũc ignem
alienũ in diuino ſacrificio offerre ꝓſũpſe-
rit· in iniq̇tate ſua morieť· etiam ſi patrẽ
Aaron habuerit. Porro ſup h̃· q̃ d̾ ſo-
ciali vita ⁊ ſupna dilectiõe de opibꝫ bo-
nis ⁊ feruore ſctõ dicta ſũt hũilitatis ꝟtꝰ
maxima· maxime ueceſſaria ẽ vt honore
ꝑueniamꝰ inuicẽ· nec modo priores ſed
⁊ ipſos minores ſibi quiſq₃ pręponat· q̃
nimirũ hũilitatis ꝑfectio eſt ⁊ iuſticię ple-
nitudo. Et qm̃ hylarem datorẽ diligit
deus: Cantemꝰ in vijs dñi qm̃ magna
eſt gloria dñi. Cantemꝰ dño canticũ no
uum q₂ mirabilia fecit. In quibꝫ oĩbus
ſiquis forſitan ꝓficere ac d̾ ꝟtute in vir-
tutẽ ꝓficiſci diſſimulat nouerit ĩ ſtatio-
ne nõ ĩ ꝓceſſiõe ſe eẽ· imo vero ⁊ ĩ regreſ
ſione qm̃ in via vitę nõ ꝓgredi regredi
ẽ· cũ nihil adhuc ĩ eodẽ ſtatu ꝑmaneat

De virginis matris allocutione facta a Symeone Ambroſius vbi· ſ· Capitulũ CIII

Mirabanť aũt parentes
eius q₂ de tãtillo infantulo ab
hoĩe ſene dicantur talia. Sed
audiant adhuc de illo maiora· audiant
⁊ potiora. Benedixit inq̇t illis Syme-
on ⁊ dixit ad Mariam matrem eiꝰ: Ec-
ce poſitus eſt hic ĩ ruinã ⁊ in reſurrectio-
nẽ multoꝝ in iſrael ⁊ in ſignũ cui contra-
dicetur. In vna ſiquidem redemptoris
noſtri dei hoĩſq₃ perſona perfectam dei
perfectamq₃ hominis ineſſe confitemũ na
turam· ⁊ ex vna quidem dñm· ex altera
ſeruũ· ex vna fortem· ex altera infirmuz·
ex vna miraculis coruſcantẽ· ex altera in
iurijs ſuccũbentẽ. Cum ergo populus iu
deorum cerneret eum miraculis refulgẽ
tez deũ eẽ arbitrabať. Cũ aũt infirmita
tibꝫ vel ĩiurijs ſbiacẽtẽ hoĩez eẽ ſuſpica-
bať· ⁊ h̃ q̇dẽ apd̾ ĩcertas turbas. Nõ in-

coꝛdibꝫ diſcipꝉoꝝ ita variebatᷣ eo ꝙ illiꝰ
aſſiduis ac ꝑuatꝗ eloquijs fruebantur.
Quibꝫ etiā ipſis dī: Vob datū eſt noſ-
ſe myſteriū regni dei ꝛc. At vbi ventum
eſt ad paſſionē moꝛtꝗ perijt fides. ablata
eſt oīuꝫ ſpeſ. Deniqꝫ oēs relicto eo fuge
runt. Ex qnibꝫ dū vnꝰ vinctū a longe ſe
quitᷣ ad atriū ꝑueniens eundē ſe cogno-
uiſſe diffitetᷣ. Et q̇s in paſſiōe moꝛtꝗ illo
ruente non rueret. cū euꝫ ꝑcipuus illius
amatoꝛ ꝛ auidus imitatoꝛ vnius ancillę
voce teritꝰ nō ſemel ſed ter abnegaret?
Quia vero illo reſurgēte. reſurrexerūt ī
aīa diſcipuli. ſicut moꝛs eiꝰ facta ē rui-
na multoꝝ ſic ꝛ reſurrectio vita multoꝝ
Sꝫ qꝛ nō oēſ in eū crediderūt. recte ſub
iungitᷣ ꝛ in ſignū cui ꝯdicetᷣ. Nō enī ſig-
mus a noticia alioꝝ abſcōdimꝰ. Quid
aūt añ infideliūꝫ oculos aliud fuit caro
redēptoꝛꝗ. q̄ꝫ qđdam dinitatꝗ eiꝰ ſigilluꝫ
abſconſionis? In ſignū itaqꝫ redēptoꝝ
poſitus eſt ħ cui ꝯdictū eſt. Moꝛs etenī
carnis ꝯdicit nō eſſe deū qui vt hō moꝛi
potuit ab oībꝫ. quę. ſ. ꝯdictio q̇buſdam
verſa eſt ī ſtulticiā. ſicut ait apl̄s. Et di-
xit Symeon matri Jeſu: Tuam ipſius
aīaꝫ ꝑtrāſibit gladiꝰ vt reuelentᷣ cogita
tiones ex multꝗ coꝛdibus. In ſcꝑtura ſa-
cra gladij noīe tꝑalis triblatio figuratᷣ.
ſicut p̄s teſtatᷣ q̇ paſſiōes a ꝑſecutoꝛibꝰ
illatas in ipſos exoptat reflecti dicens:
Gladius eoꝝ intret ī coꝛda ipſoꝝ. Hic
ꝛ de Joſeph in ſeruitute vel carcere tri-
bulato dic̄: Ferrū ꝑtrāſiuit aīaꝫ eiꝰ. do-
nec veniret v̄bū eiꝰ. Nēqꝫ aūt multę tri-
bulationes aīaꝫ trāſfoderit v̄ginis bea-
tiſſimę: illa tñ ħ ſpālitᷣ deſigītᷣ q̄ matna
trāſfixit viſcera dño ī cruce moꝛiēte. Di
catur ꝙ eidē a ꝓpħa ſctō: Tuā ipſiꝰ ani-
mā ꝑtrāſibit gladiꝰ vt reueletᷣ ex multis
coꝛdibꝫ cogitatiōes. Ac ſi diceretᷣ: Ma-
ternis viſceribꝫ tribulatiōis gladio trāſ
uerberarꝗ. videħ in cruce pendētē quē an
gelo annūciāte v̄go cōcepiſti. manente
v̄ginitate filiū ędidiſti. q̄tinꝰ ꝑ ħ factum
ꝛ iudęoꝝ inſultantiū iniq̇tas ꝛ diſcipu-
loꝝ fugiētiū d̄nudetᷣ infirmitaſ. Deiqꝫ
illo pendente in cruce. iudęi ꝑñtes vt de-
ſcenderet inſultabant. apl̄i fugientes de
cruce illū deſcendere poſſe nō credebant
Quę vt vidit Maria. neceſſe fuit matᷣ-
na piaqꝫ viſcera ex eiuſdē redemptoꝛis
paſſione gladio tribulatiōis trāſfigi.

De materna virginis ſollicitu-dine circa filiū Odilo cluniacē-ſis. Capitulum CIIII

Ipſa poꝛro dei genitrix
beata oē tempꝰ dñicę infantię
pueritię. adoleſcētię cū illo per
egit. ꝛ obſequiū maternę dulcedinis vt
vera mater vero hūanitatꝗ ſuę filio mini
ſtrauit. Bern̄. in ſermōe de aſſū
ptione. Nunq̇d non ab initio paſto-
res leguntᷣ veniſſe ꝛ ꝑmā oīuꝫ Mariam
inueniſſe? Inueneřūt inq̇t Mariā ꝛ Jo
ſeph. ꝛ infantē poſitū in ꝑſepio. Sic et
magi nō ſine illa puerū inueneřt. Glo.
ſuꝑ Mattheū. Verū cur nō et Jo-
ſeph cū ea a magꝗ inuentus eſt: ne videlꝫ
aliq̄ gentibꝫ male ſuſpitiōis daretᷣ occa-
ſio q̄ ſtatim ſaluatoꝛe nato ꝑmitias ſu-
as ad eū adoꝛandū miſerūt. Glo. ſu-
per Lucā. Erāt aūt vterqꝫ. ſ. pr̄ eiuſ ꝛ
matᷣ mirātes ſuꝑ his q̄ de illo dicebantᷣ
ab angelis a paſtoꝛibꝫ a Symeone. Jo
ſeph ſiq̇dem ad cōſeruandā Marię fa-
mam Chriſti pr̄ ab oībꝫ eſt putatꝰ. ꝛ qꝛ
nutritius erat illiꝰ. Chryſoſtomuſ
ſuꝑ Mattheū omelᷣ. viij. Conſi-
derandū x̄o qꝛ poſt ſtellę gl̄ioſū indiciū
Chriſtus magos ꝑſidi remittit. ꝛ ipſe cū
matre in ęgyptū fugiēs deſcēdit. vt diſ-
camus ab ipſis vitę ꝑncipijs ad tēpta-
tiones ꝛ inſidias prępari. ſciētes tribula
tiones maximas inſepabiles comites eē
virtutū. Naꝫ ſtatim vt oꝛtus ē Jeſus
cōtra eū tyrānꝰ ſęuit. mr̄ innoxia ī regio
nē barbaroꝝ fugatᷣ. ꝛ magi reoꝛuꝫ moꝛe
claꝫ fugiūt. Sꝫ ꝛ mīcoꝛs deꝰ męſtis rebꝫ
q̄dā etiā iocūda ꝑmiſcuit. Qđ certe in
oībꝫ ſctīs facᷣ q̇s nec tribulatiōes nec io-
cūditates hīe ꝯtinuaſ ꝑmittit. Caſſio
doꝛꝰ ī triptita hiſtoꝛia. Fertᷣ āt ꝙ
ī hermopoli thebaide q̄dā arboꝛ q̄ ꝑſidi

vocatur ſanet multos eius fructu vel fo
lio vel cortice collo infirmantiū alligato
Hęc etenī arbor vt aiūt· cū fugeret Je-
ſus in egyptū cū Maria ꝛ Joſeph· ad
ei⁹ p̄ntiā vſqꝫ ad trā ſe inclinauit· eūqꝫ
ſupplicit̕ adorauit. ¶ Ex omel̕· de vi-
gilia Epiphanię. Defuncto autem
Herode angelus dn̄i ī ſomnis Joſeph
in egypto apparuit. Ad cui⁹ vocem ſur-
gens puerū ꝛ mr̄ez ei⁹ accepit ꝛ in terraꝫ
iſrael rediịt. Ubi qꝫ videndū ꝙ nō dici
tur accepit filiū ſuū ꝛ vxorē ſuā· ſꝫ puerū
ꝛ mr̄ez eius· q̄ſi nutricius nō maritus.

¶ Qualiter inuenit eū in medio doctoꝝ. Beda ſup Lucā· li· j. Capitulum CV

CUnqꝫ factus eſſet Jeſus
annoꝝ duodecim: aſcēdētibꝫ
illis hieroſolymā ſm̄ cōſuetu-
dinē diei feſti cōſūmatiſqꝫ diebꝫ cū redi
rent· remāſit puer Jeſus ī hieruſalē ꝛ nō
cognouerūt parētes eius. Querit aliq̇s
quō dei fili⁹ tanta parētū cura nutritus
obliuiſcēdo relinq̇ potuerit his abeūtibꝫ
Quibꝫ rn̄dendū eſt· qꝛ filiịs iſrael mos
erat vt tempibꝫ feſtis hieroſolymā con-
fluentes· vel ad ꝓpria redeūtes ſeorſum·
incederēt viri· ſeorſū aūt fęminę choros
ducētes. Infantes aūt vel pueri cū q̇li-
bet parētū ire poterāt. Et ideo btā Ma-
ria ꝛ Joſeph· puerū Jeſum quē ſe comi-
tari nō cernebāt viciſſim cū altero paren
te reuerſum putabāt. ¶ Glo· ſup Lu-
cam. Exiſtimātes igit̕ illū eſſe in comi-
tatu· venerūt iter diei ꝛ req̇rebāt eū inter
cognatos ꝛ notoſ. Metuebāt enī ne qd̕
Herodes in eius infantia patrare que-
ſierat tūc· iam in puericia poſitū inuēta
opportunitate interficeret. Deniqꝫ nō in-
uenientes illū reuſi ſunt in hieruſalē req̇-
rentes eū. Una quidē die a hieruſalē re
greſſi. Secūda die int̕ cog̃tos eū quęſi-
erūt ꝛ nō inueniētes. Tertia die regreſſi
ſunt ī hieruſalē nec inuenerūt. Deniqꝫ
poſt triduū inuenerūt illū in tēplo ſeden
tem ī medio doctoꝝ· q̄ſi fons enī medi⁹
doctoꝝ ſedebat· ſꝫ q̄ſi exēplar hūilitatis
p̄us interrogabat ne infirm⁹ docere aude-
at· ne doceri paruulus a ſenioribꝫ erube-
ſcat. Videtes ḡ eū ſic admirati ſūt Ma-
ria· ſ· ꝛ Joſeph ꝛ aliị quicūqꝫ viderunt.
Et dixit mr̄ ei⁹ ad eū. ¶ Bern̄· ſuper
miſſus ē omel̕· j· Fili q̇d feciſti nob̄
Ecce Marię p̄uilegiū: Quis enī ſꝫ au-
deat angeloꝝ: Sufficit enī eis ꝛ ꝓ ma-
gno habēt ꝙ cū ſint ſpūs ex cōditione ex
grā facti ꝛ vocati ſūt angeli· p̄s· teſtan-
te: Qui facit inq̇t angelos ſuos ſpirit⁹.
Maria x̄po ſe mr̄ez agnoſcēs deū maie-
ſtatꝫ ꝛ dn̄m angeloꝝ audacter appellat
filiū ſuū dicēs: Fili q̇d feciſti nobis ſic:
¶ Glo· ſuper Lucam. Ecce inquit
pater tuus ꝛ ego dolentes quęrebamuſ
te. Et ait ad illos: Quid eſt quod me
quęrebatis· neſciebatꝫ qꝛ in his q̄ patris
mei ſūt oportet me eſſe. Non eos qꝛ filiū
quęrūt vituperat· ſed q̇s ſibi ver⁹ ſit pat̕
inſinuat· ꝛ q̇d ei potius cui ętern⁹ eſt fili⁹
debeat. Nam qꝛ deus ꝛ hō eſt· nūc qui-
dem excelſa deitatꝫ nūc infirma p̄fert fra-
gilitatꝫ· q̄ſi dei filius in templo cōmorat̕
q̄ſi fili⁹ hoīs cū parētibꝫ q̇ iubēt regredit̕
ꝛ ſꝫ ē qd̕ ſubdit̕: Deſcēdit cū illis ꝛ venit
naçareth ꝛ erat ſubdit⁹ illis. Magiſter
q̇ppe x̄tutꝫ officiū implet pietatꝫ. Mira-
mur ſi defert honorē p̄ri· q̇ ſubdit⁹ ē mr̄i
Iſta ſubiectio nō ē neceſſitatꝫ ſꝫ pietatis
Quid enī parētibꝫ debeam⁹ oſtendit.

¶ Qualit̕ in nuptiịs oſtēdit ſuę cōpaſſiōis affectū. Bern̄· in ſer mone de hydriịs Cap CVI

CEterū in nuptiịs defici-
ente vino cōuiuantiū verecun-
dię cōpaſſa ē piịſſima x̄go· di-
cens filio ſuo: Vinū nō hn̄t· his inqꝫ ē
cōpaſſa ſic mīcors ꝛ bꝫnigniſſima. Quid
enī de fonte pietatꝫ ꝓcederet niſi pietas:
Quid inqꝫ mirꝫ ſi pietatē exhiberet viſce
ra pietatꝫ: Nōne q̇ dimidia die pomuꝫ
ī mān ſua tenuerit odorē ei⁹ reliqua diei
p̄te ſuabit: Utrū ḡ viſcera illa x̄t⁹ pietatꝫ
affecit in q̇bꝫ nouem menſibꝫ requieuit:
Nā ꝛ ante mentem q̄ꝫ ventrem repleuit
et cum ex vtero ꝓceſſit ab aīo nō receſſit

¶ Idem in alio de eodē. Ecce et
nos oēs ad ſpūales nuptias vocati ſu/
mus·in quibus vtiqꝫ ſponſus eſt Chri/
ſtus dn̄s. Sponſa vo noſipſi ſumus.
Multū hec ſpōſa ſponſo ſuo eſt inferioꝛ
genere ſpē qꝫ ꝛ dignitate. Attamē ꝑpter
iſtā ethiopiſſam de longinq̄ fili⁹ eterni re/
gis aduenit·ꝛ vt illā ſibi deſpōſaret etiā
moꝛi pro ea non timuit. In his qꝫ nu/
ptijs adeſt Maria ſiquid foꝛte deſit ſol
licita·ꝛ reuera iam nuptiarū hic pꝛādiū
celebꝛat᷑. Nā cena quidē in celo ꝛ ī aula
eterna parat᷑·ibi nūqꝫ vinū deficiet· qm̄
ab vbertate dom⁹ illius inebꝛiabim̄ ꝛ toꝛ
rente voluptatꝫ eius potabim̄. Paratū
enī eſt flumē vini qđ letificat coꝛ illi⁹ ce/
leſtis ꝑpli·ſiq̇dem fluminis impet⁹ letifi/
cat ciuitatē dei. Nūc aūt qm̄ grādis no
bis reſtat via:pꝛandium quidē h̄ accipi/
mus·ſed nō in tāta copia·qꝛ plenitudo
ſatietaſqꝫ cene eterne reſeruatur· Hic ğ
nonnūqꝫ vinū deficit·gr̄a·ſ·deuotiōiſ ꝛ
feruoꝛ charitatꝫ. Quotiens m̄ neceſſe eſt
frēs poſt lachꝛymoſas querimōias no/
ſtras mr̄em exoꝛare mīe·vt ſuggerat ſuo
benigniſſimo filio qm̄ vinū nō habeatꝫ:
Et ipſa dico vob̄ chariſſimi ſi pie a no/
bis pulſata fuerit·non deerit neceſſitati
nr̄e qm̄ mīcoꝛs eſt ꝛ mr̄ mīe. Nam ſi cō/
paſſa eſt verecūdie illoꝝ a quibus fuerat
īuitata·multomagꝫ compatiet᷑ nobis ſi
pie fuerit inuocata. Placēt enī illi nu/
ptie nr̄e ac ꝑtinent ad eaꝫ·multo ampli/
us illi nimirū de cui⁹ vtero tanqꝫ e tha/
lamo ſuo ꝑceſſit ſponſus celeſtis.

**¶ Cur filius rn̄dit matri q̇d mihi
et tibi mulier. Idem vnde·ſ·
Capitulum CVII**

Quem vero nō moueat
ꝙ in nuptijs illis reſpōdit dn̄s
benigniſſime ac ſctiſſime matri
ſue dicēs: Quid mihi ꝛ tibi mulier: q̇d
enī inqꝫ o dn̄e t ꝛ illi: Nōne qđ filio et
matri: q̇d ad illū ꝑtinet querꝫ cuꝫ tu ſis
benedict⁹ fruct⁹ ventris eius īmaculati:
Nōne ipſa eſt que ſaluo pudoꝛe conce/
pit ꝛ ſine coꝛruptiōe te ꝑepit: Nōne ipſa
eſt in cuius vtero nouem mēſib⁹ moꝛat⁹
es·cuius virgineis vberib⁹ lactat⁹ es·cuꝫ
qua iam duodecim ānoꝝ factus de hie/
ruſalē deſcēdiſti ꝛ eras ſubdit⁹ illi: Nūc
ergo dn̄e quid moleſtus eſt illi dicens:
quid mihi ꝛ tibi: Multū per oēm mo/
dum. Sed manifeſte iam video ꝙ non
velut indignās aut confundere volens
virginis matris teneram verecūdiaꝫ di/
xeris: Quid mihi ꝛ tibi: cum veniētibuſ
ad te iux̄ matris pꝛeceptū miniſtris nihil
cūctatus facias qđ illa ſuggeſſit·vt q̇d
ergo fratres vt q̇d ſic rn̄dit pꝛius: vtiqꝫ
ꝑpter nos·vt conūſos ad dn̄m iam non
ſollicitet cura parētum ꝛ neceſſitudines
ille ſpūale nō impediāt exercitiū. Ndiu
enī de mūdo ſumus·debitoꝛes nos eſſe
conſtat parentib⁹. At poſtqꝫ noſmetip/
ſos relinq̇mus multomagis ab eoꝝ ſol/
licitudine liberi ſumus. Vn̄ ꝛ legim⁹ fra
trem quendā in heremo conūſanteꝫ cū
ad eum carnalis frater auxilij gratia ad/
uentaſſet·reſpondiſſe·vt adiret alterum
fratrem·cum ille vtiqꝫ iam obiſſet·mirā/
te illo ꝛ dicente·quia moꝛtuuſ eſſet·ſe qꝫ
moꝛtuū eſſe rn̄dit. Optime ergo nos do/
cuit dn̄s ne ſolliciti ſimus ſuper ꝑpinq̄s
carnis noſtre pluſqꝫ religio poſtulet qm̄
ipſe matri ꝛ tali matri rn̄dit: Quid mi/
hi ꝛ tibi eſt mulier: **¶ Glo·ſuper Lu/
cam.** Non ergo matrē illaꝫ eē negauit
vt dicunt heretici·nec eam inhonoꝛauit
ſed illa exigente miraculū facturus eam
non agnouit. Ac ſi diceret: Ex eo ꝙ ge/
nuiſti hoc non operoꝛ·ſed in cruce pēdēs
te matrem agnoſcaꝫ· cum vt filius curā
tui diſcipulo cōmittā. **¶ Bern̄·in ſer
mone de hydrijs.** Deniqꝫ noue/
rat ꝛ ille cui loqueret᷑·ꝛ illa quis loquere
tur. Nam vt ſcias quō reſponſum ipſā
acceperit·aut q̄ntum de filiꝫ benignitate
ꝑſumpſerit·ait miniſtris: Quodcunqꝫ
pꝛeceperit vobis facite.

Virginis Marie

Qualiter filius matrem hono
rauit. Beda in omel. de eodem
Capitulum CVIII

Nec enī matrē ſuā inho
norarēt q̄ nob honorare pr̄es ⁊
mr̄es p̄cepit· aut eā ſibi eſſe ma
trem negaret. ex cui⁹ carne ꝟginea car
nem ſuſcipe nō deſpexit. Sȝ i eo ꝙ mi
raculū factur⁹ ait: Quid m̄ ⁊ t̄ eſt muli
er· ſignificat ſe diuinitatē q̄ miraculuȝ pa
trandū erat nō p̄ncipiū tpalit̄ accepiſſe
de mr̄e· ſȝ eternitatē ſemp habuiſſe d̄ pr̄e
Aug⁹ in ſermōe de aſſūptiōe.
Nūqd aūt ad illi⁹ benignitatē ptinuit
mr̄is honorē ſeruare q̄ legē que mr̄is ho
norē p̄cepit nō venit ſoluē ſȝ adimplere
Ambroſi⁹ ſup Lucā·li·ij· Idcir
co eni vt ſup dictū ē eā cani viro deſpō
ſari voluit·ne temerate ꝟgitatē infamia
vreret· cui ꝗuis aluus inſigne corrupte
le p̄ferre videret. Maluit igit̄ aliqs d̄ or
tu ſuo ꝙ d̄ mr̄is pudore dubitare·quia
ſciebat tenerā eē ꝟginis verecūdiā ⁊ lu
bricam pudoris famā·nec putauit ortuſ
ſui fidem mr̄is iniurijs aſtruēdā Bern̄
ſup miſſus ē omel.j. Ceterū auteȝ
nō deū ⁊ dn̄ȝ angelorꝫ Maria ſuū au
dacter filiū appellat dicens: Fili qd feci
ſti nob ſic? Ecce p̄uilegiū Marie. Quiſ
enī h̄ audeat angelorꝫ? Deniqȝ deſcen
dit cū illis ⁊ venit naçareth· ⁊ erat ſub
ditus illis. Quiſ? qb⁹? De⁹ hoīb⁹. Nec
tm̄ Marie ſȝ etiā Joſeph ꝑpt̄ Mariam
Mirare ḡ vtrūlibet· ⁊ elige q̄d amplius
mireris· ſiue filij benigiſſimā digtionē· ſi
ue matris excellentiſſimam dignitatem.
Vtrūqȝ miraculū· ⁊ ꝙ femīe de⁹ obtē
perat hūilitas abſqȝ exēplo· ⁊ ꝙ femina
deo p̄ncipetur ſublimitas ſine ſocio. In
laudib⁹ ꝟginuȝ ſcṗtura ſinglarit̄ canit·
ꝙ ſequūt̄ agnū quocūqȝ ierit. Quib⁹ ḡ
laudib⁹ indicas dignā que etiā p̄it? De
us itaqȝ ſe hūiliat ⁊ tu te exaltas? Deus
ſe hoīb⁹ ſubdit· ⁊ tu hoīb⁹ geſtiēs dn̄ari
tuo te p̄eponis auctori? Glo ſuper
Mattheū. Cum aūt dicenti ſibi ma
trē ſuā ⁊ frēs foris ſtare querētes eū: Re
ſpondit: Que ē mr̄ mea ⁊ fratres mei ꝛc
nō recuſabat mr̄is obſequia· ſȝ p̄ferebat
p̄ris miſteria. Frēs qȝ nō contēnebat· ſȝ
opus ſp̄ūale cognatiōi p̄ferebat· noſqȝ
ſpm̄ carni p̄ferre docebat. Vn̄ q amat
inqt patrē aut matrē pluſqȝ me non eſt
me dignuſ. Iuxta lr̄aȝ ꝟo frēs dn̄i ſunt
eius cōſobrini: filij Marie· ſ· matertere
eius que d̄r mat̄ Jacobi minoris ⁊ Jo
ſeph et Jude. Sp̄ūalit̄ aūt mater illius
ſunt qui eū in cordib⁹ credentiū gignūt·
fratres ꝟo qui opera patris faciunt.

Qualit̄ eam in fine diſcipulo
cōmendauit. Beda vbi ſupra.
Capitulum CIX

Ante horā quidem paſ
ſionis ſue vt dictuȝ eſt dixerat
filius matri: Mulier qd m̄ ⁊ t̄?
Ac ſi diceret: Quid diuinitati quā ex pr̄e
ſemp habui cū tua carne cōe eſt ex q̄ car
nem ſuſcepi? Nondū venit hora mea vt
hūanitatis aſſūpte fragilitatē moriēdo
demonſtrē. Prius eſt vt eterne deitatis
potētiā ꝟtutes opando patefaciā· ventu
ra ſiqdē erat hora vt q̄d ſibi ⁊ matri cōe
eſſet oſtēderet· cum eam moritur⁹ in cru
ce diſcipulo ꝟgini virginem cōmendare
curaret. Carnis enī infirma ppeſſus ma
trem de q̄ hec ſuſcepat pie cognitā eidē
quem maxime diligebat diſcipulo com
mendauit· quā diuina miracula facturus
quaſi incognitā ſe noſſe diſſimlauit· qr
hanc diem natiuitatē auctorem non eſſe
cognouit. Ambroſius ſup Lucā
li·viij· Ipſa nanqȝ fugientibus aplis
ante cruceȝ ſtabat ⁊ pijs oculis vulnera
filij ſpectabat. Spectabat tamen nō pi
gneris morteȝ· ſed mūdi ſalutē· aut for
taſſe quia cognouerat per filij mortem
mūdi redemptionē futurā· putabat au
la regalis ſe ſua morte publice munere
aliquid adiuturā. Sed ipſe Chriſtus q̄
factus eſt ſicut homo ſine adiutorio in
ter mortuos liber· ſuſcepit quidem ma
tris affectum· non queſiuit ad omnium
redēptionē hoīs auxilium. Glo· ſup

Johãnẽ. Cũ ergo pẽdẽs in cruce vidiſſet
matrẽ ⁊ diſcipulũ ſtantẽ quẽ diligebat
p̃ ceterꝭ familiari dilectiõe dixit mr̃i ſuę:
Mulier ecce filiꝰ tuꝰ. Deinde dixit diſci
pulo: Ecce mr̃ tua. Itaqꝫ mr̃i quã reli/
quit alterũ ꝑ ſe filiũ q̊dãmodo tribuit.
Cur enĩ h̾ fecerit oſtẽdit̾ cũ ſubinfertur:
Et ex illa hora accepit eã diſcipulus in
ſua. Augꝰ ſup Johãnez omel.
cxix. In quę ſua cum reliquiſſet omĩa:
Suſcepit vtiqꝫ mr̃ez dñi Johannes in
ſua non p̃dia q̃ nulla ꝓprie poſſidebat ſ3
officia q̃ ꝓpria diſpẽſatiõe exequẽda cu/
rabat. Glo. vbi. s. Verũ ⁊ ſi nõ ꝓ/
pria habebat. tñ ĩ illa ſocietate cẽtuplũ
accepat vbi erãt oĩa coĩa. nihil habẽs ⁊
oĩa poſſidẽs. Quõ ergo Chriſtus dñs dina
facturꝰ miracula mr̃ez ſuã velut ignotã
repulit. Ecce iam oſtẽdit horam veniſſe
quã tũc p̃dixit. in q̃ ſcʒ agnoſcit de qua
fuerat mortalit̾ natꝰ. ⁊ docet vt a pijs fi/
lijs impendat̾ cura parẽtibꝫ. Vñ ⁊ apl̾s
Si q̇s ait curã ſuoꝝ nõ h3 fidẽ negauit
Hieronymꝰ in ſermõe d̾ aſſũ
ptione. Nec vero pudiciſſima ꝟgini
tas alicui diſcipuloꝝ rectiꝰ q̃ꝫ ꝟgini cõ/
mẽdaret̾ vt eſſet adinuicẽ grata ſocietas
⁊ floridus aſpectꝰ necnõ ⁊ venuſtꝰ ↄuer/
ſandi ꝟnãs alternatim pudicitiarũ ſplẽ
dor decoratus.

Qꝫ Johãnes in hac dignitate Petro ſimilis fuit. Petrus da/ mianus. Cap CX

Libet igit̾ frẽs chariſſi/
mi pulcrã varietatẽ dĩnę diſpo
ſitiõis corã charitate vĩa ꝑpẽ/
dere. ⁊ egregios duos redẽptorꝭ nr̃i diſci
pulos q̃lit̾ int̾ ſe q̃dã dignitatꝭ ſimilitu/
dine cõgruãt cõpare Petruʒ videlʒ et
Johãnẽ. Cõmiſit nãqꝫ dñs Petro cla
ues ecclię. voluit ⁊ btõ Johãni cuſtodi/
am delegare Marię. Vtraqꝫ nimiruʒ
mat̾. mat̾ Maria. mat̾ eccl̃ia. ſ3 Maria
mat̾ Chriſti. eccl̃ia mr̃ chriſtianoꝝ. De
Maria Chriſtꝰ carnẽ ſuſcepit. eccl̃iam
ꝟo de laterꝭ ſui carne ꝑduxit. Ex iſta ꝑ/
dijt ſ̾m carnẽ natus. illã ꝓtulit carne iaʒ
moriturꝰ. Ex iſta voluit naſci. ꝑ illa di/
gnatꝰ eſt mori. Ex vnã ſemel natꝰ eſt in
ꝑſona ſua. Ex altera naſcũt̾ q̊tidie mẽ/
bra ſua. Traxit ex vna qð ꝑ altera mo/
reret̾. ⁊ q̊ vtraqꝫ coĩter ſaluaret̾. Mag
igit̾ ⁊ felix eſt mr̃ btã ꝟgo Maria. ex cu/
ius viſceribꝫ caro Chriſti aſſũpta ẽ. ex q̃
rurſus ꝑ aquã ⁊ ſanguinẽ ꝓfluxit eccl̃ia.
Hoc itaqꝫ mõ ⁊ ex Maria ꝓdiſſe vide
tur eccl̃ia. vtraqꝫ tñ caſta. vtraqꝫ mũda
vtraqꝫ perpetuę ꝟginitatꝭ ſig̃culo p̃mu/
nita. Harũ itaqꝫ duarũ matrũ duaruʒ
perpetuo ꝟginũ. alterã Petro. alteraʒ
Johãni voluit cõmẽdare. vt perpẽſo di/
ligent̾ vtriuſqꝫ pondere miſterij. excellen
tiũ meritoꝝ dignitas in duobꝫ cęli ſena/
toribꝫ videat̾ ęq̃ri. Dicit dñs Petro:
Tibi dabo claues regni cęloꝝ: Nunq̇d
⁊ btã Maria frẽs chariſſimi cęlum non
fuit in cuius vtero ꝟginali nouẽ mẽſibꝫ
tota dĩnitatꝭ plenitudo ꝑmãſit: Ex cuꝰ
caſtis mũdiſqꝫ viſceribꝫ dei ꝟbum ꝑ qð
facta ſũt oĩa ĩmaculata ſe carne veſtiuit
in anguſto. ſ. latebat aluo ↄcluſus. ſ3 to/
tius orb̾ iura regebat ĩmẽſus. In breuiſ/
ſimo inqꝫ ꝟginal̾ vteri domicilio ↄſtitu/
tus ⁊ cęli gub̾nabat imperiũ ⁊ trenorum
oĩuʒ nõ amiſerat ꝑncipatũ. Nõ ergo p̃ſum
ptiue cęlũ dĩ venerabilis virgo Maria.
atqꝫ ideo btm̃ Johãnẽ dñs q̊dãmõ cę
li clauiculariũ eẽ ↄſtituit cũ beatę geni/
tricꝭ ſuę cuſtodẽ eſſe decreuit.

Qualit̾ btã virgo martyriũ cũ filio ſuſtinuit. Bern. in ſermo/ ne de aſſũptiõe Cap CXI

Martyriuʒ ſane virginis
tã in Symeõis ꝓphia q̃ꝫ ĩ ipſa
dñicę paſſiõis hiſtoria cõmen/
dat̾. Poſitꝰ eſt h̾ ait ſctũs ſenex de par/
uulo Jeſu ĩ ſignũ cui ↄ̃dicet̾. Et tuã ip/
ſius aĩaʒ ꝑtrãſibit gladiꝰ. Vere tuaʒ o
beata mater animam gladius pertranſi/
uit. alioq̇n non niſi eaʒ pertranſiens car
nẽ filij penetrauit. ⁊ q̇dem poſtea q̃ꝫ emiſit
ſpm̃ tuus ille Jeſus oĩuʒ quidẽ ſ3 ſpãlit̾

tuus·ipſius plane aīaȝ non attigit cru-
delis lancea·quę nec mortuo parcēs cui
nocere nō poſſet latus apuit·ſȝ tuam vtiqȝ
aīaȝ ptrāſiuit. Ipſius nimirū aīa iā nō
ibi erat ſed tua plane auelli neqbat. Tu
am ḡ ptrāſiuit aīaȝ vis dolorꝭ vt plus q̄ȝ
martyrem non īmerito prędicemuſ·in q̄
nimirū corporę ſēſū paſſiōis exceſſerit cō-
paſſiōis affect⁹. An vo tibi plus q̄ȝ gla-
dius fuit ſermo ille reuera ptrāſiens ani
mā ⁊ ptingēs vſqȝ ad diuiſionē aīę ⁊ ſpi
ritus: Mulier ecce fili⁹ tuuſ. O cōmuta
tionē Iohānes tibi ꝓ Ieſu tradit·ſeru⁹
ꝓ dn̄o·diſcipulus ꝓ mgr̄o· fili⁹ ȝebedei
ꝓ filio dei·purus hō pro deo vero. Quō
vero nō tuā affectuoſiſſimā aīaȝ ptrāſ-
ijt h̄ auditio·qn̄ ⁊ nr̄a licet ſaxea·licȝ fer
rea pectora ſola ſcindit recordatio: Ni-
mirū frēs ꝙ Maria martyr in aīa dicat
fuiſſe miret̄ q nō meminit ſe audiſſe pau
lum int̄ maxia gentiū crimīa memorātez
ꝙ fuiſſent ſine affectione· longe id fuit a
Marię viſceribꝫ·longe ſit ⁊ a ꝑuulis ei⁹.
Sȝ forte qs dicat: Nūqd nō euȝ p̄ſcie-
rat moriturū: ⁊ quidē indubitant̄: Nū-
quid nō ſperabat cōtinuo reſurrecturū:
vtiqȝ fident̄·ſup h̄ doluit crucifixū ⁊ ve-
hement̄. Alioqn qſnam tu frat̄·aut vn̄ t̄
h̄ ſapia vt mirerꝭ magꝭ Mariā cōpatien
tem q̄ȝ Marię filiū patientē: Ille etiaȝ
corpe mori potuit· iſta cōmori corde nō
potuit. Idem ſuper Can̄·omel̄.
xxix· Eſt quidem ſagitta timor domini
q carnis deſideria configit ⁊ interficit vt
ſpūs ſaluus ſit. Eſt etiā ſagitta ꝟmo dei
viuuſ ⁊ efficax·⁊ penetrabilior oī gladio
ancipiti ⁊ ptingēſ vſqȝ ad diuiſionē aīę
ac ſpūs. Eſt etiam ſagitta electa amor
Chriſti q aīaȝ Marię nō modo cōfixit
ſed ptrāſiuit vt nullā in pectore ꝟginą-
li particulā vacuā amore relinqueret·ſȝ
toto corde diligeret ⁊ eſſet gratia plena
Aut certe ptrāſiuit eā vt veniret vſqȝ ad
nos ⁊ d̄ plenitudine illa oēs accipem⁹·⁊
illa qdē ī tota ſe grande vulnus accepit
amoris ⁊ ſuaue. Ego vo me fęlicē puta
uerim ſi ſūmo ſaltem qſi cuſpide gladij
hui⁹ interdū pūgi me ſenſero·vt vel mo-
dico amoris vulnere accepto·dicat etiā
aīa mea: vulnerata charitate ego ſum:
Dicit̄ ḡ Marię. Glo· ſup Lucam
Tuā aīaȝ ptrāſiuit gladius·i·dolor do
minicę paſſiōis acutiſſim⁹. Nō eni po-
tuit videre filiū crucifigi ſine affectū do-
loris matn̄i·licet ſperaret reſurrecturum
morteqȝ deſtructurū. Anſelm⁹ in li
bro orōnū. Dn̄a mea mīcordiſſima
qs fontes dicā erupiſſe de pudiciſſimis
oculis·cū attenderes vnicū filiū tuū in-
nocentē corā te flagellari·ligari·macta-
ri·⁊ carnē de carne tua ab impijs crude-
liter diſſecari: Quibꝫ ſingultibꝫ eſtima-
bo puriſſimū pect⁹ vexatū eſſe cū tu au-
dires: Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Et diſcipu-
lus: Ecce mat̄ tua· Vtinā cū felice Io-
ſeph dn̄ȝ meū d̄ cruce depoſuiſſem·aro-
matibꝫ cōdidiſſeȝ·ī ſepulcro collocaſſeȝ
vel ſaltē ꝓſecut⁹ eſſem vt tāto funeri nō
deeſſet aliqd mei obſequij.

Qualit̄ virgo mat̄ poſt filij re-
ſurrectioneȝ ſe habuit. Odilo
cluniacēſis Cap CXII

SI autē ſcire volumuſ qd
dei genitrix poſt reſurrectioneȝ
eius anteqȝ ipſe cęlos aſcende-
ret agebat·ſine dubio loca dn̄icę natiui
tatis paſſionis ſepulturę ⁊ reſurrectiōis
frequenter viſitabat. In eis lachrymas
fundebat ⁊ oris ſui ſctiſſimi oſcula imp̄-
mebat· deinde ad notū ſibi refugiuȝ·ſcȝ
aplicū conſortiū intuitu dn̄icoꝝ locorū
peracto cum gaudio remeabat. Credi-
mus eam interfuiſſe gaudijs aſcenſiōis
dn̄icę·⁊ in die ſancto pentecoſtes cū apo
ſtolis ſpūſſancti gratiā accepiſſe·quā cō
ſtat eam ab ipſa cōceptione Chriſti ple
niſſime habuiſſe. Hieronymuſ in
ſermōe de aſſūptiōe. Nā ad exē-
plū hūanę vitę p⁹ aſcenſionē chriſti ge-
neraliter eius cōuerſatio cum apoſtolis
vſqȝ ad eorum diſperſionem fuit· ſicut
Lucas in actibus eorū meminit dicens:

Hi oēs ſcilicet apl̄i a monte oliueti hie-
roſolymā regreſſi erāt pſeuerātes vnani-
miter in oīone cū mulierib' ⁊ Maria ma
tre Jeſu ⁊ frīb' eius. Ecce dn̄o Jeſu aſ-
cendente in cęlum cū quib' virgo ī ſcło-
la virtutū vacat ac meditatur in lege mā
datoꝝ dei. vt ⁊ ipſa ſit forma diſciplinę
Chriſti ⁊ virginib' ceteris exēplum pfe-
ctionis. Conuſat etiā cū teſtib' reſurre-
ctionis ⁊ ipſa teſtis. Conuſat cū ſenato-
rib' cęli infra curiā paradiſi ſub diſcipli
na ſpūſſancti totiuſq̄ maieſtatꝫ diuinę
mgr̄i. Inuenit pma int pmas cohortes
ſūmi regis. quorū vita iam nō erat de ter
ris ſed de cęlis. Hinc ⁊ in cęnaculū aſcē
diſſe legunt. quo paſca digniſſime cele-
brabat. Ibi qppe manebant cū Maria
dn̄i Jeſu chriſti mr̄e vnanimit aſpirati
charitate. perſeuerantes in oīone donec
ex alto induerēt virtute. Nam q̄ dudū
cum dn̄o conuſantes ꝟtutib' ⁊ miracu
lis paſcebant. bene in oratione pſeuera-
bant nihil heſitātes donec accipent ſpi-
rituſſancti munera quę poſcebat.

¶ Qualiter poſt aduētū ſpūſſcti vitam duxerit. Idem in eodē Capitulū CXIII

Quod ſi quęrat vlterius
poſt aſcēſionē videlꝫ filij ⁊ ad-
uentū ſpūſſancti beatiſſima vir
go Maria mat qd egerit. vnū pro certo
eſt. qꝛ virgo ſancta corpe ac mēte pman
ſit. Quā ſane Gabriel angelus ac ſi cę-
leſtis paranymphus intactā cuſtodiuit.
et Johannes apl's cui eam Chriſtus de
cruce cōmiſit ꝟginē ꝟgo ſeruauit ſuiſq̄
ſpecialit obſequijs deſeruiuit. Non q̄
eximius ille ſctōꝝ aploꝝ chorus eam de-
ſeruerit. int quos nimirū poſt reſurrectio
nē intrās ⁊ exiēs familiari' de incarna-
tione Chriſti ac reſurrectiōe ↄtulit. Tā-
to ſiqdē verius int ſe de hac materia cō-
tulerūt: q̄ꝫ ↄtopleni' ab initio p ſpm̄ſan-
ctū oīa cognouerūt. ⁊ in oēꝫ edocti ve-
ritatē puenerūt. Quā ſane btiſſimā vir-
ginē ⁊ ſi oēs venerati ſunt diſcipuli eiq̄
dilectiōis officio famulati: Johānes tn̄
ei amplius ac ſpecialius vſq̄ ad vitę fi-
nem deſeruiuit. q̄ ſibi a benigno mgr̄o ī
cruce pēdēte cōmiſſā ī ſuā q̄ſi fili' ma-
trem accepit. Qtis aūt putas eadē vir-
go mater filij dolorib' afficiebat. q̄ amo
re cruciabat. quo deſiderio ęſtuabat. dū
aīo reuolueret cūcta quę viderat ⁊ au-
dierat: puto q̄ quicqd hūanę virtutꝫ ē
cogitare non ſufficiat. Nametſi dilige-
bat ex toto corde Chriſtū. nouiſ tn̄ inflā
mabat q̄tidie pn̄tia abſens affectib' de-
ſiderioꝝ. tanto ſiqdē validius. q̄nto di-
uinis illuſtrabat viſitationib' interius.
Quā nimirū totā ſanctiſpūs repleuerat
grā. totāꝫ dinus amor incanduerat. ita
vt in ea nihil eſſet qđ mūdan' violaret
affectus. ſed ardor cōtinu' ac pfuſi amo
ris ebrietas. Fortaſſis ꝗ prę nimio amo-
re in loco quo filius eius ac dn̄s ſepult'
dicit: interdū eā habitaſſe credim'. q̄ti-
nus pijs paſceret interius amor obtuti-
bus. nam q̄ iam viuēs cū mortuis quę-
reret. hoc enim habet impatiens amor vt
quē đſiderat ſp īuenire ſe credat. Igno
rat quippe iudiciū. ratiōe multotiēs ca-
ret. modum neſcit. nec aliud cogitare po
teſt q̄ꝫ qđ diligit. Amor nō accipit đ im-
poſſibilitate ſolatiū de difficultate reme
diū: Idcirco tandē virgo mat ſup cho-
ros eleuata ē angeloꝝ vt poſſit ſpēm vul
tumq̄ videre ſaluatoris quē amauerat
quē cupierat ex toto deſiderio cordis.

¶ Qualiter eam filius blandiēs ad gloriā ſuāꝫ cōuocauit. Idē in eodem Cap CXIIII

Veni inquit colūba mea
īmacłata mea veni de libano
veni. Nō īmerito đ libano ve
nire iubet. qꝛ liban' cādidatio īterptat.
Erat. n. cādida mulꝗ meritoꝝ ꝟtutib'
ac đalbata niue cādidior ſpūſſcti mune
rib' ⁊ ī oīb' colūbę ſimplicitatē repn̄ta-
uit. qꝛ quicqd ī ea geſtū eſt. totū puritas

⁊ ſimplicitas·totũ veritas ⁊ grã fuit·to-
tum mĩa ⁊ iuſticia que de celo ꝓſpexit.
Ideo autem imaculata qꝛ in nullo cor-
rupta. ¶ **Hugo de ſancto victo-
re.** Tota inquit pulcra es amica mea et
macula non eſt in te. O virginitas hu-
milis·⁊ humilitas virginitatis·quõ in vnũ
conueniſtis? quid feciſtis? ſic ſublimaſtis
humilem·ſic fecundaſtis virginẽ·vt virgo
pariat dei filiũ·⁊ hũilis habeat ſponſuꝫ
deum. Nec alia talem decebat·nec aliꝰ
talis inueniri poterat. Que pulcra es ⁊ ſua
uis quã ſcrutator rerũ ꝓbat·quã inſpe-
ctor cordiuꝫ laudat·quam diligit actor
pulcritudinis·cui teſtimoniũ ꝓhibet ma
giſter veritatis. Iocũde inquit intueor ꝙ
nullam in te maculã video·ꝙ totam te
pulcram aſpicio·ſed multo amplius me
delectat ꝙ totã dulcedine plenaꝫ inue-
nio. Nam fauus diſtillãs labia tua mel
⁊ lac ſub lingua tua·odor vnguentorũ
tuorꝫ ſup oĩa aromata. Ecce circa illam
cõmendat tria·labia·linguaꝫ·vnguẽta.
Trinitas quippe venerat ad virginẽ to-
tam·ſuſceperat in labijs ab ore patris
oſculũ·in lingua patris verbũ·in vnguẽ
tis pũis ⁊ verbi ſpm̃. Fauꝰ inq̃t diſtillãs
labia tua·naꝫ dulcedinẽ emanãt preſſa
Mel eſt diuinitas·cera hũanitas·fauꝰ
verbũ ĩ virgine caro factũ. Ergo fauꝰ diſ-
tillãs labia tua. In te quippe diuina et
humana natura ſoluta veteri diſcordia
pacis oſculo coniũcte ſunt ad ꝑfectam
plenitudinẽ ⁊ eternã vnionẽ. Ego tibi
charitate deuinctus oſculo oris mei la-
bia tua preſſi·ſimulqꝫ dulcis dulcedinẽ
infudi·⁊ a dulci dulcedinẽ expſſi. Val-
de inquit preſſi et impreſſi quia plene in-
fudi ⁊ ꝑfecte ſociaui·valde igitur preſſi
dulcedinẽ·⁊ vere expreſſi ſanitatẽ quaſi
meũ in te tuo ſociaui·⁊ per tuũ a te cum
meo parit ⁊ tuo exiui. Mel erat diuini-
tas mea·⁊ hũanitas tua cera. Inde me-
ipſum feci fauũ ⁊ factus ſum·⁊ ecce fauꝰ
diſtillãs labia tua. Quod·n·impreſſũ
eſt in te aſſumptũ eſt de te·ipſumqꝫ factũ
eſt dulcedine plenũ in me. Modo itaqꝫ
ſum ⁊ qd ſũ ⁊ qd factꝰ ſũ vnũ ex te alterꝫ
añ te. Fauꝰ diſtillãs labia tua. O qꝫ dul
cis ⁊ ſuauis es q̃ ſola digna eras vt ſup-
ne dulcedinis oſculũ in tuo cõceptu ſuſ
ciperes ⁊ totius mundi ſuauitatẽ in par-
tu ſtillares. Mel ⁊ lac ſb lingua tua·hẽ
verbũ patris ſub carne tua·ſub lingua
tua·quia verbũ ſub lingua quia abſcon
ditum: Mel ⁊ lac deus homo. Mel di-
uinitas ⁊ lac hũanitas·quia mel de celi
rore ⁊ lac expmit de carne. Odor vnguẽ-
torũ tuorum ſuper oĩa aromata·qꝛ oẽm
gratiam vincit ſublimitas tua. Nullus
in gratia tibi ſimilis eſſe potuit per quaꝫ
gratia ſuper oẽs filios hoĩuꝫ venit. Sp
ritusſctũs in tua ſingularit hũilitate re-
quieuit qui in tua virginitate miraculũ
nulli compabile fecit. Idcirco odor vn-
guentorꝫ tuorũ ſuper oĩa aromata. Alij
quidem vngũt ad curationẽ·alij vero ad
ſtabilitatẽ·⁊ oẽs ad neceſſitatẽ: Tu vero
filia delicata ⁊ oĩ grã plena chariſſima
in delitijs tuis·vncta es ad decorem tui
decoris ⁊ in ſignũ dilectionis·vnctũ q̇p-
pe paritura ⁊ tu qꝫ es vncta. Ipſe q̇deꝫ
ſup te ⁊ pre cũctis participibꝰ ſuis acce-
pit vnguenti plenitudinẽ·tu vero poſt ip-
ſum pre cũctis ſuauitatẽ.

¶ Qualiter eam ex hac vita mi- grare fecit. ¶ Cap CXV

Iam eni hyems tranſijt
imber abijt ⁊ receſſit. Solida
laus que a ſemetipſa initiũ ca-
pit·eteni ſua queqꝫ verius commẽdant:
ideo primũ laudatur ipſa. Deinde vero
laudant que eius ſunt ⁊ hoc totũ fit ad
amoris incitamentũ. Aduerſa qꝫ cõme-
morant vt ardentis deſideriũ ad effectũ
feſtinet ⁊ inde exire ꝓperet vbi dolor eſt.
Hyems inquit tranſijt. En aĩa ſancta
age quod vis·mũdus tranſit ⁊ cõcupi-
ſcentia eius. Cur diligatur quod tranſit
cũ diligendũ non eſſet etiaꝫ ſi maneret?
Nam cũ ſtaret nocuit·cum ptrãſiret de-
cepit·in altero crudele·in altero fallax.

Audi ergo potius vnde gaudeas ·quo-
niam hyems trāſijt imber abijt ⁊ receſſit
Quid ē hyems? Nōne mortalis vita·
quā corruptionis ſuę torpor aſtringit·⁊
ignorātię caligo obnubilat? Ad agēdū
quippe bonū eſt pigra ⁊ ad pficiēdū nu-
bila. Et vbi ē imber? Nam gelu quidez
interius aſtrīgit· imber autē extrinſecus
ruēs diſſoluit· Imber igitur ē in his quę
pręt ingenitā corruptionē q̄tidie mole-
ſta ingruūt. Egredere ḡ cum iocūdita-
te electa int filias·nec durū tibi videat
carnis corruptibilis indumētum morte
deponere quę ⁊ viuēs noſceris corruptio-
nem carnis nō amaſſe: Exilium euadis
ab erūna liberaris. Nō erūt vltra dolor ⁊
gemitus qm̄ hᷓ priora tranſierunt. Iam
enī hyems trāſijt imber abijt ⁊ receſſit.

Hieronym⁹ vbi·s̄· Sic itaq̧ mū-
di regina de terris ⁊ de pn̄ti ſeculo neq̄
eripit·ſecuraq̧ de ſua imarceſſibili glia
cęli palatiuz ingredit·vbi vna ſocietas
ciuiū ſupnoꝝ·vbi dulcis ſolēnitas an-
geloꝝ·vbi poſt labores ⁊ erūnas fęlix ac
ſuauis refectio aiarū ¶ Beda ſuper
Lucam·li·j· Nulla quidem hiſtoria
docet eam ex hac vita gladij occaſione
migraſſe·vnde ꝯſtat in ꝓphia Symeo-
nis intelligi gladiū·i·dolorē dn̄icę paſ-
ſionis eius aiaz ptranſiſſe. Q⁊ ſi Chri-
ſtum vtpote dei filiū ſponte ꝓpria mori·
ipſamq̧ mortem deuincere nō dubita-
uerit·vt ſua tn̄ carne pcreatū nō ſine do-
loris affectu crucifigi videre potuit.

¶ Qꝫ tota curia cęleſtis ei⁹ exeq-as celebrauit. Hieronymus vbi·s̄· Capitulū CXVI

Ad eius pfecto exequias
cꝗ̄tū credere ... phas eſt angeli
famulabant·⁊ vniuſę cęloꝝ cu-
rię cōgratulabant. Nec mirū q꞉ matnus
honor illi⁹ ē q̇ ex ea nat⁹ ē. Quē oīs cęlo-
ruz ordo venerat ⁊ adorat ſup ſe eleua-
tū cū pr̄e in ſeie maieſtatis diuinę· Legim⁹
itaq̧ cꝗ̄ ſępe ad funera ſepulturaſq̧ q̊-
rūdā ſctōꝝ angelos adueniſſe·⁊ ad exe-
quias eoꝝ obſeq̇a pſtitiſſe·necnō ⁊ aīas
electoꝝ vſq̧ ad cęlos cū hymnis ⁊ lau-
dibus detuliſſe·vbi etiaz vtriuſq̧ ſexus
chori cōmemorant frequent auditi lau-
des īterea cecīniſſe·⁊ qꝺ̄ pſpicuū eſt eoſ-
dem multo nōnūq̄ lumine reſplenduiſ-
ſe. Inſup ⁊ adhuc viuētes in carne ibi-
dem miri odoris fragrātiā pſenſiſſe. Q
ſi interdū ad recreandā ⁊ corroborandā
ſpem aſtantiū ſaluator noſter ob merita
ſuoꝝ amplius cōprobāda talia ⁊ tanta
p ſuos cęleſtes miniſtros circa defūctos
dignat⁹ ē exhibere: Q̄tomagis eius ge-
nitrici in die obitus ſui credēdū eſt cęlo-
rum militiā cū ꝟginib⁹ ſuis feſtine obui-
am adueniſſe·eamq̧ īgenti lumīe circū
fulſiſſe·⁊ vſq̧ ad thronū olim ſibi etiaz
an̄ mūdi cōſtitutionē paratū cū laudi-
bus ⁊ canticis ſpiritalib⁹ pduxiſſe. Nulli
dubiū eſt totā illā cęleſtē hieruſalē inef-
fabili lęticia tūc exultaſſe·tūc iocūdatā
fuiſſe ineſtiabili charitate·tūcq̧ cū gra-
latiōe iubilaſſe. Nec īmerito: Credim⁹
enī ꝙ ipſe ſaluator oīuz ipſe p ſe tot⁹ fe-
ſtiuus occurrit·⁊ eam cū gaudio ſecū in
throno collocauit. Alioqn quō crede-
retur impleuiſſe qꝺ̄ ipſe pręcepit in lege:
Honora inq̇t pr̄ez tuum ⁊ mr̄ez tuam.
Porro ꝙ ipſe pr̄em honorauerit·ipſe-
met nobis teſtis eſt·cū ad iudęos dicit:
Ego honorifico pr̄ez meū. De mr̄e ꝟo
euāgeliſta dicit·ꝙ de hieruſalē rediens
naçareth venit ⁊ erat ſubditus illis.

¶ Qꝫ ambiguū eſt vtrū cū corpe aſſumpta ſit. Cap CXVII

Porro de aſſūptiōe eiuſ-
dem ꝟginis glioſę multi q̇dez
illud apocriphū legēdi ſtudio
carius amplectunt pietatis amore cum ex
inde nihil aliud experiri poſſit pro certo
niſi ꝙ decimaq̇nta die menſis auguſti
glorioſa migrauit a corpe. Mōſtratur
aūt ſepulcrū eius vſq̧ ad pn̄s in vallis
Ioſaphat medio·quę eſt inter montem

ſion ⁊ montẽ oliueti poſita· vbi in eiꝰ ho
nore miro lapideo tabulatu fabricata ẽ
eccleſia in qua ſepulta fuiſſe ab oĩbꝫ ibi-
dem ꝑdicat᷑·ſed nũc vacuũ eſſe cernẽtibꝫ
oſtendit᷑. Unde multi nr̃oꝝ dubitant
vtrũ aſſũpta fuerit ſimul cum corꝑe· an
abierit relicto corpore. Quõ aũt vel quo
tꝑe aut a quibꝫ ꝑſonis ſanctiſſimũ eius
corpus inde fuerit ablatũ· vel vbi tranſ-
poſitũ· vtrũ ne ſurrexerit neſcit᷑. Nõnulli
tñ eam aſtruere volũt iam reſuſcitatam
⁊ in cęleſtibꝫ beata cũ Chriſto ĩmortalita
te veſtitã. Quod ⁊ de beato Johanne
euãgeliſta eius miſtro cui virgini virgo
cõmiſſa eſt a Chriſto · plurimi aſſeue-
rant· qꝛ in ſepulcro eiuſ vt fertur non niſi
mãna inuenit᷑ quod ⁊ ſcaturire cernitur
Verũ qd hoꝝ verius cenſeat᷑ ambigimꝰ
Meliuſqꝫ deo cui nihil ẽ impoſſibile to-
tum cõmittimꝰ qꝫ aliqͥd auctoritate nr̃a
temere diffinire velimꝰ. Sicut ⁊ de illis
qͦs cum dño reſurrexiſſe ⁊ in ciuitate ſan
cta hieruſalẽ apparuiſſe legimꝰ·ſed vtrũ
redierint in terrę puluerẽ certũ nõ habe-
mus. Nõnulli tñ doctoꝝ ſenſerunt ⁊ in
ſuis etiã ſcriptis reliquerũt ꝙ in illis per-
petua reſurrectio ſit cõpleta. Fatent᷑·n·
ꝙ nõ eſſent veri teſtes niſi ⁊ eoꝝ reſurre-
ctio vera eſſet. Unde ⁊ btũs Petrꝰ di-
xiſſe legit᷑ cũ de Dauid in teſtimoniũ lo-
queret᷑: Et ſepulcrũ inqͥt eiꝰ apud nos ẽ
qͥſi nõ auſus ſit dicẽ ꝙ ipſe vel corpꝰ eiꝰ
apd̾ noſ ẽ. Hic eteñ aiũt ⁊ ipſũ cũ cęteꝛ
ſctĩſ reſurrexiſſe· ĩõqꝫ monumẽtũ eiꝰ vacu
um remãſiſſe. Qd̾ ſane factũ ⁊ d̾ alijs lo-
cis ſcͥpturarũ conant᷑ firmare ·videlꝫ vt
hi reſuſcitati iam cũ Chriſto regnent in
ęterna ſocietate· qd̾ qꝛ deo nihil eſt im-
poſſibile· nec noſ d̾ btã ṽgĩe Maria fa-
ctũ abnuimꝰ qꝫuiſ ꝓpt᷑ cautelã ſalua fide
pio deſiderio magꝭ opinari oportet qꝫ
incõſulte d̾finire qd̾ ſine ꝑiculo neſcimꝰ

Qualiter Auguſtinꝰ hic pie cre dendũ eſſe rationibꝰ oſtendit. Auguſtinus in ſermone de eo dem. Cap CXVIII

IPſam qͥdẽ perpetuam
ṽginẽ dei genitricem memores
cõditionis hũanę mortẽ ſubiſ-
ſe tꝑalẽ dicere nõ metuimꝰ· quã ⁊ idẽ eiꝰ
filius lege ſortꝭ hũanę ſuſtinuit· eo ꝙ hõ
erat ex eius vtero ſuſceptꝰ ⁊ ꝓfuſus. Sꝫ
ſi dicimꝰ eam vinculis mortꝭ detentã ⁊
in cõmunẽ putredinẽ ṽmem ac cinerẽ re
ſolutam · videndũ eſt ſi cõueniat tantę
ſctitati. Scimꝰ enĩ dictum ꝑmo parẽti:
Puluis es ⁊ in puluerẽ ibis. Qd̾ ſi de
carnis reſolutiõe dr̃· hanc cõditionẽ ca-
ro Chriſti de carne Marię ſũpta euaſit
quę corruptionẽ nõ ſuſtinuit. Vñ Da-
uid: Nõ dabꝭ inqͥt ſctm̃ tuũ videre corru
ptionẽ. Excipit᷑ ab illa gnãli ſnĩa de vir-
gine ſũpta natura. Poſt hˀ aũt quę di-
cta ſũt Adę a qͥbꝫ excipit᷑ filiꝰ Marię· cõ
tuendũ eſt etiã quę dicta ſũt Euę· ſi cun
ctis ſint fęmĩs gnãlia· ⁊ ſi in aliqͦ excipia
tur Maria. Erũnã quidẽ Maria cum
Eua ſuſtinuit· cuiꝰ aĩaꝫ gladiꝰ paſſiõis
Chriſti ꝑtrãſijt· ſˀ cõceptꝰ nõ multiplica
uit· nec ſub mariti ꝑtãte d̾guit q̃ viſceri-
bus integerrimis abſqꝫ viri cõmixtione
⁊ pctĩ colluuiõe de ſpũſctõ Chriſtũ ſuſ-
cepit: vnde ⁊ ſine dolore gennit· ⁊ ſine
pudoris violatiõe ṽgo ꝑmanſit. Hoc
enĩ potuit efficere d̾ mr̃e qͥ ſic elegit naſci
d̾ ṽgine. Qd̾ ⁊ ſi cõicauit erũniſ Euę· ñ
tñ ꝑturiẽdo cũ dolore ꝓmeruit hˀ ſingla-
ris ſctitaſ eius· ⁊ gr̃a qͥ ſuſceptiõe dei ſin
gularit᷑ eſtimata eſt digna. Si ḡ Jeſus
quẽ ſcimꝰ oĩa poſſe· voluit integrã mr̃eꝫ
ṽginitatꝭ ſeruare pudorẽ· cur nõ velit et
incorruptã a putredinis ſeruare fetore?
Dicat qͥꝫ qͥ cognouit ſenſũ dñi: Nũqͥd
ad eius benignitatẽ ꝑtinet mr̃is honorẽ
ſeruare qͥ legẽ quę mr̃is honorem ꝑcipit
nõ venit ſoluere ſˀ adimplere? Quã ḡ in
vita ꝑ cęteris gr̃a ſui cõceptꝰ honorauit
credere piũ eſt ꝙ eam ⁊ ĩ morte ſingulari
ſaluatione ⁊ ſpãli gr̃a honorauerit. Po
tuit enĩ illã a putredine ⁊ puluere alienã
facere qͥ ex ea naſcẽs potuit ṽginẽ relin
quere. Putredo nãqꝫ ⁊ ṽmis opprobri-
um ẽ hũanę cõditiõis. A quo videlicet

opprobrio cum Jeſus ſit alien⁹. Marię natura excipit̃ quã de ipſa Jeſus ſuſcepiſſe probat̃. Caro enĩ Jeſu caro Marię eſt. Jpſe aũt idem qꝫ qui reſurrexerat cęlos aſcendit ⁊ carnẽ quã de matre ſuſceperat ſuper aſtra trãſuexit honorãſ omnem hũanã naturã ⁊ multomagꝭ maternam. Jllud ergo ſacratiſſimũ corpus d̾ quo Chriſt⁹ carnẽ aſſũpſit ⁊ hũanę nature dĩnam vniuit. non amittẽs qd̾ erat ſed aſſumẽs qd̾ non erat. vt fieret ꝟbuꝫ caro. hoc eſt. deus hõ. vermibꝫ eſcam traditũ eſſe. quia ſentire nõ valeo. dicere ꝑtimeſco. De quo ſi nihil aliud ſentirem qꝫ de ꝓprio. nihil aliud dicerem niſi ꝙ abſqꝫ vllo dubio ſoluẽdũ in morte futurum eſſet poſt mortẽ putredo. poſt putredinem vermis. ⁊ poſt ꝟmem abiectiſſim⁹ puluis. Quod vtiqꝫ de Maria credendum nõ videt̃ cõſentibile. Hãc enĩ eſtimationẽ ꝓpellit incõꝑabile mun⁹ grãę.

Jterum ad idem ꝑſuaſiones alias inducit. Cap CXIX

Quid me dicere multaꝝ inuitat rerũ conſideratio. qrũ eſt ⁊ illa quã ipſa ꝟitas ait aliqñ: Qui m̃ miſtrat me ſequat̃ ⁊ vbi ſuꝫ ego illic ⁊ miſter me⁹ erit. Mariã ſiqdẽ ⁊ opis exhibitiõe. ⁊ fidei rigidiſſima veritate miſtrã eius fuiſſe intelligit oĩs qui ſanũ ſapit. Ope certe miſtrauit quę hũc in vtero geſſit. ꝑtuqꝫ ꝓfuſum aluit ⁊ fouit. in ꝓſepio reclinauit. ĩ ęgyptũ fugiẽs abſcondit. ⁊ oẽꝫ ei⁹ infantiã ꝓſecuta eſt pio mr̃is affectu. ita vt vſqꝫ ad crucẽ in qua iam virũ ꝑfectũ vidit eũ pendenteꝫ ab ei⁹ nõ receſſerit ꝯſectatu. nec ſolũmodo pedũ greſſu. verũ etiã imitatiõis affectu. Porro ſicut ei⁹ miſtratrix deuotiſſima ſpũaliuꝫ operũ q̃litatibꝫ extitit. ita ꝓculdubio religiõis fide ⁊ charitate ſecutrix fuit. quippe q̃ illũ nõ virili ſemine ſꝫm ordinẽ naturę. ſꝫ myſtico ſpiramine archangelo nũciante cõcepiſſe ſe nouerat. Vñ ⁊ cũcta q̃ circa illũ fieri videbat cõſeruans. his audit̃ ad fideꝫ roborata pio corde cõferebat. Fuit inqꝫ ſicut oſtẽſum ẽ fide ⁊ ope chriſti miſtratrix ⁊ vſqꝫ ad eius mortẽ deuota ꝯſecutrix. Si igitur vbi Chriſtus miſtros ſuos eſſe vult ipſa nõ fuerit. vbi erit? Si aũt ibi. nũqd grã pari? vel ſi ęquali grã. vbi eſt ęqua dei cenſura quę reddit vnicuiqꝫ ſꝫm merita? Si merito ꝓ oĩbꝫ Marię viuẽtibꝫ donata ẽ grã. nũqd erit mortuę muniẽda? Abſit. Naꝫ ſi oĩuꝫ ſanctoꝝ mors ẽ ꝓcioſa Marię ſane ẽ ꝓcioſiſſima q̃ tãtã dei grãm comitẽ habuit vt mr̃ dei dicatur ⁊ ſit. Cõſideratꝭ igit̃ oĩbus his vera ratione cenſeo cõfitẽdũ Mariã ad ęternitatꝭ gaudia glioſe aſſũptã Chriſti benignitate cęterꝭ honorati⁹ ſuſceptã ⁊ ad cõmunẽ putredinis ꝟmis ac puluerꝭ humilitatẽ nõ eẽ adductã. Si enĩ in ꝑtãte ſaluatorꝭ eſt de ſctõꝝ capite capilluꝫ nõ perire. eſt ⁊ mr̃eꝫ ſuã cũ aĩa ⁊ corꝑe integrã poſſe ſeruare. Et ſi nullus fideliũ dubitat hꝫ eũ poſſe. cur dubitandũ eſt etiaꝫ ꝙ ad tantã benignitatẽ attinet eum noluiſſe? Si deus ſola grã int̃ crepitantes flãmas nõ ſolũ corꝑa pueroꝝ illęſa. ſed etiã veſtimẽta ſeruare voluit inuſta. cur abnuat ĩ mr̃e ꝓpria qd̾ elegit ĩ veſte aliena? Jonã in ventre ceti ꝓter natalẽ vſũ ſeruauit incorruptũ ſola miã. Mariam incorruptã pręt̃ naturã nõ ſeruauit gratia? Seruat⁹ eſt Daniel intẽꝑatiſſime fami leonũ. ⁊ nõ eſt ſeruãda Maria tantis donata meritꝭ dignitatũ? Hęc ergo cũcta q̃ dixim⁹ qꝛ naturã nõ ſeruaſſe cognoſcim⁹. in integritate qꝫ Marię plus grãm qꝫ naturã potuiſſe nõ dubitam⁹. Lętat̃ ḡ Maria lęticia inenarrabili aĩa ⁊ corꝑe ĩ filio ꝓprio cũ filio ꝓprio ꝑ filiũ ꝓpriũ quẽ in vtero ſuo geſſit quẽ genuit quẽ fouit ⁊ aluit dei genitrix dei miſtratrix deiqꝫ ſecutrix de qua vt dixi qm̃ aliter ſentire nõ audeo alit̃ dicẽ nõ ꝓſumo

Quid de illa materia pie ſentiendũ atqꝫ loquendum ſit. Capitulum CXX

Suſcipiat hũc ſenſũ fra-
terna charitas vĩa ꝓut ſpirit⁹
ſanctus inſpirauerit · ⁊ ſi refra-
gare his elegerit · cũ nõ vult dicere h̃ chri
ſtũ nõ poſſe · ꝓferat q̃re nõ ꝯueniat nll'e
Et ſi ſe dei conſiliũ de his noſſe veraci-
ter oſtẽderit · incipiã ei credere d̃ quibus
aliter nõ p̃ſũpſi ſentire. Si g̃ ſũt vera
que dixi tibi Chriſte gr̃as ago · q꞉ d̃ ſan
cta v̈gine matre tua nõ niſi qd̃ pium ac
dignũ eſt ſentire nõ potui. Si ergo dixi
vt debui · approba Chriſte obſecro tu et
tui. ¶ Hieronym⁹ vbi · ſ̃ · De his
aũt de q̇bꝫ certi ſum⁹ pauliſper loq̃m̃ ad
edificationẽ ⁊ diui noĩs laudeꝫ · vt pro
famulatu religio cõſeruet̃ ⁊ ꝑ affectu de
notio augeat̃. Q̃m̃ igit̃ hec eſt virgo q̃
ſola vniũſaꝫ p̃uitatẽ hereticã interemit
ſola poſt deum ſit que nos in oĩ veritate
confirmet · ſuiſqꝫ meritꝫ cõmendet · ⁊ au-
xilietur p̃cibus vt ⁊ ipſi digni inueniam̃
in eius laudibꝫ. ¶ Bern̄ · in ſermõe
de eodem. Fateor imperitiã meã nec
abſcondo puſillanimitatẽ ꝓpriã. Non
eſt qd̃ amplius me delectet · ſ̃ nec eſt qd̃
me terreat magis q̃ꝫ ſermonẽ h̃re de gl̃ia
virginiſ m̃ris. A laudibꝫ ſiquidẽ hũana
mortalitas nõ debet ceſſare cũ hoĩs ſola
natura ſup̃ ſpũs ĩmortales exaltatur in
v̈gine · ſed de illius gloria · nec ſimile pa
titur deuotio · nec dignũ aliq̇d poteſt cõ
cipere cogitatio · vel inerudita parturire
locutio. Nam ipſi celeſtis curie p̃ncipes
in tante nouitatꝫ cõſideratione clamant
non ſine admiratiõe: Que ẽ iſta que de
deſerto · i · de ſub ſole vbi nihil eſt niſi la-
bor ⁊ afflictio ſpũs · aſcẽdit delitijſ afflu-
ens ſpiritalibꝫ: Quid in delitias dixeri
de cui⁹ v̈ginitatꝫ cũ munere fecũditatiſ
hũilitatꝫ inſigne diſtillãtẽ fauũ charitatꝫ
viſcera mĩe · plenitudinẽ gr̃e · p̃rogatiuã
glorie ſingularꝫ aſcẽdẽs: Ergo ſpecioſa
facta ẽ ⁊ ſuauis etiaꝫ angelis ſanctis in
delitijs ſuis.

¶ Cũ q̃ta gloria virgo mater in
celum aſcendit. Hieronymus
vbi · ſ̃ · Capitulũ CXXI

De hac quoqꝫ ſanctiſſi-
ma v̈gine q̃lit̃ ad celos aſcen-
derit multo admirantꝫ intuitu
ſecretoꝝ ꝯtẽplatoꝝ celeſtiũ in canticꝫ ait:
Vidi ſpecioſam q̃ſi colũbã aſcẽdentem
deſup̱ riuos aq̃rũ. Quaſi colũba ſpecio
ſa fuit · q̃m̃ illius colũbe ſpeciẽ ac ſimpli-
citatẽ p̃mõſtrauit que ſup̱ dñm venit · ⁊
Johãnẽ docuit. Deſup̱ riuos aq̃rũ · q꞉
ſup̱ aquã refectiõis educauerat eaꝫ dñs
ex qua multi riui deducti totã terrã irri-
gant delitiarũ. Cui⁹ ineſtimabilis odor
erat nimis: ad cuiuſ ꝑfecto fragrãtiã le-
ta decurrit oĩs illa hieruſalẽ celeſtiſ. Cir
cundabant eã flores roſarũ ⁊ lilia cõual
liũ · eo ꝙ oẽs aĩe martyrio rubricate bra
chijs eã eterne dilectiõis cõplectant̃ · et
v̈ginitatꝫ ſplendore cãditate atqꝫ ĩ val-
le hũilitatꝫ enutrite circũdãtes eã gr̃a ve-
neratiõiſ obſequũt̃. Recte nimirũ beata
dei genitrix ⁊ martyr ⁊ v̈go fuit · q̃uis ĩ
pace vitã finierit. Nam ꝙ vere paſſa ſit
Symeon ꝓph̃a loquẽſ ad eã dixit: Tu-
am inq̇t ipſius aĩaꝫ ꝑtranſibit gladius.
Alij quidẽ ſancti ꝑ Chriſto paſſi ſunt ĩ
carne · btã v̈go dei genitrix in ea ꝑte ſui
eſt paſſa q̃ impaſſibilis ⁊ ĩmortalis habe
tur · i · in aĩa vel in mẽte. Idcirco vt veꝝ
fatear pluſq̃ꝫ martyr fuit · q꞉ ſpecialit̃ et
atrotius paſſa eſt dum paſſiõis Chriſti
gladiũ in aĩa ſua ſuſtinuit. Cõſtat nẽpe
q꞉ plus oĩbꝫ dilexit · ideo ⁊ plus doluit ĩ
tantũ vt aĩaꝫ ei⁹ totã ꝑtrãſiret ac poſſi-
deret vis doloris ad teſtimoniũ eximie
dilectionis. Eius nimirũ dilectio morte
fortior extitit · quia mortẽ Chriſti ſuã fe-
cit. Nũc aũt circũdãt eã roſarum flores
indeſinent̃ ipſius pulcritudinẽ int̃ filias
hieruſalẽ admirãtes. Bñ circũdãt eam
flores roſarũ ⁊ liliũ cõualliũ vt virtutes
v̈tutibꝫ fultiant̃ · ⁊ decore formoſitaſ au
geatur. Sctõꝝ q̇ppe claritas ſubmittit̃
vt ei⁹ amplior gloria cõmẽdet̃ que ſuper
angeloꝝ choros exaltata iam btiſſima
p̃dicat̃. Nam ſi quelibet v̈ginitas intã
tum erigit̃ vt angelis compet̃ · que ⁊ an-
geloꝝ dño nuptiarũ federe copulatur.

Multomagis glorioſa virgo que ſingulari cōmendat̄ pͥuilegio ⁊ imenſo ditatur meramonio. Sicut igit̄ in cōparatione dei nemo bon⁹. Sic ⁊ in cōpatiōe matris dei nulla perfecta inuenit̄. ⁊ ſi virtutibus eximia cōprobet̄. Deniqȝ ſi gaudium ſit in celo de quolibet peccatore penitentiā agēte. multo magis eſtimandū̄ eſt pro tante virginis exaltatione.

Qualiter aſcendens a celi ciuibus ⁊ a filio ſuſcepta ſit. Bernardus in ſermone vbi ſupra. Capitulum CXXII

Quis ergo cogitare ſufficiat q̄z glorioſe ea die mūdi regina pceſſerit. ⁊ q̄to deuotionis affectu tota in ei⁹ occurſū celeſtiū legionū multitudo pdierit. qb⁹ ad thronum glorie canticis ſit deducta. q̄z placido vultu. q̄z ſerena facie. q̄z diuiniſ amplexib⁹ a filio ſuſcepta. ⁊ ſup oēs creaturā exaltata cū eo honore q̄ tāta mat̄ digna fuit cū ea gloria q̄ tm̄ filiū decuit. Felicia prorſus oſcula labijs lactentis impſſa cui virgineo mat̄ applaudebat in gremio. Verū inq̄t nō feliciora cenſebim⁹ illa que ab ore ſedentis in dextera pr̄is hac die ſuſcepit in btā ſalutatiōe cū aſcēderet ad thronū glorie. canēs epithalamiū ⁊ dicēs: Oſculetur me oſculo oris ſui. Deniqȝ Chriſti gnātionē ⁊ Marie aſſūptionē q̄s enarrabit: Q̄tū eni grē p̄ ceteris adepta eſt in terris. tm̄ ⁊ in celis obtinet glie ſingl'aris. Qd̄ ſi oculus nō vidit. nec auris audiuit ⁊ in cor hoīs non aſcendit q̄ preparauit de⁹ diligētib⁹ ſe. q̄d preparauit gignenti ſe? Et qd̄ oīb⁹ certū eſt pre oīb⁹ diligenti? Aug⁹ in ſermōe vbi. s. Hui⁹ aīa in celū aſſūpta pculdubio Chriſti filij ſui claritate glioſiſqȝ ɔſpectib⁹ eius pfruit̄ ⁊ ſp videre deſiderās ſempqȝ cōſpiciēs excellētiori q̄dā ac ſpāli p̄rogatiua ab ipſo honorat̄. corp⁹ ſuū in illo poſſidēs. ⁊ ſi nō ſuū p qd̄ genuit. tn̄ ſuū qd̄ genuit. Imo ſi nō obuiauerit auctoritas nec dū pſpecta vere credo qd̄ ⁊ p qd̄ genuit q: tanta ſctificatio dignior eſt celo q̄z terra. Thronū quippe dei thalamū dn̄i tabnaculū Chriſti dignū eſt ibi eē vbi ē ipſe. Hūc theſaurū digni⁹ eſt celū ſeruare q̄z terrā meritoqȝ nō putredinis reſolutio ſ incorruptibilitas ſequit̄ integritatē tantā. Hieronym⁹ vbi ſupra. Maria ergo q̄to v̄tute altiſſimi extollit̄ ad ſublimia. tanto clarior reſultat in gloria. Plena ſiquidē gr̄a plena deo plena. v̄tutib⁹ nō poteſt nō poſſidere plenit̄ gloriā eterne claritatis quā pleniſſime accepit vt mat̄ fieret ſaluatoris. Hanc itaqȝ filie ſion oēs vider̄t ac beatam dixerūt eamqȝ regine laudauerunt Et tantā vtiqȝ viderūt eam q̄tam nullus enarrādo explebit mortalium. q̄to magis deum qui talem ⁊ tantā fecit eā vt ipſe fieret per illam ſicut ſcriptum eſt: Hō nat⁹ eſt in ea. ⁊ ipſe fundauit eā altiſſimus. Cūqȝ in domo patris māſiōes multe ſint credim⁹ ſplendidiorē mr̄i filium pſtitiſſe. quā ſibi domū olim edificauit ſubnixam ſeptē colūnis. In qua nimirū domo eccleſiarū dei nuptie parantur. In eo namqȝ v̄ginis vtero īmortali ſponſo virginitas cōſecrat̄ vt totū celeſte cōmerciū efficiatur.

De aſſumptionis eius ſolennitate veneranda. Idem in eodem. Capitulū CXXIII

Sicut ergo eadē glorioſa v̄go incōpabilis ē ceteris virginib⁹. ſic ⁊ aſſūptiōis ei⁹ feſtiuitas incōpabilis ē ceteris ſctōꝝ ſolēnitatibus. ⁊ admirāda etiā angelicis v̄tutibus Ipſa eteni die btiſſima v̄go felicit̄ alternantib⁹ hymnidicis angeloꝝ choris intr̄ paſcua eterne viriditatis itroiuit. ⁊ vſqȝ ad throni celſitudinē mat̄ v̄go pceſſit atqȝ poſt Chriſtū glioſa reſedit. Vñ ɔſider̄ de ipſa ſctā dei canit eccl'ia. qd̄ de nullo alio ſctōꝝ fas eſt credere videl; eā vltra angeloꝝ merita trāſcēdiſſe. Hinc etiā

ex pſona angelicoꝝ ſpirituū admirans
ſpūſſctūs ait: Que eſt iſta q̄ aſcendit p
deſertū ſicut ꝟgula fumi ex aromatibꝰ
myrrhe ꝛ thuris ꝛ vniūſi pulueris pigmē
tarij: bene q̄ſi ꝟgula fumi. q: gracilis et
delicata. q: diuinis extenuata diſciplinis ꝛ
intus in holocauſtū cōcremata incēdio
pij amoris. ꝛ deſiderio charitatis. Virgu
la inquit fumi ex aromatibꝰ. quia multis
erat repleta ꝟtutū odoribꝰ. vnde manās
ex ea fragrabat odor ſuauiſſimꝰ etiā ſpi
ritibꝰ angelicis. Vere btā ſupnoꝝ ciuiū
ſocietas ꝛ admirabilis eoꝝ charitatis vna
nimitas. vbi nullus angelorum nō dico
beate Marie ꝟginis ſ; nec cuiuſq; ſan
ctoꝝ inuidet glorie. ſed totum in altero
poſſidet vnuſq́ſq; qḋ gratis p̄ſtatur oībus
vt glorificetur deus. ꝛ de oībus ꝛ in oībus
ꝛ ab oībus. Hec eſt ḡ dies p̄clara in q̄
beatiſſima ꝟgo puenire meruit vltra q̄;
nr̄e hūanitatis ē natura. vbi nō ſuba tol
litur. ſed glorie magnitudo demōſtratur
cū eleuatur ad celi palatiū in dexteram
pris. vbi Chriſtꝰ p nobis introiuit pon
tifex factus in eternū. Ipſā enim pceſſit
ex ea fide vera genitꝰ ad celū vt ei para
ret ethereis māſionibꝰ locū. Et ſi gau
diū in celo fit vt dictū eſt de q̄libet pctō
re penitētiā agente. multo magis eſtiman
dū eſt p tante ꝟginis exaltatiōe. Cuius
nimirū feſtiuitas oīū eſt ḡtulatio ciuiū
ſupnoꝝ. Nec illū diē vt credimꝰ tm̄mō
ſolēniter p eiꝰ honore ducūt annuū. ſ; cō
tinuū iocūditatis colūt. etiā ꝛ in etnū ve
neratiōis obſeq̄o cū oī amoris ꝛ gaudij
tripudio. Hec ḡ feſtiuitas q̄ nob reuol
uitur annua illis oībꝰ ē facta ꝯtinua. Nec
imerito oīs illa celeſtis ciuitas ꝯgtulatur
ꝛ venerat mr̄e;. cuius filiū adorat ſuper
ſe regem.

Cur illa die legitur euāgeliū de Martha ꝛ Maria. Bern. i ſermone vbi. ſ. Cap CXXIIII

Verū qḋ miratur angeli de terra deſerta Mariā aſcēdere
delitijs affluentē? Mirentur potiꝰ chriſtū
pauperē de celeſtis regni plenitudine de
ſcendētē. Lōge etenī ampliori miracu
lo dignū videtur filiū dei paulominus ab
angelis minorari q̄; mr̄em dei ſup ange
los exaltari. Illius ſiquidē exinanitio
facta eſt nr̄a repletio. Illiꝰ miſerie ſunt
mūdi delitie. Illius inopia ē nr̄a copia
ſed ꝛ crucis ignominia facta ē credentiū
gloria. Idem in alio. Quē itaq;
pus Maria ſuſceperat in huiꝰ mūdi ca
ſtellū intrātē. ab eo ſuſcipitur hac die ſan
ctam ingrediēs ciuitatē. Nec in terris lo
cus dignior erat ꝟginalis vteri templo
in quo dei filiū Maria ſuſcepit. Nec in
celis regali ſolio q̄ Mariā hac die filius
ſublimauit. Felix nimirū vtraq; ſuſce
ptio. vtraq; ineffabilis. q: vtraq; inexco
gitabilis. vtrobiq; mirāda eſt dignitas
ꝟginis mr̄is. vtrobiq; amplectēda dig
tio maieſtatis. Vt qḋ enī ipſa die ī eccle
ſijs chriſti euāgelica illa lectio recitatur in
q̄ mulier inter mlieres bn̄dicta ſaluatorē
excepiſſe intelligitur? Credo vt iſta quam
nūc celebramꝰ ex illa ſuſceptiōe aliq̄te
nus eſtimetur. imo vt iux illiꝰ ineſtimabilē
gloriā ineſtimabilis ꝛ iſta cognoſcatur. In
trauit inq̄t Jeſus ī q̄dā caſtellū. ꝛ mu
lier quedam Martha noīe excepit illū
in domū ſuā. Felix mulier cuiꝰ domꝰ ſal
uatore ſuſcepto mūda quidē inuēta eſt
ſ; plane nō vacās niſi forte q̄s dixerit va
cuā quā ſalutat āgelus grā plenā. Nec
hoc ſolū ſed adhuc in eā q̄; ſupuenturū
aſſerit ſpūſanctū. Ad qḋ autē niſi vt q̄
iam ſibi plena erat nob etiā ſupplena ꝛ
ſupefluēs fiat? Vtinā in nos fluat grā
rū aromata. vtinā accipiamꝰ oēs de ple
nitudine tanta. Et huic erat ſoror noīe
Maria. He ſorores debēt eſſe cōtubna
les. Hec circa frequēs miniſteriū occu
pata. illa ꝟo dn̄icis ſmonibꝰ intenta. Or
natus ḡ domꝰ ſpectat ad Marthā. im
pletio ad Mariā. Vacat enī dn̄o vt nō
ſit domꝰ vacans. Mundatio ꝟo attri
buitur Laçaro quē a mortuis excitat
vox ꝟtutis vt videatur formā gerē penitētis

¶ Idem in alio Martha quideꝫ ⁊
Maria tm̄ inueniunt͛ in ꝟginali thala-
mo · qm̄ ipſa virgo mater ⁊ Eliçabeth
grauide ac grādeue q̄ſi mēſibꝫ tribꝫ hu-
mili deſeruiuit officio · ⁊ verba d̄ filio cō
ſeruabat cōferēs in corde ſuo. Nemineꝫ
ergo moueat ꝙ ſuſcipiens mulier non
Maria ſed Martha vocat͛ · qm̄ in hac
vna ⁊ ſūma Marię ⁊ Marthę negociū
⁊ Marię nō ociū inuenit͛. Martha chri
ſtum excepiſſe legitur quę ꝓor natu vide
tur. Nam ⁊ ſaluṫ initiū ſibi magꝭ vendi-
cat actio q̄ꝫ contēplatio. Laudat ergo
Chriſtus Mariaꝫ ſed a Martha ſuſci-
pitur. Amat Rachelē Jacob · ſed ignorā
ti Lya ſupponit͛. Idē vbi · s̄ · Nulla
ꝟo Laçari mentio fit qm̄ ab īnocētiſſi-
mo corde Marię pęnitentia longe fuit.
Abſit enī vt ꝓprij q̄cq̄ꝫ inq̄namenti do-
mus hęc aliq̄n habuiſſe dicat͛ vt in ea ꝓ
inde ſcopa Laçari quęrat͛.

¶ Qꝛ in eius aſſūptione lętifica-
ti ſunt celi ⁊ terra. Idem de eo-
dem. Capitulū CXXV

Itaq̄ꝫ glorioſa virgo dū
cęlos aſcēdit etiā ſupnoꝝ gau
dia ciuiū copioſis augmēṫ cu-
mulauit · Nam ſi paruuli necdū nati Jo
hannis aīa liquefacta eſt vt Maria lo-
cuta eſt · quę nam fuit illa exultatio cęle-
ſtium · cuꝫ ⁊ eius audire vocē ⁊ videre fa
ciem eiuſq̄ꝫ beata frui p̄ñtia meruerunt?
Nos q̄ꝫ chariſſimi qui non habem⁹ hic
manentē ciuitatē · ſed illam cęleſtē inq̄ri
mus ſi tñ in ea ciues ꝯſcripti ſum⁹ · pro-
fecto dignū eſt etiam vt h̄ exilio ſuꝑ flu
mina babylonis illi⁹ recordari eiuſq̄ꝫ cō
municare gaudijs participare lęticiā · et
eam maxime quę tam copioſo impetu lę
tificat hac die ciuitatē dei vt ſentiamus
⁊ ipſi ſtillicidia ſtillātia ſuꝑ terrā. Pręe-
ceſſit nos regina nr̄a · p̄ceſſit ⁊ tam glo-
ſe ſuſcepta ē · vt fiducialit͛ ſequāt͛ dn̄am
famuli clamitātes: Trahe nos poſt te in
odore vnguētoꝝ tuorū. Aduocataꝫ in
cęlum ꝑegrinatio nr̄a p̄miſit · quę tanq̄ꝫ
mater iudiciſ ⁊ mat͛ mīę ſupplicit͛ ⁊ effica-
citer ſaluṫ noſtrę negocia ꝑtractabit.
Precioſū hac die terra nr̄a mun⁹ in cę-
lum direxit · vt dando ⁊ accipiēdo fęlici
amicitiarū fędere copulent͛ hūana diui
nis · terrena cęleſtibꝫ · ima ſūmis. Illuc
enī aſcendit fruct⁹ terrę ſublimis vnde
data optima ⁊ dona ꝑfecta deſcendunt
Aſcendens ḡ in altum virgo beata da-
bit ipſa q̄ꝫ hoībus dona. Siq̄deꝫ nec ei
facultas deeſſe poterit nec volūtas · niſi
forte aut nō credit͛ dei fili⁹ mr̄eꝫ honora-
re aut dubitare quis pōt Marię viſcera
mīcordis in affectu charitaṫ oīo trāſiſſe
in quibꝫ ipſa charitas quę ex deo eſt no-
uem mēſibꝫ corꝑalit͛ requieuit. Deniq̄ꝫ
ſi diligim⁹ eam gaudebim⁹ vtiq̄ꝫ · qꝛ va
dit ad filiuꝫ ⁊ ꝯgratulabim̄ ei · niſi forte
qd̄ abſit inuētrici grē oīodis inueniam̄
ingrati. ¶ Hieronym⁹ vbi · s̄ · Illa
namq̄ꝫ die nob oībꝫ ipſius intuentiētibꝫ
meritꝭ ſalus ē aucta. Sꝫ ⁊ ſacris ꝟgini-
bus eam diligentibꝫ honor ⁊ virtus am-
plior pręſtant͛ ⁊ gratia.

¶ Qꝛ ipſa eſt mulier ſolē amicta
et lunę ſuppoſita. Idem in eo-
dem. Capitulū CXXVI

De hac rurſus ī canticis
ait ſpūſſctūs: Quę ē iſta quę
aſcēdit q̄ſi aurora ꝯſurgēs pul
cra vt luna electa vt ſol. Admirat͛ enim
ſpūſſctūs · qꝛ oēſ admirātes facit de aſcē
ſu ꝟginis huius · ꝙ videlꝫ ipſo aſcenſu
ſuo reſplendeat q̄ſi noui diluculi rutilāſ
aurora multis freta ſctōꝝ agmībꝫ atq̄ꝫ
vallata · vnde etiā dı̄ terribil͛ vt caſtrorū
acies ordinata · qꝛ ſcꝫ hincinde ſctōrum
angeloꝝ p̄ſidijs fulta. Pulcra vt luna
imo pulcrior q̄ꝫ luna · qꝛ iam ſine ſui de-
fectu coruſcat cęleſtibꝫ fulgoribꝫ illuſtra-
ta. Electa vt ſol ꝟtutuꝫ fulgore · qꝛ ipſe
vt ex ea naſceret͛ elegit eam ſol iuſticię.
¶ Bern̄ · in ſermōe de eodē. Ipſa
eſt deniq̄ꝫ mulier amicta ſole · i · induta
ineffabili charitate · amicta inq̄ꝫ lumine
ſicut veſtimēto · q̄ induimi indumētū ait

aplŝ dn̄z Jeſū chriſtū. Cꝫ familiarꝭ ei fa
cta es o dn̄a · q̄ꝫ ꝓpria · imo q̄ꝫ ītima. Ve
ſtiſti eū ſb̄a carnis · ⁊ ille te gl'ia ſue maie
ſtatꝭ veſtiſti nube ſolē · ⁊ ipſa ſole veſtiriſ.
Nouū fecit dn̄s ſup terrā vt mulier viꝝ
circūdaret · nouū q̄ꝫ fecit ī celo vt mulier
amicta ſole appareret · Luna vero ſub pe
dibus eius eſt eccleſia. Nam Maria ſu
per oēs etiā angeloꝝ choros indubitan
ter eſt exaltata.

Idem de eodem

Deniqꝫ ſub ipſa eſt omnis defectus · q̄c
quid fragilitatis ſeu corruptiōis eſt · ex
cellentiſſima q̄dam ſublimitate · p̄ ceterꝭ
oībus creaturis excedit ⁊ ſupgredit᷑ · vt
merito luna ſic etiam ſub pedibꝯ eiꝰ eſſe
dicatur. In ſole ſiquidē eſt feruor ⁊ ſplē
dor ſtabilis · in luna vero ſolus ſplendor ⁊
is oīno incertus atqꝫ mutabilis. Unde
ſcriptū eſt: Sapiens ꝑmanet vt ſol · ſtul
tus vt luna mutat᷑. Jure ergo Maria
ſole perhibet᷑ amicta que diuine ſapie ꝓfū
diſſimā vltra q̄ꝫ credi valeat abyſſuz pe
netrauit · vt q̄ꝫtum ſine ꝑſonali vnione
creature cōditio patitur · illi luci inacceſ
ſibili imenſa videat᷑. Illo nimiruz igne
labia ꝓphete purgant᷑ · illo q̄ꝫ ſeraphin
accendunt᷑ · longe vero aliter hec virgo me
ruit nō velut ſūmatim tangi ſed operiri
magꝭ ac circūfundi · ⁊ tanq̄ꝫ ipſo igne cō
cludi. Sane candidiſſimꝰ atqꝫ calidiſſi
mus huiꝰ mulieris amictꝰ cuiꝰ oīa tam
excellēt᷑ irradiata noſcūt᷑ vt nihil ī ea nō
dico tenebroſū vel ſaltē minꝰ lucidū ꝟ nec
tepidū liceat ſuſpicari. Vis aūt ſtulticia
longe ſub pedibus eiꝰ eſt · vt penitꝰ abſit
⁊ ab inſipiētiū mulierū numero ⁊ a virgi
num fatuarū collegio. Jmo vero ⁊ vni
cus ille ſtultuſ ac totius ſtulticie p̄nceps
qui vere mutatꝰ vt luna in decore ſuo ꝑ
didit ſapiaz · ſub Marie pedibꝯ cōtritꝰ
⁊ conculcatꝰ ſeruitutē patitur miſeram.
Jpſa nimirū eſt mulier quondaz a deo
ꝓmiſſa caput ſerpentꝭ antiqui virtutꝭ pe
de cōtritura · cuiꝰ plane calcaneo multis
verſutijs īſidiatꝰ eſt ſed ſine cauſa. So
la nanqꝫ contriuit vniuſam hereticā pra
uitatem. Deniqꝫ ⁊ cōtinuo per Herodē
draco parienti inſidiatus eſt vt naſcen
tem excipiēs filiuz deuoraret · eo ꝙ inter
ſemen mulieris ⁊ draconis inimicitia eēt

Qualiter duodecim ſtellis eſt coronata. Cap CXXVII

In capite inquit eiꝰ co
rona ſtellaꝝ duodecim dignū
plane caput coronari ſtelliſ ꝙ ⁊
ipſis longe clariꝰ micās ornet eas potiuſ
q̄ꝫ ornet᷑ ab eis. Quid ni coronēt ſidera
quā ſol veſtit: Sicut dies verni circūdāt
eam flores roſarū ⁊ lilia cōuallīū. Quis
gēmas eſtimet · q̇s ſtellas numeret e q̇bꝰ
regiū diadema Marie cōpactū eſt: Su
pra hoīez ē corone huiꝰ exponere rationē
indicare cōpoſitionē. Nos tn̄ ꝓ exigui
tatꝭ nr̄e modulo abſtinētes a ſecretoruz
ꝑiculoſo ſcrutinio nō incongrue forſitā
duodecim ſtellas iſtaſ duodecim ꝑroga
tiuas intelligere videamꝰ · q̇bus Maria
ſingularit᷑ adornat᷑. Sūt enī in ea quat
tuor ꝑrogatiue celi · q̄ttuor carnis · ⁊ q̄t
tuor cordis. Prima de celo ꝑrogatiua
fuit in eius gnātione · que longe ante pa
tribꝯ eſt celitus repromiſſa myſticꝭ mira
culis ꝑfigurata · ꝓpheticꝭ oraculiſ ꝓnun
ciata. Secūda fuit in angelica ſaluta
tione · q̄ ſcilicet ab archangelo ſalutata
eſt officioſiſſime vt iam tunc ſup̄ oēs ce
leſtiū ordines legionū exaltatam cernere
videretur in ſolio regali · ⁊ paulominus
adorare feminā q̇ ſolebat hactenus ab
oībus equanimit᷑ adorari. Tertia vero in
ſpūſſancti ſuperuentione quo meruit vt
dictuz eſt non ſūmatim tangi · ſed reple
ri · vel vndiqꝫ circūfundi. Quarta in filij
dei inenarrabili conceptiōe. Non enim
vt oēs cetere ꝯcepit ī iniquitate ſed ſo
la ſpūſſancti ſanctificatione · ⁊ ipſa con
ceptio vel partꝰ ſignū magnū fuit ſicut
Eſaias ait: Dabit dn̄s ipſe vob ſignū
Quodqꝫ oīno vnus deus ⁊ homo ex ea
prodiret abyſſus eſt luminis · nec facile
dixerim ꝙ vel angelicus oculus ad eius
fulgoris vehemētiā nō caliget. Prima

ꝟo carnis eius ꝓrogatiua eſt ꝙ ꝟginitatis fuit ꝑmiceria. Prima q̄ppe vitā angelicam in terris ducere ꝓpoſuit · in quo ipſius ꝓpoſiti nouitas eam euident̄ illuſtrat eo ꝙ in libtate ſpūs moſaica decreta transcendēs illibatā deo corpis ſimul ac ſpūs ſanctimoniaȝ vouit. Secunda fuit ꝙ ſine corruptione fęcūdabat̄. Magnū quidē eſt eſſe ꝟginē · ſed longe glorioſius virginē matrē. Et iſtę duę ſtellę mutuis ſe radijs illuſtrāt · quia glorioſioꝛ apparet ⁊ ex ꝟginitate fęcūditas ⁊ ex fęcūditate ꝟginitas. Tertia ꝟo ꝙ ſine grauamine grauida · vn̄ in ipſo ſuę conceptionis initio qn̄ cęterę ꝟgīes miſerabilius affligunt̄ tota alacritate in montana cōſcendit vt Eliçabeth miſtraret Sȝ ⁊ in bethleem aſcendit iminēte iam partu portans illud onus leue a q̊ ⁊ ipſa portabat̄. Quarta ꝙ ſine doloꝛe puerpera · videlicet īmunis a cōmuni maledictione mulierū in doloꝛe parturientiuȝ. Prima deniq̄ pręrogatiua coꝛdis fuit māſuetudo pudoꝛis. Nūq̄ enī loquax nuſq̄ pręſūptuoſa fuiſſe videt̄ · vn̄ nec in textu q̄ttuoꝛ euangeliſtaꝝ ſi bene memini niſi quater loquēs audit̄. Secūda deuotio hūilitat̄ quę euidenti⁹ in ſermone apparuit dū ex ſe filiū dei naſciturum audiens nihil aliud q̄ȝ eius ancillā ſe eē reſpōdit. Tertia fuit magnanimitas credulitat̄. Licet enī in eſtimatiōe ſua tam eſſet hūilis · nihilomin⁹ tn̄ ⁊ in pꝛomiſſionis fide magnanimiſ. Hę q̄ȝ duę ſtellę ſcilicet hūilitas ⁊ magnanimitas fuerūt ex mutuo reſpectu clarioꝛes. Quarta fuit martyriū coꝛdis qd̄ tam ex ꝟbis commendat̄ Symeoniſ q̄ȝ ex hiſtoꝛia dn̄icę paſſiōis: Tuā inq̇t ipſius aīaȝ ꝑtranſibit gladi⁹. Igit̄ ingredimini filię ſion et videte mr̄em Salomōis reginā in diademate q̊ filius ſuus coꝛonauit eā. Tibi ꝟo mr̄ mīę tuis pedib⁹ ꝓuoluta iacēs luna deuote ſupplicat vt in lumīe tuo videat lumē ⁊ ꝑ te mediatricē veri ſolis obtineat grām quā vere ꝓ oīb⁹ amauit ⁊ oꝛnauit · ſtola glīę induēs ⁊ coꝛonā pulcritudinis in capite tuo ponens.

Qualiter apud deū facta ē noſtra mediatrix. Idem de eodē Capitulū CXXVIII

Itaq̄ ſicut iam dictum eſt ſupius · prudētiſſim⁹ artifex deus hūanū gen⁹ quaſſatū nō confregit · ſed vtilius oīno refecit vt nob̄ videlicet nouū Adaȝ ex veteri foꝛmaret ⁊ Euā in Mariā transfunderet · Et quidem cū oīs ſufficiētia nr̄a ex deo ſit poterat Chriſtus ſufficere ꝫ nobis non erat bonū hoīeȝ ſolū eſſe: Congruū magī vt vterq̄ reꝑationi noſtrę ſexuſ adeſſet q̊ꝝ coꝛruptioni neuter defuiſſet. Plane ꝓpotens ⁊ fidelis eſt mediatoꝛ dei ⁊ hominū homo Chriſt⁹ Jeſus ſed dīnā in eo verent̄ hoīes maieſtatē. Etenī de⁹ noſter ignis cōſumens eſt. Quid ni vereat̄ pctōꝛ accedere · ne ſicut cęra fluit a facie ignis · ſic ipſe pereat a facie dei. Op⁹ igitur erat mediatrice ad mediatoꝛē iſtum · nec alter nob̄ vtilioꝛ q̄ȝ Maria. Crudelis mediatrix Eua ꝑ quā ſerpēs antiqu⁹ peſtiferū etiā ipſi viro virus infudit · ſed fidelis Maria q̄ ſalut̄ antidotū ⁊ viriſ ⁊ mulierib⁹ ꝓpinauit. Quid hūana fragilitas ad Mariā trepidet. Nihil auſterū in ea · nihil terribile · tota ſuauis ē lac et lanam oīb⁹ offert · ⁊ oībus oīa facta eſt. Securū igitur acceſſum habes o homo apud deū vbi habes filiū ante pr̄eȝ · ań filiū mr̄eȝ. Fili⁹ oſ̄dit pr̄i lat⁹ ⁊ vulnera mr̄ oſ̄dit filio pectus ⁊ vbera. Nec vlla pōt haberi repulſa · vbi tot occurrūt charitat̄ inſignia. Idē vn̄ · ſ̄ · Itaq̄ ꝫm ꝙ eccl̄ia vt ſup̄ dictū eſt · qꝛ videlȝ non a ſe ꝫ a Chriſto reſplēdet · intelligit̄ ꝑ lunam · habes in muliere amicta ſole ac ſuperpoſita lunę ꝓdictam mediatricē euidenter expreſſam. Nempe vellus ē medium int̄ roꝛē ⁊ aream · mulier int̄ ſolē ⁊ lunam · Maria videlȝ int̄ Chriſtū ⁊ eccleſiam. Sȝ foꝛte miraris non tam vellus optum roꝛe q̄ȝ mulierem amictam ſole: Quō nanq̄ tam fragilis natᷓa ſubſiſtit in tam vehementi feruoꝛe? Vadā inq̇t

⁊ videbo viſionē hāc magnā. Magna
plane viſio · rubus ardens ſine combu-
ſtione · magnūq̄ ſignū mulier illeſa ma-
nens amicta ſole · Non eſt enī potentia
mulierꝫ vt ſuſtineat amictū ſol'. Non eſt
hūane virtutꝫ · nō angelice q̄dē · ſꝫ cuiuſdā
ſublimiorꝫ: Spūs inq̄t ſctūs ſupueniet ī
te. ⁊ tanq̄ rn̄det illa · q2 ſpūs ē de⁹ ⁊ de-
us nr̄ ignis cōſumēs . Virtus inq̄t non
mea nō tua ſꝫ altiſſimi obūbrabit tibi .
Nihil itaq̄ mirū · ſi tali vmbraculo talē
etiā mulier ſuſtineat amictum . Amicta
plane lumīe ſicut veſtimēto. Dicꝫ apl's
ait: Induimini dn̄m Jeſum chriſtum.

Q ei⁹ charitas et miſericordia erga oēs ē copioſa. Idē in eodē Capitulū CXXIX

D Eniq̄ copioſiſſima cha
ritate btiſſima v̄go mr̄ ſapien-
tib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ debitricē ſe fe
cit oīb⁹ ſinū mīę apuit vt d' plenitudine
ei⁹ accipiāt vniūſi. Captiu⁹ redēptionē
eger curationē · triſtis ꝯſolationē · pctōr
veniā · iuſt⁹ grāꝫ · angel⁹ lęticiā · tota de-
niq̄ trinitas gliāꝫ · filij pſona carnis ſub
ſtantiā · nec ē q̄ ſe abſcōdat a calore eius
Putaſne ipſa ē mulier amicta ſole? Ip
ſa nimirū ſibi velut alterū ſolē induit · q2
ſic ille ſup bonos ⁊ malos indifferēt' orit'
ſic ipſa q̄ꝫ p̄terita merita non diſcutit ſꝫ
oīb⁹ exorabilē ⁊ clemētiſſimā ſe exponit ·
oīumq̄ neceſſitates ampliſſimo q̄dā af-
fectu miſerat'. Idē de eodē. Muli-
er ḡ vt dictū ē int' ſolē ⁊ lunā eſt Maria
int' Chriſtū ⁊ eccl'iam. Q2 pia mediatrix
mīę ſinū apuit oīb⁹ vt oēs accipiant de
plenitudine ipſi⁹. O mr̄ mīę p ipſuꝫ ſan-
ctiſſimū tuę mētꝫ affectū tuis pedib⁹ pro-
uoluta luna deuotꝫ ſupplicatiōib⁹ inter-
pellat · vt ſolis iuſticię grām tuo mereat'
obtentu. Sileat aūt mīāꝫ tuā v̄go bea-
ta ſiq̄s ē q̄ eā inuocatā in ſuis neceſſitati
bus ſibi meminerit defuiſſe. Nos q̄dem
tui ſeruuli tibi cōgaudem⁹ in v̄tutibus
cęterꝫ · ſꝫ in hac potius nob ipſis laudam⁹
v̄ginitatē · miram̄ hūilitatē · ſed mīa mi-
ſeris ſapit dultius · hāc amplectim̄ cha-
rius · recordam̄ ſepius et crebrius īuoca-
mus . Hęc ē enī quę toti⁹ mūdi repara-
tionem obtinuit · ſalutē oīuꝫ impetrauit
Quis tādē o bn̄dicta mīę tuę longitu-
dinem ⁊ latitudinē · ſublimitatē ⁊ pfun-
dum inueſtigare poſſit? Longitudo enī
ei⁹ vſq̄ in diē nouiſſimū ſubuenit vni-
uerſis eaꝫ inuocantib⁹ · Latitudo ei⁹ re-
plet orbē terrarū · vt tua q̄ꝫ mīa plena ſit
oīs t'ra. Sublimitas eius ciuitatis ſup-
nę ruinas inſtaurauit . Profūditas q̄ꝫ
ſedētib⁹ in tenebris ⁊ vmbra mortꝫ redē-
ptionē obtinuit. Sit ergo tuę pietatis
ipſam quā apud deū grām inueniſti · no
tam facere mūdo ſanctꝫ p̄cibus tuis ob-
tinēdo reis veniā · ęgris medelā · puſillis
corde robur · afflictis conſolationē peri-
clitantib⁹ adiutorium ⁊ liberationem.

Exemplū in Theophilo queꝫ a lapſu mirabilit' repauit. Fulbertus carnocen̄ epiſcopus. Capitulū CXXX

H Ec itaq̄ chariſſimi ma-
ter mīę ſicut iam ſupius dictū
eſt materna dignitate facta eſt
⁊ erga ſuperos imperioſa ſꝫm charitateꝫ
⁊ ſup inferos per diſtrictionē. Vn̄ pluri
ma ſcripta ſunt exemploꝝ argumenta d'
quibus p̄mit⁹ vtrinq̄ placet cōmemo-
rare ſingula. Ipſa ſiq̄dem olim in auxi-
lium magni p̄ris Baſilij ſctm̄ angelum
miſit ⁊ mortuū ſuſcitauit q̄ pſecutorem
eiuſ Julianū apoſtatā maleviuentē peſ-
ſundedit · ⁊ h' hiſtoria nota eſt . Ipſa eſt
quę te o peccator quondaꝫ Theophile
pęnitentē ſeq̄ ſuppliciter inuocantē ab
ipſis diaboli faucibus potenter eripuit ·
tibiq̄ male traditū de tua mancipatio-
ne chirographū in pignus libertatis re-
ſtituit. Verum quid grauem̄ hui⁹ lapſi
repationē enarrare cū opep̄ciū ſit audi
re? Hic ḡ Theophil⁹ vicedn̄s oli cui⁹dā

vꝛbis cilicioꝝ vt ſcripta teſtatᷣ ꝓpt̕ infor-
tunia ſua in triſticiã decidit · vñ cõtulit
ſeſe ad quẽdã iudeũ maleficũ petens eiꝰ
conſiliũ · ꝗ mediatore locutꝰ cũ diabolo
chꝛiſtianitatẽ abnegauit diabolum ad-
oꝛauit eiqꝫ de ſua mãcipatiõe factũ chi-
rographũ tradidit anulo ſuo ſignatuꝫ
Poſtea ꝟo facti pɇnitẽs multumqꝫ ſe
aĩo angens q̇d faceret q̊ ſe ꝟteret · tan-
dem collectis fidei ꝛ ſpei viribꝫ ſe cõtulit
ad eccl̃iam q̃ndã in beatɇ mr̃is dñi me-
moꝛia dedicatã · vbi q̃draginta dierum
afflictiõe mactatꝰ aĩo cõtrito nomẽ eiꝰ
iugiter inuocabat ac patrociniũ implo-
rabat. Quid multa ? Reſpexit hunc ꝓ-
pitia miſercoꝛdiɇ mater ac per viſionem
illi apparẽs eũ de impietate coarguẽſ ad
Chꝛiſti cõfeſſionẽ cõfoꝛtauit. Conſola-
ta ẽ veniã pollicẽdo dolentẽ · ꝛ ne dubi-
taret de ꝓmiſſo ſup̃dictũ chirogꝑhum
diabolo potent̕ ereptũ reddidit in pignꝰ
libertatꝭ captiuo · qđ cũ euigilãs ſup̃ pe-
ctus ſuũ poſitũ inueniret · qꝫ lɇtus extite-
rit · qꝫ pio affectu voces exultatiõis ꝛ cõ-
feſſiõis ɇdiderit nemo facile dixerit. No-
ctem ꝟo illã cõſecuta ẽ dñica dies qua
Theophilus q̃ſi cũ dño a moꝛtuiſ reſur-
gens ipſe ſe coꝛaꝫ ꝑplo ꝑñtauit ꝛ rem ſic
erat expoſuit. Vidẽs ꝑplm mõ ex inau-
ditu tam hoꝛribilis ſcelerꝭ expaueſcẽ · mõ
ꝯſiderata macie vultuqꝫ pɇnitẽtꝭ pie cõ-
patiendo lachꝛymas fundere. Sꝫ audi-
to q̃ꝫ tam ꝛ q̃ꝫ celerẽ mĩam fuerat ꝯſecutꝰ
oẽs q̇ mala conſcĩa territi pene defecerãt
ad ſpem veniɇ cũ gaudio reſpirabãt. Iã
ꝟo vt rem breui fine cõcludamꝰ ep̃o iu-
bente male captum chirographum igne
Theophilus cremauit. Deinde ſuffra-
gante clero ꝛ ꝑplo ductꝰ ad altare cũ ſa-
croſctãm cõionẽ de manu ep̃i oꝛe ſuſci-
peret facie refulſit vt ſol. Peractoqꝫ tri-
duo cũ laudibꝫ in eccleſia piɇ mr̃is dñi
ꝑ quã recõciliatꝰ fuit a laboꝛibꝫ ſuis bea-
to fine quieuit. Talibus ergo factis ap-
pꝛobatur · quia dñi mat̕ vbiqꝫ imperio-
ſa eſt · vbiqꝫ magnifica · cui certe ꝓmptũ
eſt ꝛ angelos ſanctos in miniſteriũ mit-
tere ꝛ ad beneplacitũ ſuũ inferoꝝ pacta
caſſare. His etiaꝫ ꝛ aliꝭs infiniti numeri
beneficiꝭs quɇ vel ſcripta ſunt vel paſſim
iugi ſentiuntur effectu · patet ꝙ ꝛ iuſtis ꝛ
peccatoꝛibꝫ ſe fidelit̕ inuocantibꝫ pɇſto
ſit · ꝛ nunqꝫ eis opitulari deſiſtit. Veni-
ant igitur ad eam iuſti cum Baſilio lau-
dantes ac benedicẽtes effectumqꝫ cele-
rem ſuis ſanctis deſiderꝭs poſtulantes
ſine dubio percepturi · veniãt ꝛ peccato-
res cum Theophilo rea pectoꝛa cum int̕-
no fletu tundentes. Ipſi quoqꝫ ſi vere
pɇniteant deſideratam veniã adepturi.

¶ De ſancto Baſilio quem cum ſuis a Juliano apoſtata mirabiliter liberauit. Hieronymꝰ in chꝛonicis. Cap CXXXI

Iulianus imperatoꝛ cõ-
tra perſas ꝓficiſcẽſ chꝛiſtiano-
rum ſanguinẽ diꭍs vouerat pꝰ
victoꝛiam. ¶ Amphilochius ico-
niꭍ epiſcopus. Vt autem pergens
in partes ceſarienſiũ · venit Baſiliꝰ epi-
ſcopus cum ſociꭍs ſuiſ ei obuiauit. Quẽ
videns imperatoꝛ dixit: Super philoſo-
phatus ſum te o Baſili. qui reſpondit
vtinam philoſopharerꝭ · eiqꝫ pro benedi-
ctione tres panes hoꝛdeaceoſ obtulit q̃ſ
ille quidem ſtipatoꝛes ſuoſ accipe ſed fɇ-
num ei reddere iuſſit dicens: hoꝛdeũ qđ
nobis dedit pabulum eſt iumẽtoꝝ · reci-
piat ꝛ ipſe fɇnũ. Qui ſuſcipiens dixit ei:
Nos quidem imperatoꝛ ex quibus co-
medimus obtulimꝰ tibi · tu autem ex q̇-
bus naturam irrationalem nutris no-
bis reddidiſti. Audiens hoc Julianus ꝛ
inſaniens dixit ei: Huius paſtio fɇni · ſi-
ne ablatione dabitur tibi. Cum autem
perſas ſubiꭍciens reuerſus fuero ciuitatẽ
tuam deſolabo vt fiat ferifera magis q̃ꝫ
homifera. Non enim ignoꝛo audaciam
a te populo ſuaſam · vt adoꝛatam a me
deam poſtq̃ꝫ ſtatuerim eam non ferens
faſcinationẽ cõſtringẽs vſqꝫ in finẽ. Et
hoc dicens pergebat ad ꝑſarũ regionẽ.

Regrediens aũt Baſilius in ciuitatẽ ⁊ cõuocans oẽs multitudinẽ narrauit eis verba imperatoris ⁊ optimũ cõſiliũ dedit eis dicẽs: Pecuniã frẽs ad nihil reputate⁊ ſaluti viẽ puidete. vt ſi tyranno datũ fuerit tempus muneribꝰ eũ placemus. Qui abeuntes in domos ſuaſ que habebãt vnuſqſqꝫ in manibꝰ cũ alacritate attulit ad ſanctũ antiſtitẽ. auri. ſ. ⁊ argenti. lapidũqꝫ pcioſoꝝ infinitã multitudinẽ qui poſuit in theſaurario ſupſcribens vniuſcuiuſqꝫ nomẽ dicẽs eiſ: Potens eſt dñs ⁊ illũ attrectare. ⁊ vob̃ propria reſtituere. Statimqꝫ p̃cepit clero et oĩ pplo ciuitatꝭ cũ mulieribꝰ ⁊ infantibus aſcẽdere in montẽ didymi in q̃ templũ erat genitricꝭ dei. ⁊ tribꝰ diebꝰ ſuſcipientes ieiuniũ poſtulauerũt a deo diſſipari impatoris iniq̃ ſenſũ. Adhuc illis ĩ oratione vigilantibꝰ cõtrito corde. vidit Baſilius in viſu multitudinẽ militie celeſtiſ in monte hinc ⁊ inde. et in eorũꝫ medio ſup thronũ glioſũ quãdã ĩ habitu muliebri ſedentẽ ad pximẽ ſibi ſtantes magnificos viroſ dicẽtẽ: vocate m̃ Mercuriũ ⁊ ibit interficere Julianũ multa blaſphemãtem in deũ ⁊ filiũꝫ meum. Itaqꝫ ſctũs ille cũ armatura ſua venit ⁊ iuſſus ab ea velocitꝰ abijt. Similẽ viſionẽ neciſ Juliani vidit ipſa nocte Libanꝰ ſophiſta cũ in pſide eſſet. ⁊ queſtoris dignitatem ageret. Expaueſcẽs ĝ magnꝰ Baſilius a ſomno expergefactꝰ in ciuitatẽ cũ Eubolo ſuo vẽit. ⁊ ſcti Mercurij martyriũ adijt. in q̃ ⁊ ipſe iacebat ⁊ eiꝰ ꝯſeruabantꝰ arma. Que cũ ille quereſ nõ inueniret cuſtodem vocauit ⁊ vbi eſſent inquiſiuit. Qui aſſerebat cũꝫ ſacro veſperi ea ibi fuiſſe vbi ꝯſeruabãtꝰ perpetuo. Itaqꝫ viſioni Baſilius credidit ⁊ ad montem oĩbus adhuc dormiẽtibꝰ cũ gaudio recurrit. Quos excitans ⁊ ad orationẽ exhortans. reuelationẽ ſibi factã ⁊ tyrannũ eadẽ nocte interfectũ illis euãgelizauit. Deinde cũ oĩbꝰ grãs agẽs in ciuitatem redijt ad martyriũ ſancti Mercurij veniẽs lancea illius ſanguine madidaꝫ inuenit. ⁊ iterũ cũꝫ oĩbꝰ deo grãs agens cunctos in magnã ecclĩaꝫ venire ⁊ participare diuinis myſterijs impauit. Qui aũt ipſo feſtiuitatẽ agente vſqꝫ ad finẽ qͣtuor dierũ oĩbuſqꝫ ĩ ecclĩa cõgregatꝭ. ecce Libanꝰ Juliani queſtor venit ĩ ciuitatem ⁊ ad eccliam vſqꝫ pueniẽs nũciauit impiã tyrãni mortẽ dicẽs: Cũ eſſet Julianus ſecus eufratẽ fluuiũ relicta nocte ſeptẽ militũ excubie cuſtodirẽt eũ. miles qdam ignotꝰ cũ armis ſuis venit eumqꝫ lancea valido ac terribili impetu pfodit qui ſubito aſcẽdẽs nuſqꝫ cõparuit. Ille vo miſerrimꝰ dirã ⁊ horribilẽ vociferationẽ emiſit. ⁊ cũ blaſphemo clamore expirauit. ¶ Hugo floriacẽſ. Cũ enĩ moreret cepit Chriſtũ deũ blaſphemare ac dicẽ: Viciſti galilee. viciſti. ⁊ ĩ his vocibꝰ miſer ſpiritũ efflauit. ¶ Amphilochius. Narrauit etiã Libanꝰ viſionem p ordinẽ quã ipſe p̃dicta nocte viderat. pcidenſqꝫ genibus Baſilij baptiſmũ poſtulabat. qꝺ cũꝫ obtinuiſſet cõtectalis Baſilij factꝰ eſt. Craſtina vo die p̃cepit. Baſilius oẽs pecuniã ſuã recipere. Qui dixerũt oẽs vna voce: Si mortali imperatori h̃ voluimꝰ tribuere. ne ciuitatẽ nr̃aꝫ deſolaret. multo magꝭ Chriſto ĩmortali q̃ a tãto nos interitu redemit offerri ea oportet. Ecce ĩ mãibꝰ tuis ſunt oĩa. ſicut tibi deꝰ iuſſerit age. Qui admiratꝰ eoꝝ magnimitatẽ tertiã partẽ etiaꝫ nolẽtibꝰ tribuit. ⁊ de reliq̃ oẽ pſbyteriũ cũꝫ ciborio ornauit. ¶ Caſſiodorus ĩ hiſtoria triptita. In antiochia vo cũ audiſſent mortẽ Juliani publicani feſtiuitatẽ celebrauerũt dicẽtes in theatriſ cũ exultatiõe: Maxime fatue vbi ſunt vaticinia tua. vicit deus. vicit ⁊ Chriſtus eius.

¶ De pegrino cuiꝰ aiaꝫ ad corpꝰ reuocauit Hugo abbaſ cluniacẽſ. ¶ Capitulũ CXXXII

Frater quidaꝫ nomine Giraldus ĩ monaſterio cluniacenſi degebat qui quadaꝫ die dum adhuc laicꝰ eſſet ad ſancti Jacobi

limina propare ꝺſiderabat· pꝛ̄ꝑatiſqꝫ
neceſſarijs itineri ſub luce diei q̄ iter ag-
gredi debuit cū ſua concubina volupta
te carnis deuictus dormiuit. Vt ḡ pau-
lulum ī itinere cū ſocijs ꝓceſſit antiquꝰ
hoſtis in angelū lucis ſe trāſfigurans in
ſimilitudinē ſancti Jacobi ſe oſtendit.
Dixitqꝫ illi: Scias ꝙ ꝑ malis actibus
tuis iam non potes ſalutē conſequi· niſi
feceris quę dico tibi: Abſcide genitalia
tua ꝑmū· de hinc interfice temetipſuꝫ· et
ob hoc habebis a deo ꝑmiū. Jlle putās
eum veraciter eſſe ſanctū Jacobuꝫ· viri-
lia ſibi abſcidit· ferrūqꝫ ꝑ guttur ſuū tra
hens ſeipſum letalit̄ vulnerauit. Aīam
itaqꝫ defuncti rapuit eiꝰ deceptoꝛ cum
ſuis ſatellitibꝫ· ita ſe prędam cepiſſe nō
modice gauiſus eſt. Nutu ꝟo dei dum
tranſirent ſecus eccl'iaꝫ beati Petri· ve-
nit ei obuiam beatus Jacobus aſſūpto
ſecū ⁊ ſancto Petro dixitqꝫ dęmonia-
ce cohorti: Cur tuliſtis aīaꝫ ꝑegrini mei
Qui cum in eū ꝓferrēt· quicq̄d mali po-
terant ⁊ ad extremū ꝙ ꝑemiſſet ſeipſum
dixit eis: Scitote qꝛ de ipſius ꝑditione
non gaudebitꝭ· qm̄ illum ſub mei ſpē de-
cepiſtis· ⁊ hoc quod ipſe fecit quaſi mihi
obediens ſimplicit̄ egit. Nꝛ ſi contra relu
ctamini eamus ad iudiciū ſanctę Ma-
rię genitricꝭ dei. Cum igitur ob hoc ante
genitricem dei veniſſent· ⁊ quid ꝺ hac re
ſibi placeret inq̄rerēt· ipſa virgo pietate
plena iudicauit aīam ad corpus debere
reuerti· vt de malis quę egerat poſſet pę-
nitendo purgari. Sic ergo beatę virgi-
nis ⁊ apl'i meritꝭ anima redeūte ad corpꝰ
homo reuiuiſcēs inuenit ſe ſanū tātūqꝫ
cicatriceꝫ pro teſtimonio remanſiſſe vbi
guttur fuerat deſecatum. Porro viri-
lia membra quę ſibi dempſerat non ſūt
ei reſtituta pręter vnū foramen paruuꝫ
per quod mingebat. Hic itaqꝫ de mor-
te quaſi de ſomno graui ſurgens dei be-
neficioꝝ ⁊ matris eius non īmemoꝛ abi-
ens in cluniacū factus eſt monachꝰ mul-
tiſqꝫ diebus in dei ſeruitio vixit deuotꝰ

¶ De puella quā per viſum edo-
cuit et triceſimo die vocauit.
Gregorius papa in dialogo.
Capitulum CXXXIII

Probus dei famulus ꝺ
ſorore ſua Muſa noīe puella
parua narrare cōſueuit ꝙ ei q̄-
dam nocte per viſionem ſancta genitrix
dei apparuit ⁊ coęuas in albis veſtibus
puellas oſtendit. Quibus cū illa miſce-
ri appeteret ſed eis ſe iungere non aude-
ret· beata virgo ab ea requiſiuit an vel-
let cum eis eſſe· ⁊ in eius obſequiū venire
Cui cum illa diceret· volo· ꝓtinus ab ea
mandatū accepit vt nihil vltra leue aut
puellare ageret· ſciens ꝑ oīa ꝙ int̄ eaſ-
dem quas viderat ꝟgines ad eiꝰ obſeq
um die triceſimo ꝑueniret. Quibꝫ viſis
in cūctꝭ moribꝫ ſuis puella mutationē ac
cepit· ⁊ oēꝫ a ſe puellarꝭ vitę leuitatē ma
gna ḡuitatꝭ manu deterſit. Cumqꝫ parē-
tes ipſius ſic eā mutatā mirarent̄· requi-
ſita rem retulit· ⁊ q̄d ſibi btā dei genitrix
iuſſerit· ⁊ q̄ die ad eiꝰ obſequiū itura eēt
indicauit. Jtaqꝫ poſt vigeſimūq̄ntū diē
febris eā corripuit ⁊ die triceſimo btiſſi-
mam ꝟginē cū ꝑfatꝭ ad ſe venire ꝯſpexit
Cui ſe vocāti reſpōdere cepit· ac depſſis
ocul' velocit̄ apta voce clamauit: Ecce
dn̄a venio· ecce venio. Jn q̄ voce ſpiri-
tum emiſit.

¶ De monachis hieroſolymita-
nis quoꝝ inopię bis ſubuenit
Gregorius turonenſis epūs.
Capitulum CXXXIIII

Monaſteriū eſt ī hieruſa
lem nō modicā hn̄s monacho-
rū ꝯgregationē· vbi cuꝫ aliq̄n
victualia defeciſſent. Jāqꝫ biduū abſqꝫ
refectiōe trāſiſſent· vociferati ſūt ad ab-
batē vt vel eis cibꝰ daret vel eos ꝑ loca
q̄bꝫ vitā ꝓtegē poſſent abire ꝑmitteret:
Alioq̄n inquiūt te inconſulto abſcedi-
mus ne fame pereamus. Quibus ille:
Nemꝰ inq̄t fratres. Nec enī fieri pōt vt
deficiat triticū in eius monaſterio q̄ vitę

frugem ex vtero ſuo ꝑeunti intulit mun-
do. Tunc illis ſtota nocte vigilãtib⁹ atq̃
pſallentib⁹ orto mane reppererũt horrea
cuncta ita vt vix oſtiũ reſerari poſſet tri-
tico repleta. Acceptoq̃ cibo gratias ege
runt deo. Poſt multos annos iterũ cũ
deficerẽt cibi·clamauerũt rurſus ad ab-
batem monachi. Qui ait: Vigilem⁹ ac
deprecemur dñz forſitan nobis trãſmit
tere dignabit᷑ alimẽtũ. Itaq̃ ꝓſternunt᷑
ad pauimẽtũ templi·ꝛ nocte in orõne vi-
gilanter tranſacta·cum ſe poſt matuti-
nas ſomno dediſſent oſtijs obſeratꝗ cla-
uibuſq̃ munitis: venit angelus dei et
ſuꝑ altare poſuit inumerã multitudinez
auri. Quod mane videns abbas ꝛ ſtu-
pens mun⁹ celeſte·deo gratias agẽs col-
legit·compatiſq̃ victui neceſſarijs ple-
bem ſibi creditã affluent᷑ refecit. Nec mi-
rum ſi btã virgo ſine labore ꝓtulit ſeruiſ
ſuis victũ que ſine coitu viri cõcipiẽs vir
go ꝑmanſit ꝛ poſt partum.

De reliquijs eius quas ignis exhorruit. Idẽ Cap·CXXXV

Hvius itaq̃ beate virgi-
nis reliquias die quadam ex-
hibebam in aurea cruce ſuꝑ me
politas. Cunq̃ ꝑer viam graderem̃ pro-
ſpexi haud ꝓcul incendio cõcremari cui⁹
dam pauperis hoſpitiolũ folijſq̃ maxi-
ma preſtant ignibus fomenta contectũ.
Currebat miſer aquã deportans cum li-
beris ꝛ vxore·ſed nequaq̃ mitigabantur
flamme. Tunc ego extractam a pectore
crucem eleuaui contra ignem. Mox igit᷑
in aſpectu ſanctarũ reliquiarũ ita cũctuſ
ignis eſt extinct⁹ ac ſi non fuiſſet accẽſus
Vidi ꝛ hominẽ noĩe Johannẽ qui dñ
eiuſdẽ virginis reliquiaſ a hieroſolymiſ
deferens reuerteret᷑ in patriaz prius ad-
ire diſpoſuit rhomã. At vbi altas ingreſ
ſus eſt italie ſolitudines incidit in latro-
nes. Qui ſpoliantes euz capſam reliq̃a-
rum aperuerunt· ſed nihil in ea pecunie
reperientes·extracta pignera ſancta in
ignem ꝓiecerũt. Ceſoq̃ homine diſceſſe
runt. Ille vero ſemiuiuus exurgenſ vt vel
exuſtoꝝ pigneꝝ colligeret cineres·repe-
rit illeſas iacere reliquias ſuper accenſoſ
carbones·ipſumq̃ linthẽũ quo inuolu-
te erant ita integrum vt non putaretur
prunis iniectum·ſed quaſi ex aqua abſ-
conditum. Cunctaq̃ cum gaudio colle-
git ꝛ viam quã pergebat ingreſſus ad
gallias incolumis peruenit. Hic a gal-
lijs leproſus abierat ꝛ in ipſo loco q̃ ba-
ptiçatus eſt dñs per annũ integrũ ſe fuiſ
ſe moratum aiebat: Aſſiduo autem ab-
luebatur in amne·ſicq̃ ſanatus eſt refor
mata cute.

De filio iudei quem ab incendio liberauit. Cap CXXXVI

IN oriente puer quidaz
iudeoꝝ filius·cũ a coeuis ſuis
chriſtianoꝝ filijs ad hoc addu
ctus fuiſſet vt in eccleſia marie mr̃is dñi
corpus ꝛ ſanguinez dñi perciperet·eo ꝑ-
cepto gaudens ad domũ patris redijt·
illoq̃ operante inter amplexus ꝛ oſcula
que acceperat cum gaudio retulit. At il-
le Chriſto dño ſuiſq̃ legib⁹ inimic⁹ ait
Si cũ his infantib⁹ coĩcaſti paternã ob
litus pietatem·ad vlciſcendam moſaice
legis iniuriã·in te patricida exiſtaz. Ap-
prehenſum ergo puerũ in os fornacꝭ ar-
dentiſ proiecit. adiectaq̃ ligna quo ve-
hementius vreretur iniecit. At vero mat᷑
pueri cum audiſſet q͛ cõmunẽ pater deli
beraſſet exurere filiũ·cucurrit ad liberan-
dum eũ. Sed cum vidiſſet incendia ab
ore fornacis patulo huc illucq̃ reſpergi
ornatum capitis ad terraz ꝓiecit·diffu-
ſaq̃ ceſarie ſe miſerã clamitãs·ciuitatez
vocib⁹ ĩpleuit. Chriſtiani aũt ꝯcurrẽtes
ad ſpectaculuz·retractis ignibus ab ore
fornacis inuenerunt quaſi ſuper plu-
mas molliſſimas diſcumbentẽ puerum.
Cunq̃ bñdixiſſent dñm ꝓiectũ huius
ſcelerꝭ auctorẽ iudeũ in fornacẽ·ita totũ
ignis abſorbuit vt vix de oſſib⁹ ei⁹ ꝑuũ

quodãmodo relinqueret̃ indiciũ. Int̃-
rogantes autez infantulũ chriſtiani q̃le
int̃ ignes fuiſſet vmbraculũ ait: Mulier
quę in illa baſilica vbi de menſa panem
accepi ſedẽs in cathedra puerulũ in ſinu
gerit· hↄ me pallio ſuo ne ignis me vora-
ret operuit. Tunc agnita fide catholi-
ca infans in patrem ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſanctuz
credidit ⁊ ſalutaribꝫ aquis renatus vna
cũ matre ſua denuo in fide vixit. Iudęo-
rum q̃ꝫ multi ĩ vrbe illa hoc exemplo ſũt
ſaluati.

**De ſacra eius yconia ⁊ colum-
nis quas per pueros leuari fe-
cit Hieronymus.
Capitulum CXXXVII**

IN vrbe conſtantino po-
litana iudęus quidã imaginẽ
beatę Marię virginis in tabu-
la breui figuratã ⁊ parieti domus affixã
conſpiciens· introgauit cuius eſſet figu-
ra· audienſq̃ꝫ ꝙ eſſet beatę Marię virgi-
nis iratus valde tulit ipſaz de pariete ⁊
ad vicinam currens domũ vbi humana
ſtercora egeri ſolent illic etiaz ꝓiecit· ſta-
timq̃ꝫ digna ⁊ ignomĩoſa morte conſũ-
ptuſ· poſtea nuſq̃ꝫ cõparuit· ſed mãcipa-
tus vt creditur iuri maligni ſpũs hoĩuz
ſubtractus eſt aſpectibꝫ. Quidã autem
chriſtianoꝝ imaginem ſanctã req̃rẽs int̃
ſordes abſconditũ repperit· ſubleuãſq̃ꝫ
⁊ diligenter eam abſtergens ac lauãs ſe-
cum honorifice in domo collocatam ha-
buit· ⁊ ad honorem dei genitricꝫ ex eadez
tabula ĩ qua imago ſancta d̃picta erat
oleum ebulliens diſtillare cepit. **Gre-
gorius turonenſis.** Vſq̃ꝫ hodie
ꝟo miraculum ꝑſeuerat· pręterea beatę
Marię renitet baſilica a Conſtantino
mirabili opere fabricata· ad quã addu-
ctę colũnę· cũ prę magnitudĩe leuari nõ
poſſent eo ꝙ eſſet circũitꝰ eoꝝ ſedeceno-
rum pedũ· ac diebꝫ ſingulis labore caſſo
fatigarẽt: apparuit artifici ſancta virgo
ꝑ viſum dicẽs: Noli moleſtꝰ eſſe ſed cõ-
iunge tibi tres pueros de ſcholis q̃rũ ad
iutorio q̃d vis ĩplere poſſis. Quod ⁊ fa-
ctuz eſt· ꝯſtitũq̃ꝫ eſt ꝓpheti ſpectare mirã-
duz ſpectaculũ· vt q̃d multitudo viroꝝ
fortiũ nequerãt leuare· tres pueri abſq̃ꝫ
ꝟtute perfecti corporis ſumma leuarent
velocitate.

**Exhortatio virginũ et vidua-
rum ad eius laudẽ et imitatio-
nem. Ambroſiꝰ in ſermone de
ſctã Agnete. Ca· CXXXVIII**

CUm autẽ in toto mũdo
Marię ꝟginꝭ flos ĩmarceſſi-
biles coronas innectat vt ſcep-
trigerã pudoris aulam ĩmaculato affe-
ctu cuſtodiat· eo vſq̃ꝫ integritas ꝑſeue-
rauit ad palmã vt in puellis trophęũ ac
ciperet ac ꝑ veſtigia virginis mr̃is ad cę-
leſtẽ thalamũ ꝑueniret. **Hierony-
mus in ſermõe de aſſumptiõe**
Idcirco dulciſſimę ꝟgines honorate q̃
vitã cęleſtẽ vobꝭ oñdit in terris· qꝛ q̃ non
nubũt erũt ſicut angeli in cęlis. Nec mi-
rũ ſi ꝟginitas angelis compat̃ q̃ ange-
loꝝ dño nuptiaꝝ fędere copulat̃· ⁊ ſi q̃-
libet ꝟginitas in tm̃ erigit̃ vt angelꝭ com-
paret̃ multo magꝭ illa glĩoſa ꝟgo q̃ ſin-
gulari cõmẽdat̃ ꝓuilegio ⁊ ĩmẽſo ditat̃
mercimonio Amate q̃ꝫ colitꝭ ⁊ colite quã
amatꝭ ⁊ imitamĩ quã laudatꝭ. Hęc nãq̃ꝫ
vita d̃ cęlo vobꝭ fluxit quã ꝓfeſſę eſtis d̃
cęlo· venit ſpõſuſ quẽ vna cũ mr̃e ſeq̃ de-
betis. Nec ĩmerito d̃ cęlo viuẽdi vſuz q̃-
ſiſtis q̃ vobꝭ ſponſũ de cęlo petiſtis. Iõ
vr̃a ꝯuſatio ſꝑ ſit in cęlis· qꝛ ꝟbũ dei q̃d
amatꝭ nõ inuenit̃ niſi ĩ ſinu pr̃is· btẽ eſtiſ
filię q̃ ſecutę eſtis exẽplũ tãtę ꝟginis q̃ſ
nõ illecebra ſollicitat carnis colluuio ꝑ-
cipitat voluptatꝭ· imo angelica imitatio
delectat̃ in tr̃is· q̃rũ in futuro ęq̃litas no-
bis ꝓmittit̃ in cęlis. Sꝫ ⁊ btẽ vidue q̃ cę-
libẽ ducũt vitã in Chriſto· iõq̃ꝫ ꝟgini-
bus bene copulantur dicẽte apl̃o: Mu-
lier innupta ⁊ virgo conſiderat quę do-
mini ſunt vt ſit ſancta corpore et ſpiritu·

Virginis Marie

Quodāmō·n·magiſteriū vginitatꝭ vi-
duarū gliſcit ꝛ cōfortatᷣ exemplis· atqꝫ
ꝑmodū nō inferioris virtutꝭ eſt a con-
iugio ꝙ aliqñ delectauerit abſtinere ꝙꝫ
cōiugij delectamēta neſcire. In vtroqꝫ
ergo gradu fortitudo laudatᷣ ꝛ cęleſtis
vitę virtus ꝑdicatᷣ. Idcirco cognatio-
nē cum Chriſto iam vterqꝫ ſortitur or-
do ipſo dicente in euāgelio: Siquis fe-
cerit volūtatē pr̄is mei qui in cęlis eſt ip-
ſe meus frater ſoror ꝛ mater eſt. Vñ qꝛ
cunctis facultas ꝓſtatᷣ libera·eſtote cha-
riſſime ad qđ vocauit vos Chriſti gra-
tia. Eſtote Chriſti martyres ac ſponſę
ſorores ac ꝓpinquę·quia quod carne nō
potuiſtis totū gratia donatū eſt vobis.
Diligite matrē dñi quę vobis ſponſuꝫ
genuit īmortalē·cuius ꝛ vobiſcū ſoror ē
ipſa quę vt eſſet mater fecit pr̄is volūta-
tem·ꝓpinqua quidē vobꝭ non carne ſed
ſpū vt vnitas cōmendetᷣ eccleſię. Omīs
gloria vr̄a o vgines ab intus ſit·qꝛ filię
regis eſtis. Intus habete quod foris lu-
ceat ne lampades vr̄ę extinguantᷣ anteqꝫ
ſponſus veniat·qꝛ iam ad oſtiuꝫ pulſat.

Idē in epl'a ad Euſtochium

Deniqꝫ o vgo regredere queſo pauli-
ſper de carcere ac pn̄tis laboris mercedē
ante oculos tuos depinge·quā oculus
non vidit nec auris audiuit nec ī cor ho-
minis aſcēdit. Qualis erit dies illa cuꝫ
tibi maria mr̄ dñi choris occurret comi-
tata vgineis cū pꝰ mare rubꝫ Pharao
ne ſubmerſo cū exercitu ſuo tenens tym-
panū ꝑcinet reſponſuris: Cantemꝰ dño
glioſe ⁊c. Tunc decla in tuos lęta vola-
bit amplexus. Tūc ꝛ ipſe ſponſus occur-
ret ꝛ dicet: Surge ꝛ veni columba mea:
Iam enī hyems tranſijt ꝛ receſſit. Tunc
ꝛ angeli mirabuntᷣ ꝛ dicēt: Quę eſt iſta
quę ꝓgreditᷣ quaſi aurora ⁊c. Videbūt
te filię ꝛ ꝑdicabūt reginę ꝛ laudabunt.
Sara cū nuptiſ obuiā veniet· Anna cū
viduiſ·pueri qꝫ clamabūt Oſanna in ex-
celſis. Quotiens te vana ſęculi delectat
ambitio·quotiēs ibi viderį aliquid glo-
rioſum ſic mēte tranſgredere ad padiſū

Exhortatio omniū fideliū ad idem. Idem in ſermone vbi·ſ Capitulum CXXXIX

Licet auteꝫ vt a pncipio
dixīmꝰ ad dei genitriceꝫ digne
collaudandaꝫ nemo inueniatᷣ
idoneus·tamen votis oībus non debet
ceſſare quilibet etiaꝫ peccator a laudibꝫ
Nam ꝛ dinus ſermo cum de peccatore
loqueretᷣ ait ī pſ: Sacrificiū laudis ho-
norificabit me·ꝛ illic iter quo oſtendam
illi ſalutare dei. Qm̄ ergo in laudibꝫ ſal
uatoris eſt iter ſalutis noſtrę·in honore
ſanctę genitricis eius a laudibus nolite
ceſſare. Vꝫ ſi virgo es gaude·quia et tu
meruiſti eſſe quod laudas tantūmodo·
cura vt ſis ꝗ digne laudare valeas. Vꝫ
ſi continens ꝛ caſta venerare ꝛ lauda·qꝛ
non aliūde cōſtat vt poſſis eſſe caſta qꝫ
ex gratia Chriſti quę fuit pleniſſime in
Maria. Vꝫ ſi coniugata vel etiaꝫ pecca-
trix·confitere nihilominꝰ ꝛ lauda·qm̄ vt
laudetur inde mīa ꝛ gratia profluxit oī-
bus. Et qꝫuis laus in ore peccatoris nō
ſit ſpecioſa: noli tamē ceſſare· quia inde
tibi ꝓmittitᷣ venia vnde ꝛ te ſicut omneſ
exhortor vt laudes. Alioqn niſi iux mo-
dulum ingenij noſtri deū in ſanctis ſuis
laudare ſtudeamꝰ ·quomodo eū ſm̄ ꝙ
canimus iuxta multitudinē magnitudi-
nis eius laudare poterimus? Pino de-
niqꝫ prętermittendū nō eſt quod imple-
turi ſumus qñqꝫ iuxta quod ſcriptuꝫ ē:
Beati qui habitant in domo tua dñe
in ſęculum ſęculi laudabunt te. Interī
vo quia deuſ eſt īmenſus·quod voce ñ
poſſumus·nec facundia valemus·vod
ac medullis cordis exequamᷣ· vos igitur
adoleſcentule animo diligite ſponſū vir
ginem ꝛ amatorem virginitatis·qui ma
trem ideo virginem elegit vt ipſa omni-
bus eſſet exemplū caſtitatis. In ea tāqꝫ
in ſpeculo refulget forma virginitatis·
habetiſqꝫ in ea expreſſe magiſteria pro-
bitatis cum ea ſemper manſit immota
ſingulariuꝫ virtutum comes pudicitia.

Dĩno nancꝫ pudor indiuiduus eſſe virginitati debet ſine quo recte caſtitas vera ſeruari non valet. Nuncꝫ igitur beata virgo Maria ſine pudoris ſui cuſtode ꝓceſſit in vita ſua ⁊ ideo ſi placet vobis chariſſimę tanta virgo ⁊ talis placeat ⁊ opus virtutis cuius vita diſciplina eſt oĩuꝫ cuius mores inſtituta ſunt eccleſiarũ · pręcellit cũctis · ſupeminet vniuerſis. Ideo quecũcꝫ virgo ſibi optat ab ea pręmiũ ⁊ implorat auxiliũ imitari debet exẽplũ. Sicut enĩ in compatione dei nemo bonus · ita ⁊ in compatione mr̃is eius nulla inuenit᷑ perfecta ꝗ̃ꝗ̃ virtutibus comprobet᷑ eximia. Itacꝫ vnus eſt in cęlis pater noſter · vnus eſt magiſter. vna eſt ⁊ forma ꝟginitas in Maria · cui vos oẽs vt integritatꝭ imaginẽ reformetis faciem imprimere debetis in ſpũſſancti ſcriptura. Hęc eſt enĩ hortus concluſus fons ſignatus ad quam nulli poterĩt irrũpere doli · nec fraus pręualuit inimici · ſed permanſit mente ⁊ corpore ſancta multis donoꝝ ꝓuilegꝭs ſblimata. Hãc ergo imitamini moribꝫ · ſequimini caſtitate · eiuſcꝫ auxiliũ implorate **Bern ſuper miſſus eſt omel᷑ j.** Veneramini coniuges in carne corruptibili carnis integritatẽ · miramini etiam vos ſanctę virgines in virgine fęcunditatẽ · miramini oẽs homines dei matris hũilitatẽ · vos quocꝫ angeli ſancti veſtri regis honorate matrem qui noſtrę ꝟginis adoratis prolem. Ipſum vticꝫ noſtrũ parit᷑ ac veſtrum regem noſtri gnĩs repatorem · vr̃ę ciuitatꝭ inſtauratorẽ. Cuiꝰ apud vos tã ſblimis int᷑ nos tã hũilis · ⁊ a noƀ pit᷑ ⁊ a voƀ det᷑ ⁊ dignitati debita reuerẽtia ⁊ digñtiõi honor ⁊ glia. **Beda i omel᷑ de eodem.** Porro virginis matris eius vocem mentemcꝫ nos fratres chariſſimi pro modulo noſtro ſequamĩ · vt ſicut illa ſe ancillam · ſic ⁊ nos famuloſ eẽ Chriſti in cunctis actibꝫ noſtris ac moribus recolamus · eiuſcꝫ ſemper obſequꝭs oĩa corporis noſtri mẽbra mancipemus ad implendã ipſius voluntatem noſtrę mentis intuitũ dirigamus · ſicꝫ de ꝑceptis eius muneribꝫ gratias recte viuẽdo reddamus · vt ad maiora ꝑcipienda digni exiſtere mereamĩ. Precemur quocꝫ ſeduli cum beata genitrice dei vt fiat nobis ſm̃ verbum eius · illud videlicet verbũ qꝺ ĩcarnationis ſuę rationẽ ipſe exponens ait: Sic deus dilexit mundũ · vt filium ſuũ vnigenitũ daret ⁊c. Nec dubitandũ qn̄ nos citius exaudire dignetur de profundis ad ſe clamantes · q̇ ad hãc profundaꝫ conuallẽ lachrymarum ipſe deſcendere dignatus eſt ꝓpter necdum ſe cognoſcentes.

Oratio cõmunis pro fidelibꝰ ad virginem matrem. Auguſtinus in ſermone ꝺ annũciatione. Capitulum CXL

O Beata maria ꝗs tibi digne valeat iura grãrũ ⁊ laudis pręconia rependere quę ſingulari tuo aſſenſu mũdo ſuccurriſti ꝑdito: quaſ tibi laudes fragilitas hũani generꝭ perſoluat · quę ſolo tuo cõmercio recuperandi aditũ inuenit? Accipe itacꝫ quaſcuncꝫ exiles tuis meritis impꝫes gratiaꝝ actiones · ⁊ cũ ſuſceperiſ vota culpas noſtras orando excuſa. Admitte p̃ces noſtras intra ſacrariũ exauditionis ⁊ reporta nobis antidotũ reconciliatiõis. Sit excuſabile quod per te ingerimꝰ · ſit impetrabile quod fida mente poſcimꝰ. Accipe quod offerimꝰ · redona quod rogamus ⁊ excuſa quod timemꝰ. **Bern in ſermone · ij · de aduentu dñi.** Per te acceſſum habeamꝰ ad filium o bñdicta inuentrix grẽ genitrix vitę mat᷑ ſalutꝭ vt ꝑ te ſuſcipiat nos q̇ ꝑ te datꝰ eſt noƀ. Excuſet apud ipſũ integritas tua culpã nr̃ę corruptiõis ⁊ hũilitaſ deo grata nr̃ę veniã impetret vanitati. Copioſa charitas tua nr̃oꝝ coopiat multitudinẽ pctõꝝ ⁊ fęcũditas glioſa fęcũditatẽ nobis conferat meritoꝝ. Dña nr̃a mediatrix noſtra · aduocata noſtra tuo

filio nos cõmẽda· tuo filio nos recõcilia
tuo filio nos repreſenta. Fac o bñdicta
per gratiã quã inueniſti· per ꝓrogatiuaȝ
quã meruiſti· per mĩaȝ quaȝ peperiſti vt q̇
mediante te fieri dignat⁹ eſt ꝑticeps in-
firmitatꝭ noſtrę ⁊ miſerię· te q̃ȝ intercedẽ-
te participes nos faciat glorię ⁊ beatitu-
dinis ſuę chriſt⁹ Ieſus fili⁹ tu⁹ q̇ eſt ſu-
per oĩa deus in ſecula benedictus.

Oratio ſpãlis pro ſe ad eandẽ Anſelmus cantuarienſis. Capitulum CXLI

O Sancta ⁊ inter ſanctos
poſt deũ ſinglarit̃ ſctã Maria
mat̃ admirabilis ꝟginitatꝭ· vir
go amabilis fęcũditatꝭ quę filiũ altiſſi-
mi genuiſti quę perdito hũani generi ſal
uatorẽ peperiſti t̃ ſe conat̃ ꝓñtare miſera-
bil̃ aĩa mea morb̃ vitioꝝ languida· t̃ ni-
titur q̃tũ moribũda valet ſupplicare vt
meritꝭ tuis potentib⁹· ac pijs tuis p̃cibus
digneris eam ſanare. Sed dũ anhelat ad
tantę benignitatꝭ reſpectuȝ· erubeſcit ad
tanti nitoris ac mũdicię ꝯſpectũ· heu pu-
dor ſordentꝭ iniquitatꝭ in ꝓñtia nitentis
ſctitatꝭ. Horreo dña tibi parere in imũ-
dicijs ⁊ horrorib⁹ meis· ne tu horreas me
pro eis ⁊ nõ poſſũ ne mihi videri ſine eis
Eadem itaq; pctã mea cupiunt a te co-
gnoſci ꝓpt̃ curationẽ ⁊ parere tibi fugiũt
ꝓpt̃ execrationeȝ. O pie potẽs ⁊ potenter
pia Maria de qua fons ẽ ortus mĩę ne
contineas p̃cor tam verã mĩam vbi tam
veram agnoſcis miſeriam. Sana quęſo
clemẽtiſſima infirmitatẽ· ⁊ delebis eaȝ q̃
te offendit feditatẽ. Sana q̃ aĩaȝ pctõ-
ris ſerui tui per ꝟtutẽ bñdicti fruct⁹ ven
tris tui qui ſedet in dextera oĩpotentꝭ pa
tris ſui. O dña mea mater ſpei· nũquid
obliuiſceris tu odio mei q̃d mũdo taȝ mi-
ſericordit̃ eſt intimatũ· taȝ fidelit̃ diuul-
gatuȝ· tam amãter amplexatũ. Ille bo-
nus filius hoĩs venit hoĩem perditũ ſpõ-
te ſaluare· ⁊ mater dei poterit perditũ cla-
mantẽ non curare? Ille venit ad pęni-
tentiã vocare peccãtẽ. ⁊ mr̃ ei⁹ ꝯtẽnet in
pęnitẽtia p̃cantẽ? Sȝ ⁊ ſi ãbo parit̃ of-
fenſi eſtis: nõne ⁊ ãbo clemẽtes eſtis? Fu
giat q̃ iuſti dei re⁹ ad piã mr̃eȝ dei mĩcor
dis· ⁊ refugiat offẽſę mr̃is re⁹ ad piũ filiũ
benignę matris vtriuſq; reus int̃ vtrũq;
ſe ĩgerat ĩter piũ filiũ ⁊ piã mr̃eȝ ſeũtiat

Oratio ad filiũ parit̃ ⁊ ad matrem Capitulũ CXLII

P Ie dñe parce ſeruo ma-
tris tuę· pia dña ſeruo filij tui
parce. Qui me initio inter du-
as tam ĩmenſas pietates non incidã· int̃
duas tam potentes ſeueritates· bone fili
bona mater nõ ſit mihi fruſtra quod de
vobis confiteor hanc veritatẽ· nec erube
ſcam ꝙ in vobis ſpero hanc pietatem.
Hic mũdi iudex cui parces· dic mũdi re-
conciliatrix quẽ reconciliab̃. Si tu dñe
damnas ⁊ tu dña homũculũ auerſeris cõ
fitentẽ ⁊ bona veſtra cum amore ⁊ mala
ſua cum męrore. Deus qui factus es fili
us fęminę ꝓpter mĩaȝ· fęmina quę facta
es mater dei ꝓpter mĩaȝ· aut miſeremini
miſeri· tu parcendo ⁊ tu interueniendo·
aut oſtẽdite mihi ad quos tutius fugiã
mĩcordes· ⁊ monſtrate in quibus certius
confidam potẽtiores. Si enĩ eſt imo q̃r
eſt tã mag̃ mea iniq̇tas ⁊ tam modica fi-
des· tam tepida charitas· tam fatua q̃ȝ
oratio· taȝ imperfecta ſatiſfactio· vt nec
merear delictorũ veniaȝ nec ſalutis gra-
tiam· hoc eſt· ipſum quod ſupplico vt in
quo merita mea mihi videtis non ſuffi-
cere· in eo mĩę veſtrę non dignent̃ defice
re. O dña mater per quam talem fratreȝ
habem⁹· quid gratiarũ· quid laudis ti-
bi retribuemus? Magne dñe tu noſter
maior frater· magna dña tu noſtra meli
or mater· cor meum edocete qua reuerẽ-
tia vos debeat cogitare. Continuo amo
re veſtro cor meũ langueat· aĩa mea liq̃-
fiat· caro mea d̃ficiat. Vtinã ſic aĩę meę
viſcera dulci feruore vrę dilectionis ex-
ardeſcãt· vt viſcera carnis meę exareſcãt

Dñe mi dñę męę fili· dña mat' dñi mei·
ſi ego non ſum dignꝰ qui ſic debeã amo
re veſtro beatificari·certe vos nõ eſtis in
digni qui ſic imo plꝰ debeatꝭ amari. Da
te igitur obſecro piiſſimi animę męę ſup
plicanti·date non ꝓpter meritũ meum ſꝫ
ꝓpter veſtrum q̃to digni eſtis amorem
veſtrum. Si dare non vultis vt habeaꝫ
quod deſidero·date ſaltẽ vt vobis red-
dam quod debeo. Forſitan pręſumẽdo
dicam ſed bonitas veſtra me facit auda
cem· Loquar igitur adhuc ad dñꝫ meũ
⁊ dñam meam cum ſim puluis ⁊ cinis.
Dñe ⁊ dña nõne melius eſt cũ vos gra-
tis petenti donaſtis quod ipſe non mere
tur·q̃ꝫ cum uobis ſubtrahitur quod no
bis iuſte debet'. Illud quippe ẽ ꝓdican-
dę mię·hoc autẽ nefandę iniuſticię: Im-
pendite ergo piiſſimi gratiam vt recipia-
tis debitum·facite mihi veſtram miam
quę mihi expedit ⁊ vos decet· ne faciam
ego vobis iniuſticiam meã quę nulli ex-
pedit ⁊ nullum decet. O amator ⁊ miſe-
rator hominũ tu potuiſti reos tuos etiaꝫ
vſqꝫ ad mortem amare ⁊ poteris te rogã
ti amorẽ tui ⁊ matris tuę denegare: Ve
neretur ergo vos ſicut digni eſtis mens
mea·diligat vos vt ſibi expedit aĩa mea
ſeruiat vobis ſicut debet caro mea·⁊ ĩ h̃
conſumetur vita mea· vt in ętern ũ pſal-
lat tota ſubſtantia mea. Amen.

Expliciunt Laudes bea-
tiſſimę virginis Marię.

Petrus comeſtor de laude beatę virginis

SI fieri poſſet ꝙ arenę puluis ⁊ vnde. Vndarũ guttę roſa gemmę·lilia flã-
mę. Ethera cęlicolę·nix·grã-
do·ſexus vterqꝫ· Ventorũ pennę·vo-
lucrũ·pecudum·genus omne. Siluaruꝫ
rami·frondes·auiũ quoqꝫ pennę. Ros
gramen ſtellę piſces angues ⁊ ariſtę. Et
lapides·montes·conualles·terra·draco
nes. Linguę cuncta forent·mĩme depro
mere poſſent. Quid ſis vel q̃ta virgo re
gina Maria. Quę tua ſit pietas nec lit-
tera nec dabit ętas.

Deo gratias.